SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

1931 - ROČNÍK V.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

V. ROČNÍK

Redigoval R. J. Vonka

—

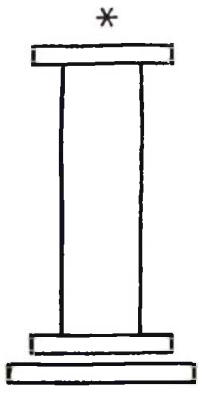

PRAHA

1931

OBSAH

V. ročníku (1931).

VERŠE:

Odešel bratr L. Syllaba (R. J. Vonka) 1. — Pozdrav k narozeninám presidentovým (J. Kopta) 37. — Neofytovi (Carol Warski) 68. — Neofytovi (Josef Vrba) 68. — Sedm pozdravů bratru B. Theinovi (R. J. Vonka) 69. — Matce (Josef Vrba) 84. — Nesmrtelní (J. Vrchlický) 85. — Bůh (J. Vrchlický) 101. — Poslání (J. Vrba) 124. — Sesterský přípitek (J. Vrba) 124. — Centrum (Jaroslav Kvapil) 125. — Templář (J. S. Machar) 141. — Ze Sonaty (F. Táborský) 157.

PROSLOV V ŘETĚZU:

Nad symboly 12. — Neofytům 19. — Zločin a trest 66. — Červnový proslov 128. — Živý duch zednářství 172. — Naše tajemství 156.

ZVLÁŠTNÍ ČÍSLO:

Druhé číslo tohoto ročníku bylo věnováno památce bratra Syllaby.

ČLÁNKY:

Za bratrem Ladislavem Syllabou (mimo 2. číslo) 2. — Zednářství mezi Jihoslovany (P. O.) 3. — Bratr J. Guth-Jarkovský, sedmdesátník 10. — Papežské protizednářské bully 11. — Veřejný život a čestný boj (V. F.) 40. — Neznámé tisky Sporckovy (B. A. Back) 43, 70. — Kouzelná flétna (Karel Schmaus) 45. — Čestný boj (—) 47. — Vnikla idea Královského umění mezi lid? (R. J. Vonka) 50. — Landmarky (R. J. V.) 64. — Adoniram (R. J. Vonka) 77. — F. M. Dostojevský (E. Svoboda) 86. — Jan Neruda v Paříži (Dr. J. Volf) 90. — Za bratrem L. Moučkou (A. Wiesner) 102. — Bratr Moučka (F. Šebl) 104 .— Dojmy a zážitky (J. Šust) 105. — Dojmy a zážitky (Inž. J. Tašl) 105. — Fašisté 112. — Naše názvosloví a orthografie (F. Šebl) 106. — Pamětní peníze Sporckovy (Dr. V. Dvořák) 110, 149, 161. — Bolzanova ctitelka (A. Hartl) 126, 151. — Lékař a nemocný (B. S(tretti) 139. — Třicet let (A. Plzák) 142, 158. — Zednářští básníci (A. Hartl) 154. — Všelicos o zednářství (Zednářství v české literatuře) (A. H(artl) 164. —

MY A ŽENY:

Slovo Masarykovo 84. — Názor J. B. Kozáka 95. — Žena v zednářství (R. J. Vonka) 107. — Muž a žena v zednářství (A. Zedník); zpráva literární 15.

ÚMRTNÍ OZNÁMENÍ:

L. Syllaba 2. — V. M. A. Girschick 35. — Ladislav Moučka 99.

ZPRÁVY Z DÍLEN:

Dvacátý osmý říjen 12. — Tichá salva za bratra Syllabu v Paříži 13. — Zájezd do Ameriky 13. — Staropražská dílna Zu drei gekrönten Sternen (Dr. J. Volf) 133. — Legitimace do Říma (1904) 148. — Národ 34, 56, 82. — Pravda 65. — Šafařík 126. — Velký Tajemník 96 (zahraniční styky). — Velký Tajemník (domácí) 113.

Z Ameriky: 154, 167. — Z Anglie: 15, 54, 129, 135, 169. — Z Francie: 36, 55, 61, 62, 63 (hosté), 116 až 136. — Z Italie: 55. — Z Maďarska: 55. — Z Německa: 122 až 171. — Z Polska: 55. — Z Rakouska (starého): 135. — Ze Švédska: 133.

MLÁDEŽ:

61, 63, 67, 83, 118, 122.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT I.

R. J. VONKA:

ODEŠEL BRATR LADISLAV SYLLABA.

(30. prosince 1930.)

Byl z dobrých bratří.
Byl jasná pochodeň,
k níž oči Mistrů patří,
když měří díla úroveň.
Ta dlažba žití tmavá-světlá,
již měříš vahou olovnic,
krok jeho lidský nikdy nepopletla,
šel po ní světlu vstříc.
Šel, úhelnice neodkládal,
jej, bratře, za příklad si vem,
bys u Mistra si úrok skládal,
žes každý čin svůj měřil kružidlem.
Byl hřejný pramen bratrského tepla.
Část jeho skvělých odkazů,
v jichž lesku cizí slza neplá,
jest čistá práce, krychle bez kazu.
Svit v Dílně jeho nikdy nezhasínal
a blyskal v příčlích žebříka,
ať obzor klidem plál, či hrůzou vojny sinal.
Kdy Mistr odpočíval, nikdo neříká.
Byl mnohým jako spásy loďka,
již v tmavé bouři na moři
vždy člověk bědný rozradostněn potká,
zvlášť když mu k srdci spásou hovoří.
Své zanechal nám slovo: Jděte k dobru!
To veliká jest z krásných cest.
Kdo po ní kráčí, sílu ten má obrů,
kdo dobro koná, z Mistra jest.
Šel od nás, oděn díků kmentem.
Jen těžké za sebou tu nechal »Ach«.
Jde k svému Mistru Věčným orientem.
Zde v Dílně bude žíti v vzpomínkách

Za br.·. Ladislavem Syllabou.

Ozdobou a chloubou zednářských řad byli vždycky umělci a vědci.

Ozdobou a chloubou zednářských řad československých byl br. Ladislav Syllaba (lékař světového jména a příkladně dobrý člověk), jenž odešel do Věčného orientu 30. prosince 1930.

Delší dobu jsme věděli, že jest tento drahý bratr těžce nemocen a dali jsme se oklamat jeho optimismem a hrdinným klidem. Jak by ne, takový mistr diagnostiky, ten že by nevěděl, jak se to má s jeho zdravím? Což nám nebyly přinášeny právě jeho optimismem a důvěrou plné vzkazy? Bylo v nich něco jiného, nežli vzkazy k horlivosti v práci? Byl snad v nich strach anebo smutek z beznaděje?

Což jsme neslýchali o jeho plánech pracovních, jež nepouští s mysli právě v době nemoci? Což jsme ještě na podzim neslyšeli bezprostředně jeho pobídnutí k vyhledávání, navazování a udržování styků s našimi bratřími za hranicemi? Což nám netanul na mysli jeho veliký příklad právě po této stránce, již dlouhá leta v rámci lékařské vědy a po válce ovroubený novou lištou, páskou svobodného zednářství? A najednou — pro nás najednou z čista jasna — zpráva o jeho odchodu do Věčného orientu.

Jeho žáci na něj vzpomínají jako na nezištného přítele, jako na mistra učitele, jiní na něj vzpomínají jako na nepřekonatelného optimistu, jako na doklad velikého tvrzení, že dobrý člověk dosud žije a že neměl pravdu starý Hobbes, který učil, že lidé ze své přirozenosti jsou na sebe jako vlci.

Po třicátém prosinci 1930 vzhlížíme k památce br.·. Syllaby jako k památce na velikého hrdinu: tak dlouho — čtyři měsíce — zápasil s nemocí, jejíž podstatu znal lépe, nežli kdo jiný, a zachoval si trpělivost a odevzdanost po celou dobu zápasu, jenž končil vítězstvím slepé přírody. Překvapovaly nás zprávy, že si nenaříká, že neztrácí naděje, že se nevzdává zápasu, že nehází plánů přes palubu, že jest pln zájmů o to, co se děje mezi jeho spolupracovníky na klinice, mezi jeho přáteli v ústavě, jejž vybudoval, ve vědě, zejména v české vědě, které zjednal velkou slávu právě svou prací, svým bystrozrakem, opřeným o jemné ucho, jako mistr poklepu a poslechu, že má také živý zájem o dílnu Královského umění. Ti, co stáli s ním u kolébky našeho státního znovuzrození, obdivují jeho odvahu zaměnit lékařskou pincetu za péro spisovatele, jenž zanechává pozoruhodný odkaz politický.

My vzpomínáme na veliké světlo, kterým zářil do našich řad nejenom jako veliký člověk, nýbrž také jako nositel nejvyšší hodnosti, kterou mohou SZ bratru svému svěřiti. Vzpomínáme jeho posledních slov, jež stojí za zaznamenání, neboť jsou čerpána z ducha zednářského: »Nemám větší radosti, nežli slyším-li, že mé děti chodí v pravdě. Nejmilejší, nenásledujte zlého, nýbrž dobrého. Kdož dobře činí, z Boha jest. Kdo pak činí zlé, neviděl Boha.«

Jaký div, že Pantheon Národního musea ozýval se v den pohřbu b.·. Syllaby chválou na dobrého člověka! Žel, že Sz nepřipojili k této chvále také chválu adeptů Královského Umění. Red.

B.·. O. P. z L.·. N.·.

Zednářství mezi Jihoslovany.

V dějinách charvatského zednářství rozeznáváme čtyři hlavní období: Zednářství Draškovićovy observance karakterisuje prvé období (1769 až 1787).

Francouzské zednářství v Illyrii, založené Napoleonem, je podstatou druhého období (1806—1813).

Ve třetím období (1871—1892) charvatské zednářstvo pracovalo pod záštitou Velké Lóže maďarské.

Čtvrté období jde od roku 1890 až do dnešních dnů. V něm nastal přerod k modernímu zednářství na základě národním.

Mnohem dříve, než došlo k ustavení prvních lóží v Charvatsku, byli jednotliví Charvaté členy zahraničních lóží, nejvíce německých. V sedmileté válce přišel velký počet charvatského vojska do střední Evropy a jeho důstojníci se tam seznámili se zednářstvím; po návratu do vlasti rozhodli se založiti v Charvatsku vlastní lóži. O rozšíření svobodného zednářství v Charvatsku má zásluhu zvláště rodina hrabat Draškovićů, jejíž členové byli vysocí důstojníci vojenští. (První hrabě z tohoto rodu byl Jan III., jenž zemřel roku 1648, zastávaje hodnost bana, t. j. palatina charvatského.) Hrabě Kazimír Drašković přijat byl r. 1742 ve vídeňské lóži »Zu den drei Kanonen«. Členem této lóže byl r. 1780 také bán charvatský hrabě František Esterházy z Galanthy, na jehož žádost bratr Mozart zkomponoval známý smuteční zednářský pochod, dodnes používaný v lóžích. Mimo Kazimíra Draškoviće bylo ještě šest hrabat Draškovićů mezi zednáři; z nich hrabě Janko Drašković byl soudruh Ludvíka Gaje, původce illyrského hnutí v Charvatsku. Největší zásluhu o rozšíření svobodného zednářství v Charvatsku má hrabě Ivan Drašković (1740—1787), jedna z nejsympatičtějších osob charvatské aristokracie v druhé polovině 18. století. Sloužil jako voják za sedmileté války; po válce s Bavorskem složil hodnost a žil na svém velkostatku Brezovici u Zagreba, kde pracoval na kulturním a materielním povznášení selského stavu. (Dnes je v Brezovici letní sídlo záhřebského arcibiskupa.) Hrabě Ivan Drašković musí býti považován za prvého zakladatele zednářství nejenom v Charvatsku, ale vůbec na slovanském jihu. Z jeho iniciativy založeno bylo více lóží, mezi nimi v Záhřebě »Prudentia« (Zur Klugheit), na jejímž založení prý byla zúčastněna berlínská lóže »Zu den drei Weltkugeln«. Známo jest několik členů této lóže, mezi nimiž byli také kanovníci záhřebské kapituly. Nejznamenitější byl záhřebský biskup Maximilián Vrhovac, vysoce vzdělaný a pokrokový duchovní, který patří k průkopníkům obrození charvatského lidu v prvé polovici XIX. století.

V těchto charvatských lóžích prvního období pracovalo se v jazyku francouzském, německém a latinském.

Spolupracovník hraběte Ivana Draškoviće byl hrabě Štěpán Nicky, který roku 1773 založil v Osijeku lóži »Vigilantia« (později »Zur Wachsamkeit«). V Jugoslavenské Akademii je zachován autentický seznam členů této lóže z r. 1785, z kterého se vidí, že členové lóže byli ze stavu vojenského a měšťanského. Mezi nimi byl též vladyka z Nového Sadu Josip Šakabenda, toho času mnich, později známý karlovacký metropolita. Roku 1772 dne 10. března vystoupil z charvatské lóže »L'amitié de guerre« v Glině, založené důstojníky pohraničního pluku, jejímž stoličním mistrem byl dle všeho hrabě Jan Drašković a založil ve Varaždíně lóži »L'union parfaite« Jan Bt.

Lalanque. Lalanque byl znám Pavlu Josefu Šafaříkovi, jenž se o něm zmiňuje v »Historii jihoslovanské literatury« 1864 jako o fysiku varaždínského komitátu.

Roku 1778 přeložen byl z Gliny do Čech pohraniční pluk, jehož někteří důstojníci byli zednáři v lóži »L'amitié« a ti se cvičili v Královském Umění po celou dobu pobytu v Čechách — trvalo to několik měsíců — v polní lóži, jež se jmenovala »L'invincible aux bras armes« a byla instalována r. 1779.

Charvatští zednáři hledali uznání některé Velké Lóže, aby mohli vejíti ve styk se zednářským světem. Varaždínská lóže »Zur Freundschaft«, která byla založena jako filiálka vídeňské lóže »Zur gekränkten Hoffnung«, dostala prostřednictvím mateřské své lóže uznání Velké Zemské Lóže německé v Berlíně, pod jejíž ochranou pracovala potom delší dobu.

Lóže, založené Niczkým a Draškovićem, vstoupily ve vyjednávání s prefektem Rodomskovem v Praze za účelem uznání. Protože však nároky této skotské prefektury byly přehnané a lóže charvatské měly se státi jen misera contribuens plebs pražských Velkých Lóží, aby pracovaly jen jako poplatní vasalové, přerušili hrabě Niczký a Drašković další jednání s Prahou a dohodli se založiti samostatnou neodvislou Velkou Lóži. Za účelem dokonalého sloučení charvatských lóží hrabě Niczký a Drašković sloučili obě lóže, jimi založené, pod jedním názvem. Hrabě Drašković dal lóžím v Glině a Záhřebu jméno »Union militaire«, a hrabě Niczky sloučil lóže ve Varaždíně a Križevci pod titulem »Union libre«. Protože varaždínská lóže měla též název »Union« (parfaite), změnil jméno obou lóží na »Libertas«. Roku 1775 dne 22. října svolali oba zednářští vůdci na zámek Brezovicu valnou hromadu, jejímž výsledkem byl Draškovićův svaz, který pracoval pod oficielním názvem »Die Freimaurerei der Freiheit« (Latomia libertatis sub coronae Hungariae im provinciam redacta). Tato Velká Lóže byla takto rozdělena na dva obvody (Commandatury), totiž na obvod »ultra Savam« (jenž obsahoval Glinu a Zagreb) a na obvod »cis Savam«, ke kterému patřily lóže ve Varaždínu a v Križevci. V čele obou byl Velký Mistr, jemuž k ruce byli v »cis« a v »ultra Savam« deputovaní mistři (Commendator).

V úvodu první konstituce této Velké Lóže napsal zakladatel:

»Jestliže organisujeme tuto vrchní instanci a jestliže podnikáme některé reformy, nechceme měniti nic ze starobylých institucí zednářských. My je máme v tak vysoké úctě, že se prohlašujeme za nezpůsobilé, abychom na těchto zděděných institucích to nejmenší měnili.«

Nová organisace se neosvědčila. Byla nepraktická a příliš komplikovaná. Hrabě Drašković byl přeložen roku 1776 do Buda, kde založil lóži »Magnanimitas«. Leč nemohl se věnovati ani vedení mateřské lóže ani jí nemohl pomáhati, když bylo třeba a jak to primitivní stav nové lóže vyžadoval. Tak se stalo, že nová charvatská obedience uhasínala a uhasnutí bylo urychleno proto, že hrabě Niczky toho času již vážně churavěl a nosil v nitru zárodek smrti.

Bylo třeba učiniti nová opatření. Za tím účelem svolána byla valná hromada dne 27. února 1777 do Klenovníku u Varaždína, které se zúčastnilo sedm lóží. Byly to mimo lóži v Osijeku, která se mezi tím přidružila, lóže v Lice a Buda, založené pravděpodobně Draškovićem r. 1775.

Na této schůzi byly přijaty nové konstituce, v nichž se praví:

»Charvatské zednářství má v čele Velkého Mistra a provinciálního Velkého Mistra, jimž podléhá sedm lóží. Tato zednářská vrchnost jest ode všech

cizích lóží úplně neodvislá, protože pokládáme svobodu za první podmínku zednářství. Není nám možno, abychom byli pokládáni za poplatníky aneb nástroje. Přesto však se snažíme udržeti přátelský poměr k švédským reformovaným bratřím (šlo o Zinnendorfsches System) a s bratřími v říši pod vedením vévody z Braunschweigu a s bratřími vídeňskými pod vedením vévody z Mecklenburgu, neboť máme naději, že od nich můžeme rovněž přátelství očekávati. Zakládáme vlastní nejvyšší instituci proto, že jsou potíže se spojením se vzdálenými Velkými Lóžemi a protože milujeme svobodu a neodvislost.«

Nové statuty a rituál byly přijaty za souhlasu všech Mistrů a všech lóží na valné hromadě dne 17. prosince 1777 ve Varaždíně. Tato valná hromada lóží byla ještě svolána deputovaným Velkým Mistrem hrabětem Niczkým, jenž však za jejího trvání zemřel. Tak přešlo vedení sedmi loží úplně do rukou hraběte Draškoviće.

Originály konstituce a rituálu »Draškovićovy observance« jsou dodnes zachovány na zámku Klenovníku u Varaždína. (Jsou to pravděpodobně nejstarší zednářské slovanské stanovy a nejstarší slovanský zednářský rituál.)

Po ukončení valné hromady r. 1778 konstituovala se Velká Lóže a zvoleni velcí činovníci. Velkým Mistrem zvolen Jan hrabě Drašković; ze záhřebské lóže Alexander v. Pászthory, Mistr varaždínské lóže »Libertas«, byl zvolen Prvním Dozorcem, Druhým Dozorcem se stal plukovník z Kneževićů z lóže »L'amitié de guerre«, sídlící v Glině.

Velkým visitátorem zvolili Františka barona z Splényi, z lóže »Zur Verschwiegenheit« v Bratislavě, která se přidružila r. 1777 k Draškovićově observanci. (Splényi byl kanovník, později biskup ve Vaczově.)

Velkým řečníkem zvolen Adalbert Barić z lóže »Magnanimitas« z Buda.

Velkým sekretářem byl hejtman z Pansenweinu, rovněž z lóže Buda.

Jakou činnost nová Velká Lóže vyvinula, není známo. Jistě že ne velkou, protože neměla dlouhého trvání. Pod tlakem okolností byla přinucena r. 1781 přidružiti se k Velké zemské rakouské Lóži ve Vídni. S ohledem na sebevědomé zdůraznění lásky k svobodě bylo přidružení k Velké Lóži rakouské těžké. Hrabě Drašković r. 1784 vzdal se vedení a za Velkého Mistra uherských a charvatských lóží byl zvolen hrabě Pálffy. Tak zanikla samostatnost charvatských lóží a tudíž i »Freimaurer-Provinz zur Freiheit«. Po smrti hraběte Draškoviće (1787) nebylo v Charvatsku vůbec lóží.

*

O zednářských lóžích v napoleonské Illyrii zachována jest památka v rakouském policejním archivu, neboť rakouská vláda po pádu Napoleonově bez milosti stíhala svobodné zednáře.

I před francouzskou vládou byli v Dalmácii zednáři, a ti byli členy milánské lóže. Byli to zvláště někteří ze Zadru, Trogiru a Dubrovníku. Již za měsíc po příchodu Francouzů do Dalmácie měl Zadar svoji lóži »Loge de Saint de Jérusalem Franco-Dalmate, Sous le titre distinctif Eugène Beauharnais«, která též toho roku založila lóži ve Splitě; nad oběma byl »Velký Orient« v Miláně. Dále byly založeny lóže v Dubrovníku, v Rjece, v Karlovci, v Kotoru, v Lublani a ještě v některých městech Istrie. Tyto lóže zakládali s počátku francouzští důstojníci a úředníci, ale později přistupovalo k nim i domácí měšťanstvo a šlechta, obzvláště v Dalmácii. Pozoruhodný jest značný počet katolických duchovních v těchto lóžích. V roce 1809 lóže lublaňská,

karlovacská, dubrovnická a kotorská uznávaly »Velký Orient Francouzský«, kdežto zadarská a splitská lóže zůstaly nadále pod Milánem.

Po odchodu Francouzů a po návratu vlády rakouské zavřeny byly všechny lóže v Illyrii. V Karlovci vtrhli do lóže vojáci, demolovali ji, vyházeli zednářské odznaky oknem. Vyházené věci byly davem spáleny. Od toho času po několik desítiletí nebylo na Charvatsku zednářské práce. Ačkoliv jest možno tvrditi, že illyrské hnutí Ludvíka Gaje, hraběte Janka Draškoviće a ostatních charvatských patriotů mělo v sobě elementy zednářského názoru světového, přece jen o hraběti Janko Draškovićovi a jeho bratru Jiřím víme, že byli svobodní zednáři.

Svobodné zednářství počalo se probouzeti k novému životu v Charvatsku v osmdesátých letech XIX. století.

*

Počátky svobodného zednářství v Srbsku jsou staré. Jest však těžko historicky jeho existenci dokumentovati. Na počátku XVIII. století ustavila se v Bělehradě lóže, jejímž členem byl bělehradský vezír Hadži Mustafa-Paša, který — podle vypravování Vuka Karadjića — Srby tak opatroval a chránil, že ho národ nazýval »srbská matka«. K této lóži náležel též bělehradský metropolita Řek Metodije, potom známý vojvoda z prvého srbského povstání Janko Katić a Řek Riga Is Fere, duše tehdejšího hnutí za osvobození ujařmených balkánských křesťanů. Z prvého desítiletí XIX. století je velmi málo zpráv o srbském zednářství. Ví se jen, že roku 1848 založena byla lóže »Ali-Koć«, ale neví se o ní nic bližšího a ani význam jejího názvu není znám. Má se za to, že vynikající srbští pracovníci, na příklad Dositej Obradović, pak kníže Michal Obrenović, byli zednáři, ale direktních důkazů o tom není.

První moderní lóže založena byla v Srbsku »Velkým Orientem Italie« roku 1875 a dostala název »Světlo Balkánu«. Nejčinnější člen této lóže byl Sava Nikolajević, universitní profesor v Bělehradě a pozdější předseda ministerstva. Členem této lóže byl i Mića Ljubibratić, známý komita z hercegovského povstání. V letech 1876 do 1878, v době srbsko-turecké války, bělehradská lóže učinila mnoho dobrého pro srbský národ.

Roku 1881 založena byla lóže »Srbska Zadruga«, jejímž členem byl známý srbský národohospodář Dr. M. Vujić a srbský ministr financí Dr. Lazar Paču. Následkem vnitřních politických poměrů přestaly zednářské lóže roku 1883 pracovati.

Mezitím »Velký Orient Italie« založil novou lóži »Sloga, Rad i Postojanstvo«, která dosud pracuje (dnes pod záštitou Velké Lóže jihoslovanské). Roku 1890 založena byla lóže »Pobratim«, jíž v čele stál Jiří Veifert a Sava Nikolajević. Tato lóže pracovala pod ochranou Velké Symbolické Lóže Uherské. Roku 1892 založena byla v Niši lóže »Nemanja«, jež však přestala brzo pracovati.

Novou činnost zednářskou vzbudila příhoda v srbské skupštině v Niši roku 1899. Jeden z poslanců napadl v skupštině svobodné zednářstvo. Ministr osvěty Andra Djordjević vstal ihned po řeči tohoto poslance a prohlásil, že i on jest svobodný zednář a skvěle odrazil všechny útoky předřečníkovy. Řeč ministrova přijata byla od skupštiny se souhlasem na vědomí a tím byla vyloučena jakákoliv další diskuse o svobodném zednářství. Od toho času svobodné zednářství rozvíjelo se v Srbsku bez obtíží.

Když Rakousko anektovalo Bosnu a Hercegovinu roku 1908, lóže »Pobratim« prohlásila svou samostatnost. Roku 1910 založila hamburská Velká

Lóže v Srbsku lóži »Šumadija« a »Velký Orient Francouzský« založil lóži »L'Union«. V květnu roku 1912 ustavily se tři lóže: »Sloga, Rad i Postojanstvo«, »Pobratim« i »Šumadija« jako Vrhovni Savez staroga i priznatoga škotskoga reda, kterému se dostalo světla od Velkého Orientu řeckého. Svrchovaná maçonská moc srbská se brzo poté ustavila ve Skoplji pod názvem »Kosovo«. Bylo to po prvé balkánské válce, a Makedonie byla přidělena ke království srbskému. V době balkánské války srbské svobodné zednářství mnoho učinilo pro kulturu, osvětu i humánnost své země.

Roku 1872 založena byla v Sisku v Charvátsku lóže »Zur Nächsten Liebe«. Tato lóže pracovala v jazyku německém, ale nikdy nezvedla se na vyšší niveau. V kulturním ohledu nikdy nic neznamenala, protože se jí nepodařilo do svého kruhu uvésti skupinu národních lidí. Pokus, aby rituál byl přeložen do charvatštiny, nebyl dokončen a ani se nepodařilo lóži přeložiti do Záhřeba. V Záhřebu vegetoval kroužek svobodných zednářů »Prudentia«, který za sebou nezanechal žádných stop. Roku 1885 uhasl život v lóži v Sisku. Roku 1891 projevilo se v Záhřebu hnutí, které mělo za cíl samostatnost charvátského zednářstva. V zemské lóži »Stella Orientalis« (založená roku 1890 Velkou Symbolickou Lóží uherskou — která se roku 1897 přesídlila do Pančeva v Banátu a jejíž činnost během světové války zanikla) bylo ujednáno, že svobodné zednářství nebude se moci v Charvatsku probuditi k svobodnému životu, jestliže se nepodaří založiti lóži v Záhřebě a jestliže se nezainteresují pro zednářství domácí lidé. Pomocí lóže »Demokratia« v Pešti založena byla v Záhřebě roku 1892 lóže »Hrvatska Vila« a to byla první lóže, která byla založena na nacionálním základě a která výlučně pracovala v charvatském jazyku. První starešina této lóže byl pozdější zemský archivář Dr. Ivan Bojničić a mezi zakladateli nalézal se dodnes žijící a stále agilní Dr. Adolf Mihalić. Dr. Bojničić zařídil u Velké Symbolické Lóže Uherské, že byla lóže »Zur Nächsten Liebe« v Sisku rozpuštěna a tamní starešina vyzván, aby všechna akta a nářadí poslal nové lóži záhřebské.

»Hrvatska Vila« dlouhý čas zápasila s velkými těžkostmi. Tehdejší bán hrabě Khuen nechtěl potvrditi její statuty. A tak nastala anomalie, že v Uhrách zednářství mělo plné státní uznání a státem schválené statuty, kdežto v Charvatsku lóže byla jen trpěna. To velmi ztěžovalo práci lóže, neboť nebyla právní jistota a lidé nechtěli vstupovati ve větším počtu do zednářských řad, ježto nebyli jisti, že nebudou za to vládou jednoho dne pronásledováni. Nejdůležitější příčina, proč vláda nechtěla uznati lóži, byly klerikální prudké útoky vůči svobodnému zednářství. Lóže »Hrvatska Vila« vydala roku 1894 brožuru »Slobodni zidari ili Framazuni« na obranu proti klerikálním útokům a na obranu proti tvrzení, že lóže stojí ve službách politické mise maďarské.

Konečně lóže »Hrvatska Vila« použila faktu, že statuty lóže »Zur Nächsten Liebe« v Sisku nebyly úředně zakázány a že Lóže jako družstvo nebyla z úředního registru vymazána. Se svolením »Symbolické Velké Lóže Uherské« proměnila se lóže »Hrvatska Vila« v »Ljubav Bližnjega« a žádala státní úřady, aby směla sídlo svobodného zednářského družstva »Zur Nächsten Liebe« přeložiti ze Sisku do Záhřeba pod charvatským názvem. To bylo dovoleno roku 1903 a od toho času lóže »Ljubav Bližnjega« začala prospívati. Členové lóže byli získáni v Karlovci, Varaždíně, Osijeku, Splitu a Du-

brovníku. V Osijeku byla založena roku 1912 lóže »Budnost« a v Záhřebě druhá lóže »Maxmilijan Vrhovac«.

Po založení tří lóží v Charvatsku charvatští svobodní zednáři počali mysliti na založení provincionální Velké Lóže. Charvatské lóže se krásně rozvíjely a mnoho se v nich pracovalo. V dorozumění se srbskými lóžemi připraven byl nejdříve Katechismus prvního stupně, aby na teritoriu, kde žije národ jednoho jazyka, byla též i jedna rituální příručka. Byl také vypracován Katechismus pro druhý stupeň a přeloženy Lessingovy rozhovory o svobodném zednářství. Nejvýznačnější dílo jest Katechismus pro první stupeň, který je současně sestaven pro srbské a charvatské lóže v úplně souhlasném textu a vydán byl ihned latinkou a cyrilikou. V Srbsku na této společné práci měla účast lóže »Pobratim«. V době anexe nastala krise, kdy charvatské lóže přerušily veškerý styk s lóžemi srbskými, a to právě v době, kdy učiněny byly první kroky k společné práci a kdy vykonány první pokusy, jak sestaviti i společný program.

Po založení Nejvyšší Rady Srbské, která byla uznána od kongresu Vrchních Rad starého a přijatého řádu 33 stupňů skotského zednářství, vstoupilo roku 1912 svobodné zednářství srbské v řetěz světového svobodného zednářství a dostalo se mu všeobecného uznání. Pod záštitou této nové maçonské mocnosti pracují lóže: »Sloga, Rad a Postojanstvo«, »Pobratim« i »Šumadija«. Tehdy vydány byly »Dopisy o svobodném zednářství« od Srete Stojkoviča.

Přes těžkosti, které se stavěly proti společné práci srbských a charvatských lóží, panovala v těchto lóžích táž ideologie. Srbské lóže rozvinuly obzvláště velkou činnost na charitativním poli. Zakládány byly fondy pro invalidy, pro hluchoněmé děti, pro slepé atd. Všechny tyto instituce byly dobře fundovány, trvají dodnes a požívají veliké populárnosti v Srbsku. V Charvatsku vyvinula se činnost převahou intelektuální. V době světové války vyznamenávali se srbští i charvatští zednáři obětavou prací charitativní. V Srbsku, jak se samo sebou rozumí, konali oddaně a obětavě i službu vojenskou. Historie jednou přinese objektivní soud o práci svobodných zednářů na založení dnešní Jugoslavie.

Na počátku roku 1918, tudíž ještě v době války, domáhaly se charvatské lóže založení Velké provincionální Lóže charvatské. V říjnu 1918 dovolila Velká Symbolická Lóže Uherská, aby se od ní odloučila lóže »Ljubav Bližnjega« a »Maxmilijan Vrhovac« v Záhřebě a »Budnost« v Osijeku. Dne 10. ledna 1919 byla ustavena slavným způsobem prvá Velká Lóže na slovanském jihu, která se konstituovala pod jménem »Velika Matica Loža Ljubav k Bližnjemu«. V této době stal se hybnou silou charvatského zednářství přes vysoký věk bratr Dr. Mihalić. Velikým řečníkem byl bratr Veljko Tomić, který roku 1919 navštívil v Praze Jaroslava Kvapila. Konstituujíc se, Velká Lóže se zavázala, že jakmile to poměry dovolí, společně s lóžemi v Srbsku založí jednu společnou maçonskou mocnost. Současně bylo ujednáno, aby dosavadní lóže »Ljubav Bližnjega« přestala pracovati a aby její jmění a jméno přešlo na Velikou Lóži a členům aby bylo dáno na vůli, chtějí-li se seskupiti v nové lóži. Dle tohoto usnesení pod záštitou Velké Lóže založena byla lóže »Hrabě Ivan Drašković«, ke které přistoupila část členstva bývalé lóže »Ljuba Bližnjega«, druhá část vstoupila do lóže »Maxmilijan Vrhovac«.

Brzo po ustavení této Velké Lóže byli přibíráni členové srbských lóží, kteří se vraceli po skončení světové války do domoviny. V Bělehradě byla ustavena Nejvyšší Rada Srbská a ta ihned vstoupila v jednání s »Velikou Matici Lóže Ljubav k Bližnjemu«. Dne 9. června 1919 konal se sněm všech svobodných zednářů nového státu v Záhřebu, kdež byla založena »Veliká Lóže Srba, Hrvata i Slovenaca Jugoslavija« se sídlem v Bělehradě. Na sněmu byla přijata konstituce nové Veliké Lóže, byl zvolen Velký Mistr a Nejvyšší Rada, jejímž úkolem jest vésti Velkou Lóži. V poměrně krátkém čase Velká Lóže »Jugoslavija« rozvinula významnou činnost a obsáhla všechny kraje Jugoslavie. Ale tento rozvoj narazil na značné obtíže politického charakteru, které ohrožovaly i bytí nové maçonské mocnosti. Jihoslovanské zednářstvo dělilo se na stoupence Velké dohody a na příznivce centrálních mocností. Kromě toho je tam směr semitofilský a antisemitický. V Záhřebě nastala trvalá krise. Proto byla roku 1921 založena lóže »Pravednost«, která vzala pod svůj krov mnoho bratrů, kteří po zrušení lóže »Ljubav k Bližnjemu« nebyli v žádné lóži a mezi nimiž bylo nejvíce nespokojenců. Ale i po založení lóže »Pravednost« byl ještě značný počet jednotlivců, kteří byli nespokojeni a kteří nespokojenost vnášeli do řad záhřebských svobodných zednářů.

Svobodní zednáři v Bačce i Banátu, z krajů, které připadly Jihoslavii, snažili se opět uvésti v život lóže, které v době války byly zavřeny. Práce tato narážela na obtíže, neboť členové těchto lóží byli většinou Němci a Maďaři, na jichž činnost stát s počátku hleděl s nedůvěrou. Velké Lóži podařilo se tyto těžkosti překonati a tak došlo k založení lóže »Stvaranje« v Subotici, »Budućnost« v Somboru a »Stratimirović« v Novém Sadu. Ve Skoplji byl kroužek »Kosovo« přetvořen v lóži tohoto jména. Mimo to založeny byly ještě nové lóže v Bělehradě, v Dubrovníku, v Karlovci a Splitu, takže dnes pod ochranou Velké Lóže »Jugoslavija« pracuje dvacet lóží a dva kroužky (»Kotor« a Bělehrad s kroužkem ruských bratrů).

V Bělehradě i v Záhřebě bylo dosti nedorozumění mezi svobodnými zednáři. Poměry v Bělehradě jsou již delší dobu uspořádány, ale neklid v Záhřebě trvá dodnes. Nespokojenci v Záhřebě založili lóži »Prometej« a zahájili kampaň proti Velké Lóži a jejím členům. Uvedli v život opět lóže »Ljubav k Bližnjemu« v Záhřebě. Pomocí lóže »Prometej« obnovena byla neregulerně lóže »Ljubav k Bližnjemu«. Lóže »Prometej« byla proto suspendována, leč ta prohlásila se za samostatnou obedienci. V době tohoto zápasu založena byla třetí lóže »Amicitia« a s ní lóže Prometej, Ljubav k Bližnjemu založily samostatnou Velkou Lóži pod jménem »Libertas«. Tuto Velikou Lóži žádná maçonská mocnost neuznává.

Veliká Lóže »Jugoslavija« přes tyto překážky prospívá. Její význam v zednářském světě stále roste. Roku 1912 vešla »Jugoslavija« ve spojení s »Association Maçonique Internationale« a od roku 1928 je zastoupena v poradním sboru (Comité consultative) této významné korporace. Roku 1926 byl v Bělehradě kongres svobodných zednářů pod záštitou A M I, který se velmi pěkně vydařil a byl určen k propagaci světového míru. Roku 1927 zúčastnili se představitelé jihoslovanských zednářů kongresu všeobecné svobodné zednářské Ligy v Basileji, ve Vídni a v Amsterodamě. V téže době jako V.·. L.·. Československá byla uznána také V.·. L.·. Jihoslavia ve Velké Britanii.

Srbská zednářská Liga má na území Velké Lóže »Jugoslavije« 800 členů.

Lóže z obedience Velké Lóže »Libertas« pracují v nádherném, umělecky zařízeném chrámu bývalé lóže »Ljubav Bližnjega«, vybudované veškerým zednářstvem záhřebským před jeho rozdvojením.

Lóže z obedience Velké Lóže »Jugoslavija« pracují v dílnách, najatých v soukromých domech.

Dr. Jiří Guth Jarkovský sedmdesátníkem.

Naše nejstarší vzpomínky na dr. Jiřího Gutha jsou spojeny se vzpomínkami na jeho cestopisné besedy. Pouštěli jsme se s ním »Letem přes řecký kraj«, shromažďovali jsme zásobu poučení »Z potulek francouzským krajem«, Zeyerovu »Legendu z Erinu« jsme doplňovali četbou Guthovy knížky »Na zeleném Erinu«.

Byl mezi prvními, u nichž jsme hledali poučení, ověřené zkušeností z ciziny. Dali jsme se jím vésti podle starého přísloví »Úctu měj k cizině a lásku k vlasti«.

Po letech jsme byli překvapeni, když se nám v Nizozemsku chlubili cizinci známostí s ním, získanou v Olympijských výborech a na Olympijských kongresech světových.

Jaké touhy v nás vzbuzoval! Přáli jsme si zkusit po něm uzříti sever Evropy a potom také jiné díly světa. Jak jsme byli šťastni, když jsme ve vzpomínkách na jeho literární obrázky mohli pozdraviti Město světla, anebo ještě živější byly naše dojmy, když jsme se po prvé procházeli na březích Lémanského jezera. První poučení o šampaňském jsme čerpali právě u Gutha, ovšem musíme vyznat skromně, že to bylo poučení, které jsme zapsali do svých poznámek, nadepsaných »Zbožíznalství« a používaných v pokračovací škole živnostenské, nebylo to tedy nic z toho, co by nám mohl říci zkušený dégusteur, znalec francouzského vína. Řeknete snad: Jaké to suché poznatky! Leč byly nám milé, protože pomáhaly lámat pověru o šampaňském, jemuž jsme přišli na chuť teprve tehdy, když nás štěstí zaneslo po sedmé do Města světla v poslání zednářském. Všechno, čemu jsme se naučili u Gutha, získali jsme jako na másle v neunavujících besedách. Některé jeho stati považuji za nejživější a nejzištnější lekce ze zeměpisu.

Kdysi nás zasvěcoval do abecedy společenského chování »Mladý živnostník« Václava Štecha, jehož místo u nás potom zaujal dr. Guth. Pane, svědčí to o našem dobrém nosu, vždyť se dr. Guth stal poradcem v těchto společensky velmi důležitých věcech při dvoře prvního presidenta obnoveného státu československého.

Máme také na zřeteli příklad, jak by si měl člověk hleděti zdraví. Obdivovali jsme Guthovo jezdecké umění, když vstupoval do sedmdesátky, kterou dovršil 23. ledna 1931. Obdivovali jsme také při tom jeho tělesnou svěžest, úměrnou jeho duševní svěžesti.

S chutí jsme poslouchávali před lety, jak umí dr. Guth čeliti c. k. školskému byrokratismu a jak si neohroženě vede proti byrokratickým malichernostem a krátkozrakostem jako profesor na gymnasiu. O Guthovi se nedalo říci, že jest nůž na ostro nabroušený, jenž však s urychlenou úzkostlivostí honem sklapne, když vstupuje do třídy c. k. školní pozorovák. Náš spolužák Karel Vika platí za bič na byrokrátky a byrokraty, jimž podléhá obecná škola.

Dr. Guth postavil v povídkách a románcích zrcadlo střední škole rakouské v českých zemích a v předválečné době, na velikou výčitku, že se tato důležitá Dílna lidskosti tak, jak ji musel vylíčiti dr. Guth, zvrhla v zemích Komenského.

V Dílně vídáme b.·. Gutha, tohoto kdysi obávaného svědka proti školské maloduchosti, a tohoto předního znalce společenských obřadností, jako skromného a tichého, milého pozorovatele, horlivého navštěvovatele Prací, jež zřídka jen a přitom nerad vynechává.

Autor prvého novodobého Domostroje buď dlouho zdráv! RJV

ZE ZEDNÁŘSKÉHO SLOVNÍKU.*)

Papežské protizednářské bully.

Hlavní důvod, proč katolická církev je proti zednářství, spočívá v tom, že katolická církev pokládá se za jediného a Bohem stanoveného ochránce víry a mravnosti. Proto vidí v zednářství svého rivala a odpůrce, při čemž fakt, že zednářstvo je tajnou společností, jen tento důvod zesiluje. Proto řád zednářský velmi záhy byl Římem sledován, souzen a odsouzen.

Bulla papeže Klementa XII. ze dne 28. dubna 1738, nazvaná »In Eminenti«, vychází z toho, že v Lóži mužové různého náboženství a různých sekt pod záminkou pěstování přirozených ctností, jsou shromážděni a přísahou na Písmo Svaté přinuceni skrývati před ostatními to, co tam tajně dělají. Věřící v Krista, ať laik neb církevní osoba, světská či řeholní, má přísně zakázáno vstupovati do takových Lóží pod trestem exkomunikace. Biskupové, vyšší preláti a inkvisitoři mají nařízeno postupovati proti takovým lidem, potrestati je a v případě potřeby požádati o součinnost světskou moc.

Bulla papeže Benedikta XIV., nazvaná »Provides« (ze dne 18. května 1751), cituje předcházející bullu a dodává: 1. že shromažďování v Lóžích lidí různého náboženského přesvědčení může působiti škodlivě na čistotu katolického náboženství; 2. že věci čestné milují veřejnost, kdežto zločiny milují tajnost; 3. že přísaha Zednáři vyžadovaná má za účel chrániti je před vyšetřováním se strany legitimních úřadů, majícím za účel zjistit, zda se v Lóžích neděje nic proti náboženství a státu; 4. že organisace podobného druhu odporují zákonům světským i církevním; 5. že v mnohých zemích podobné organisace jsou proskribovány světskými vladaři; 6. že mají špatnou pověst u moudrých a čestných lidí. Tresty uvedené v předcházející bulle jsou znovu opakovány.

Bulla papeže Pia VII. pod názvem »Ecclesiam a Jesu Christo« ze dne 13. září 1821 obsahuje: 1. že tajné organisace a sekty byly založeny za tím účelem, aby odvrátily věřícího od Církve a aby ji zničily; 2. že mezi těmito organisacemi jsou organisace Zednářské, již dříve odsouzené a zakázané a organisace Carbonářské, které jsou jejich napodobením.

---

*) V této rubrice budeme uveřejňovati překlady z několika zednářských slovníků, aby v budoucnu sloužily při sestavování zednářského slovníku českého.

Bulla papeže Lva XII. ze dne 13. března 1828, nazvaná »Quo graviora«, cituje všechny předcházející bully, týkající se tajných organisací, směřujících proti Kristu, zvláště zednářských a tvrdí: 1. že ze starých zednářských organisací vznikly jiné, daleko horší a daleko drzejší; 2. že katolická víra a všechna autorita, civilní neb státní, je jimi napadávána; 3. že původní organisace jsou posilovány těmito novými sektami; 4. že všechny vzpoury a nepokoje pocházejí od nich; 5. že na posvátná dogmata a předpisy církevní je neustále útočeno, pročež 6. všechny přítomné i budoucí podobné organisace jsou zakázány a jejich tajné přísahy jsou anullovány.

Vedle těchto hlavních dokumentů, papežové vydali ještě celou řadu dalších encyklik a allokucí, jako na př.: Pius VIII. — 21. května 1828; Řehoř XII. — 15. srpna 1832; Pius IX. — 9. listopadu 1846 a 25. září 1856. Poslední protizednářskou bullu vydal Lev XIII. dne 20. dubna 1884, nazvanou »Humanum Genus«. Je pokládána za nejobsažnější a nejúplnější; Církev jest proti Zednářství, poněvadž 1. je protikřesťanské, 2. protináboženské, 3. revoluční v politice a 4. konspirativní, usilujíc zříditi vládu naturalismu na zříceninách církve.

J. Sk. — (»P. v.«)

ZPRÁVY.

Z DÍLEN.

Nad symboly.

Kromě ostatních méně význačných pohybů země možno považovati tyto tři za nejvýznačnější:

její denní rotaci,

její roční pohyb okolo slunce

a věčný postup celé naší soustavy prostorem vesmíru.

Z těchto tří pohybu lze odvoditi pro člověka:

Pracujme každý na sobě, aby světlo mohlo prozářiti se všech stran naši osobnost, a buďme si vědomi, že toto světlo nezůstává státi, nýbrž že postupuje a unáší nás směrem k novým bodům, a tudíž směrem pokroku.

Proč tato podobenství? Zdali pak si nepřipomínáme slova:

Přistoupivše učedlníci, řekli Jemu: »Proč jim v podobenstvích mluvíš?« — On pak odpověděv, řekl jim: »Protože vám dáno jest znáti tajemství království nebeského, ale jim dáno není.«

Nechť se otevrou také naše srdce, abychom pochopili i my zednářské symboly, nechť zmohutní naše síly, abychom za provedením jich mužně stáli a nechť bdí naše svědomí nad úkolem, který nám je tímto dán.

23. 4. 1930. J. A. K. B.·. R. V. ml.

R.·. a d.·. L.·. »Dvacátýosmý říjen«. Podle loňské zprávy tajemníkovy měla L.·. dne 8. ledna 1930 padesátčtyři (54) syny. Od té doby byly vykonány dvě recepční práce (5. února a 28. května). Při nich byli přijati dva a tři noví bratří. Byl likvidován případ jednoho bratra, o němž se vynořila klamná zpráva, že vystoupil. Členství tohoto bratra trvá dále. Do Věčného orientu odešel b.·. JUDr. Jaroslav Brabec (29. ledna 1930). Památka jeho byla uctěna obřadnou prací téhož dne. Dnes má L.·. 59 bratří. Dne 19. března byla zvýšena mzda čtyřem učňům. Bylo konáno sedm řádných prací (a to šest prvního, jedna druhého stupně), kromě 11 prací konferenčních. Mimo to byli svoláni činovníci ke dvěma schůzím. Osmého ledna bylo oslaveno desetiletí Československé republiky. Dne 19. března předložil b.·. K.·. z L.·. »Národ« list: »Historický vývoj a význam z.·. tovaryšství«. B.·. K.·. sdělil s bb.·. Dojmy z kulturního a zvláště z.·. života našich krajanů v Americe. B.·. A.·. z L.·. JAK — kreslil list: O dnešních poměrech v Jihoslovansku. B.·. J.·. sdělil: Intimní vzpomínky na profesora Masaryka. B.·. S.·. seznámil bb.·. s novými názory o výživě a b.·. M.·. s hospodářskými problémy naší politiky a b.·. N.·. s mezinárodní organisací vědy. Konferenční práce byly věnovány rozpravám o aktualitách Tajemník přijal 102 a odeslal 67 dopisů se zvláštním číslem. V minulém roce byl tajemníkem b.·. P-ý, pro rok 1930/31 byl zvolen tajemníkem b.·. K-s.

Tichá salva k uctění památky b.·. Syllaby v Paříži. Dne 7. ledna, když v D.·. Shakespeare úřadující V.· M.·. V.·. O.·. v Paříži, b.·. Van Ralte, pozdravil b.·. V.·. Taj. . Schwarze z D.·. N.·. a b.·. Vonku z D.·. JAK O.·. Praha, jimž odevzdal stuhy čestného Mistrovství, vzpomněl jednoho z V.·. M.·. V.·. N.·. L.·. československé, b.·. profesora dr. Ladislava Syllaby z D.·. Národ. Ocenil jeho vědecký význam a vyzval obě řady, aby památku tohoto b.·., odešlého v předposlední den minulého roku do Věčného východu, uctily tichou salvou. Na toto vyzvání, jak jest ve Francii zvykem, bbří Mistři zaměnili na svých šerpách barvu modrou za černou a bb.·. Učňové s Tovaryši obrátili zástěry, zaměnivše podobně modrou barvu za černou. Potom při tiché salvě řady třikráte vzdychly: »On již odpočinul, jako jiní odpočinuli a my v odpočinutí doufáme«. VON.

Zájezd Svobodných zednářů do U. S. A. Severoněmecký Lloyd v Brémách pořádá od 2. dubna až do 10. května 1931 zájezd Svobodných zednářů do Severní Ameriky, v jehož rámci navštívena budou města New York, Philadelphia, Washington, Chicago, Detroit (největší zednářské Lóže v U. S. A.) a Buffalo (Niagara Falls). Podrobné prospekty lze bezplatně obdržeti u Hlavního jednatelství Severoněmeckého Lloydu (Praha II., Václavské nám. 60, palác Fénix).

HLASY TISKU.

V druhém čísle Literárních rozhledů z listopadu 1930 uveřejnil dr. J. Volf článek: »Moje stará dobrá matka . . .« Jest to článek o Josefu Dobrovském, jehož slov bylo užito v nadpisu. Dr. Volf pátral v Horšově Týně po písemných památkách na rodinu Dobrovských a Steinbašských. (Matka Dobrovského se provdala po druhé za Steinbacha.) Do Horšova Týna jezdíval Dobrovský k dobrému příteli svému P. Václavu Krčmovi, horšovotýnskému kaplanu. V Horšově Týně byl Dobrovský naposledy 12. listopadu 1828 a těžce se loučil, jako by tušil, že ho vícekráte neuvidí: zemřel 6. ledna 1829.

V tomtéž čísle jest zpráva o několika listech Otakara Březiny, jež ze svého archivu vydal Emanuel Lešehrad jako novoroční dar knihkupce Aloise Srdce. V dopise ze 4. srpna 1921 mluví Březina několik slov o mystickém polotajemném spolku »Stříbrný kruh«, jehož se stal čestným členem. — (Někteří praví, že šlo o Rozenkruciány.)

V listopadovém sešitě »Naší knihy«, kterou vydává nakladatelství Neubertovo v Praze, otiskl dr. Volf ukázku starého překladu jednoho z letáků Sporckových o čarodějnicích. Jde o překlad z osmnáctého století a je skoro nesrozumitelný.

Podle prospektu Vilímkova knihkupectví píše F. J. Čečetka, vyznamenaný za román »Orlové velké armády« důstojnickým řádem francouzské akademie, v románě »Selská vojna«, jenž bude míti tři části: Vojačka — Selský císař — Adamité — také o »osvětářském sdružení tajných zednářských spolků, které rozsévaly revoluční zásady francouzských encyklopedistů«. V románě »Selský císař« jde o Matěje Chvojku, jejž i Josef Svátek učinil hrdinou románu »Sedláci u Chlumce« a vylíčil jej jako nástroj svobodných zednářů. — K těmto románům se ještě vrátíme. Zatím oznamujeme, že jeden z bratří chystá studii »Svobodné zednářství v české beletrii a v českém dějepisectví«. rjv.

HLASY ZVENČÍ.

Nizozemský sbor pro studium symbolu a rituálu. V květnu roku 1930 shromáždilo se veliké množství bb.·. v otevřené Dílně v Haagu. Sedmého května bylo tomu 25 let, co byl tento sbor ustaven. VM při této příležitosti pravil asi toto: Pravá velikost a velebnost sz. záleží právě v symbolech a v symbolice, jež jest Královského umění duše. Tak lze také srozuměti, proč se nizozemský sz. rit nazývá rit symbolický. Symbol může znamenati něco jenom tehdy, jestliže má co sz.·. říci, a jestliže také rituelní jednání, obřadní práce, mluví k nitru sz.·. — Veliký řečník nakreslil potom list: »Podobenství, obraz, znázornění a symbol«.

Nizozemská VL o uctění památky Komenského. Roku 1931 má býti restaurována část kostelíku, jenž patříval kdysi valonské francouzské církvi v Naardenu a kde byl pohřben roku 1670 (22. listopadu) Jan Amos Komenský. Tato část kostelíka byla darována nizozemskou vládou vládě československé, která dá zříditi nad hrobem Komenského mausoleum. — Minulého roku utvořil se v Nizozemsku výbor, jenž vydal provolání, v němž se praví, že tento výbor chce uctíti památku Komenského zřízením uměleckého barevného okna v zmíněném kostelíku. Dr. Beneš, jenž v době, když v Haagu zasedala druhá haagská konference, navštívil Naarden, když o tomto úmyslu nizozemského výboru uslyšel — jak se píše v listě nizozemských sz. (Correspondentieblad z 1. června 1930) — uvítal tento plán. Řád nizozemských sz. jest odhodlán podporovati řečený výbor v tomto odhodlání, leč přesto chce docela samostatně jménem nizozemských sz.

uctíti památku Komenského, a to zřízením druhého barevného okna v kostelíku naardenském. — Se zřetelem na to očekává Řád sz. nizozemských, že bb.·. přispějí záhy, aby VO v Haagu mohl tento plán uskutečniti. — (Jsou patrně i ve výboru, který se loni ustavil a který se označil jako Comenius-comité, bb.·. sz.·., a to pravděpodobně všichni, jinak bylo by si těžko představiti, že by sz.·. volali mezi sebe nezednáře.) — V druhém čísle časopisu Correspondentieblad z 1. října 1930 píše VO nizozemský, že se dovídá o odhodlání československých sz. přispěti k výzdobě mausolea Komenského a proto znovu vybízí nizozemské bb.·., aby hojnými příspěvky umožnili, aby se nizozemští sz.·. důstojně representovali při výzdobě místa posledního odpočinku Jana Amosa.

Zednářský časopis v Nizozemsku. VO nizozemský vydává Correspondentieblad, a to již 11 let. Jsou v něm nejen oficielní zprávy z VO, nýbrž i dobré články; většinou jsou to listy, na nichž kreslili jednotliví funkcionáři a po práci je otiskli. — Kromě toho vychází v Amersfoortě list B o u w s t e e n e n — Stavební kameny — jenž dostal letos nového redaktora: Je to b.·. A. A. W. Santing, jenž jest zároveň vydavatelem. List chce býti šiřitelem z.·. myšlenek a zásad, mimo to chce uváděti v lepší známost činnost SZ. a Z.·. řádu. List jest pečlivě řízen a vydáván v tiskárně Melchiorově v Amersfoortě. Nizozemský VO. doporučuje tento list.

Uschlá ratolest. Nizozemský Correspondentieblad, orgán nizozemského VO., má pravidelně v každém čísle na posledním místě zprávu — rubriku: Ontslag uit de Orde — Z Řádu byli vyloučeni atd. Odůvodnění tohoto zahradnického anebo lékařského zákroku jest odůvodněno zněním druhého odstavce 6. článku ústavního zákona Řádu sz. Děje se tak na základě jednotlivých oznámení, že ti a ti ohlásili své vystoupení.

Pomník poslednímu VM. nizozemského zednářstva. Posledním VM. v Nizozemsku byl profesor dr. J. H. Carpentier Alting, jemuž redaktor tohoto listu děkuje za laskavé a vydatné informace, jež přijal osobně v Haagu. Na ústředním hřbitově v Haagu (Nieuw Eik en Duinen) postavil Řád svému oblíbenému Mistru pomník, jenž byl odhalen 14. června za přítomnosti velkého množství bb.·. a za přítomnosti členů rodiny Carpentier Alting. V Nizozemsku se utvořil hned po úmrtí VM. výbor, jenž pečoval o zřízení pomníku, jehož autor sluje Willy Sluiter (malíř). Pomník odhalil VM., nástupce zesnulého, b.·. Van Tongeren. Pod pomník složili věnce také zástupci VO. v Jižní Africe a v nizozemské Indii. (Tento pomník stál 5031 zl.)

Programové prohlášení nizozemských SZ. učinil VM. u příležitosti vzpomínkové slavnosti, věnované památce VM. b.·. Carpentier Altinga: SZ. chtějí státi nad jakýmkoliv církevním učením, nad kterýmkoliv filosofickým systémem a chtějí zůstávati na základně čistě humanitní, jež se ukázala až dosud jako n e p r o m ě n n á podstata Královského umění. Toto přesvědčení setkává se v Nizozemsku se souhlasem. Roku 1880 tvořilo nizozemské zednářstvo 0.75 všeho světového zednářstva. Roku 1900 bylo to 0.055 procent a roku 1920 asi 0.05 procenta. Bratří v Nizozemsku nejsou s tímto vzrůstem spokojeni. Budou usilovati o to, aby získali přírůstek z řad vědců, politiků, obchodníků atd. a budou pracovati, aby získali přírůstek z řad mladších. Aby bylo možno získati větší přírůstek, upravuje se příspěvek vstupujících do tří tříd, a to: 100 zlatých, 50.— a 25.— zlatých (po 13.50 Kč).

Výroční práci VO. v Nizozemsku bylo přítomno 148 zástupců, kteří zastupovali 80 lóží, kromě zástupců zahraničních velmocí. Nizozemští sz. mají také VL. v nizozemské Indii a v státě Surinama. Mimo to v Londýně pracuje nizozemská dílna Gastvrijheid. Tuto londýnskou dnes lóži založili roku 1915 angličtí příslušníci, byli to členové anglické armády. Po válce byla tato lóže přenesena do Londýna, kde dosud pracuje.

Banka Comenius v Nizozemsku byla založena bb., aby pečovala o opatření nákladů na školu pro děti sz. v Haagu. Není to banka veliká a proto NR. rozhodla, že své kapitály uloží jak k tomu radí finanční uvážení.

Co kreslí nizozemští bb. VO. shromáždil seznam témat, o nichž někteří bb. jsou ochotni promluviti v otevřené Dílně anebo v konferenčních pracích. Jsou to: Rozprava o románě De Zondaar (Hříšník), jejž napsal Ali Smeding. — E v a, román, jehož autor jest Cary van Bruggen. — Žena ve středověké literatuře. — Parcival. — Mystika v nizozemské literatuře. — My a jesuité. — Nadchází snad doba nové pohlavní ethiky? — My a moderní mládež. — Krise a jejich příznaky. — Jak se vyvíjela kultura. — Továrna, lidé a zednářství. — Všeobecné ideje při hledání smyslu našich symbolů. — Duchovní hodnoty, skryté v našich symbolech. — Kde začíná zednářské dogma a kde končí. — Co by mělo být na řadě v Řádě. — Faust. — Moudrý Nathan (a podobná literární témata). — Jak se di-

vati na umění. — Divy ze starého Egypta. — Šlechtici helenského umění. — Život a dílo Michel Angela. — Stavba chrámu od nejstarších dob až na naše časy. — Někteří velcí mistři nizozemského malířského umění. —V čem spočívá nádhera gotických katedrál. — Vincent van Gogh (čti choch). — Středověk umění. —Starořímské umění a jeho stopy v Nizozemsku. — Starokřesťanské umění. — Rembrandt — člověk a umělec. — Italské sochařství z doby quatrocento. — Italská renesance. — Zlatý věk v Nizozemsku (je to doba mezi lety 1650—1670). — Frans Hals a Jan Steen (vynikající nizozemští malíři sedmnáctého století). — Středověká umění a jejich zbytky ve Frýžsku (v severním Nizozemí). — Vývoj řeckého sochařství. — Umění moslimské. — Nejstarší dějiny Frýžska. — Mistrovská díla v nizozemském Státním museu v Amsterdamě. — Dějiny náboženství. — Umění východních zemí. — Petr Brueghel. — Mistrovská díla vlámských primitivů. (Jest postaráno o dobré světlo k promítání světelných obrazů k těmto přednáškám.) — Symboly a rituál, jakož i instrukce pro všechny tři stupně.—Jak prováděti recepci. — Anglosaské zednářství. — Podstata zednářství. — Původ a cíl zednářství. — Oltář a sloupy. — Proč pracujeme pomocí symbolů. — Má řád ještě proč obstáti? — Proč jsem se stal SZ. — Meč jako symbol. — Demokrat a zednář. — Vánoce. — Trubaduři. — Lohengrin. — Manfred. — Bílý dominikán (rozprava o románu Meijrinkově). — Golem (rozprava o Meijrinkově románu). — Král Artuš. — Podkova jako symbol. — Kříž jako symbol. — Tristan a Isolda. — Rytíři zeleného závoje. — O jedné selské legendě. — Rýnské zlato. — Valkýra. — Siegfried. — V soumraku bohů. — Babylon a Assyrie. — Goethův Faust v racionalistickém osvětlení. — Přehled materialistického názoru z minulého století. — Mysterie spánku. — Okultism. — Hypothesa. — (Jeden b., povoláním evangelický duchovní, nabízí tyto práce): O symbolech. — Pohleďte na mne. — Instrukční práce. — Recepce podle všech tří stupňů. — Královské umění. — Neochvějné zásady. — Goethův Faust a Lessingův Moudrý Nathan. — Jař vychovávati nábožensky. — Z biblických dějin (se světelnými obrazy). — Jak čeliti odpůrcům SZ. — Tomáš Carlyle. — Jak vychovávati národ k niterné kultuře a řádu. — Matjilda Wrede — jak jednati s lidmi, vyloučenými ze slušné lidské společnosti. — Jak pracovati venku? — O nevázanosti a o svaté kázni. — Ztracené slovo. — Modrý pták. — (Jiný evangelický duchovní nabízí tyto listy): Pan-Evropa. — Zednářství jako kulturní činitel. — Zdalipak zednářství pokračuje, anebo zda snad upadá? — Zednářství a individualism. — Individualism, liberalism a socialism. — Optimism a pesimism. — O konfliktu římského katolicismu s novým názorem. — Israel volá po Ježíši. — Motivy třídního boje. — Nezaměstnanost. — Známe dnešní mládež? — Moderní mládež. — Nadané dítě. — Proč se zajímá psychologie o úkoly výchovné? — Matka-ochránkyně. — Jak se během věků dívali na dívčí výchovu. — Průkopníci dětské emancipace. — Co dávali čísti mládeži ve starších věcích. — Dítě a náboženství. — Mládež a divadlo. — Radio a domov. — Hádanka života. — V čem spočívá vina ženy na vzniku světové války. — Co praví Štěpán Zweig o ženě, dítěti a lidské duši. — Životní názor Walt Whitmana.

Admirál Richard E. Byrd bude přednášeti zednářským chlapcům (Kapitola de Molay) v Cantoně (Ohio) ve dvou lekcích o svých přeletech obou točen i Atlantiku. Když byl admirál Byrd vítán městem New Yorkem, přišli ho pozdraviti také členové jeho lóže jménem tisíců bratří; jejich proslov přijal velký letec s úsměvem a dodal s radostí, že zednářské vzpomínky šly stále za ním na jeho smělé cestě k točně.

Zednářská nemocnice — ovšem v Londýně, nikoli v Praze. V časopise The Freemason čtu, že ve Freemasons Hospital and Noursing Home může získati každá lóže lůžko, označené jejím jménem, jestliže zaplatí v Nové nemocnici 1000 liber. Po jednotlivcích bude nazváno lůžko v tom případě, když příspěvek (anebo základní částka) bude činiti 1500 liber. Svého času složila lóže J. A. K. částku z velkomyslného daru bratra a sestry T. na lůžko ve Všeobecné nemocnici v Praze. Byl tedy i u nás učiněn počátek, třebaže jenom částkou, která se rovná osmině toho, co stojí lůžko v Londýně.

Zednářství a abstinence. V Anglii je osm lóží, v nichž jsou všichni bratří přísně zavázáni, že se zřeknou provždy požitku alkoholických nápojů a jsou také jen s touto podmínkou přijímáni. Jsou také lóže, jež nedovolují podávání alkoholických nápojů při svých hostinách.

New Age VI.

LITERATURA.

Muž a žena ve svobodném zednářství. Podle různých pramenů. Vlastním nákladem vydal Václav Cimr, Praha I. Schrán-

ka 255. Tiskl grafický závod J. Bláha v Kralupech nad Vltavou (v listopadu 1930). Na druhé straně titulního listu čteme zkratky: P. S. V. S. V. Ráz této knihy poznáš ihned podle předmluvy, z níž vyjímám tato slova: »Právě na pověstech a znalostech tohoto tak ušlechtilého a důležitého hnutí vidíme, kam až vede bezmyšlenkovitost a z jakých pramenů se čerpá poznání a jak lehkověrně se přijímá«. Autor chtěl říci, že na pověstech o zednářství a podle toho, co lidé o zednářství znají atd. Čteme také: »Zednářství není instituce zastaralá, nýbrž právě v naší době, jakož i v době budoucí nanejvýš potřebná. A což parlament? Církev? škola? Přiznávám všem těmto činitelům jejich místo ve státě, leč v žádném případě nemohou nahraditi zřízení svobodného zednářství, které rozděleno na stupně, své členy zvláštní svou prací vychovává k nesobeckosti a obětavosti, což o parlamentu, církvi a škole žel dosud říci nelze«. — Obsah knihy poznáš podle nadpisu kapitol: Svobodné zednářství jako organisace. — Svobodné zednářství jako duchovní směr. — Pracovní metoda Svobodného zednářství. — Kniha Konstituce (!) Staré povinnosti. — Žena ve svobodném zednářství. — Doslov. Autor osvědčuje velikou sčetlost, neskrývá se nadšením pro zednářství, zná literaturu českou (z české cituje také Credo českého zednářství, vydané lóží Jan Amos Komenský), zná francouzskou literaturu (Lantoina), anglickou, německou, nizozemskou, obhajuje zednářství, representované v organisaci »Le Droit Humain« a vřele se ujímá Společného Svobodného zednářství, to jest zednářství, které má ve svých řadách muže i ženy. — Kniha jest vyzdobena devíti reprodukcemi a pěknými reprodukcemi, jimiž je zobrazen Komenský, Dobrovský, dr. Georges Martin (spoluzakladatel řádu Společného Svobodného zednářství, to jest Franc-Maçonnerie mixte), Maria Deraismes, spolupracovnice dr. Martina (stoupence tohoto dr. Martina nesmíme zaměňovati za martinisty), dr. Martin se svou ženou, předešlý velmistr Společného svobodného zednářství Emile Piron, jenž zemřel 9. prosince 1928, poslední konvent řádu Le Droit Humain (1927), budova Společného svobodného zednářství v Paříži a budova Společného svobodného zednářství v Amsterodamě. (Martinisté jsou stoupenci učení, jež vykládal Martinez Pasqualis roku 1754 v Lyoně.) rjv.

Mezinárodní sdružení zednářův vydává Annuaire de la Franc-Maçonnerie universelle, Ročenku, kterou rediguje velký kancléř A. M. I. b.·. John Mossaz. Cena výtisku jest 5.— švýcarských franků. Objednají-li bb.·. ročenku hromadně, získají slevu; při deseti výtiscích 10%, při 50 výtiscích atd. 20%. Je to významná pomůcka pro tajemníky Dílen.

BIBLIOGRAFIE.

Savoire, C., L'esprit maçonnique. Paris. 12 stran.

Savoire, C., Pour l'union des maçonneries. Paris. B. 1. 12 stran.

Schenkel, G., Die Freimaurerei im Lichte der Religions- und Kirchengeschichte. Gotha. 196. VI. 188 stran.

Schmidt, L., Warum und wie treiben wir Freimaurerei? (Hamburg) 1926. 8 stran. —

Starck, H. L., Jüdische Geheimgesetze? Mit 3 Anh.: Rohling, Ecker und kein Ende. Arthur Dinter und Kunst, Wissenschaft, Vaterland. (Die Weisen von Zion und ihre Gläubigen.) Deváté rozmnožené a zlepšené vydání. Berlín, 1925. 46 stran. (Vědecké vyvrácení protisemitských tvrzení. — Také v češtině se objevil překlad žvastu Die Weisen von Zion — hloupá knížka, vypočítaná na hloupé čtenáře.)

Thiriet, H., Esquisse d'une doctrine positive de la franc-maçonnerie. Paris. 1927. XIII. 245 str.

Weisheid, Schönheid, Stärke. Materialien zu frmrischen Vorträgen. Hrsg. v. d. Rheinisch-Westphälischen Logen-Verbande. Gekrönte Preisschrift. Berlin. 1907. XVI. a 378 str.

Wirth, O., Le livre de l'apprenti. Manuel d'instruction initiatique rédige à l'usage des ff.·. du 1er degré: 7e édition. Paris. 1927. — 192 str.

Wirth, O., Le livre du compagnon, Manuel d'instruction initiatique rédige à l'usage des ff.·. du 2me degré. Čtvrté vydání. Paris (1927). 189 str.

Wirth, O., Le livre du maitre. Manuel d'instruction à l'usage des ff.·. du 3e degré. Čtvrté vydání. Paris (1927. 221 stran.

Toto číslo vyšlo 31. ledna 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 2.

K. WEIGNER:

VZPOMÍNKOU NA DRUHÝ BŘEH.*)

Roku 1928, kdy jsi dovršil 60 let svého života, dleli jsme se svými rodinami o prázdninách na Špičáku. Tvůj přemítavý duch se znovu a znovu vracel k významu dne šedesátých narozenin; děkoval jsi osudu s pokorným srdcem za všecky dary, kterými Tě obmyslil, a vstupoval jsi do nové desítky let - s myšlenkou na práci. Měl jsi rozmyslně sestavený plán na 5 let, na 10 let dalšího života. Když jsem s Tebou hovořil v Tvé nemoci naposled, věřil jsi ve své uzdravení a myslil's zase jen na práci a na nové úkoly.

V polovici prvního lustra Vládce lidských osudů odvolal Tě od práce. Podle sonetu Vrchlického k otázce jaký je smysl života, dává dítě odpověď: vše je hra, jinoch a dívka horoucně vyznávají: vše je láska, muž pak dí: vše je práce. Ano, Tobě byl život prací a práce životem, práce Ti byla záštitou a spásou. Práce je povinnost a povinnost je neúprosná jako osud, přísná jako nutnost, neodbytná jako naše určení. Tvrdě a studeně znějí tato slova. Tys však uměl je změkčit, je prohřát, neboť každá povinnost, kterou Ti osud uložil, byla pro Tebe sladká, plnil jsi ji rád. Vždyť každou Tvou myšlenku, každé hnutí srdce, každý čin určovala láska: láska k rodině, k vědě, k vlasti, k lidstvu. Na smrtelné posteli mně píšeš: »Za Tebou i za mnou je těžký rok. Tu má člověk jen jedno přání: zkouška, jakou osud dolehl na naše rodiny, buď nám ušetřena, — o Pane . . .«

Nemyslil's na sebe, myslil jsi na své drahé.

Na každém místě, v každém čase, dával jsi celou osobnost svou

*) Při smuteční slavnosti v L.·. »Národ«, na paměť br.·. L. Syllaby.

do služeb dobré věci; byl jsi zanícen pro vše obecně užitečně, byl jsi silný v práci a snažení, vždy připraven přiložiti ruku k dílu, všude pohotov k činu srdcem, plným jasné víry v pokrok a pevné naděje v jeho uskutečňování. Ctil jsi spravedlnost, kráčel jsi jejími cestami, jí jsi sloužil celým srdcem i duchem svým. Mezi člověka a pravdu se staví mnohé předsudky a omyly; měl jsi vždy poctivou vůli, živou snahu a energii i vytrvalost je překonávat a dopomáhati k vítězství právu a spravedlnosti. Neuchýlil jsi se od cesty pravdy a poctivosti nikdy, při tom jsi miloval vše krásné a ušlechtilé v přírodě i na lidech a jejich dílech. Sám vroucí vyznavač víry v život, sílil jsi ve svém prostředí víru v život, v jeho krásu a účelnost. Byl jsi Velkým Mistrem mezi námi, velkým člověkem, pevným mužem, šel's životem vyrovnán, v souzvuku rozumu s citem, vůle s tužbami, nezištný, dobrý, šlechetný a skromný; o Tobě lze právem říci: bene vixit, qui bene latuit.

Proud hluboké moudrosti Tvé a Tvého opravdového rozmyslu padal jako světlý paprsek na cestu života přemnohým, teplo Tvého dobrého srdce nás hřálo v dobách radosti i starosti. Doklad: píšeš mi do památníku k mým padesátinám: »Den Tvé padesátky, drahý příteli, vrací mi bohatou ozvěnou všecek ten vespolný náš život. Byl krásný, jak krásný umí býti ve své plnosti a ve své složitosti zážitků a vztahů toliko lidský život. Ať je, jak je, vždy v něm nakonec kvetou květy a zraje víno. Ba, krásný a drahý statek je život. Jest jen třeba, máme-li se jak ve vzpomínce, tak v jeho plynulosti z něho těšiti, abychom měli k němu náležitý odstup. Nalézti tento odstup je jednou z moudrostí života.«

Pravé upřímné přátelství je cit čistý jako letní obloha, modrá a bez mráčku, je cit občerstvující jako křišťálová voda z lesní studánky a sílící duši jako blahodárný lék. Přátelství může dáti člověku štěstí trvalé a je poutem, kterým dvě duše lidské jsou bezpečně spjaty. Přátelství skutečné, nesobecké a naprosté, je květem lidského nitra nejušlechtilejším. Pravé přátelství, které přátele k sobě pojí nerozlučně a pevně, pro celý život, až ke hrobu, není zjevem všedním. Tím šťastnější mohou býti ti, kdož přátelství takové nalezli. Tento vzácný dar podával jsi s otevřeným srdcem do života všem těm, které jsi měl opravdu rád. Děkuji Ti za přátelství, za krásu vnesenou do našeho žití, děkuji Ti za všecky, za sebe nejvroucněji.

Nad Čertovým jezerem se do hvozdu Jezerní stěny hluboce zařezává paseka, na níž se křižuje několik cest. Po dvojí prázdniny jsme často po nich putovávali. Kdykoli jsme přišli na paseku, usedl jsi opodál stezky na pařez mohutného smrku, poprosil jsi všech přítomných o minutu mlčení a svým hnědým krásným okem jsi se přes údolí Železné Rudy a dál přes Falkenstein zahleděl zasněně k východu; bylo ticho hluboké, v němž člověk ztrácel vědomí své osobnosti a cítil, že v nesmírné velebnosti přírody stojí na cestě věčné. Paseka mlčení. Zřím Tě na této pasece před sebou, zahleděného v širošírý kraj, obrysy Tvé tělesnosti se rozplývají a mizejí. duše Tvá se vznáší, odlétá — zamířila k dalekému východu. Život náš je přelet stínu a není pro nás ze smrti návratu. V růžovém přísvitu Kozích hřbetů, v zamlžených dálavách našich zamilovaných výhledů, v hlubokých tůních šumavských jezer, v třepetavé záři hvězd za teplých nocí letních — všude, až do posledního tepu svého srdce budu vnímati lehýnký van Tvé duše, která splynula s dechem vesmíru, s podstatou Stavitele všehomíra. —

A přece nemůže býti jen mlčením konec takového života, plodného a bohatého, plného ohnivé víry v dobro a planoucího touhou po ušlechtilosti a kráse. Smrt ničí jen tělo, nemůže zmařiti plody práce pro vědu, pro národ a pro lidstvo. Čistý oheň vrátil ve věčný koloběh hmoty, co hmotou bylo. Co, posvěceno nadšením, vyšlo z Dílny velikého ducha Tvého, přejde do toku našich dnů i do obsahu všech časů budoucích.

Proslov Ct.·. M.·. L.·. Národ v Dílně 9. ledna 1931.

Když jsme sestavovali program svých prací pro měsíc leden 1931, nenadáli jsme se, že budeme musit stanovený program náhle měniti. Netušili jsme, že nás k tomu donutí událost, již smím jistě prohlásiti za nejbolestnější z těch, jež naši lóži od počátku jejího trvání stihly. Odešel nám náš nejdražší br. Ladislav Syllaba. Po měsíce sledovali jsme se vřelou bratrskou účastí vleklý průběh jeho nemoci, v duši naši občas vetřela se úzkostná myšlenka na to nejhorší, ale my se jí bránili a oddávali se naději na Jeho uzdravení. Přiznám se Vám, dr. br., k jisté snad slabosti: že jsem se jako dítě těšil na okamžik, až uzdraven zase mezi nás zavítá, jak Jej tu radostně a slavnostně uvítáme, k srdci přivineme ... A zatím zde stojíme v smutku, skleslí pod čerstvým dojmem Jeho odchodu do Věčného Orientu. Věru, že máme proč truchliti. Vám, dr.·. bří.·., nemusím toto »proč« odůvodňovati. Br. L. Syllaba byl časově p r v ý m ze svob. zedn. čsl., ale nezůstal jen časově prvým, nýbrž zůstal stále prvým v pojímání a uskutečňování povinností a zásad zednářství a v plnění jeho úkolů. Byl nám světlem, přinášel mezi nás jas a šířil teplo a pookřával mezi námi při tlukotu bratrských srdcí, Jemu hlubokou láskou, jíž jsou jen zralí mužové schopni, oddaných. Byl zakladatelem a prvním M.·. naší L.·. a byl mlčky a ochotně uznáván za našeho vůdce i potom. Bylo by tedy věru nesnadno a i marno shledávati slova, která by alespoň zhruba měla naznačiti, jak těžko na nás Jeho odchod dolehl. Ale zednáři nesmějí se svému zármutku, třeba sebe většímu a důvodnějšímu, oddávati, nýbrž musí ránu sebe krutější pokorně přijmout a snést. Uvědomujeme-li si bolestnou ztrátu, jež nás odchodem našeho dr.·. bratra stihla, byli bychom nevděčni, kdybychom nevzpomněli zároveň i těch velikých kladných hodnot, které jsme z něho měli, a z nich novou posilu k další práci nečerpali. Nám zůstane navždy to hřejivé vědomí, že jsme stáli po Jeho rodině Jeho srdci nejblíže, že v nás spatřoval muže způsobilé k tomu, aby pomáhali uskutečňovati Jeho ušlechtilé snažení, že nám plně důvěřoval, když mezi nás uvedl Svého syna a oba zetě ... To je, dr.·. bří.·., Jeho odkaz nám, jenž nás zavazuje a zároveň vzpružuje, abychom, pamětlivi Jeho světlé památky, stali se každý o sobě a všichni dohromady hodnými Jeho veliké lásky a důvěry. Učiníme-li tak — a my si to zde při Jeho památce, která je a zůstane nám svatou, slibujeme — pak náš drahý bratr Ladislav neumřel, ale živ bude dál...

V. H.

Přicházím k Vám,
soudci soudního dvora
v nebi, na zemi i v říši mrtvých!
Přivádím Vám muže,
na němž není viny proti Bohu!
Dovolte,
ať je s Vámi po všechny dny!

Z egyptských »Knih vcházení do dne«.

ANTONIN VOJAN:

Syllabova lóže Národ.

Bylo nedávno v našem shromáždění řečeno, že lóže Národ měla by se jmenovati S y l l a b o v o u, aby byla uctěna památka Mistrova a aby byl vyjádřen jeho těsný vztah k Dílně. A věru nebylo krásnějšího poměru členova k lóži.

Jak vznikla lóže Národ a jaká byla cesta československého zednářství, pověděl spoluzakladatel br. Ladislav Syllaba svými vzpomínkami, podanými při práci 17. ledna 1930:

»Z jara 1929 bylo tomu deset let, co redaktor S. pozval pracovníky, sdružené při týdeníku Národ, aby se nadále ustavili jakožto zedn. lóže pod záštitou Velké lóže italské, jejíž zástupce byl přítomen. První práce byly v úřadovně bra S. i v jeho bytě. Prvními úředními doklady jsou atesty Velké lóže italské z 15. června 1919, kteréžto datum je tedy dnem úředního založení lóže Národ, jejíž první řádné volby vykonány v místnostech Č. klubu 7. června 1920. Řádné práce rituální byly v pracovně bra N. a tam také byla první Slavnost růží s deskou bra G., účastníkům nezapomenutelná. V konstituování cestou historickou byla slabina i síla lóže. Slabina po té stránce, že život lóžový v počátcích spočíval značně na zvyklostech schůzí spolkových a politických. Neměl-li však sbor mužů, seskupených v L. Národ, Chrámu a neměl-li zjevného praporu, měl korouhev neviditelnou, již duchovně třímal br. Rašín, uznaný vůdce domácího odboje. Tichý souhlas presidenta Masaryka ke vzniku čs. zednářství stává se pak symbolem spolupráce obou odbojů. Uznání Velké národní lóže československé, smluvené v květnu 1922 bry D., M. a Syllabou ve Švýcarech, staré svobodné zemi se starou tradicí, zapíná čs. zednářstvo do řetězu světového. I v tom je symbol: československé zednářstvo chce vidět do světa, chce myšlenkově z něho brát i jemu dávat... Cesta čs. zednářství bude vždy táž: všemi silami za svobodu národa, za duch svobody jednotlivcovy ve svobodném státě a také za svobodu Evropy.«

Od bratra K. víme, že po prvním rozběhu nastalo v činnosti lóže ochabnutí, ze kterého se vymanila přerodem a zmíněnými volbami 7. června 1920. Mistrem lóže stal se ovšem br. Ladislav Syllaba (po druhé Venerabilem byl od 2. XI. 1923 do 6. I. 1927). Vidíme, že již v počátcích čs. zednářství upíraly se zraky bratří k bru Syllabovi jakožto k rozenému zedn. vůdci. Byl zvolen také Svrchovaným komandérem, když r. 1921 se ustavila Nejvyšší rada pro Československo a byl vynikajícím činovníkem a brzy také Velikým mistrem Velké národní lóže československé. Byl zakladatelem a prvním Venerabilem i v pražské lóži Dobrovského, která r. 1923 byla zrušena brzo potom, když vznikla lóže téhož jména v Or.. Plzeň.

S jakými obtížemi se zprvu v čs. zednářství pracovalo, dovedou si později přistouplí členové stěží představiti. Nejenže nebylo řádné a trvalé Dílny, ale nebylo ani rituálu, příruček, stanov v jazyku českém a nebylo jednotnosti v provádění prací. Bratrská lóže Komenského, založená pod svrchovaností Velkého o. francouzského, řídila se rituálem a katechismem, přeloženými z francouzštiny, lóže naše a pozdější pracovaly podle rituálu italského, jehož první překlad vydán pod titulem »Příručka pro první stupeň«, ale jejž si jednotlivé Dílny přizpůsobovaly podle zvyklostí v lóžích německých, anebo i podle své záliby. Teprve po vzniku Velké nár. lóže čs. vytvořila se rituálová komise, která se starala o unifikaci obřadů a pozvolna — až do našich dnů

vlastně — pracovala na definitivním, všemu čs. zednářstvu společném rituálu všech stupňů. I při této práci byl vliv Mistra Syllaby značný. Pamatujeme dobře, jak při všech příležitostech v naší Dílně přispíval k dokonalosti rituálů zejména po stránce jazykové. Exemplář, kterého původně používal, je plný jeho bystře a vhodně volených oprav a doplňků, a nejeden pokyn Mistrův byl směrodatný našemu zástupci v komisi rituálové.

Veliká byla radost bra Syllaby, když došlo ke zřízení prvního stálého, třebaže prozatímního Chrámu v Husově třídě, kde naše lóže sešla se po prvé 19. října 1923. Projevil to proslovem o významu práce obřadné. Umístění Dílny v nynějším důstojném stánku bylo mu pak činem tak důležitým, že je ve svém »Vzkazu« dne 12. IV. 1930 jmenuje mezi třemi nejvýznamnějšími událostmi uplynulého tříletí.

Nabádal nás: Učme se nepodceňovat formální stránku zednářských prací. Zdroje našeho národního znovuzrození jsou kolem Královské společnosti nauk, která byla v jádru zednářská. Díváme-li se na to s hlediska tradicionálního, nabýváme pochopení pro formu zednářskou, symbolika se nám stane vnitřní potřebou. Zednářská minulost je skvělý projev kultury, je něco, nač můžeme být hrdi. (Z protokolu 25. XI. 1927.)

Měl-li bratr Syllaba, který — jak nedávno bylo zdůrazňováno — neprošel temnou komorou Královského umění, tak vynikající porozumění pro formu a symboly zednářské, byl přímo neocenitelný po stránce ideové práce a organisace i výchovy zednářské. Však to pěkně pověděl br. T. v naší práci 14. XII. 1928: Mistr Syllaba plným proudem čerpal ze své myšlenkové a filosofické opravdovosti, aby vybudoval a přímo astronomicky určil naše zednářské horizonty. Jeho jménem (a jménem jeho nástupce a přítele bra W.) vrcholí cesta, kterou jsme došli z prvních, skoro ještě profánních nížin na dnešní stupeň zedn. vyspělosti, či lépe řečeno: českého zednářství.

V zednářství kladl důraz nejen na bratrství, ale i na cítění r y t í ř s k é, zděděné z věku minulých (výrok z 28. 2. 30). V jedné rodinné práci, v níž většina bratří rozhorleně stěžovala si na bývalého člena, který neprávem vytýká našemu svazu nezednářské vlastnosti, vyslovil se br. Exven. Syllaba: Cítíme, že tento bývalý bratr nemá práva mluvit proti zednářstvu, ale cítíme také, že druhý bratr nevykonal to, co bylo jeho zedn. povinností, neboť i v profánním povolání máme pěstit zednářský mrav. Zjednejme tudíž bývalému bratru respekt, buďme k němu rytířskými právě proto, že už není naším členem. (4. 2. 1927.)

Mezi zednářskými tresty zdůrazňoval Mistr o b e c n o u n e v á ž n o s t, do níž upadne u bratrů ten, kdo by nesplnil daného slibu, a v kresbě 6. VI. 1930 potěšen konstatoval, že už v přísaze Hippokratově přichází toto rčení a je dokladem jistých souvislostí zednářské symboliky s velmi dávnými světy. Ve svých kresbách vůbec rád pěstoval zednářskou retrospektivu a hledisko zednářské hledal i ve svých kresbách o otázkách profánních, chtěje tím naznačit, že při každé příležitosti máme si klásti otázku, jak má se v ní zachovati dobrý zednář.*) Výslovně řekl také, že kulturní instituce zednářská je povolána jednati o všech kulturních věcech. (6. 2. 25.)

*) L. Syllaba rýsoval v L. Národ tyto kresby: 20. XI. 1925: Dojmy z bruxellského zasedání Conseil international des recherches. 30. I. 1926: Za † brem K. Lhotákem, 9. VII. 1926: O sokolském sletu, 7. I. 1927: Masarykův národní program, 8. VI. 1928: Vzpomínky a dojmy z Anglie, 15. 3. 1929: Mezinár. organisace vědecké práce a úkoly Čs. nár. rady badatelské, 17. I. 1930: Vzpomínky na vznik L. Národ a skotského zednářství v ČSR., 6. VI. 1930: Hippokratova přísaha. 20. VI. 1930 proslov při Slavnosti růží na Barrandově — jakož vůbec zkrašloval svým vzletným slovem naše slavnosti.

Výběr čekatelů zednářství byl mu věc, jíž třeba věnovati obzvláštní pozornost a péči. Po kresbě 24. V. 1929, v níž byly citovány tužby a projevy nových členů, pravil: Když ti, kdož tlukou na dveře našeho Chrámu, tolik od nás očekávají a tolik důvěry nám přinášejí, pak my, kteří jsme uvnitř, nesmíme jich zklamati. — Ale naznačil též, čeho třeba k zednářství opravdovému: Nestačí dobré vlastnosti, není-li u neofyta zvláštního pochopení a jakéhosi romantického smyslu, sklonu, z něhož plyne láska a citové přiblížení k našemu hnutí. (21. I. 27.) Avšak když byl za hledajícího doporučován velmi zámožný muž, neváhal vyslovit pochybnost: Je otázkou, jestli právě v řadách, jež mohly by naší věci prospět hmotně, našel by se ten zvláštní citový sklon romantický a to, co od pravých bratří žádáme.

Zvláštní naději br. Syllaba kladl do čs. mládeže. Těšilo ho, že ani dnešní generace se nevyhýbá idealismu, jenž staré vedl ke všem činům. Praví (25. XI. 27): »Naším úkolem je omladit lóži. Pak uvidíme, co vše mladí lidé mohou pro nás znamenat.« — Že však ani k mládeži nebyl nekriticky shovívavý, tomu nasvědčuje výrok (z 13. XII. 1929): Studentstvu sluší živost, zájem o veřejné otázky a patriotismus v řádném smyslu slova. Bylo by však ubohé, kdyby se náš nacionalismus vyčerpával směrem, v němž by nebylo viděti hluboké myšlenky.

Mnoho bylo by lze ještě říci o zednářském cítění Syllabově i při vykonávání jeho profánního povolání a v institucích, na něž měl nějaký vliv. Již dnes však mluvit o tom není vhodné — budoucnost ostatně lépe ukáže zásluhy Syllabovy o podniky a ústavy, z nichž nejeden vznikl přímo z jeho podnětu a v intencích našeho Svazu.

Vysoké hodnosti nevyvolávaly v něm domýšlivosti. Kdykoli jsme mu blahopřáli k nějakému vyznamenání nebo úspěchu, děkoval srdečně, ale prostě po bratrsku. Více ho těšila pozornost Dílny, šlo-li o významnou událost v jeho rodině. Když k šedesátým narozeninám jsme mu podali ve skromné, jaksi rodinné vzpomínce, na památku umělecký dárek, prsten podle Muchova návrhu, poděkoval trojím bratrským políbením a stiskem ruky.

Možno tvrditi, že na L. Národ pohlížel jako na rodinu a také se v ní jako v rodině cítil. Každý vyciťoval, že po bru Syllabovi udržuje se v ní práce v duchu, který jí dodává zvláštní, osobitý ráz a v němž vládne cit a bratrská láska. (Prot. 21. X. 27.) A lóže Národ jako na otci lpěla na drahém Mistru, a nepřišel-li někdy do Dílny, nebylo bratra, který by stísněn nedotazoval se po příčině jeho nepřítomnosti. Mínění bra Syllaby bylo nám rozhodujícím a jeho úsudku jsme se dožadovali při každé příležitosti. Domácím řádem vyhradili jsme mu jakožto Mistru lóže resumé o diskusi po kresbách i proti původnímu znění předpisu, jejž nám dodala Nejj. Velká lóže.

Nacházeje úplné porozumění mezi bratry, byl ke všem neskonale vlídný, otecký, přátelský. Komu pak Syllaba věnoval přátelství, ten byl s ním navždy duševně spjat, neboť »nejušlechtilejší květ přátelství« znamenal Mistrovi bezpečné a trvalé pouto. (Vyslovil to poeticky v Památníku jednoho z bratří.)

Název Národ není jen rozlišujícím pojmenováním naší lóže. Je historická souvislost se stejnojmenným redakčním kruhem, který až do převratu vynikajícím způsobem účastnil se práce pro národ a čs. stát. A zůstati věren devise n á r o d bylo i úkolem činorodého zednářského bratrství Syllabova, jak čteme v zápise o práci 5. IV. 29, v níž nám s brem W. sliboval pro jubilejní spis lóže článek »O našem budoucím cíli«.

Národ, národnost, nacionalismus, stát, slovanství — to jsou slova, která často, ale vždy na pravém místě, vycházela z jeho výmluvných úst. Kdy-

koliv nějakou událostí veřejnou získala nebo byla posílena myšlenka státní a národní, promluvil o tom v lóži. Byl šťasten, že vládne krásný, veskrze kladný poměr našeho zednářstva ke státu (protok. 23. V. 1930). Nestyděl se přiznati krásné a mimořádně slavnostní pocity, které ho zachvacovaly jakožto účastníka vystavených památných českých klenotů korunovačních (prot. 4. X. 29), ideální vlastenectví nebylo na úkor jeho praktickému přesvědčení, že zednářství je instituce, kde nutno spojovat národnost a mezinárodnost, poněvadž jde o to, nezavírat si oken do světa. Od bratří jiné národnosti žádal rozhodný respekt k našemu národnímu snažení a touž úctu, jakou i my projevujeme jejich národu (12. XI. 1926).

V neutěšené otázce československé vítal vždy světlé body a k nápravě všeho, co překáželo dobrému vývoji poměrů na Slovensku vybízel bratry: zednářstvo pomáhej, kam vliv sahá (24. IV. 25). V diskusi o kresbě »Odstředivé snahy na Slovensku« (27. IV. 28) poznamenal, že má nám býti příkazem nezanedbávati nevšímavě Slováků; přesvědčil se, že i oni kladou váhu na jednotu státu a jeho čsl. větví. Přál si upřímně, abychom v lóži měli také bratry Slováky.

Vedle dobra českého měl stále na mysli také dobro slovanské. V práci 13. VI. 1924 doufá v radostný výsledek Muchovy balkánské cesty pro slovanskou věc a zmiňuje se při tom o úspěchu hudebního festivalu, který se sjezdem ethnografů stává se historickým faktem ve Slovanstvu po světové válce. Vztah k Rusku vyjádřil takto: Jazyk ruský je nám bližší než všechny ostatní, ruská duše je nám bližší než duše jiného národa. Literatura ruská znamenala mnoho v našem životě... Národ ruský bude nám vždy bližší, vztah náš k němu vždy jiný než k ostatním národům. Politicky však spoléhejme především na sebe — to je příkaz práce.

Politické nazírání Syllabovo osvětlují poněkud čtyry otázky, které jednou položil k diskusi v bratrském shromáždění:

1. Má každý z nás náležet k politické straně?
2. Je přípustno, aby zednářem byl komunista?
3. Snáší se klerikální a zednářský názor světový?
4. Je-li volič proti jisté osobě na vázané listině kandidátní — jak má volit?

Sám prohlásil, že zavrhuje konjunkturální příslušenství k politické straně. Politická příslušnost má být v souladu se světovým názorem občanovým. Také zájmové třídění je mu nižším zjevem než ideové. Povinností inteligence je pracovat politicky, má-li k tomu s dostatek času: ne-li, pak činnost n a s v é m m í s t ě má také politickou hodnotu. (9. X. 1925.)

Různé mezinárodní organisace zednářské nepokládal za nutné, soudě, že je věcí r e g u l é r n i c h zedn. svazků, aby pracovaly ve prospěch naší společné věci. (21. X. 27.)

Bratr Syllaba zachoval si živý cit náboženský a žil podle něho. Když jako Exvenerabilis otevíral při zahájení našich prací Knihu, byla ze způsobu, s jakým k obřadu přistupoval, zřejma jeho náboženská láska k Písmu. A v těžké chvíli, v den, kdy měl odejíti do Věčného východu, byla to bible, z níž si dal předčítati...

Věřil v nesmrtelnost — ta víra byla mu často vodítkem i ve věcech nenáboženských. Tak doznává 7. I. 27, v kresbě »České zednářství a president Masaryk«, že mu postačuje víra v nesmrtelnost, aby plně přijímal

Masarykův výklad našich dějin, aniž by chtěl zkoumati podstatu námitek historiků. Věřil v nesmrtelnost, ale byl dalek učení spiritistického, jak zřejmo z jeho prohlášení v denních listech 30. XI. 1927, když v novinářských zprávách o spiritistických seancích vyskytlo se i jeho jméno: Kdyby byl duchovní obsah záhrobního života tak chud'oučký, jak se jevívá podle tak zvaných vzkazů zemřelých osob ze záhrobí, často i písemně zachycovaných, nepřál bych si, abych měl nesmrtelnou duši.

Otázku, jakým způsobem má čs. zednářstvo dát najevo, že zmlklý bratr byl jeho stoupencem, zodpověděl takto: Z různých důvodů, zpravidla však pro ohledy na rodiny zvěčnělých bratrů, mohou u nás dosud jediným zjevným symbolem zednářským býti tři červené růže, které klademe k rakvi bratrově — ty dosvědčují, že odpočívá v ní člověk a srdce člověka nám drahého... (14. XII. 1928.)

Všechny projevy Mistrovy nacházely živý ohlas a naprosté porozumění v lóži Národ, v lóži Syllabově, z níž duch drahého bratra nikdy nevymizí. Odkazem zůstává nám Vzkaz, který napsal při skončení funkce Velkého Mistra 13. dubna 1930 a v němž čteme:

»Hlavním naším úkolem je stále, abychom každý na svém místě působili v duchu zednářských zásad a abychom takto každý byli živým příkladem pro jejich rozšíření v našem lidu. Tomu přeji všeho zdaru a všem Vám, Bratři, pevného zdraví a hodně vytrvalosti v úkolu právě vytčeném. — Do Vaší bratrské paměti a lásky se odporoučí se zedn. stiskem ruky Váš věrný Ladislav Syllaba.«

Drahý Mistře, zmlklý náš Bratře, v tichém žalu, ale s chutí k práci Tebou nám přikázané, žehnáme Tvé památce a ve vroucí lásce k zednářskému ideálu chceme vždy jít za Tvým odkazem...

B. BOUČEK:

Učitel a vůdce.

Jako studenti vstupovali jsme s obzvláštní úctou do síní Thomayerovy kliniky. Byla tehdy taková pověst, že se tam musí mnoho pracovat, a že ne každému přáno je zde zakotvit; asistenti a docenti že musí být otevřené hlavy. Také jsme věděli, že zde neobstojí, kdo by se prohřešil nepevností charakteru. Můj otec, starý druh Thomayerův, neopomenul žádné příležitosti, aby mně s láskou a úctou nevštěpoval při každé příležitosti význam této školy pro české lékařství. Nezapomenu nikdy neobyčejného dojmu z přednášky, kterou proslovil Thomayer v úmrtní den znamenitého fysiologa Novotného, asistenta J. Ev. Purkyně., kterému jako Čechu nebylo přáno místa na tehdejší německé universitě; zemřel z bídy a nouze. Thomayer v této přednášce sám podlehl dojmu, slzy mu zadusily hlas, a sotva stačil dokončiti vzpomínku slovy: Tak umřel hladem vynikající český člověk a badatel... Málokdo by věřil, že drsný často Thomayer mohl takhle podlehnouti citu před studenty.

A tuto školu vyhledal Syllaba, aby zde rostl a vyrostl. Ovšem byl zcela jiné letory než jeho učitel, ale při vší své mírnosti a laskavosti zanechával hned na první styk dojem zcela zvláštní. Zapsali jsme si jeho přednášky o poklepu a poslechu; vrátili jsme se z prázdnin, každý svým způsobem plni slunečního jasu a volnosti venkova, do ponurých síní špitálských. Vzduchu v posluchárně hustě obsazené bylo málo; co nespotřebovali posluchači, strávily plynové plameny. Syllaba začal přednášeti, a my zapomněli na sobecké zájmy zdravého mládí a s úžasem jsme rázem pochopili, co to je nemocný člověk. Mírný, klidný profesor nás tomu naučil svou oduševnělostí dříve, než jsme se mohli dotknouti neumělými prsty nemocného, na němž jsme se měli cvičiti.

Později jsem vídal titulárního profesora Syllabu, když někdy přicházel na Thomayerovu visitu. Jaksi hranatý Thomayer byl jako proměněn jeho přítomností. Kdežto jindy i vůči starým asistentům rád dával průchod břitké kritice, choval se v přítomnosti Syllabově až uctivě. Jako když vzácný host zavítá! Tak jsem měl Syllabu v mysli.

když jsem zaslechl jeho hlas, maje oči zakryty černou páskou. Kdepak jsem se kdy nadál, že bude mi bratrem ten vážený profesor, o 20 let mne starší!?

A byl mi vždy dobrým bratrem, jemuž jsem trvalým díkem zavázán. Z jeho rukou dostalo se mi Světla, které vždy znovu vzplálo, kdykoli jsem je vyhledával. Byl mi nadále laskavým učitelem a moudrým rádcem. Třetí v pořadí mých bratrů-učitelů po Lhotákovi.·. a Babákovi.·. odešel, třetí byl ze světlonošů, které čítati mezi své vůdce bylo mi ctí. A všichni z jedné rodiny, z mateřské mé Dílny.

Snad jsem jej též jednou zarmoutil. Přál si, abych se vrátil do svého původního O.·. v poslání profánního života. Ale mnohé důvody byly, které mne přesvědčovaly, že je třeba zůstati, kde bylo dílo nedokonáno. Později sám to uznal. Při každé příležitosti důtklivě nabádal k vytrvalé práci v jediné zatím české L.·. na Moravě, zdůrazňuje význam a odpovědnost. Tak i při poslední rozmluvě asi v polovině listopadu minulého roku.

Měli jsme tehdy o jeho zdravotním stavu zprávy dosti znepokojující. Zvěděv při nahodilé cestě do pražského O.·., že se jeho choroba podstatně zlepšila, navštívil jsem jeho vzácnou choť, dotazuje se po zdraví pana profesora. Br.·. S.·. se právě zotavoval po prvním útoku nemoci. Procitnuv z osvěžujícího spánku, povolal mne k svému loži. Měl svěží vzhled a pohled ještě oduševnělejší než obvykle. Jakoby vyčetl moje překvapení, mimovolně vysvětlil příčinu toho: odpočinul si od nekonečných lopot profánního života, které jej i vlastní rodině činily vzácným. Jasným, zvučným hlasem vypravoval, že se vzdal veškeré činnosti spolkové, a přesto, že už překonal chorobu — »včera jsem už seděl tamhle v křesle« — že se věnuje až do jara svému zotavení, v kruhu své milé rodiny, mimo nezdravé městské ovzduší. Těšil se, že nahradí rodině a sobě, co dříve znemožňovala veřejná činnost, ale hned, takřka jedním dechem, vyvíjel plány, kterak použije rekonvalescence k dokončení různých literárních prací. Pravil, že má v mysli i mnoho zednářských věcí, které by rád sdělil tiskem. Přímo zářil radostí, jak mu táhl myslí program další činnosti, až se úplně zotaví. Byl jakoby znovuzrozen v důvěře a naději na další nerušený úsek tvůrčího života. »No a teď vypravuj Ty, co Vy tam děláte.« Vzpomenul návštěvy u nás, letmo připomínal některé zvláštní naše úkoly: »A to hlavní — je to věc velmi důležitá. Ani snad si sami nejste zcela vědomi: vyřiď bratřím, abyste setrvali v přátelské spolupráci s německými bratry a hleďte vždy zachovávat dosavadní směr. To jim vyřiď a pozdravuj je« — a vzkázal jim srdečné políbení. Ukládal úkoly a přikládal pečeť lásky. To byl jeho poslední styk s naší L.·., jíž byl velkým příznivcem a přítelem.

Jako vzdálený ozvuk Ztraceného Slova zní mi vzpomínka, kterou z hloubi duše vyvážil starší bratr, který mu stál nejblíže:

Byl jsi Velkým Mistrem mezi námi — — Čistý oheň vrátil ve věčný koloběh hmoty, co hmotou bylo. Co, posvěceno nadšením, vyšlo z Dílny velikého ducha Tvého, přejde do toku našich dnů i do obsahu všech časů budoucích.

JAN THON:

Ladislav Syllaba — vůdce.

Kdykoliv se bude i po desítiletích vzpomínati těch, kdož na počátku Československé republiky dali nově obrozenému národnímu zednářství myšlenkový a ideový obsah, životní smysl, bude jméno br.·. Ladislava Syllaby vyslovováno mezi tvůrci a vůdci nejpřednějšími. České zednářství, které se v době převratové spontánně zrodilo ze dvou na sobě nezávislých ohnisek (l.·. J. A. Komenský a l.·. Národ), nemělo pro začátek snadný úkol. Což věci vnějšího obřadu i symbolického gesta — ty mohly býti přejímány, slovo rituálu mohlo býti z cizích jazyků tlumočeno do mateřštiny — ale to daleko ještě neznamenalo dosažení mety! Československé zednářství, má-li vykonati své všelidské poslání, může tak učiniti jen tehdy, bude-li míti svou velikou sílu myšlenkovou, svůj vnitřní ideový obsah, který nebude na odpor ani bratrským svazům zednářským, ať německým, francouzským, anglickým anebo zednářstva jugoslávského nebo polského, ale v souladu s ideou pravého lidského bratrství a humanity vytvoří si svůj konkretní program, vytyčí si své vlastní cíle, vypracuje si své vlastní methody. A co nejvíce platí: tento pracovní program a ideovou náplň své existence bude provázeti takovou vlastní, nenapodobitelnou a odnikud nepřejatelnou intensitou mužné oddanosti, vroucnosti a citové ryzosti, jaké nikde jinde na světě bys nenašel, a jakou by nebylo schopno vytvořit žádné druhé společenství i třeba v lůně našeho národa. Neboť vše to, ať pouhé bratrství, ať humanita, ať tolerance náboženská, národní, sociální, to jsou vše myšlenky, které tvoří programový obsah i jiných

organisací, spolků a sdružení — národních i mezinárodních. To samo by tedy ještě neodůvodňovalo vznik a existenci československého zednářstva. Všechny tyto obecné ideje musí býti prolnuty a prožehnuty nebývalou silou, pravdivostí a horoucností, která naplňuje všecko nitro jednotlivcovo i celek, v soukromí, v povolání, ve styku společenském, na odpovědných místech života veřejného, v národě i ve styku mezinárodním.

O takových představách br.·. Syllaba často hovoříval, hlavně v prvních letech, plných nesnází a překážek, kdy vše spočívalo jen na několika málo jednotlivcích a kdy jen osobní oddanost myšlence překonávala těžkosti počátků. Br.·. L. Syllaba neumdléval; byl v těchto časech ze všech nejzanícenější, nejoddanější a jeho osobní příklad posiloval druhé. Hned od počátku stanul mezi těmi několika málo bratry, kteří se stali opravdovými myšlenkovými v ů d c i československého zednářstva. Vůdce — to jest zároveň skutečný zakladatel, budovatel tradice. Syllaba svou bohatou osobností, vědecky školenou, evropsky orientovanou a filosoficky založenou a při tom citově jemnou, taktní, plnou osobních ohledů a věrnou, nade vše věrnou, byl, možno říci, pro zednářství již predestinován dávno, než se zednářem formálně stal. (Však také Syllaba vždy s hrdostí zdůrazňoval tuto předzednářskou souvislost některých prvních členů l.·. Národ, kdy ještě o československém zednářství formálně nemohlo býti řeči.) Br.·. Syllaba působil přímo souvislou přednáškou v Dílně nebo účastí v lóžových diskusích. (Pěkně o tom svědčí článek br.·. A. Vojana v tomto čísle.) Ale někdy stačil i jeho úsměv, letmá poznámka, gesto, jež prozrazovaly, jak on věc chápe a jak ji má promyšlenu.

Nebylo jediné veřejné otázky národní, politické, kulturní, vědecké, hospodářské, aby se br.·. Syllaba nesnažil vykřesati z ní nějakou zednářskou jiskru, stanovisko, jak my zednáři, českoslovenští zednáři, máme věc chápat. S tohoto punktu vždy resumoval diskuse, nebo takto formuloval otázku, buďsi při thematech sebe odlehlejších.

A byl to také br.·. Ladislav Syllaba, který zavedl do l.·. Národ krásný zvyk, že bratří, pracující ve veřejném životě, když jde o nějaké jejich důležité rozhodnutí v profánním životě, nebo o ideové stanovisko, jež mají hájiti, že vždy věc předloží v lóži buďsi schůzi funkcionářů, nebo práci Mistrů, anebo v plenu rodinné práce lóžové, aby vyslechli hlas druhých bratří a po případě i jejich rady. Touto účastí celé lóže na díle jediného bratra a nepřímým zednářským zásahem do běhu veřejných věcí upevňují se bratrská pouta, ale hlavně: ideový obsah a podklad československého zednářstva se rozmnožuje, násobí, brousí, prohlubuje. Nejsou to vždy nové, veliké myšlenky — těch dost lidstvu i našemu národu předložila veliká doba světové války i se všemi problémy, jež vyplynuly z jejích politických revolucí a sociálních převratů — ale často myšlenkový svět denní prakse, kdy myšlenka se skládá k myšlence, vrstva k vrstvě, zkušenost na zkušenost, a všechny prozářeny, protepleny nesmírným půvabem bratrské, obětovné, všelidské lásky tvoří základy naší zednářské tradice.

V tom všem byl br.·. Syllaba velikým tvůrcem a vůdcem. Nabádal a sám dával příklad. Nejen své mateřské l.·. Národ, ale i všemu československému zednářstvu. Příklad a pobídku veřejnou, hlasitou, každému přístupnou, dal nám ve své knize C e s t o u k s v o b o d ě, vyšlou z jara r. 1927. Články, proslovy a myšlenky, jež vznikly vesměs z profánních podnětů, a často z dob, kdy sám br.·. Syllaba netušil ještě nic o svém budoucím členství v bratrském řetězu, ale na těch stránkách jest br.·. Syllaba všecek již i jako zednář. Nemohl býti nezednářem v ničem; tak byl rozeným bratrem! Snaha po spravedlnosti, horoucnost národomilství, vysoké hodnocení vzdělanosti a vzdělanců v národním těle, mravní opravdovost, neochvějná víra v lidství, i když se načas zdá tato víra absurdní, a při tom usměvavé, radostné chápání smyslu života, duševní pohoda a laskavost, šířená kolem sebe nepočítanými vlnami.

Br.·. Syllaba svou osobností, jak se uplatňoval po dvanáct let v československém mladém zednářství, tu jako M.·. lóže, tu jako V.·. M.·., nebo člen S.·. C.·., anebo jako prostý bratr v l.·. Národ, vytvořil t v o československého zednáře, na sobě ukázal, k jaké dokonalosti měl by každý jednotlivý z bří.·. otesávat vlastní balvan, a k jakému duchovnímu ideálu musíme směřovat jako celek. Br.·. Ladislav Syllaba byl vůdce. Máme-li již dnes v mnohém svůj vlastní program, a cítíme-li dnes i vedle toho ještě další nové oblasti, do kterých rozepnou se křídla naší snahy — to jest z veliké části odkazem br.·. Ladislava Syllaby pro nás, jeho vrstevníky, i pro ty, kdož v budoucnosti naváží bratrský řetěz, až naše ruce navždy ochabnou.

•

Byl jsem dokonalý,
miloval mne otec, chválila matka a
měli mne rádi všichni sourozenci!

Z e g y p t s k ý c h »K n i h v c h á z e n í d o d n e«.

RUDOLF KONRAD:

Vzpomínky.

Vzpomínám-li na br.·. Syllabu, vracejí se mi krásné chvíle z minulosti a rád bych si vryl všechny ty milé vzpomínky hluboko v pamět, aby mi zůstaly posilou pro budoucnost. Osvěžuje se mi z nich Syllabova celá osobnost, již jsme všichni v l.·. »Národ« rádi podléhali, a znovu se mi z nich rýsují základy naší lóžové výstavby, jak by ji byl Syllaba rád uskutečnil a jak by mu v tom byli všichni ostatní rádi nápomocni. Marno zapírati — i prostá práce, jež se snad zdála některým pouhou přednáškou, zdánlivě méně významnou, stavěla se k práci, sbližovala nás, upevňovala náš kruh. Rostl s námi jakýsi program a vyhraňoval se způsob, jakým jsme pronikali k rituálu. Všemu dávala pečeť od začátku osobnost br.·. Syllaby.

Pamatuji se na svůj první krok do zednářství. Pamatuji se na botanický ústav a na jeho širokou chodbu, z níž jsem byl uváděn do temné místnosti rozjímání. Potom mi byla nasazena na oči černá rouška a vedli mne v neznámo a v této tísni na mne zapůsobil mocně lidský hlas, mírný a vyrovnaný, plný rozvahy, jako by přicházel shůry. V rozechvění tehdejší chvíle milý ten hlas uklidňoval, nabádal, povzbuzoval, otevíral nové světy a temnota i cizí prostředí se rozplývaly. A jaké bylo překvapení, když mi spadla páska s očí, a přede mnou stál na povýšeném místě známý mi lékař, jenž prokázal tolik dobra naší rodině.

Byla to Syllabova vlídnost, jež mne získala naráz a cele pro zednářské bratrstvo. A stejně tak zaujala každého, kdo mezi nás vstupoval a zůstala již základní tóninou obřadností i při každém pozdějším zasvěcování i povyšování. Bylo by jen žádoucí, aby Syllabova vlídnost zůstala zakleta v mistrovském kladívku lóžovém a aby nás provázel stále jeho vlídný úsměv i nadále.

Syllabovi nijak nevadilo, že nešel zednářstvím od stupínku k stupínku. Byl rozeným zednářem a při tom rád pronikal v jeho hloubky. S velkým zájmem sledoval obřadnosti a byl šťasten, když se podařilo společnou prací vyzdvihnouti některou podrobnost ze starých našich zednářských památek. Jak spokojeně sestupoval, aby zavřel knihu po vykonané práci a uložil na ni náčiní a jak vroucně při tom pronášel svou malou průpovídku! Spatřoval v naší symbolice povzbuzení do přítomnosti, a proto mu byl i obřad unikáním ze šedi života. Vyvaroval se tedy strohostí; hlas jeho nikdy nezazněl velitelsky, nikdy nebylo v něm úsečnosti. Byl nepřítelem gesta, ač ctil tradici i formu, střežil se všech parádností. Dovedl vložiti do obřadu svého ducha. Nebyl mu nikdy ztrnulou šablonou.

Byl nepřítelem velkých slov, okrouhlých slovíček, pouhých bublinek. Vyhýbal se tedy i konvenční mluvě zednářské. Jeho slovo bylo prosté, dobře vyvážené, a vždy pečoval o jeho českou ryzost — vždyť češství mu bylo jádrem a chtěl je míti i ve svém zednářství. Bránil se tomu, aby zednářství bylo přijímáno jen z okolí. Chtěl si staré zednářství vybrousiti po svém způsobu, a třeba bylo jen jedno zednářství pro celý širý svět, přece si své zednářství zasazoval do doby našeho obrození, v němž chtěl dále pokračovati. Byl by tak rád zachytil ve svém zednářství onoho zázračného ducha, který slučoval všechny lidi dobré vůle v okamžicích, když byl křišen náš nový stát.

Vyznával, že jeho zednářství vzniklo revolučně, že přímo vytrysklo z jeho vlastního nitra a stalo se mu naráz potřebou, a chtěl v ně tedy sevřiti kruh všech svých přátel, kteří v časopisu »Národ« živili s ním nové síly v národě. Stavěl se s otevřeným srdcem i s ostatními, kteří do lóže později přicházeli, do jedné roviny a proto odmítal jakékoliv pocty, i když stál v našem zednářství na místě nejvyšším. A přes tuto rovnost všech spatřoval v zednářství rytířství, ovšem ne kastovnictví. Pociťoval tedy velkou odpovědnost za své zednářství. Chtěl, aby se zednář poznal hned, podle svých skutků — podle svého rytířství.

Proto stačilo, když zemřel, že kdekdo říkal a upřímně doznával: To byl dobrý člověk! Ano! Vždyť zemřel zednář! Nebylo ani třeba jeho zednářství nějak zvlášť zdůrazňovati nad jeho ztuhlým tělem — vždyť je prokazoval svým ž i v o t e m.

Sílu myšlenky smrt nepřemáhá, a tak jeho odkaz rozvahy, vyrovnanosti, vlídnosti, prostoty zůstal l.·. »Národ« zachován do budoucnosti.

Vzpomínám, jak se dovedl rozveseliti, když jsme ho vytrhli z chvatu denní práce a zlákali ho jednou před štědrým dnem k přátelské tabuli až na Hradčany. Usmíval se tehdy, když jsme mu dokazovali, že je naším největším ritualistou, když dovedl sepsati dva význačné svazky o poklepu. A když jsme se vraceli domů, byla jasná noc, sníh se rozsypal nad Hradem a hvězdy nám svítily. Rozhlížel se k Hradčanům, vždy rád tak činíval. Dlouho se zahleděl ke Hradu, jako by nad ním viděl své zednářství — stráž lepšího našeho příští.

Odešel — a na stráži stojíme sami.

J. S.:

Syllaba — učitel.

Když jsem ze studentské lavice posluchárny spatřil po prvé r. 1919 profesora Syllabu, netušil jsem, že mne osud připoutá k němu tak pevnými svazky. My, kteří jsme se chystali skládati doktorát těsně po válce, neměli jsme příliš mnoho času na pilné návštěvy přednášek. Jen občas mohli jsme zaběhnouti »na Syllabu«, přednášejícího tehdy prvý semestr paralelně s profesorem Thomayerem obor vnitřního lékařství. Učinil na mne na prvý pohled hluboký dojem se svou ostře řezanou hlavou, klidným způsobem přednesu a mužným vystupováním. Nedlouho potom hlásil jsem se po skončeném doktorátu na jeho klinice jako externí lékař. Jako tolik jiných, bez určitého plánu a cíle, proto, poněvadž »s internou se musí začít«. A tento krok rozhodl. Krok, který mne uvedl do jeho blízkosti, do duševní sféry velkého člověka, který vábí a přitahuje. Od prvého okamžiku byl jsem jeho, tak jako jsme byli jeho všichni, které osud svedl dohromady na jeho klinice.

Deset let práce pod jeho vedením, těch deset let, kdy nám bylo popřáno užívati při každodenním styku darů jeho ducha, jest tedy již minulostí, jest etapou našeho života, ukončenou krutým zásahem nemilosrdného osudu. V prvých letech po tom, co převzal kliniku, dovedl býti přísným představeným, právě tak, jako byl přísným k sobě. Býval tvrdý a neústupný. Šel za svým cílem a šel za ním přímo, nesmlouvavě, jako člověk, který ví, co chce a který jest si vědom toho, že jest v právu. Snad jsme mu tehda nerozuměli. Ale nikdy nebyl nespravedlivý. Při tom byl vždy přístupný rozumovým důvodům a diskusi, a to jest veliké slovo tam, kde běží o styk představeného s podřízenými. Měl na mysli neustále svůj cíl: vybudování moderního ústavu, a za tímto cílem, v těsném ovzduší pražské všeobecné nemocnice, šel statečně a energicky.

Ale když se mu podařilo uvésti svůj ústav v pravidelný chod, když seskupil kolem sebe řadu spolupracovníků a viděl chuť k poctivé práci, pak neváhal odložiti gesto nepřístupného chefa. Podařilo se mu vytvořiti školu v nejkrásnějším toho smyslu slova, školu, která představuje pevný svazek srdcí mezi učitelem a žáky, to, co nám tane na mysli, mluvíme-li o školách starých filosofů. Při každodenní práci na klinice, na vědeckých zájezdech do ciziny, v době odpočinku, vždy byli jsme rodinou, seskupenou kolem otce-učitele. Jednoho dne překvapil nás návrhem, abychom mu tykali a on sám nás od té doby jmenoval křestními jmény a tykal. A proto nepotřeboval mnoho změniti své chování v onen den, kdy mne objal a nazval bratrem. Již dávno před tím byl mi více než představeným a učitelem.

Měl vzácnou schopnost spojiti disciplinu, jíž vyžadovalo vedení rozsáhlého ústavu, s vřelým poměrem k svým podřízeným a spolupracovníkům. Tento poměr se vyvinul během posledních let. Byl nedůvěřivý a dlouho váhal, než věnoval někomu své přátelství. Zní to podivně, mluviti o přátelství mezi představeným a podřízeným a při tak značném rozdílu věkovém. A přece neváhám říci, že přátelství bylo podkladem jeho školy. A tento poměr neprojevoval se snad pouze za zdmi ústavu, ale i veškerá práce na klinice se řídila těmito vztahy. Zdálo se, že jsme rodina, pracující za stejným cílem. Neviděl jsem nikdy nikde podobného příkladu. Byl to snad následek jeho naprosté upřímnosti a otevřenosti, která žádala míti vždy a všude jasno. Snažil se objasniti a formulovati si svůj vztah ke každému, s kým se stýkal, právě tak, jako zaujal vždy jasné a otevřené stanovisko ke všemu, čeho se účastnil. Byl nedůvěřivý k lidem, neotvíral každému na potkání své srdce. A proto jeho důvěra byla tak vzácná, že zavazovala. A tato důvěra byla také podkladem našich styků. Před jeho pohledem bvli bychom se styděli něco zalhati či zatajiti, bvli bychom se styděli zklamati jeho důvěru. Nepůsobil hrozbami či tresty; zavazoval nás důvěrou. A měl na svém ústavu vzorný pořádek a kázeň, disciplinu, spočívající na důvěře jednoho ke druhému a prodchnutou vědomím zodpovědnosti jednoho každého. Mezi svými žáky budil ušlechtilou závodivost, spojiv je při tom navzájem pevnými pouty přátelství a bratrské lásky.

Jak krásné bývalo pracovati v tomto ovzduší, co krásných chvil jsme tu prožili. Žel — vše předčasně skončilo a nikdy, nikdy se již nenavrátí.

A tak, jak krásné byly doby společné práce pod jeho vedením, tak krásné bvly chvíle odpočinku v jeho společnosti. Tu stával mezi námi, pevný, vyrovnaný, s klidnou, jasnou tváří filosofa, přítel veselí a vtipu, radující se z jasné pohody prožívané chvíle. Tak jej vidím na jeho oblíbené Zvičině, odpočívajícího v našem středu na lesnaté stráni, ponořeného celou svou duší básníka do čarovné vyhlídky. Ukazoval, poučoval, upozorňoval na vše kol dokola, šťastný a spokojený, uchvácený krásou

života. Jindy náhle zmlkal a pak nás vybízel, abychom vypravovali, jeden po druhém, o všem možném, o svém mládí, o vojně, jak ji kdo prožil a co zkusil, a naslouchal s tím svým soustředěným, pozorným, zpytavým pohledem, maje pro každého z nás otcovský zájem a porozumění.

Tak jej vidím na častých zájezdech do ciziny, kam jsme jej provázeli. Znovu a znovu se vrací vzpomínky na Bělehrad, na těch několik nezapomenutelných dní, prožitých po jeho boku, uprostřed drahých slovanských přátel. Byly to rušné dny, namáhavé, ale náš učitel neznal únavy ani tehdy, kdy již my mladí ochabovali. Mezi oficielními návštěvami, přednáškami a recepcemi nalezl chvíli, aby s námi navštívil stařičkého Jovanoviče-Batuta, aby se poklonil a stiskl pravici velkému Slovanu. S pohnutím jsme přihlíželi setkání těchto dvou vřelých slovanských srdcí. Stařičký učenec, s krásnou hlavou patriarchy, třesoucí se rukou hladil tenkráte vlas našeho učitele, nazývaje jej svým synem, a nás mladé políbil na čelo, klada nám na srdce lásku ke Slovanstvu. Dojati jsme odcházeli, cítíce něco nového, nezvyklého, chápajíce, že jsme prožili okamžik, možný pouze na půdě ryzího slovanského národa. Když jsme vyšli, náš učitel se zastavil, a v hlubokém pohnutí nám tiskl ruce se slovy: »Nezapomeňte, hoši...« Nezapomeneme, drahý Mistře, nikdy nezapomeneme.

U hrobu Neznámého vojína srbského, na posvátné Avale, měli jsme po druhé týž pocit, jako při návštěvě u profesora Batuta. Uprostřed žírného srbského kraje, v srdci památné Šumadije, obklopeni hrstkou upřímných přátel, pocítili jsme opět své příslušenství k slovanské rodině. Daleko intensivněji a řekl bych živelněji, než u nás v Čechách. Když slunce se chýlilo k západu a Avala zahořela zlatem jeho paprsků, kladl náš učitel, vážný a soustředěný, s jistým pathosem, který dojímal, jelikož byl přirozený a upřímný, věnec k mohyle, kryjící tělo neznámého hrdiny. A potom dlouho, tiše a beze slova, zasněným zrakem pohlížel do široce se otvírající krajiny, halící se pomalu soumrakem letního večera. Neodvážili jsme se jej vyrušiti. »Přemýšlel jsem o duši srbského lidu,« pravil nám potom s jímavou prostotou a bezprostředností, která činila blízkým a přirozeným to, co by u jiného znělo jako prázdná fráze.

Miloval Francii a rád se do ní vždy a vždy vracel. K Paříži poutalo jej kouzlo vzpomínek z mládí. Po únavných schůzích na vědeckých sjezdech zasedal rád u kulatého stolku pařížských kaváren a spokojeně popíjel černé kávy, cítě se tak na půl doma na pařížské dlažbě, uprostřed hlučícího davu. Klobouk posunutý lehce do týla, ruce s nezbytným deštníkem složeny na zádech, vodíval nás po »své« Paříži, vychutnávaje rozkošnicky horečný tep Města Světel. Byl tak mladistvě svěží, tak s o u č a s n ý, že jsme cítili, jak je nám blízký... Museli, museli jsme jej milovati.

Roku 1929, po ukončení kongresu v Montpellier, provázeli jsme jej na delší cestě po jižní Francii a Švýcarech. Byl to náš poslední společný zájezd. Zářivé slunce prvých podzimních dnů provázelo nás po celé cestě. Ale hřejivější a teplejší byla společnost Mistrova, to nekonečné bohatství jeho ducha, pod jehož paprsky nabýval svět zvláštního kouzla a půvabu. Po jeho boku uplynula cesta jako krásná pohádka, tak jako uplynulo těch deset let práce pod jeho vedením.

Tak jej vidím znovu a znovu ve chvílích práce i ve chvílích oddechu, vždy svého, celého muže, dobrého člověka. Ani uvěřit nelze, že jest konec. Vzpomínky jsou dosud příliš živé, bolest dosud příliš veliká. Byl nesporně mužem velkého formátu. Byl velikým lékařem, učencem, organisátorem, člověkem širokého rozhledu a velikého vzdělání. Pokusil jsem se zachytiti neumělým perem jen odlesk toho, čím nám byl jako učitel. Vedl nás od práce k zábavě a od zábavy opět k práci. Nebyl l'art pour l'artistou. Pracoval pod vyšším hlediskem a podkladem celého jeho života byla víra, hluboká víra v určení.

Nemohu lépe ukončiti než vzpomínkou, která nejkrásněji charakterisuje Syllabu-učitele. Přednášel jsem kdysi ve vědeckém spolku. Thema přednášky vzbudilo diskusi, v níž se ozvaly četné námitky proti mému pojetí. V zápalu boje vyjádřil jsem se proti některým z debatujících ostřeji, než jsem si přál a než bylo radno. Rozladěn přišel jsem domů a v ponuré náladě opakoval si v duchu celý průběh debaty. Netrvalo ani deset minut, když se ozval telefonem Mistr a konejšil mne slovy, která působila jako balsám na mé rozbolené srdce. Vmyslil se cestou ze schůze do mé nálady a po návratu domů okamžitě mne volal, aby mne potěšil a dodal odvahy.

Takový byl Syllaba-učitel.

*

Jsem člověk, jehož ústa jsou čista,
jehož ruce jsou čisty,
jemuž říkali, kdož ho viděli:
Buď vítán!

DOBROSLAV KREJČÍ:

Vděk L.·. Cestou světla.

Také pro mladou naši L.·. »Cestou světla« a pro mne osobně byl předčasný skon nezapomenutelného br.·. Syllaby přetěžkou ranou. Co krásných, vděčných vzpomínek pojilo k Němu i nás vzdálené!

S pohnutím vzpomínám prvních našich osobních styků. Společný přítel, vzácný, bohužel již dávno zemřelý JUDr. Šimon Kolářík, seznámil nás mladé doktory stejného skoro věku, tolik si, jak říkal, podobné idealistickým založením rodáků z hloubavých jižních Čech. A skutečně jsme si záhy velmi dobře rozuměli. S radostnou vděčností vzpomínám na krásné procházky v Riegrových sadech i jinde, často s dětmi a manželkami před námi, někdy v průvodu Kolářika nebo br.·. Weignera, kde jsme si duše prohřívali teplem souzvuku vyměňovaných myšlenek a snů jak vědeckých, rodinných a čistě osobních, tak i národních a všelidsky humánních — tolik již se podobajících myšlenkám a snahám z·., nám oběma tehdy ještě neznámým...

Pak nás život a rozdílná práce na léta fysicky odloučila; jen občas, později jen při řídnoucích zájezdech do Prahy, bylo mi přáno na skok se s drahým S. uviděti. Jaká byla však moje radost, když v nezapomenutelný okamžik, kdy mé duši po světle prahnoucí bylo v drahé Dílně »Národa« dáno prohlédnouti, poznal jsem, že ten vážný, srdečný hlas Mistra, jenž mne k Světlu uváděl, patří právě příteli Syllabovi! Tedy také On, — a v čele! Jaká radost, jaké posílení vědomí, že jsem na cestě dobré, pravé! A ten záblesk radosti i v Jeho očích, když mi dával první bratrské políbení! Nemožno zapomenouti...

A pak ty krásné, častější zase styky! Ať už jsem jako málo zkušený M.·. mladé L.·. utíkal se k Jeho moudré rozvaze a otcovské lásce pro radu a pomoc, ať jako prostý starý přítel zaskočil k němu na pár přátelských slov nebo vzácnou lékařskou radu, — vždy byl sama láska, trpělivost, ochota, obětavost. Ač pracemi přetížen, vždycky našel doma nebo na klinice chvilku pro přítele i br.·., a jako snad nikdo, ani já jsem nikdy od Něho neodcházel nepotěšen, nepovzbuzen, nepovznesen. Překrásné Jeho dopisy zůstanou mi navždy památkou z nejdražších.

Ale nejen já, celá naše L.·. zůstane navždy vděčně spjata s Jeho velkou osobností. On to byl, jenž s dr.·. br.·. Babákem osnoval vznik té první české průkopnice Světla na naší Moravě, Jeho mistrovská ruka přijímala do Řádu většinu jejích zakladatelů, On jako V.·. M.·. vnášel do ní světlo, — a jsem jist, že Jeho produševnělé provedení krásného toho obřadu a hluboký Jeho proslov při tom nevymizí nikdy z paměti nejen nás synů nové L.·., přirozeně při tom zvláště dojatých, ale i ostatních účastníků. A jeho první L.·. moravská těšila se vždy Jeho obzvláštnímu zájmu, účinné přízni a povzbuzující důvěře. Považoval ii za dceru Své vlastní milované L.·. »Národ« a lnul k ní láskou opravdu otcovskou. Nikdy se neopomenul vyptávati na její práce i rozvoj, měl radost z každého přírůstku opatrně volených nových br.·., ze zdárně se rozvíjejících styků s br.·. německými, z každé pěkné kresby, z každého získání zárodků příštích L.·. v jiných střediscích moravských (Olomouci a M. Ostravě). I cestu k nám sem vážil, a jako V.·. M.·. povzbudil nás nezapomenutelně nejen účastí při naší práci, ale i překrásným proslovem.

Žel, třikrát žel, že nepřijde k nám už nikdy, že nebylo mu dopřáno dožíti se vnosu Světla do některé dcery té Své dcery! Ale aspoň Duch Jeho zůstane vždy mezi námi. A slibujeme Mu upřímně, rádi a s vděčností, že se poctivě vynasnažíme, seč jsou naše síly, abychom tomu vzácnému Duchu zůstali vždy věrni, kráčeli co možná v Jeho šlépějích, nezarmoutili Jeho drahého otcovského srdce odklonem od světlých Jeho zásad.

JAN BĚLEHRÁDEK:

„Já stojím při presidentu republiky."

Br.·. Syllabu jsem poznal po prvé jako medik. Chodil jsem na jeho výklady o poklepu a poslechu, později pak, když Syllaba převzal kliniku, byl jsem nadšeným posluchačem jeho přednášek z vnitřního lékařství. V té době byl jsem již členem laboratoře Babákovy a stal jsem se tak skoro současně žákem obou. Od Babáka jsem čerpal základy vědecké analysy, kritiky a skepse. U Syllaby jsem se učil užívat těchto darů vědy u chorého organismu lidského a tam jsem také poznal hlavní nejistoty a bolesti soudobého lékařství. Syllaba nám vždy imponoval tím, že nikdy neskrýval nedostatků lékařství, třebaže v medicinu skalopevně věřil. Miloval svůj obor i s jeho chybami, které se snažil sám seč byl odstraňovat.

Věděli jsme, že Syllaba se účastnil činně politického snažení hned po převratu, ale přece nás jednou překvapil politickým činem stejně nečekaným, jako účinným. Když se vlny politických vášní vzpínaly hrozivě až k nejvyšším vrcholům mladé organisace státní, omývajíce bezohledně i katedry universitní, zahájil profesor Syllaba jednu ze svých přednášek na lékařské fakultě krátkým politickým projevem, v němž pravil s mužným důrazem: »Já stojím při presidentu republiky.« Tento výrok byl pronesen právě včas. Přispěl k politickému uklidnění akademické mládeže, desorientované politickými turnaji a štvanicemi na pokraj politické nepřičetnosti.

Vstoupiv v zednářský řetěz, poznal jsem, že Babák i Syllaba k němu náleželi. Pochopil jsem teprve tehdy, jaká duchovní pouta vázala oba a vysvětlil jsem si, odkud brali oba tolik odvahy a vytrvalosti v úmorném tvoření vědeckém i v životě veřejném. Vztah, kterým jsem si už jako medik jaksi sám pro sebe spojil tyto své dva učitele, dostal tenkrát jasnou náplň a zdůvodnění. Tím větší bylo mé štěstí z toho, že se mi dostalo Světla z téhož zdroje, ze kterého čerpali i oni, moji dárcové Světla v životě profánním.

Odešli z řetězu živých. Pozůstalým náleží, aby nesli osiřelé Světlo dál a výš. Je však těžkým úkolem být dobrým žákem velkých Mistrů a dobrým učněm velkých Stavitelů. Tíhu i čest tohoto úkolu chci nésti v sobě jako bohatý odkaz učitelův.

Bři: L. Syllaba, Ed. Babák a Jos. Macek.

FR. Š.:

Br.·. Ladislav Syllaba v Červeném kříži.

Br.·. Ladislav Syllaba byl také místopředsedou naší největší humánní instituce, Čsl. Červeného kříže. Neodchyloval se nikdy od hlavní linie svého životního působení, a šel tedy jistě i na toto místo z plného přesvědčení. Jako by tím byl symbolisoval některé podstatné rysy své povahy a vyjádřil některé své názory.

Přehlédneme-li všechny ty tak mnohé stránky činnosti br.·. Ladislava Syllaby, vidíme, že patřil k budovatelům republiky. Samostatný stát československý byl jedním z ideálů jeho života. Ale stát sám mu nebyl fetišem. Věděl, že l i d é tvoří stát, že určují jeho program i praksi. Proto byl takovým vášnivým pěstitelem občanských ctností. Za občanskou povinnost považoval také být členem Červeného kříže a přiložit ruku k dílu tam, kde se usiluje o člověka zdravého a vědomého svých povinností k trpícímu bližnímu.

Br.·. Syllaba nebyl etatistou. Byl přesvědčen, že kulturní život vyspělého národa potřebuje mimo státní a vůbec politické zřízení také řadu dobrovolných institucí, v nichž se pěstuje kulturní nepolitická politika. Nebyl to v něm hlas rozeného svobodného zednáře, který jej vedl do Červeného kříže, na místo, kde se lidskost chrání tím, že se pomáhá lidem trpícím, a kde se lidskost pěstuje tím, že se vychovávají ti, kdo jsou soběstační?

Br.·. Syllaba byl také věčným hledatelem a tvořitelem nového člověka. Měl rád mladé hledající lidi, dovedl jim podávat pomocnou ruku, poněvadž sám i při své vyrovnané a sladěné osobnosti se nikdy ve vývoji nezastavil a nikdy nepřestal být sám mladým, hledajícím člověkem. Každému, s kým se blíže stýkal, dovedl nasadit do srdce touhu po ustavičném mravním zdokonalování sama sebe. To ho přivedlo do Obrodného hnutí studentského, kde nám vykládal o cestách za novým českým člověkem, to vedlo jeho učitelskou ruku, když ze svých žáků chtěl vychovat nový typ českého lékaře, to ho vedlo k zájmu o vytvoření nového typu ošetřovatelek nemocných. To ho asi přivedlo také do Červeného kříže, poněvadž viděl, že programem Červeného kříže je v podstatě ustavičné přetvořování osobnosti. Při svých kvalitách nemohl ovšem ani zde zůstati pouhým řadovým vojákem, nýbrž stal se záhy vůdcem. Jeho čistá osobnost byla jako předurčena na vedoucí místo v humánní instituci. Jeho chladný rozum ve spojení se žhavým srdcem byly bezpečnými vůdci na nových cestách. I zde, žel, zeje nyní prázdné místo po Mistru, který odešel . . .

Ale tovaryši a učňové ve společném díle ani zde na něj nikdy nezapomenou a zůstanou mu věrni v duchu i v práci.

B. VACEK:

Na učení u Syllaby.

Se Syllabou jsem se blízce stýkal v létech 1897-9. Tehdy mi prof. Thomayer dovolil jako svému krajanu, abych hospitoval na jeho poliklinice U Hopfenstocku. Vzpomínám rád a vděčně, jak mi tím při mém prvém kroku do života a do činnosti lékařské bylo umožněno přijíti v intimní styk nejen s osobností Thomayera samého, nýbrž i s celou onou skupinou, která se již tehdy jako budoucí Thomayerova škola kolem něho vytvářela. A zde jsem právě poznal Thomayerova asistenta Syllabu.

Bylo radostno pracovati pod jeho vedením. Tam, kde prof. Thomayer svým břitkým, třeba při tom vždy taktním způsobem vytknul každé sebe menší opomenutí, tam zasahoval Syllaba svým zprostředkujícím a umiňujícím tónem. A této jeho již tehdy tak markantně se projevující pedagogické činnosti jsme měli my všichni mladší na poliklinice co děkovati, že byly soustavně doplněny různé ty mezery v našem vědění. A nejvíce jsme od Syllaby získali pokud jde o diagnostiku, jíž se přirozeně nelze naučiti, leč dlouhým a trpělivým pozorováním pod vedením zkušeného praktika. Již tehdy nám byl Syllaba nejen bezprostředním představeným, nýbrž také učitelem. Můj pracovní poměr k němu byl později ještě více prohlouben, když jsem se stal na poliklinice demonstrátorem a stál tak v nejtěsnějším kontaktu se Syllabou.

Syllabovy velké schopnosti vědecké a odborné však nebyly jediným kladem jeho osobnosti. Rozuměl vždy vtipu a dovedl se v prázdné chvilce na poliklinice vesele pobaviti a dobrati si kohokoli z nás. Tehdy byl již ženat a měl dcerušku. Vzpomínám si, jak jsem byl proto jako novomanžel terčem jeho pravidelné otázky, kdy i já si pospíším a budu míti konečně svého potomka. Ale právě v těchto chvílích vzkypění jeho veselosti bylo nejlépe viděti jeho velkou mravní ušlechtilost. Nikdy se nestalo, aby jeho vtip někoho ranil nebo dotknul se bolavého nějakého místa. Měl obdivuhodný dar taktnosti, onen vzácný dar, jejž dává osud výjimečným povahám a na jehož nedostatku ztroskotalo tolik také velkých hodnot intelektuálních, ale ochuzených o nenaučitelnou a nezískatelnou rovnováhu též citovou. Později, když přestál těžkou chorobu a vrátil se opět k práci, zřejmě zvážněl. Tu se v něm již konkretisovaly rysy zednáře-vůdce.

A ještě jedné vzpomínky bych se rád dotknul, intimní vzpomínky na Syllabu-člověka, jemuž osud neodepřel ani ryze lidské štěstí. Ještě dnes stále vidím, jak na něj čekávala v Hopfenstockově ulici jeho mladičká choť s kočárkem, aby pak spolu odcházeli jako dokonalý a krásný harmonický celek, spiatý ne poutem zvyku, nýbrž oněmi nepostižitelnými vlákny vnitřního soužití a vzájemného porozumění. A jsem přesvědčen, že toto sice nesentimentální, za to však tím intensivněji a čistěji prožité Syllabovo manželství mělo také svůj a jistě ne malý podíl na jeho práci zednářské. V ničem ji neoslabilo a dodalo ji spíše vzpruhy, když práce již unavovala. Byl to zjev nevšední, a když jsem je tak vídal spolu odcházeti, vždy jsem si říkal, že tak a ne jinak bych chtěl, aby se i můj budoucí rodinný život utvářel. Syllaba byl velký ve svém povolání a velký člověk: dvě podmínky, bez nichž nemůže býti muž pevných zásad.

K. Š.:

Vzpomínky z války.

Br. Syllabu jsem poznal jako profesora na počátku roku 1916, kdy jsem byl přidělen do zál. nemocnice č. 3 na Vyšehradě, která byla vedena výborným chirurgem a skvělým ušlechtilým člověkem prof. Rud. Jedličkou. Prof. Syllaba působil tu jako domobranecký lékař a do jeho oddělení jsem byl k své veliké radosti přidělen jako pomocná síla písařská.

Vzpomínám na první okamžik našeho seznámení; když seděl jsem v kanceláři, kde ohvězděný již kolega mě zaučoval do kouzel »ordinationsschreibra«, vstoupil do kanceláře vážný starší pán — hned jsem pochopil, kdo to je.

Projevil ihned patrný zájem o nový přírůstek ve své kanceláři, přistoupil přátelsky ke mně a vyptával se na celý koloběh mého života. Z tohoto rozhovoru učinil jsem si ihned jasnou představu, jak šlechetného člověka a vlastence jsem právě poznal osobně a zdálo se mi, že tyto laskavé oči, které na mě s takovou účastí hleděly, objímaly v nesmírné lásce celý, tehdy tolik ubohý svůj národ.

Takové uvítání jsem si ovšem nepředstavoval, zejména proto ne, když před chvílí jsem byl ještě u pluku, kde pro našince nebylo nic než příkoří. Proč? Protože každý z nás ublížil světu již tím, že se narodil a byl Čechem.

Zanedlouho nás osud spojil blíže. Byli jsme přeloženi do filiální nemocnice ve Vršovicích. A tu jsem si svůj obraz, vykreslený při našem seznámení, doplnil ještě o mnohé krásné vlastnosti. Jako úvod do naší nové práce řekl mi: »Musíme si, kamaráde, především uvědomit, že my dva jsme tu proto, abychom těm ubožákům pomáhali — jsme tu pro ně — ne oni pro nás! Myslím, že si dobře rozumíme, a co máme dělat, také víme!« Ovšem že jsme věděli a v zápětí bylo to jasno také všem, pro které jsme přišli.

Byla to opravdu šťastná práce, které jsem i své volné chvíle obětoval, abych všechno to, čím mě můj laskavý představený pověřil, prováděl co možno nejlépe.

Přicházel denně o 9. hod. do naší kanceláře nejprve vyřídit došlé úřední věci a odtud jsme šli společně konat denní prohlídku nemocných.

Po každé, při prvém kroku z kanceláře, jsme si vzájemně sdělovali, jakou zprávu jsme kdo ulovil, a tu radostně, tu zase vážně vyprávěl, co se dověděl. S pohnutím hovořil tu o činech prof. Masaryka a našich za hranicemi, tu zase o krutém zacházení s Kramářem a Rašínem, o Sokolstvu, o persekucích, jindy zase přišel pln jasu a radostně vyprávěl o činech našich legií ve Francii a v Rusku.

Věřil pevně ve vítězství naší věci v dobách nejhorších.

Věděl jsem ihned při jeho vstupu do kanceláře a při práci, že se buď něco velmi vážného nebo zas radostného stalo, byl zamlklý, bledý, nebo zase radostí všecek rozčilený a srdečně se smával — tu mě vzal přátelsky kolem krku a živě vykládal, jak se náš úsvit blíží, a viděl jsem, jak se mu v takových okamžicích leskly oči, které přece jen mnohdy nebyly s to snésti přílišný útok srdce a byly přes puritánskou výchovu svého pána se svojí silou v koncích.

Při tom všem jsem záhy postřehl, že dovedl býti na jedné straně velkým vlastencem, ale zároveň i velikým člověkem. Míra ke všem lidem stejná — vždy všechno zvážil, změřil a všem dával stejně štědře. Při pochůzkách svým oddělením, kde byla řada beznadějně zmrzačených, s každým porozprávěl a každému dával víru v uzdravení a znovu a znovu trpělivě vyšetřoval a úsilovně hledal cesty a pokoušel se jim pomoci.

Nevím ani o jednom případu, že by některému přání nemocného nevyhověl. Byly doby, kdy bylo striktními rozkazy zakazováno lékařům předepisovati raněným lepší stravu a kdy bylo důtklivě připomínáno, aby byla provedena revise, a jen v nejtěžších případech že je dovoleno lepší stravování.

Nu, když tedy přišel rozkaz, je také nutno alespoň částečně poslechnout — tak uznal Syllaba — nebo připravit se na omluvu. Předložil jsem mu (mám trochu dojem, že tato rána byla mířena na jeho hlavu) výkaz o stavu rozdělení jídla na našem oddělení. K svému milému překvapení jsme zjistili, že je to u nás úplně obráceně proti druhým oddělením a že vlastně dostávali horší stravu (obyčejnou stravu vojenskou) téměř jenom ti, kdo se stravovali mimo nemocnici.

Rozhodli jsme se, že podnikneme kroky, abychom tento příliš křiklavý rozdíl alespoň trochu zmírnili. Viděl jsem na panu chefovi, že bojuje sám se sebou, nedalo se však nic dělat, než tento boj ve svůj neprospěch ukončit. Šli jsme tedy a začali jsme velmi radikálně; v prvé místnosti se nám přes veškeré úsilí nepodařilo nic ubrat, v druhé jsme dvěma nemocným stravu zlepšili a pokračovali jsme tak, že po

úspěšné předepsané revisi jsme zjistili, že byla zlepšena strava asi 6 pacientům. Tenkrát se Syllaba srdečně smál, jak přísně vojensky vykonáváme rozkazy.

Jindy zase zjistil dva případy těžkého zánětu plic; viděl jsem, jakou velikou cenu u něho měl nejdražší lidský statek — zdraví. Vypracoval ihned podrobný plán, všechno do nejmenších podrobností dal připraviti, a nyní nastal zápas, jak poznamenal, boj lékaře se smrtí: »A na nás záleží, abychom vykonali všechno, co jest v našich možnostech, abychom zvítězili!« A zvítězili jsme.

Vyvinul úžasné úsilí, kterým přesvědčil všechny kolem sebe, že je nutno všechno obětovat, když běží o zachránění člověka. A v těchto okamžicích vystoupil tento veliký přítel člověka, elektrisoval okolí, které se oddaně podvolilo pevnému rozhodnutí — jíti za vyššími ideály lidskými.

A z takových složek byla vázána celá kniha jeho příkladného života. Dnes, po dlouhé řadě uplynulých let, znovu jasně vidím onu velikou snahu tohoto skromného velikého askety — přítele lidí, — tohoto velikého Mistra stavby chrámu, a jsem šťasten, kdy stojím před svým hrubým balvanem, jehož opracování mi bylo uloženo, že jsem mohl býti pomocníkem tohoto muže-zednáře, o kterém by náš veliký vychovatel J. A. Komenský řekl: »V něm se mi naplnila má slova«.

ZPRÁVY.

Vel.·. Taj.·. vídeňské Velelóže br.·. V. Misař zaslal našemu Vel.·. M.·. br.·. L. T. přípis tohoto obsahu:

Ve Vídni dne 14. ledna 1931.

Dr.·. bře.·.

Bolestně překvapen zprávou o zesnutí Vašeho bývalého Nejct.·. Vel.·. M.·. br.·. Ladislava Syllaby, dovoluji si vyjádřiti Nejct.·. Vel.·. L.·. Čsl.:. svou hlubokou, upřímnou soustrast.

Ačkoliv se mi nedostalo nikdy cti poznati osobně zvěčnělého Nejct.·. Br.·., je mi přece předobře známo, co znamenal muž ten znamenitý s onou nejčistší mysli, prodchnutou vřelou láskou k naší věci a s oním předobrým srdcem, pro vývoj zednářství československého.

Cítím se zajedno se všemi dr.·. bry.·. Vel.·. L.·. Československé v upřímném žalu nad těžkou ztrátou, která nás všechny zastihla.

Se srdečnými br.·. pozdravy jsem

Tvůj zcela oddaný

V. Misař.

Zápis o smuteční práci v L.·. »Národ« dne 9. ledna 1931.

Dnes v pátek 9. ledna 1931 obecného letopočtu sešla se na pravidelné svolání řádná a dokonalá L.·. Národ v Or.·. Praha pod geometrickým bodem, známým pouze Synům vdoviným.

Kladívko v rukou cth. Mistra lóže bra V. H.

U harmonia br. R., housle: br. K.

Ostatní přítomni podle zápisu.

Ctihodný, přesvědčiv se, že L.·. je kryta, zahájil Smuteční práci.

Z předsíně zaznívá 12 půlnočních úderů a Venerabilis oznamuje, že jsme se shromáždili, abychom vzdali čest památce zakladatele a prvního Mistra L.·. Národ, drahého bratra

Ladislava Syllaby 33°.

Uvítal především hosty, kteří nám přišli projeviti účast. Nato přítomní Tajní mistři, členové lóže dokonalosti Vyšehrad v Údolí vltavském stupně čtvrtého, ověnčili vavřínem a olivou křeslo, osiřelé po † bratru Syllabovi. Zástupci svrchovaného kapitolu Tábor v Údolí vltavském, bratři Kříže s růží stupně osmnáctého, kladou červené růže na černý tapis před křeslem. A příslušníci Nejvyšší rady, Velcí inspektoři třiatřicátého a nejvyššího stupně, ozdobují křeslo odznaky tohoto stupně, jež nosíval i zvěčnělý bratr.

Nejj. Velký mistr br. L. T.·. se ujímá slova, aby vzpomněl br.·. Syllaby jakožto zednáře, který sice neprošel temnou komorou, ale vrozenými vlastnostmi byl určen pro náš Řetěz, jehož ozdobou se stal. B.·. T.·. vzpomíná stati O radosti ze života, v níž br. Syllaba s krásným zedn. optimismem ukázal, že lze radostně žíti v kterémkoli prostředí, a že životní radosti je na př. i vědomí správně konané povinnosti. Vylíčiv činnost bra Syllaby jakožto V. Mistra, slibuje br. T.·. památce zesnulého, že vždy chceme kráčeti v jeho šlépějích.

Mistr lóže br. H. s pohnutím připomíná, s jakou účastí jsme po měsíce sledovali vleklý průběh nemoci bra Syllaby, oddávali se naději na jeho uzdravení a těšili se, jak slavně ho uvítáme, k srdci přivineme, až zase zdráv mezi nás zavítá . . . Bratr Ladislav Syllaba byl nám světlem, přinášel mezi nás jas a šířil teplo, a sám také pookřával při tlukotu našich oddaných bratrských srdcí. Jakožto zednáři jsme povinni přijmout a nést

i nejkrutější ránu; při ztrátě, jež nás stihla odchodem bra S. do Věčného východu, vzpomeňme těch velikých kladných hodnot, které jsme z něho měli a nichž jsme čerpali posilu k další práci. Ústává nám navždy to hřejivé vědomí, e jsme stáli po jeho rodině nejblíže jeho rdci, že nás měl za způsobilé k tomu, bychom pomáhali uskutečňovati jeho šlechtilé snažení, a že nám důvěřoval, když mezi nás uvedl svého syna a oba zetě... To je jeho odkaz nám, jímž nás zavazuje i vzpružuje. Staneme-li se hodni té jeho důvěry — a my si to při jeho památce slibujeme — pak náš drahý bratr Ladislav nezemřel, ale bude živ dál...

Bratr tajemník předčítá soustrastné projevy, došlé od Nejvyšší rady, od Velké L. Lessing zu den drei Ringen, od Velké národní lóže československé, od úřadujícího V. M. bra A. J., od sv.-janské L. Harmonie v O. Praha, od všech československých br. lóží a od bratra K. z Londýna. — Bratr řečník cituje pak některé stránky z Mistrovy knihy Cestou k svobodě, stránky, z nichž vyzařuje myslivý duch autorův, jeho sklon k radostné filosofii, jeho idealismus a jeho smiřlivý, leč neohrožený nacionalismus, živý cit náboženský, smysl pro krásu v přírodě i umění a zejména láska ke klidnému půvabu českého kraje.

Br. W. úchvatnou vzpomínkou ze Špičáku vystihuje lásku bra Syllaby k práci a smysl pro povinnost. Mistr měl sestavený pracovní plán na řadu let, i v nemoci věřil v novou práci a nové úkoly. Každá povinnost byla mu sladká a každý čin určovala mu láska k rodině, vědě, národu a lidstvu. Na své drahé myslil i na smrtelném lůžku. Byl zanícen pro vše obecně dobré a užitečné. Ctil spravedlnost a sloužil jí duchem i srdcem, byl dobrý, šlechetný, nezištný, skromný. Ze zápisu do památníku cituje br. W. projev Syllabův o kráse života (»vždy nakonec v něm kvetou květy a zraje víno«) a o přátelství, jež je »čisté jako letní obloha, je nejušlechtilejším květem a poutem, které bezpečně spíná dvě lidské duše«. A opět vzpomíná br. W. události u Čertova jezera na Šumavě, kde, vznícen a dojat velebností přírody a hledě k východu, bratr Syllaba vyzval ke tříminutovému mlčení společnost, která jej provázela. Pohroužen v sebe, oddával se snění...

Dílna v tichém žalu naslouchá 12 úderům poledním a Ctihodný prohlašuje slovy rituálu:

Zmlklý náš bratře, s věrností v srdci přijímáme vzkaz posledního Tvého dechu. V horoucí lásce k zedn. ideálu půjdeme za Tvým odkazem.

Doznívá národní hymna. Venerabilis končí práci lóže.

Veliký Mistr Adolf Girschick se odebral do Věčného Orientu.

Také německý Veliký Mistr odešel do Věčného Orientu. Po prvé se stává v časopise československého zednářstva, že se v jednom sešitě setkávají dvě zprávy bolestného obsahu: Dva Velmistři odešli do Věčného Orientu záhy za sebou. Českoslovenští zednáři rozloučili se s bývalým Velikým Mistrem, němečtí bratří želí ztráty aktivního Velikého Mistra, jehož moudrosti se podrobili od roku 1920, od počátku vlastní obedience a jehož osvědčenými radami se řídili až do té doby, kdy byl odvolán k vyšší práci a do světla blyskotného Východu.

Veliký Mistr b.·. Adolf Girschick byl zosobněním dějin svobodného německého zednářství z dob, kdy ve starém Rakousku bylo zakázáno pěstovati Královské umění. Byl pak b.·. Girschick pro zednářské přesvědčení několikrát stihán a vyšetřován, leč nic jej nepohnulo, aby začal odpirati poznané pravdě.

O významu tohoto prvního Velikého Mistra ve Velké Lóži Lessing zu den drei Ringen svědčí, že byl čestný Velmistr své Veliké Lóže, že byl čestný člen Veliké Lóže Zur Sonne v Bayreuthu, jakož i ve Vídni, že byl čestný člen lóže Kette v Žatci, lóže Munificientia v Karlových Varech, Harmonie v Praze, Hirama v Praze, Latomie v Liberci, Zur Quelle des Heils v Teplicích, Drei Lichter v Mostě, Goethe v Mariánských Láznich, Zu den wahren vereinigten Freunden v Brně, v lóži Verschwiegenheit v Bratislavě, v Resurexit v Košicích, Testvériség v Bratislavě, Humanitas v Olomouci, Adoniram zur Weltkugel v Praze, Wahrheit v Jablonci, Fides im Tale der Arbeit v Moravské Ostravě, Brudertreue v Ústí nad Labem, Zu den drei Schwerten v Drážďanech, Zur Verbrüderung an der Regnitz v Bamberce, v lóži Pionier ve Vídni, v lóži Apollo ve Vídni, v lóži Ludwig Piette zur Aufrichtigkeit und Treue v Plzni, v Klubu Freundschaft v Podmoklech, v lóži King Salomon v Novém Yorku, v lóži Concordia v Aradu.

Veliký Mistr Girschick byl ještě z těch starých, kteří nelitovali námahy a třikrát až pětkrát do roku podnikali cestu k světlu do Drážďan.

Padesát let pracoval b.·. Girschick opásán zástěrou, neboť byl uveden mezi pěstitele Královského umění 20. září roku

1880 v lóži Drei Schwerter v Drážďanech.

Tři léta po své iniciaci b.·. Girschick a s ním bratři Vieth a Butter založili vínek Kette v Žatci. Iniciativě b.·. Girschicka se přičítá, že již v srpnu roku 1883 sešli se němečtí zednáři z Čech k poradě v Plzni. Od roku 1893 sbíhaly se všechny paprsky zednářského světla v Čechách do rukou b.·. Girschicka, a při tom se musí říci, že žatečtí neměli ani zednářské dílny, ani rituálu, nemluvě o tom, že se nescházeli pod vlastní střechou, teprve od roku 1920 utvořili si žatečtí bratři vlastní Dílnu. Na b.·. Girschickovi se osvědčila pravda slov, že pro muže uvědomělého a horlivého není překážek a není nesnází, leda k tomu, aby byly překonány.

Do třetice!

Grande Loge de France, 8, Rue Puteaux, Paris, oznamuje, že do Věčného Orientu odešel Veliký Mistr, milovaný b.·. Maurice Monier. Tělesná schránka bratra, jenž zanechal pozemské práce, byla vystavena v pátek a v sobotu 20. a 21. února v Chrámě v ulici Puteaux, odkudž byla převezena vlakem do Douai k uložení pod zemskou hroudu. — Oznámení, jež rozeslala Grande Loge de France, je ukončeno posledním pozdravem, jejž bratří ve Francii vysílají za bratrem, jenž opustil pozemský řetěz: Gémissions! Gémissons!! Gémissons!!! — Espérons.

*

Není nás málo. Patero Velikých Lóží, a to v New-Yorku, v Anglii, v Illinois, v Pensylvanii a Ohio, mají ve svých Řetězích třetinu všech zednářů celého světa. Dvanáct Velikých Lóží, a to: Nový York, Anglická Veliká Lóže, Illinois, Pensylvania, Ohio, Michigan, California, Texas, Massachusetts, Canada a Missouri, mají ve svých řadách dohromady 2,300.000 zednářů, polovinu z celého počtu všech zednářů na celém světě.

K lednovému a únorovému číslu dostali bratři zdarma dvě knížky, jedna — žel — jest v černých deskách. Jedna obsahuje východní (čínskou) moudrost, druhá je plna moudrosti egyptské a vysloveně zednické. Jsou to výňatky z knih, jež vydal knihkupec J. Šnajdr na Kladně: z Laotsiovy kanonické knihy o Tau a ctnosti. (Z čínštiny ji přeložil a úvod napsal dr. R. Dvořák.) Ta černá obsahuje výňatky z díla »Náboženská literatura staroegyptská«. Napsal ji a doprovodil ukázkami kulturních památek starých Egypťanů dr. F. Lexa.

Jubileum Mozartovo. Je tomu letos 175 let, co se Mozart narodil (27. ledna 1756 v Salzburku). Zednáři celého světa vzpomínají proto slavného bratra, autora Kouzelné flétny, zednářské feerie. — V Rozpravách z Aventina otiskli 11. února listy Wolfganga Amadea Mozarta otci. V dopisu, jenž jest datován 4. dubna 1787, jest pro zednáře zřetelná narážka na Mozartovo zednářství, ale není to na onom místě, kam dal překladatel znaménko třetí poznámky. — Náš časopis přinese v březnovém čísle rozbor Kouzelné flétny, psaný znalcem ze zednářských řad.

*

Přišel jsem k Tobě, pane můj,
abych spatřil Tvou krásu!

Znám Tě a znám jména čtyřicetidvou
soudců, kteří jsou s Tebou

v Síni pravd, pohlcujíce hříšníky
v den účtování.

Hleď, dnes přicházím k Tobě
a přináším spravedlnost,
zvítěziv nad hříchem!

Z egyptské »Knihy mrtvých«.

Rodičům zednářských dětí.

Vdova po bratru Mistrovi, Čechoslovačka, převzala by dítky bratrů v péči, které chtějí ve Vídni studovat nebo se naučit nebo zdokonalit v němčině. Dopisy na B. W., Wien I., Rotenturmstr. 5, Tür 5.

*

Zájezd Svobodných zednářů do U. S. A. Severoněmecký Lloyd v Brémách pořádá od 2. dubna až do 10. května 1931 zájezd Svobodných zednářů do Severní Ameriky, v jehož rámci navštívena budou města New York, Philadelphia, Washington, Chicago, Detroit (největší zednářské Lóže v U. S. A.) a Buffalo (Niagara Falls). Podrobné prospekty lze bezplatně obdržeti u Hlavního jednatelství Severoněmeckého Lloydu (Praha II., Václavské nám. 60, palác Fénix).

Toto číslo, věnované památce b.·. L. Syllaby, vyšlo 25. února 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 3. a 4.

JOSEF KOPTA:

POZDRAV.

K narozeninám presidenta republiky.

Vysoko nad námi, statečný kapitáne,
buď zdráv!
Lodníci pod stožáry,
topiči v ohnivých hloubkách,
všichni, všichni, všichni
myslí na tebe!

Per do nás, větře, budeme zmužilejší,
bij do nás, dešti, budeme otužilejší,
skalistý ostrove, zákeřná mino,
my se vás nebojíme!

Vysoko nad námi bystré oči bdí,
co uniklo všem, ony uvidí,
hvězdy, hvězdy, hvězdy,
není vás více třeba,
plechový kompas je rozbit,
je bezpečno s lidským srdcem v dlani.

Vysoko nad námi, starý kapitáne,
buď zdráv,
pro postrach pirátům,
pro radost trosečníkům buď zdráv,
pro nás, pro nás, pro nás,
pro slávu země Dobré Naděje
buď zdráv.

PRVNÍ PŘÍPITEK.

Patří-li nejvyššímu představiteli naší republiky presidentu Masarykovi při každé naší Bílé tabuli první přípitek, pak jest také naší samozřejmou povinností státi v první řadě těch, kdož při Masarykových narozeninách projevují mu úctu a obdiv k jeho životnímu dílu. Bylo již nejednou v našem kruhu vysloveno, že my, českoslovenští zednáři, jsme zvláště šťastni tím, že tradiční zednářský respekt k hlavě státu není u nás pouze oficielním projevem povinné úcty a loyality, nýbrž současně a především dobrovolným a radostným výrazem obdivu a lásky k veliké osobnosti historického významu.

Masarykovo životní dílo, plodné a bohaté, je tak pevně a trvale spiato s vývojem našeho života kulturního i politického za posledního půlstoletí, že jedno bez druhého jest nemyslitelno. Neomeziv se na kabinet učence a universitní posluchárnu, Masaryk neúnavně a se zápalem zasahoval i do ostatních oborů života i kultury, zúrodňoval, útočil, podněcoval, hájil. Jeho evropsky školený duch usiloval stále o větší koncepci a překonání naší malosti, o prohloubení a filosofické zdůvodnění národních úkolů a programů, o vědomé pokračování v díle obroditelů, jež znamená: Revisi minulosti, boj s indiferentismem, vášnivou obranu pravdy a vysoké cíle mravní i náboženské! Časopis, přednáška, poslanecký mandát, vlastní tvorba filosofická, sociologická i politická, vše bylo usměrněno, vše bylo jen nástrojem v rukou tohoto impetuosního obrazoborce a kacíře a přece světlonoše a stavitele, který nadán goetheovskou exaktní fantasií, pracoval na uskutečnění veliké vise: zduchovění života.

Nestojí tedy před námi pouze odborník, pouze profesor, publicista, politik, nýbrž osobnost vůdcovská, s rysy prorockými a heroickými. Ač varoval před »upřílišněným historismem«, přece sám ponořoval se do ducha našich dějin, zejména do ducha jejich velikých osobností, a usiloval postihnout vlastní směr a sílu jejich kořenů a jejich poslání. Jako by ohledával základy a mocné zdivo po těch, kteří před ním opustili lešení, aby spolehlivě mohl pokračovati v jejich díle mistrovském. Toto dílo zavazuje a samo si formuje své tvůrčí dělníky a mistry, kteří jsou spojeni od věků do věků mostem generací a vírou v nutnost i smysl řádu a oběti. Vědomí této práce »sub speciae aeternitatis« a její imposantní šíře a intensita dodává životnímu úsilí Masarykovu podivuhodné vnitřní jednoty a zařazuje jej do galerie našich velikých dějinných postav jako závěrečný článek buditelského řetězu.

Máme považovati za náhodu, že právě tento muž na začátku světové války odešel do ciziny a stal se naším svobodným representantem v táboře Spojenců? Od let devadesátých zabýval se ve svých pracích problémem branné revoluce a zdůrazňoval s Havlíčkem nutnost, aby hmotné revoluci předcházela »revoluce hlav a srdcí«; odmítal nezodpovědný romantismus barikád a volal k heroismu drobné každodenní reformní práce. Právo obrany, i obrany železem, bylo mu však mravně samozřejmé, neboť plynulo z jeho křesťanského aktivismu, z boje za mravní ideály. Oprávněnost revoluce reformní zdůrazňoval zejména v prvém desetiletí tohoto věku, když jeho poměr k Rakousku se značně zradikalisoval. Realismu jeho neodpovídalo, aby zařizoval aktuální po-

litiku podle neznámé, v budoucnu snad možné, státní katastrofy. Ale jakmile uhodila na orloji dějin rozhodná hodina, byl v čele odboje jako obecně uznávaný vůdce, který v myšlenkové i mravní jednotě s domovem, opíraje se o naše historické i přirozené právo na stát a zejména o desetitisíce bodáků naší revoluční armády na všech spojeneckých frontách, jest po čtyři leta ústřední postavou jedinečného osvobozenského dramatu. Během tohoto období a v jásotu vítajícím návrat vítězův, přestal býti pro národ pouze profesorem a předákem malé politické strany, útočným duchem kvasu a boje, nýbrž vyrostl v národního bohatýra, patřícího všem.

Již třináct roků stojí v čele osvobozeného a obnoveného státu a v těchto dnech dosahuje požehnaného věku jedenaosmdesáti let. Celý národ a celý stát oslavují toto výročí. Do kamenných desek byl vryt zákon o jeho zásluhách.

Československé bratrstvo zednářské do svých srdcí již dávno vepsalo jméno tohoto muže, který jest mu také vzácným příkladem bratra bez zástěry. Jeho starší zdrženlivé projevy o funkci zednářství v nové době kladly důraz na práci veřejnou, neznamenajíce však výslovné odmítání práce tajné na půdě našich Dílen. Během odboje měli Masaryk, Štefánik, Beneš i jiní příležitost oceniti význam řádu pro akci osvobozenskou a jak jsme ujištěni, president Masaryk sleduje vývoj československého zednářství s trvalým zájmem.

Na jeho standartě jest heslo »Pravda vítězí«. Veliký státní znak republiky je obsahuje také. Tak tato obdoba husitského hesla symbolisuje nám jednotu naší slavné minulosti, osvobozeného státu a jeho vedoucí osobnosti. V desátém roce trvání republiky založená desátá Lóže československá nese rozlišující název »Pravda vítězí«. Nejen tím, ale celým svým programem, myšlenkovým i mravním úsilím, chce čsl. zednářstvo zdůrazniti svou vnitřní jednotu s nejlepšími odkazy minulosti, s obnovenou svobodou a jejím typickým představitelem, presidentem Masarykem.

Den 7. března, jenž jest dnem presidentových narozenin, stal se svátkem národním i svátkem svobodných zednářů; toho dne skloní se před presidentem všecka srdce a všecky prapory. Přejeme si, aby naše zednářská vlajka byla v první řadě jako hold svobodných a nezávislých mužů, kteří hledají pravdu na cestě světla a dovedou vidět velikost všude tam, kde skutečně jest.

Kdo zemře a nezajde, jest dlouhého věku,
je nesmrtelný.
Lao-tsi: Kanonická kniha o ctnosti.

Dobrý člověk jest nedobrého člověka
učitel;
nedobrý člověk jest dobrého člověka
potřeba;
kdo si neváží svého učitele,
kdo nemiluje svou potřebu,
třeba byl moudrý, je velmi zaslepený.
Lao-tsi: Kanonická kniha o ctnosti.

Nebyl jsem hluchý k hlasu pravdy!
Nejednal jsem proti svému svědomí!
Nesnažil jsem se uchlácholiti Boha!
Z egyptské »Knihy mrtvých«.

Kdo zná lidi, je moudrý; kdo zná sebe
sama, je osvícený.
Kdo přemáhá lidi, je silný; kdo přemáhá
sebe, je pevný.
Kdo dovede býti spokojen, jest bohat.
Lao-tsi tao-tek-king:
Kanonická kniha o ctnosti.

V. F.:

Veřejný život a čestný boj.

Beru veřejný život v nejširším smyslu a zahrnuji do něho vše, co nespadá výlučně do života ryze soukromého neb rodinného. A v tomto smyslu je každý z nás účastným veřejného života téměř neustále. Proto čerpám látku ze života nás všech a nemám větší touhy, než aby moje úvahy prospěly nám všem. Mluvě o »nás všech«, nemíním tím jen naše bratrstvo. Myslím na každého příslušníka našeho státu a našeho národa, a na veřejný život, jak se v našem státě a národě odehrává. Mluvím tedy stále »sub specie rei publicae et nationis nostrae«. Jsemť účastníkem veřejného života výlučně v našem státě a téměř výlučně v našem národě. Nemám tedy ani možnosti, abych čerpal látku odjinud, — a nemám ani úmyslu, abych svoje úvahy adresoval jinam než domů.

Chci-li vedle hořejšího negativního vymezení pojmu veřejného života poukázati také na jeho obsah positivní, uvedl bych, že vedle činnosti kulturní, sociální, hospodářské a politické čítám k veřejnému životu také uvědomělé vykonávání každého životního povolání, zejména povolání intelektuálního.

Každý z nás vyvíjí vedle činnosti ve svém povolání také činnost sociální, hospodářskou neb politickou. Právem lze tedy říci, že každý z nás je činitelem veřejného života. Proto jsou práva a povinnosti plynoucí z veřejného života závaznými pro nás pro všechny.

Nestrpí sporu, že řádný muž vykonává svoje životní povolání takovým způsobem, aby ono nekolidovalo s jeho životem veřejným a řídí se touto zásadou i ve svém životě ryze soukromém. Je to ethickým požadavkem v každé spořádané společnosti lidské, tím více v státě a národě, jehož veřejný život spočívá z jeho vlastní vůle na řádech demokratických, jako je tomu také u nás.

Mezi životem veřejným a soukromým musí tedy býti zachováván náležitý soulad, bez kterého bychom nedovedli plně uplatniti svoje schopnosti ani v jednom směru.

Chceme-li však tento soudad zachovati, nemůžeme se říditi jinými pravidly ethickými ve svém životě veřejném, než jaká uznáváme závaznými pro svůj život soukromý. Nelze prostě připustiti oprávněnost dvojí míry, to je dvojí morálky: jedné pro život veřejný a druhé — odlišné — pro život soukromý. Co je ctností v životě veřejném, zůstává ctností i v soukromí a co je darebáctvím neb slabošstvím v životě soukromém, je zavržitelné i v činnosti veřejné.

A tu musíme s politováním konstatovati, že v našem veřejném životě není po této stránce všechno v pořádku. A nejvíce závad se jeví v tomto směru právě v našem životě politickém, ačkoliv také v ostatních oborech našeho veřejného života jsou značné závady co do užívání dvojí morálky, jiné v životě soukromém a jiné v životě veřejném.

Vezměme kteroukoliv veřejnou činnost nepolitickou nebo aspoň ne v prvé řadě politickou! Víme všichni, že hledíme svoje názory uplatniti prostředky ne vždy bezvadnými. V prvé řadě si osobujeme neomylnost a pro svůj názor samospasitelnost. Podnikáme vše na jeho rozšíření a nerozpakujeme se ani vnucovati jej s klidným svědomím každému, kdo se nedá přesvědčiti neb získati našimi důvody rozumovými. Poznamenávám při tom, že svoje tak zvané »zásadní« stanovisko

měníme nebo aspoň je podle daných poměrů podstatně přizpůsobujeme. Přesto ovšem žádáme kategoricky, aby každý, kdo byl dosud na stejném s námi stanovisku, učinil okamžitě totéž, aniž bychom uvážili, že stejné důvody nepůsobí na každého stejně, alespoň ne stejně rychle, ani stejně přesvědčivě. Jsme vůbec k cizím názorům velmi málo tolerantní!

Vedle toho jistě nepřeháním, když podotýkám, že přemnohý z nás vědomě, jiný zas nevědomě neb aspoň podvědomě, směšuje svůj zájem soukromý se zájmem veřejným a se všemi znaky upřímného přesvědčení vynucuje ve jménu zájmu veřejného, aby se mu stalo po vůli, a aby tak přišel na svůj účet soukromý.

Tento nešvar lze zjistiti v nesčíslných zjevech našeho veřejného života, tak politického, jak nepolitického. Na poli života politického naše nesnášenlivost k odlišným názorům nezná vůbec mezí. Kdo vyznává jiné politické kredo než my, jeví se nám eo ipso jako člověk špatný, neb aspoň podezřelý a každým způsobem nespolehlivý.

Tyto nepěkné zjevy lze jistě do značné míry vysvětliti přepolitisovaností a přecitlivělostí našeho politického života, zejména bujením našeho stranictví. To vše bych odvozoval v první řadě z naší mladé a dosud nezkušené demokracie, nemající zatím ani tradice, ale ani vkusu. Bující stranictví plyne ovšem do značné míry z našeho demokratického zřízení, které nás nutí ukládáním pokut, abychom svoje volební právo vykonávali, ergo politisovali. Mám za to, že je to v zásadě správné, ale musí býti náležitě korigováno, kdežto u nás právě tohoto korektiva se nedostává. Naše vázané kandidátky nutí nás hlasovati na program určité strany, tudíž na určitou stranu, bez toho, že bychom měli jako voličové i ten nejmenší vliv na výběr kandidátů. Proto jsme nuceni organisovati se v politických stranách a účastniti se jejich bojů o moc nejen při volbách, ale i v dobách mezivolebních. A že politické strany u nás ve svých bojích výbojných a obranných nevybírají prostředků, to je až příliš obecně a příliš nechvalně známo!

Běží-li o poražení politického odpůrce, je nám dobrý každý prostředek. Neštítíme se ani intriky, ani úkladu, ani podvodu, šalby, lži, pomluvy, utrhání na cti a vůbec ničeho. Vytahujeme nejnechutnější věci z ryze soukromého a rodinného života odpůrcova. Chováme se k sobě navzájem tak, jako kdybychom se pokládali navzájem za lidi naprosto nečestné, ba v ráži boje jsme o tom dokonce navzájem upřímně přesvědčeni! Uvěříme okamžitě a s největší ochotou jakémukoliv padoušství o svém politickém odpůrci a pověst o něm se zálibou rozšiřujeme. Dopouštíme se proti němu takových činů, jakých bychom v soukromém životě vůbec nebyli schopni a které bychom u každého nejrozhodněji zatracovali.

Možná, že je tomu tak i v ostatních demokratických republikách. To nás však nezprošťuje povinnosti, abychom hledali nápravy pro veřejný život státu, jehož jsme občany, a národa, jehož jsme syny.

Mám za to, že tuto nápravu přivede jedině solidarita všech lidí dobré vůle, v první řadě naše bratrská solidarita. My přece slibujeme ve svém slavnostním slibu recepčním, že si budeme vážiti každého poctivého přesvědčení a že budeme k němu snášenlivi! V konkretním případě je tedy naší povinností zkoumati, je-li ono přesvědčení poctivé a upřímné. Je-li tomu tak, nemusíme ho ovšem sdíleti, ba pokud našemu přesvědčení odporuje, máme dokonce právo i povinnost slušně je potírati, ale vždy

jen prostředky poctivými, slušnými a kulturními, opravdu zednářskými.

A zde dospívám k pojmu čestného boje! Čestným může býti po mém soudu jedině boj, který je veden čestnými prostředky o věc, kterou upřímně pokládáme za čestnou. Nutno tedy rozlišovati! Co do věci, o niž běží, stačí, když ji pokládáme z plného přesvědčení za dobrou a poctivou. Avšak co do prostředků boje nestačí, když jsou tyto podle našeho subjektivního přesvědčení čestné. Je nezbytně nutno, aby byly také objektivně čestné a všemi řádnými lidmi za takové uznávány. Při posuzování věci samé můžeme se tedy říditi měřítkem subjektivním. Naproti tomu při volbě prostředků boje veřejného musíme se říditi bezvýhradně obecně přijatým názorem o tom, který prostředek je čestný neb nečestný.

Je zajímavo, že zápas dvou — třeba nejprimitivnějších — mužů se řídí určitými pravidly, jichž porušení se pokládá za nečestné. Kdo viděl někdy zápasiti dětvanské pasáky neb mladé kopaničáře myjavské buď v křížku, nebo přetahováním za prst nebo za pačesy, — anebo kdo byl svědkem pěstního zápasu přístavních dělníků, — kdo sledoval jakýkoli zápas sportovní nebo tomu podobný, — všude musil zjistiti, že se zápas konal podle určitých obecně přijímaných a uznávaných pravidel, jichž porušení přivodí vyloučení rušitele ze zápasu. Ba jsou jistá nedovolená chování, — abych tak řekl »nedovolené hmaty«, které se pokládají přímo za nečestné a diskvalifikující a mohou dokonce způsobiti, že zápasník, jenž se jimi prohřešil, se dostane před soudce Lynche!

Ještě zajímavější je ovšem, že zápas o věc ve státě a v národě nejdůležitější, — zápas o politickou moc, — nemá u nás ani zákonem, ani praxí neb veřejným míněním stanovených pravidel, nehledíme-li na formální předpisy volebních řádů, které ovšem spadají zcela mimo rámec těchto úvah.

Není-li zde zvláštních pravidel, musí platiti obecná pravidla čestného boje. To znamená, že jen poctivé bojovné prostředky jsou dovoleny, totiž takové, které jsou za poctivé všeobecně uznávány. Naproti tomu intriky, úklady, podvody, šalba, lež, podfuk, pomluvy, předstírání nebo zamlčování rozhodujících neb důležitých skutečností, všeliké vzájemné šizení a »ošmekování«, utrhání na cti, snižování a zesměšňování odpůrce atd. atd. mají býti z bojů ve veřejném životě, tedy v prvé řadě v životě politickém — jako prostředky nečestné — právě tak vyloučeny, jako je vylučujeme a zavrhujeme v čestném boji soukromém!

My z.·. věříme, že zásady ethické jsou jedny a stejny pro všechny, kdož lidskou duši nosí v lidském těle.

Věříme, že kráčejíce cestou, již nám zákony tyto vyměřují, kráčíme tam, kde lidstvu kyne dobro, krásno a věčný mír.

A věříme v solidárnost všech stejně čestně smýšlejících lidí na zemi, a radost z této víry, živená všemi atomy našeho srdce, jest naším náboženstvím!

Kdo je tedy v prvnější řadě — než my z.·. — povolaným, aby do politického boje a vůbec do veřejného života vnesl a tam k obecné platnosti přivedl pravidla čestného boje, čestného ve smyslu zákonů ethických, námi všemi uznávaných a stejných pro všechny?

V ě ř í m e, že zednářstvo československé rádo se ujme tohoto úkolu a splní jej ř á d n ě a d o k o n a l e !

Pomáhejž mu k tomu Veliký Stavitel Věčného Všehomíra!

BR. DR. ARNOŠT BACK:

Neznámé tisky Sporckovy.

Osobnost F. A. Sporcka — jako bojovníka jednak proti temnu protireformace, jednak proti zlořádům tehdejší justice — poznáme hlavně z tisků jím vydaných, jak správně uvádí Dr. F. M. Bartoš ve článku, otisknutém na str. 33 IV. roč. S. Z. Řada známých tisků Sporckových není malá. Benedikt jich uvádí ve své monografii 124, Bartoš poukazuje na 18 dalších tisků, které sestavil z konsignace královéhradeckého generálního vikáře Dobrohlava o knihách, zabavených Sporckovi roku 1729 a které Benedikt vynechal; patrně nemohl z neúplných citátů Dobrohlava nic bližšího seznati a knih samotných nikde nenašel. Vždyť ani Dr. Bartoš — až na několik výjimek — neuvádí více než data Dobrohlavova dílem neúplná, dílem i mylná.

Tyto seznamy Sporckových tisků mohu však objasniti a dosud neznámými — mnou objevenými — doplniti. Mám totiž obsáhlou sbírku Sporckových tisků, založenou hlavně z exemplářů z knihovny, která kdysi patřila hraběti F. A. Sporckovi. Je to sice jen zbytek kdysi nádherné a bohaté Sporckovy bibliotheky, obsahuje však přece řadu neznámých tisků, Sporckem vydaných aneb jemu věnovaných. Naděje Dra Bartoše, že někdo bude šťastnější a určí snad tisky, jež on nemohl zjistiti, tedy aspoň zčásti dnes se splňuje. Soupis zařídil jsem jako pokračování seznamu Benediktova, jenž jest dosud nejúplnější. V mé sbírce jsou i veškeré tisky, které k XVIII. Zinkově aukci sestavil B. Lifka. Tisky uvádím chronologicky. Zaznamenávám číslo 125 až 153.

125 Gladius Dei Spiritus quod est Verbum Dei Ephe : 6.16. Scriptum & Traditum in septem Controversijs, cum septem Thesibus, de Ecclesia militante; Quem ad hujus ac Doctoris Subtilis Joannis Dunscoti Hiberni mentem : In Ecclesia Collegij Immacul : Conceptionis B: V: Mariae Fratrum Minorum Hibernorum Neo — Pragae. Praeside R. P. F. Francisco ô Devlin, Ord: Min: Strict: Observ: SS. Theologiae ac Verbi Dei Lectore, Defendendum assumpsit. P. F. Ludovicus Ryan ejusdem Ordinis & Nationis, Anno 1698. Mense Julij die ... horis post meridiem consuetis. Vetero - Pragae, Typis Georgii Labaun.

8°. Dedikace Fr. F. ô Devlina Sporckovi. 6 listů, 309 str. číslovaných, 3 nečíslované.

126 Glaubens Schrift-Wechslung / welche auss Veranlassung dess Büchleins Grundstein der Christlichen Sitten genannt / nach einigem über die Glaubens-Sachen entstandenen Wortstreit / zwischen einer Hoch-Adelichen Persohn und selbten Büchleins Authore P. Fr. Sebastiano Schambogen, Ordens S. Francisci Seraphici, strengern Observanz der Böhmischen Provintz Priestern geschehen. (2 bibl. citáty) Prag, Wickhart, 1705.

Malá 8°, 3 listy aprobace a připsání Sporckovi; 181 str. textu a 3 str. rejstříku.

V předmluvě uvádí autor, že připsal Sporckovi též knížku: »Grundstein der Christlichen Sitten« a že i tento tisk umožnila štědrost Sporckova. Zmíněná knížka je mi dosud neznáma.

127 Uebungen der innerlichen Tugenden / Sambt Einen Bund der Seelen mit Gott / und der Allerheiligsten Mutter Gottes Maria. Auch wie diese durch die Novena zu ehren sey. Beschrieben durch Fr. Sebastianum Schambogen, der strengen Observanz S. Francisci Böhmischer Pro-

vintz Priester. (Biblický citát Altstadt Prag, Wickhart, 1707.
Malá 8°, 1 list aprobace, 2 listy připsání Sporckovi, 1 list předmluvy, 191 str. textu, 3 str. rejstříku.

128 L'exercice de la Constance chrestienne. (Znak) à Prague 1707.
8°, 72 str., titulní mědirytina A. M. Wolffganga (klečící jeptiška před ukřižovaným Kristem). Franc. vydání čísla 14, jež uvádí Benedikt. Překlad opatřila M. El. Caj. hraběnka Sporcková.

129 Semaine de Meditations et prières. A Prague 1708.
8°, 192 str. — Francouzské vydání čísla 16, uváděného u Benedikta a přeloženého An. Cat. hraběnkou Sporckovou.

130 Der Denen betrüglichen Schmeycheleyen der Welt / sich entziehende Christ / vormals in gebundener Rede Frantzösisch entworfen. Nun aber in Hochteutsche Verse übersetzt. Superiorum Permissu. Prag, Wickhart, 1711.
8°, 30 str. veršů, na konci Sporck-Sweertsův znak.

131 Klarer Spiegel wahrer Andacht zu dem Heil: Blut-Zeugen Christi Johann von Nepomuck; Damit die Allerheiligste Dreyfaltigkeit / Der Allersüsseste Fronleichnam unseres HERREN Jesu Christi Und Dessen bitteres Leyden desto vollkommener gelobet / gepriesen / geliebet / und nachgefolgt werde. Von unterschiedlichen Verehrern desselben Heiligen / allen Christlichen Seelen vorgestellet. Authoritate Ordinarii. Alt-Stadt Prag, Wickhart, 1712.
8°, dedikace Sporckovi, 3 listy připsání, 346 str., 2 listy rejstříku, titulní rytina Birckartova »Wahre Bildniss B. Johanni Nepomuceni M.«.
Jde o vydání, věnované Sporckovi tiskařem Wickhartem a obsahující různé modlitby, líčení života a smrti Jana Nepomuckého; na konci je také pojednání o sv. apoštolích Judovi a Thaddeášovi, pak »Andacht zu dem H. Dismas, den büssenden Schächter«.

132 Christlicher Unterricht von Guter Ordnung In eines jeden Leben und standmässigem Wandel. (znak Sporckův) Mit Bewilligung geistl. Obrigkeit. Prag, Wickhart 1715.
8°, 81 stran; na konci Sporckův znak.

133 Cyclo-Diatomia, Qua pro rei tormentariae Incremento Motum, ac Tempus projectorum mensurat, & demonstrat Ferdinandus Ernestus Comes ab Herberstein. Pragae Typis Universitatis Carolo-Ferdinandeae in Collegio S. Jesu ad S. Clementem, Anno 1716.
4°, připsání Sporckovi, 5 listů věnování Sporckovi, 180 str., 1 list aprobace, 19 tab. rytin (s figurami geometrickými).

134 Neu-eingerichtete Christliche Glaubens-Lehr / Dadurch die Jugend dess Bizthums Bisantz zu leichter Erlernung der Wahrheiten dess Christenthums geleitet wird. In vier Theile verfasset. Darinn zu sehen / Was ein Christ : I. Glauben. II. Thun. III. Empfangen. IV. Begehren solle. Zum Ende seynd beygefügt einige Morgen- und Abends-Gebether: samt einer Anweisung / umb das heilige Mess-Opffer mit Andacht anzuhören. Ueberlesen / verbessert / und vermehret / auff Befehl und Verordnung Dess Hochwürdigsten Hoch- und Wolhgebohrnen Hrn. Hrn. Francisci Josephi de Grammont, Ertz. Bischoffs zu Bisantz / dess Heil : Römischen Reichs-Fürsten etc. Prag, Carl Johann Hraba 1717.
8°, 262 str., na konci Sporckův znak. Ježto na str. 8 je »Erste Unterweisung«, jde patrně o tisk u Dobrohlava pod čís. 19 neúplně citovaný: »Permitti potest«. (Příště dokončení.)

Br.·. KAREL SCHMAUS, Wildbrunn v Berlíně (Charlottenburg Schill.):

„Kouzelná flétna", Schikanederovo libreto.

Mluví-li se s obdivem o »Kouzelné flétně«, míní se tím její hudba; vytýká-li se cosi »Kouzelné flétně«, jest to, jak se v celku za to má, její prý diletantský, nemožný text. Jakási divadelní legenda tvrdí, že si autor libreta, Schikaneder, ješitný vídeňský zpěvák a komik, objednal — aby slávy jména mistrova využil k účelům reklamním — u Mozarta hudbu ke své textové slátanině, ač prý sám nikterak nebyl obdivovatelem hudby Mozartovy. Šlo prý Schikanederovi v jeho »Kouzelné flétně« hlavně o partii Papagenovu, ve kteréž hodlal oslniti bodré Vídeňáky. Ačkoliv již dávno bylo zjištěno, že Schikaneder, první představitel Papagenův, nebyl autor sám, nýbrž že to byl jeho syn, vypravuje se stále ještě, jak prý Schikaneder se vychloubal, že by byl z Papagena vytvořil ještě něco mnohem lepšího, kdyby mu to pan Mozart nebyl pokazil. Tyto a podobné povídačky udržují se s houževnatostí, vlastní pikantním klepům, leč mám za to, že právě ony nesou hlavní vinu, že textovému obsahu »Kouzelné flétny« nebyla dosud věnována ona pozornost, které zasluhuje. Jest však na čase, takřka po stopadesáti letech, aby byl rehabilitován muž, jemuž se stala těžká křivda a aby bylo rehabilitováno jeho dílo bedlivějším a nepředpojatějším oceněním, nežli se to dálo až dosud.

V březnu r. 1791 objednal ředitel C. k. priv. divadla Na Vídeňce, J. E. Schikaneder, u Mozarta hudbu k svému textu pohádkovité opery, která šest měsíců později pod titulem »Die Zauberflöte« (30. září 1791) po prvé byla provozována. Již v této době těšil se Schikaneder značné popularitě u vídeňského publika a zkvétající blahobyt byl mu vzpruhou jak pro jeho dalekosáhlé plány divadelní, tak pro jeho osobní grandseigneurské choutky, kdežto Mozart, opuštěný od všech svých bývalých vznešených příznivců, žil v trpké bídě, maje zničené zdraví a stoje na pokraji hrobu (zemřel 5. prosince 1791). Vše, co sláva, jméno i dvorní titul tehdy u vděčné Vídně svému nositeli vynesly, bylo bezplatné místo kapelnického adjunkta při svatoštěpánském chrámu, kteréž vídeňský magistrát Mozartovi k jeho ponížené žádosti propůjčil. Pro nešťastného mistra, jenž úpěnlivými dopisy sháněl zlatkové půjčky, byla nabídka Schikanedrova a s ní spojený honorář 100 dukátů jako pomoc s nebes.

Mladá popularita jest na divadle přitažlivou silou prvého řádu, i nepotřeboval Schikaneder pobledlé tehdy slávy jména Mozartova, nešlo-li mu výhradně o hudbu a ducha Mozartova. Potřeboval-li však Schikaneder pro svůj text mistrovské a duchaplné hudby a mistrovského ducha, nezamýšlel zajisté svou pohádkovou operou vypraviti Vídeňákům pouhý sensační kus, jehož nejzajímavější osobou měl snad býti Hanswurst-Papageno. Okolnost, že na divadle Schikanedrově v té době byl dáván Shakespeare, Lessing a Schiller, svědčí o tom, že Schikaneder byl ředitel-umělec vysoko nadprůměrného vkusu a úsudku; právě tak okolnost, že Schikaneder byl svobodný zednář, svědčí o tom, že Schikaneder přes okázalé požitkářství byl ve svém nitru muž určitých morálně filosofických idejí, jejichž posílení a rozšiřování považoval za člověčenstvu prospěšné.

I Mozart byl svobodný zednář, i nebylo by divu, kdyby se ve společném uměleckém díle ethos příbuzného smýšlení nějak obrážel.*) i kdyby dílo

*) V téže době, kdy Mozart ukončoval »Kouzelnou flétnu«, složil pro svého přítele Ant. Stadlera na slova Schikanederova zednářskou kantátu.

samo nemělo patrných známek úmyslu, jak tomu jest v »Kouzelné flétně«. Že chrámová scéna II. aktu má jakousi podobu s chrámovým rituálem zednářským, jest více nebo méně známo i tomu, kdo má o zednářství představy třeba jen velmi neurčité. Nelze mysliti, že by dva zednáři, v době, kdy zednářské bratrstvo bylo sdružením daleko uzavřenějším, než je tomu dnes, a tudíž instituce jeho pro zasvěceného tím nedotknutelnější, byli ceremonie chrámové, obřadu to pro ně nad jiné ctihodného, použili jen k pouhé divadelní sensaci. Takovéto profanace a porušení slibu mlčelivosti zednář v té době schopen nebyl, a nejméně již Mozart, jehož neblahé finanční poměry nutily k opětovným prosbám o bratrskou pomoc, kteréž se mu zpravidla dostávalo.*) Jinak jest ovšem, tvoří-li chrámová scéna z »Kouzelné flétny« podstatnou a významnou součást ideového obsahu díla, jehož etická tendence jest nepopiratelná, třebaže nebyla komukoli na první ráz patrná a přístupná. Na první pohled zdá se totiž, že děj »Kouzelné flétny« je nejvýš prostinký, ba naivní. Princ Tamino se zamiluje do obrazu krásné princezny Paminy; královna Tmy (Noci), Paminina matka, vyzve Tamina, aby Paminu vysvobodil z rukou Sarastra, zlého tyrana, jenž Paminu královně uloupil a přislíbí ji Taminovi za choť. Taminovi se podaří bez zřejmých obtíží dostati se do Sarastrova hradu, avšak brzy pozná Sarastrovu neobyčejnou moudrost a projeví přání, aby byl přijat do Sarastrova Chrámu moudrosti, čehož po jakýchsi zkouškách dosáhne. Zároveň přijme z ruky Sarastrovy milovanou Paminu za choť. Nesmiřitelná odpůrkyně Sarastrova, královna Tmy, zahyne při posledním svém lstivém výpadu proti Sarastrově říši.

Celkem se zdá, že zde jde o lásku dvou milenců, kteří po překonání překážek konečně dojdou šťastného spojení, že tedy jde o nejlacinější divadelní děj a o jednoduchou operní šablonu. Avšak jest nápadno, že tyto zdánlivě jen milostné vztahy nevyvrcholily ve scéně nejvděčnější, totiž v milostném duetu. Děj se vytváří tak, že v druhém aktu, kdy Taminovi po překonaných prvních zkouškách vchází Pamina do cesty, k lyrickému projevu takřka vyzývá. Tamino, jenž právě kráčí k nejtěžší zkoušce (neohroženosti před smrtí), slyší náhle hlas Paminin: Tamino, stůj, musím tě zřít! Princ, jemuž bylo dosud zakázáno s Paminou a se ženami vůbec mluviti (zkouška sebeovládání a mlčelivosti), táže se svých průvodců, je-li mu dovoleno Paminu osloviti. Kněží dávají své svolení a hned nato se vrhá Pamina Taminovi do náruče. »Tamino můj, ó jaké štěstí!« a »Pamino má, ó jaké štěstí!« v těch dvou radostných výkřicích se projeví citově dosud neukojená touha a dosud nezapomenuté minulé strádání, slast shledání a odhodlanost společně postoupiti zkoušku na život a na smrt, která čeká na Taminu.

Zkušeným divadelníkům jak Schikanedrovi, tak Mozartovi, nemohlo ujíti, že podle osvědčené operní taktiky zde jest onen okamžik, kde vášnivý milostný dvojzpěv strhuje k bouřlivým ovacím, k nekonečným bis a capo, které znamenají vítězství a trvalý úspěch opery. Jestliže se autoři zřekli příležitosti tak lákavé, svědčí to o bezpříkladném sebezapření. Nezapomeňme, že Schikaneder byl ředitelem divadla, pro kteréž byla psána »Kouzelná flétna«, že velmi dobře dovedl kalkulovati s nadšením obecenstva při premiéře pro budoucí kasovní raport, a že Mozart, jenž znal rovněž cenu jak potlesku při otevřené scéně, tak při repetici, při geniální, nevyčerpatelné invenci musil poznati, že mu zmíněná situace dramatická poskytovala nejvděčnější možnost uplatniti se takřka všemi směry.

(Příště dokončení.)

*) Podporoval jej br. Michel Puchberg.

Čestný boj.

Návrh k rozpravě.

Bylo mezi námi již několikráte uvažováno o mravních nedostatcích našeho veřejného života, a jak tomu odpomoci. A rovněž bylo mezi námi již několikráte uvažováno, jak mělo by svobodné zednářství aktivně zasáhnouti do profánního života a demonstrativním způsobem ukázati na mravní zásady a cíle svobodného zednářství v naší společnosti a v našem národě. Bylo, myslím, vždy krásným úkolem svobodného zednářství, že svým vlivem zasahovalo tam, kde toho lidská společnost nejvíce potřebovala a kde její nedostatky nejbolestněji byly pociťovány, ať už tu šlo o provedení zásady náboženské tolerance, osvobození potlačených národů, politicky, neb sociálně ujařmených vrstev společenských, neb vůbec o dosažení lidských práv, svobody ducha i práce a vůbec humanitních ideálů v lidstvu i v našem národě. Ať už se projevovaly tyto snahy individuelním odpomáháním lidské bídě na poli charitativním, zachraňováním jednotlivců od nezaviněné zkázy hmotné i mravní, zakládáním nemocnic a lidumilných ústavů, či spíše způsobem všeobecnějším, zahrnujícím celé skupiny lidské společnosti, vždy a všude sledovaly tyto snahy jeden a týž cíl: sloužiti čistému lidství, pravé humanitě, svobodě a pokroku.

Novodobá společnost, založená na principech ušlechtilého liberalismu a socialismu, a z ní vyšlé novodobé státní zřízení a moderní zákonodárství, v mnohém ohledu již uskutečnily staré zednářské ideály a svými právními a sociálními institucemi převzaly na sebe úkoly, c něž se v minulých dobách svobodné zednářství snažilo a za které bojovalo. Tu již tedy iniciativního zasahování zednářství není zapotřebí a postačí zajisté toliko podpůrná činnost jednotlivých bratří, aby to, co našimi státními zákony a státním zřízením je zabezpečeno, bylo také v profánním životě ve smyslu zednářských zásad a intencí skutečně prováděno. Leč vedle toho zůstaly tu mnohé bolesti a nesnáze, kde se naskýtá svobodnému zednářství možnost aktivně a programotvárně zasáhnouti do profánního života a tak pokusiti se o odstranění, když ne všech, aspoň některých nedostatků, jimiž naše doba trpí. Několik takových námětů, týkajících se našeho veřejného života, dovoluji si vám předložiti k uvážení a prosím vás o vaši laskavou spolupráci a podporu. Jsem si vědom jejich kusosti a nedostatečnosti (a zdůrazňuji-li to, není to naprosto pouze fráze konvenční skromnosti) a uvádím je spíše jen jako příklad a námět. Doufám však, že s vaší pomocí podaří se nám tyto náměty doplniti, pozměniti, lépe a přesněji formulovati a tak s pomocí vaší, ano snad i všech bratří zednářů, pracujících pod záštitou Velké lóže československé vypracovati konečně pravidla čestného boje, s nimiž bychom pak mohli předstoupiti před širší veřejnost. Apeluji tu zejména na pomoc bratří právníků a vůbec všech, kdo mají zkušenosti ze své činnosti ve veřejném životě. Nechci se oddávati liché ilusi, že již tím, že vydáme a zformulujeme své zednářské desatero pravidel čestného boje, bude zlo odstraněno. Ale bude tu snad aspoň ukázána cesta. Vím příliš dobře, že formulováním jistých zásad nestávají se tyto ještě mravním názorem a duševním majetkem lidské společnosti, zákonem mravnosti. Nicméně budou snad přece jen aspoň někde působiti svojí

přitažlivostí a budou míti při nejmenším své poslání výchovné. Našim supponovaným zásadám bude scházeti v prvé řadě ona osudná moc připuzující, jak říkal Chelčický, ta moc, »která by připuzovala zlé, aby byli dobrými,« abych užil slov Husových. Leč touto mocí připuzující aspoň do jisté míry můžeme býti my sami. Ostatně ani za židovským Desaterem nestojí fakticky žádná moc připuzující a přece jen jeho: cti otce svého je jistým pravidlem naší mravnosti. Jeho význam je již v tom, že je tu formule jistým činitelem (domnělým bohem) autorisovaná. I naše pravidla, podaří-li se je nám šťastně formulovati, mohla by se státi takovou autorisovanou formulí mravnosti v jistém směru a smyslu, na něž bylo by se možno odvolávati tak, jako třeba na pravidla společenského chování, nebo zmíněné židovské Desatero. A kdyby jiného nebylo, toto částečné naše kredo přivedlo by snad do našich řad více opravdově hledajících, než náhodný způsob získávání nových bratří, jak se dosud děje. Svobodné zednářství i při zachování všech našich pravidel důvěrností, neb tajemství, jak někdy říkáme, přestalo by býti aspoň do jisté míry arcanum, mělo by i pro širší vrstvy svůj konkretní cíl a obsah. Ba snad i nás by těšilo, že nepůsobíme pouze v uzavřeném našem kruhu a jaksi sami pro sebe, ale že uplatňujeme se i na poli dosti širokém a pomoci všech ušlechtilých, myšlence humanity oddaných lidí, potřebném. Snad mohli bychom i vejíti ve styk (písemný ovšem) s blízkými nám korporacemi a spolky, neb kluby, aby si naše zásady osvojily a také v okruhu své působnosti bychom napomáhali k jejich uplatnění.

Představuji si věc tak, že po všestranné úvaze vydali bychom k veřejnosti provolání, neb manifest, v němž by byla naše pravidla vyjádřena. Konkretně a abychom mohli ihned přistoupiti k plodné práci, představuji si znění tohoto prohlášení asi takto:

Svobodní zednáři českoslovenští, jejichž cílem a úkolem je sloužiti humanitě v nejširším pojmu toho slova a přispívati tak k mravnímu povznesení našeho národa československého a tím i celého lidstva, s bolestí a s lítostí pozorují, že v našem národě a v našem státu vyskytují se zjevy, kde důvodně možno mluviti o zneužívání svobodomyslných našich zákonů a řádů od lidí, kteří ještě plně nepochopili význam a mravní požadavky novodobé demokracie a svobody. Děje se tak zvláště často v politickém a literárním boji, jenž nejednou je pod úrovní polemik a literárních zápasů doby předválečné.

Svobodní zednáři českoslovenští došli po všestranném zkoumání tohoto neblahého zjevu k přesvědčení, že dosavadní základy a vžitá pravidla mravnosti naší doby, t. j. příkazy platných zákonů našeho státu, jakož i mravních principů filosofických nauk, popřípadě i ethických zásad náboženských našich společností, buď nestačí, aby neblahým těmto zjevům bylo čeleno, nebo nejsou s dostatečným důrazem uplatňovány, jestliže sama naše společnost jich nedbá ve veřejném životě aspoň tou měrou, jakou každý jednotlivec požaduje jejich uplatnění za potřebné pro soukromý život každého slušného člověka. A proto, vycházejíce ze zásady, že není možno připustiti názor o dvojí morálce, jiné pro život soukromý a jiné pro život veřejný, a v přesvědčení, že co není čestné a přípustné v životě soukromém, není ani čestné a přípustné v životě veřejném, i snažíce se tak aspoň zčásti a dle možnosti svých sil těmto bolestem naší doby odpomoci, rozhodli se vydati p r a v i d l a

čestného boje, aby tak aspoň formulací požadavků lidí ethicky citlivějších a sdružením jejich k společnému úsilí, odpomoženo bylo aspoň do jisté míry úpadku kolem nás povážlivě se šířícímu. Žádají proto a prosí všecky čestné a slušné lidi, muže i ženy, kteří spolu s nimi stejně smýšlejí, bez ohledu na politické přesvědčení, náboženskou, církevní, národní, sociální neb stavovskou příslušnost, aby spolu s nimi uznávali a dle možnosti dopomáhali i k platnosti těmto zásadám:

1. Nechť jsou z projevů veřejného života, zejména z tisku, vyloučeny všecky útoky nepravdivé a zákeřné, zneužívající při napadení protivníka tvrzení neskutečných, zkomolených, neb tendenčně zkreslených.

2. Nechť je zásadně z naší publicistiky odstraněna anonymita a tak nechť každý pisatel knihy, článku, stati, neb i zprávy, je si vědom při jejím publikování své právní a mravní odpovědnosti i před veřejností. Výjimku od tohoto pravidla možno připustiti jen z důvodů skutečně mimořádných, avšak za podmínky, že pak zodpovědnost za obsah stati plně převezme redaktor, resp. vydavatel.

3. Nechť je z polemik a podobných projevů veřejného života zásadně vyloučeno, aby do sporů byli zatahováni členové rodiny exponované osoby, pokud to s věcí přímo nesouvisí.

4. Nechť jsou zásadně z polemik a podobných projevů veřejného života vyloučeny narážky, neb poukazy na tělesné nedostatky, neb nemoci, ať už nezaviněné, nebo zaviněné, exponované osoby.

5. Toho, kdo jakýmkoli způsobem je usvědčen z nečestného jednání, nechť společnost stíhá mravním svým opovržením.

Svobodní zednáři žádají proto, aby společenské kluby, spolky a korporace, pokud je ten, kdo nečestně jednal jejich členem, uvážily a rozhodly, zda ten, kdo se proti cti a slušnosti provinil, může zůstati i nadále jejich členem, aneb zda má býti z jejich středu trvale, neb na určitý čas, vyloučen.

LITERATURA I.

Škola a zednářství. Pomýšlíme-li na zednářský dorost, je třeba, abychom věděli, co slyší naše mládež o zednářství na škole, co čte o něm ve svých učebnicích. Citátem, který následuje, chtěl bych podnítit některého bratra profesora, aby po této stránce prostudoval středoškolské učebnice dějepisu a dějin literatury, sebral a ocenil materiál a formuloval případná desiderata. Byl by to jistě vděčný a ne nesnadný úkol na event. nesprávnosti nebo nedostatky autory učebnic upozornit. Příklad, který je uveden níže, ukazuje na příznivé informace a kladný vztah autorův k zednářství: získal by jistě více, kdyby teoretický výklad byl aplikován a jaksi upevněn na některý zjev, jako je třeba hrabě Sporck. Lze však předpokládati v učebnicích katolického náboženství případ zcela opačný a tvrzení zcela nesprávná. - Učebnice dějepisu pro nižší třídy škol středních od dra Josefa Peška (»Z domova a ciziny. III. Obrazy z dějin středověkých a novověkých«, Praha 1924) v kapitole »Od osvícenství po velkou revoluci francouzskou. Duševní ovzduší osvícenství« má odstavec »Myslitelé«, věnovaný především svobodnému zednářství (str. 68/70): »Tenkráte se počaly šířiti nové názory na svět, na Boha, na poslání člověka, na úkol státu a církve. Všichni myslitelé tehdejší se snažili povznésti lidskou důstojnost. Pěstovati pravou lidskost (humanitu) vytkla si za úkol též tajná společnost přátel osvěty. Členové její sluli svobodní zednáři. Podle zednických nebo kamenických cechů se nazývali mistry, tovaryši, učni. Sdružovali se v lóže a bojovali proti nesnášelivosti a tmářství. První zednářská Lóže vznikla v Anglii. Mnohem později se šířili svobodní zednáři také u nás. Hlásili se k nim nejen čelní čeští šlechtici, nýbrž i vzdělaní hodnostáři církevní.« A. H.

Vnikla idea K.·. u.·. i mezi lid?

Před dávnými již lety mne zajímaly zprávy o náboženských blouznivcích, pokud se týkaly mého rodného kraje; snad není obce na politickém okresu poděbradském, kde bych býval nebyl a kde bych se nebyl pídil po podobných zprávách. Měl jsem na mysli především zprávy o evangelících. V Dekretech Jednoty bratrské jest zaznamenáno — abych uvedl příklad, co mne zajímalo — že ten a ten rod z Králové Městce se hlásil k evangeliu již v šestnáctém století; že se ten rod udržel až dodnes, ale hlásí se ke katolíkům. — Několik zpráv o osadách z poděbradského politického okresu je zaznamenáno v Komenského díle »Historie o těžkých protivenstvích«. O adamitech, deistech, abrahamitech a atheistech vypravuje Rezek v důležitém díle »Dějiny náboženských blouznivců českých«. — Rodiny, o nichž se v tom díle vede řeč, dosud žijí. Dosud se o nich vypravuje, že mluví ve zvláštních frázích, v nichž se ozývá slovo »světlo«. — V tomto kraji je stará toleranční obec evangelická, v níž byl farářem praděd mých dětí, dědeček mé choti. V rozhovorech o něm velmi často byla řeč, jak k němu přišel jeden z »osvícených«, jak si sami říkali a oznamoval, že mu »otec odešel«. Děd hned poznal, že má před sebou jednoho z těch, co za nic na světě by neřekli: »někdo mi zemřel«, ale stavěl se nevědomým: »A proč mi to oznamujete? Přece odchází mnoho lidí a nikdo mi to neoznamuje.« — Teprve po dlouhém váhání a po vnitřním zápasu přidal dotazovaný: »Můj otec odešel na věčnost,« a vyhnul se tak slovu »zemřel«.

Byl to lid pokojný a mírný; do hostince ani nepáchli. Ošklivého slova z úst jejich nikdo neslyšel. Nikomu neublížili, nikomu pomoci neodepřeli, dík̆ům se bránili.

Vzpomněl jsem těchto »synův čistého živého« a z té vzpomínky vzešly tyto řádky, neboť ti »blouznivci« byli označeni za vyučence K.·. u.·. Celé východní Čechy byly domovem těchto rozumářů, mezi nimiž o některých šla řeč jako o »rajských bratřích«. Nejednou šla o nich řeč jako o »adamitech«; ještě v novější době bývají připomínáni při vypravování dějin Tábora a táboritů. Mnozí z nich o sobě vyznali, že jsou vyznavači jednoho Boha; v Boha Syna a v Boha Ducha svatého že nevěří; byli tudíž unitáři, jakkoliv tohoto pojmenování neznali a neužívali. Poznávali se podle pozdravu: »Dej Bůh štěstí tomu domu«, a na ten se jim odpovídalo: »Budiž požehnán tvůj příchod«. — Na skrytá prkna v kabřinci nad lomenicí psávali: »Dej bůh štěstí tomu domu; vystavěl jsem, nevím komu«. Prý se poznávali také podle toho, že na zahrádce před okny pěstovali jalovec. — Vyznávali o sobě, že nechtějí nikomu v ničem ublížit. S hrdým sebevědomím vyznávali o sobě: »Světlu budu sloužit a nikomu jinému«. (Poděbradsko: III, 142 — Listář k dějinám náboženských blouznivců číslo 300 a 302.) — Někteří propadli opravdu blouznění, jehož se nevzdali, ani když byli tělesně trestáni ještě roku 1799. — Někteří duchovní je označovali za »nakažené francouzskými myšlenkami o svobodě a rovnosti«; a této »nákazy« se obvinění nevzdávali, ani když jim byla dána »antiargumenta a posteriori«, totiž třicet ran holí.

Roku 1799 vznikla mezi těmito rozumáři v osadě Brlohu u Přelouče písemná žádost, o které nevíme, komu byla myšlena a odeslána; ale zní »bratřím«. Je to žádost pozoruhodná pro frazeologii a pro vysoký, byť mlhovitě naznačený cíl. A nejen pro ten cíl »živého vladařství ducha, lásky a upřímnosti«, nýbrž i pro označení, jehož užili dva z podepsaných, kteří totiž k svému jménu připojili římskou třicítku. Co ta třicítka znamená, nedá se

povědět. Ráz žádosti ukazuje k starému dědictví apokalyptickému, jež převládalo v myslích lidstva evropského v sedmnáctém století.

Žádost tato se čte:

»My ten pokoj života věčného vinšujem vám, bratříčkové a spoluoudové laskavýho shromáždění toho pramena živého a dědictví neporušeného, v tom ctném mravu života čistého přebývající.

Žádáme vás s nejhlubší ponížeností, my mdlí a nestateční žebráčkové, abyste se o nás ujali a nás ctného a mravného života, toho pramena živého, nikdy neporušitelného, vynaučili, abychom mohli v tu tájnost toho pramenu živého připojeni býti a té záchranky, kterou svýma očima spatřujem, docela seznati, na kteréžto spatřujem ty tři radostné a veliké svíce, totiž měsíc a slunce a toho velikého mistra, a tuť sobě rozjímáme, že ta svíce, a to jest ten měsíc, že je to ten strom čistý a mravný a nikdy neporušitelný život, v který žádáme přijíti.

A ta druhá svíce, to jest to přeradostný, tu rozjímáme sobě, že jest to ten duch přečistý, tichý a pokorný a radostný a ten oheň nadpřirozený lásky a upřímnosti, v tom životě nikdy neporušitelným přebývající.

A ta třetí svíce, to jest ten veliký mistr, tu sobě rozjímáme, že to jest to světlo a ten živý pramen a to živé vladařství toho ducha čistého i života mravného, nikdy neporušitelného hýbající, ke kterémuž my žádáme přijíti.

A ty hvězdy, které při těch třech velikých svících spatřujeme, tu sobě rozjímáme, že jest to ta radostná ratolest stromu živého, nikdy neporušitelného. A tak znejmilejší oudové tohoto mravného a čistého života radostného shromáždění, žádáme vás s plačtivým srdcem a slzavýma očima pro tu milosrdnou lásku a upřímnost vaši, neopouštějte nás ponejprv, po druhé a po třetí a zůstáváme upřímní vaši vždy neskončeně. Jenž se stalo dne 22. Decembr. ve vsi Brlohu. Václav Němeček z Brlohova N. 5. — Jakub Šolta z Lhoty N. 17. — Jakub Polman z Tupes, N. 14. XXX. — Matěj Matyczka z Brloha N. 20. — Jan Matyczka z Podvrd, N. 2, XXX. —«

(Brloh, Podvrdy a Lhota leží na bývalém panství žehušickém v Čáslavsku, Tupesy na panství choltickém v Chrudimsku; všechny obce leží blízko sebe na jih od Přelouče. — Žádost tato je zachována v rukopisu rukou Helfertovou v Národním museu českém v Praze.)

Podobnou žádost podepsalo 26. prosince 1799 pět stoupenců »čistého živého ducha«; opětují svou prosbu úpěnlivě, nepochopujíce, proč nejde odpověď; není možná zjistiti, komu ta žádost byla adresována a poslána.

I tato žádost pochází od Pardubic: podepsal ji: Jan Váňa z Lánů Na důlku, z Pardubic. — Jakub Hrubeš ze Zdechovic, knížeti Parsic (na panství zdechovickém u Chrudimě). — Václav Rambousek, ze vsi Spytovic, též poddaný knížeti Parsic. — Jakub Váňa z Lánů Na důlku (poddaný města Pardubic) a Matěj Šafařík ze vsi Lužce, panství chlumeckého.

Těchto pět hledajících píše: »My tedy nížepsaní duchem vroucnosti žádáme vás, posilu duchu našemu velmi žíznícímu poskytnout neodkládejte, ale co nejspíš tím světlem v pravdě osvěcujícím potěšte nás. Věrnost až posaváde a stálost toužebnosti naší tuto dokazujeme skrze vlastní podpisy a nepochybujeme, že před hlukem světa zatajeni zůstaneme.«

Chrudimský krajský hejtman Markvart Kóc z Dobrše psal o těchto a podobných blouznivcích 6. ledna 1800 kralohradeckému biskupovi; na Chlumecku prý jich jest 1200, v Čechách 80.000 a jsou prý zplozeni svobodnými zednáři. (V Listáři číslo 368.)

Biskup psal o této zprávě ministrovi hraběti von Saurau; ten to oznámil císaři; císař pak nařídil nejvyššímu purkrabímu v Čechách, hraběti ze Štampachu, aby věc vyšetřil, avšak v nejpřísnější důvěrnosti. Při vyšetřování měl napomáhati purkrabímu purkrabský rada šlechtic Půlpán. (Viz v Listáři číslo 357.) Hrabě ze Štampachu žádal tudíž: 1) obšírné a důkladné zprávy o poměrech mezi blouznivci, 2) naznačení, jakých pomůcek a způsobů bude se proti blouznivcům užívat, jak blouznivce obrátit a jak zamezit jejich sjednocení a 3) jaký jest plán operací proti blouznivcům.

Patrně v důsledku biskupského nařízení posílal farář ze Zdechovic, Markus Deabis, že se někteří blouznivci hlásili při vojenském soupisu a že připojovali, že nemají žádného náboženství. Č. Č. M. 1879, poznámka na str. 221.

Dne 24. května 1800 radil hradecký kanovník Aug. Helfert biskupovi, aby byli vysláni spolehliví kněží, a to farář z Jilemnice, potom Hanswenzel z Kronny a Urban z vikariátu chrudimského, aby se v krajinách, kde se vyskytají blouznivci, pokusili získati zprávy. (Listář, číslo 371.)

V čáslavském kraji bylo takových blouznivců, zjištěných podle jmen, 157. Prohlašovali prý, že raději opustí domy i pole, než aby se přihlásili k nějaké víře (23. června 1800). (V Listáři, číslo 372.)

Pražské gubernium nařídilo 18. července 1800 konsistoři hradecké, aby se proti blouznivcům postupovalo mírně, dobrým příkladem, případnými vhodnými proslovy a výchovnými (pastorálními) prostředky.

Konsistoř připomenula duchovním správcům 21. července 1800, aby s blouznivci jednali mírně podle staršího oběžníku biskupa Haye. (374.)

Ozývají se zprávy o blouznivcích z míst, známých ze starších sdělení (z farnosti běrunické u Králové Městce).

Vyslýchaní o sobě potvrzovali: Já jsem nekatolík bez náboženství a zůstávám v pokoji.

Sedmašedesát let starý Matěj Krupař, výměnkář z Třebosic, vyznal roku 1801, že od roku 1795 se k římskému katolictví nehlásí, že se drží jen toho Otce, který zformoval jeho život. Když se ho kaplan tázal, zda tím Otcem rozumí »toho, jehož my všichni nazýváme Bůh«, Krupař odpověděl, že jest Bohů mnoho; jeho Bůh že nemá ani počátku ani konce; co jest dobré a slušné, co zlé a nepravé poznává on (Krupař) podle přirozeného zákona, o němž jest přesvědčen, že lidem postačí. Vyznal, že věří v posmrtný život, ale duši že nikdy neviděl a tudíž o její nesmrtelnosti nic mu není známo; o Písmu vyznal, že je má za lidský výtvor, ovšem za výtvor moudrých lidí; zeměpánu a představeným je ochoten zachovat poslušnost a věrnost až do skonání; své povinnosti poznává z přirozeného zákona; o rozsahu tolerančního patentu byl správně informován, věděl, že snášelivost pro něj sama neplatí; stav manželský považoval za závazek (za vazbu), jenž může býti lidmi rozvázán, protože byl lidmi ustanoven. Na otázku, chce-li zůstat při svém přesvědčení, odpověděl, že ano, že však se považuje toliko za učně a nikoli za mistra.

Konsistoř doporučovala duchovenstvu opět a opět horlivost s trpělivostí a lásku s bdělostí. Když běrunický farář Václav Dvorský oznámil, že se mu podařilo obrátiti pověstného blouznivce Antonína Němečka z Dlouhopolska, byl za to jmenován osobním farářem; do té doby byl lokalistou; brzy poté poukázal hradecký biskup Dvorskému i farářský plat. (V Listáři, číslo 388.) (Farář Dvorský měl ročně 500 zlatých a od roku 1810 zvláštní přídavek za horlivost o obracení blouznivcův 100 zlatých. (435.)

Jinde se duchovenstvu tak nedařilo a »rouhači« byli odsuzováni do vězení na rok i na dvě léta. (309.) Jiný blouznivec ani zařazením do vojska nedal se od přesvědčení odvrátit, jak oznámil velitel Melasova pluku v Budíně roku 1804 o Janu Novotném z Běrunic, z farnosti vyznamenaného faráře Dvorského (390).

Okolo Dymokur, které do třicetileté války patřily Smiřickým, bylo hojně »blouznivců«. Nejčastěji se dovolávali souseda Popka ze Slovče; s ním poznal se v Králové Městci Jan Kukla z Lovčic, Jan Dařbujan, chalupník z Lišic a Václav Hladík z Lišic. Tito vyznali 6. srpna 1804 v Chlumci, že spoléhají na vlastní rozum; že jest povinností člověka, aby nikomu neublížil, aby pomáhali potřebným, budou-li jimi o pomoc požádáni; dobro považují za milostivý dar a o té milosti že nikdy nic nečtli, leč teprve když přišli k poznání, že si ten zákon uvědomili. Jednou o polednách, když zazněl v Králové Městci zvon, všichni se modlili; jeden z nich potom po modlitbě proslovil: »Posilniž tě živoucí světlo!« a podle těch slov prý se poznali. — Toleranční patent neuznávali, poněvadž se nepoddávali nikomu z farářů jak katolických, tak evangelických. Když se před lety ženil, Kukla vyznal, že si nechal požehnat, protože tehdy nedošel ještě ani poznání ani světla. Dnes uznává manželku jako hospodyni a dohovořil se s ní o těchto věcech, neboť nerozlišují hospodyně od manželky, třebaže se od okamžiku poznání u nich o manželské věrnosti nemluví. Manželský svazek podle jejich názoru není vázán, otec by mohl vstoupit v manželství s dcerou, bratr se sestrou, ale nemusí; neboť mezi nimi nikdo není otec, nikdo není syn, ani dcera, ani švagr anebo tchán nebo tchyně; toho neuznávají. Rodičce říkají děvka (vyslovují dlouze děvka); místo syn říkají chlapec a místo dcera říkají děvče; děti křtí, ale křtu si zvláštním způsobem neváží; kněze k sobě nevolají ani když se rozstůňou, »neboť jim stačí vlastní světlo«; jest jim lhostejno, kde budou pohřbeni, ať už v zahradě anebo na pastvišti; a jestliže kněze k pohřbu přece zavolají, učiní tak jen proto, aby byl pokoj; vědí, že hřešit, to jest, že chybit mohou, ale když hřeší, hřeší za sebe; jestliže odpírají platit farářovi mléčný groš a desátek, nepovažují to za hřích. — Vyslýchaný Dařbuján odřekl se kteréhokoliv kněze, jakmile jednou na jaře uslyšel na kázání v Chlumci, že se pokrytcům povede zle; aby nebyl k pokrytcům počítán, odřekl se všeho církevního; tehdy mu bylo 29 let; od té doby zavrhuje všechny zákony a všechna nařízení; o Bohu věřil, že nad vším vládne, ale slova Bůh že neužívá. Mléčný groš a desátek platit nebude, neboť toho ustanovení neuznává. — Lišický Hladík mluvil rovněž tak; tolerancí rozumí, že císař dovolil, aby každý věřil, jak sám chce; třebaže nechce mít žádné náboženství, by měl pokojné svědomí, nechce nikomu ublížit; ale faráři přesto nic platit nebude, neboť ho za svého nadřízeného nepovažuje.

Královéměstecký děkan (jenž byl zároveň vikářem petrovickým), podal konsistoři 18. prosince 1804 »Entwurf des vorhabenden Unterrichtes«. Českému tekstu tohoto návrhu dal název »Practica pertractatio«; obého mělo se používat při poučování blouznivců.

Se ženami byla ještě větší potíž. Při výslechu a poučování docházelo k hysterickým záchvatům. Císaři byla o takových případech podávána zvláštní zpráva. (V Listáři číslo 406, 407 a 411.)

Leč takové případy se již vymykají původnímu rozvrhu této zprávy, která nechť platí za ukázku, že před sto lety věřili úředníci, že už i na venkov proniká idea K.·. u.·. a hledali ji za blouzněním náboženských primitivů.

ZPRÁVY.

Z CIZINY.

Sesterské večery v Anglii. Anglická Lóže Queenswood v Londýně, číslo 4718, uspořádala skvělou sesterskou slavnost (successful ladies' festival), jak oznamuje The Freemason z 21. února 1931. Byla to šestá slavnost tohoto druhu a byla uspořádána 29. ledna. Slavnost tuto připravil s velikou pečlivostí bratr A. J. Gibbons, tajemník této Lóže, a k slavnosti se dostavilo 236 osob. Řečník představil sestry paní a panu Trindrovi, Ctihodnému Mistru této Lóže, jimž byla podána krásná kytice. Po společné večeři pronesl president tabule přípitek králi, bratr Graham Whiters pronesl přípitek paním a hostům. Pochlubil se, že když mu C.·. M.·. uložil pronésti přípitek sestrám (ladies), tázal se, proč že to má býti zrovna on a dostal odpověď: »Protože Vy umíte vždycky povědět moc hezkého o sestrách« a poté zahlaholil sálem radostný smích. »Ano, já to dovedu,« pokračoval mluvčí, a znova se ozval smích. »Leč ladies toho vědí o nás povědět ještě více, proč si z nás nenadělali nevolníků. My vlastně nevíme, co si o nás myslí Ladies tohoto večera. Kdybychom to věděli, jistě že bychom ztratili jistotu a klid. Když jsem se ptal presidenta, jakého druhu proslov mám pronésti, odpověděl mi: »Nu, aby to nebylo ani dlouhé ani krátké.« Když se utišilo veselí, vyvolané řečníkovými slovy, bratr mluvčí poděkoval paním, že se dostavily do této slavnosti a že Lóži dopřály, aby se alespoň jednou do roka těšila takové vzácné návštěvě. Poděkoval také hostům a vyslovil přání, aby se Lóži takové cti dostalo častěji a vyslovil z toho naději, že k tomu jistě dojde.

Poté děkovala Miss Esther Lutte, sestřenice presidentova, nejen za sebe, nýbrž i za všechny dámy: »Děkuji Vám co nejsrdečněji jménem všech paní a hostů, že jste nám připili. Děkuji, že jste nám připravili takový radostný večer a že jste nám věnovali tolik krásných dárků. Největší radostí mne naplnilo, že jste mne, Ctihodný Mistře, poctil zápisem ve své listině pravidelných ročních hostí pro slavnostní večery této Lóže.« Nato přišel přípitek na presidenta jako na nejlepšího zednáře. Bratr, pronášející tento přípitek, připomněl, že když se bratr Trinder stal Ctihodným Mistrem v této Lóži, věnoval 1000 liber sterlingů na zřízení zednářské nemocnice. Mluvčí radostně oznámil, že plány a záměry s touto zednářskou nemocnicí se blíží k uskutečnění. (Radostný potlesk uzavřel tato slova.) »Při takovýchto večerech jest stará tradice nabídnouti dámě, která předsedá, dar za její laskavost, že dovolila svému manželu navštěvovati shromáždění v Lóži a v Lóži instrukční. Jest tudíž mluvčímu za velikou radost, může-li nabídnouti Miss Trinderové lenošku. Kdykoliv si do ní usedne, nechť si laskavě vzpomene, jaké úctě se těší v řadách této Lóže právě proto, že jest chotí Ctihodného Mistra, a jaké úctě se těší její manžel právě v roce, kdy plní hodnost Mistra Lóže.

Ctihodný pak poděkoval za poctu, prokázanou jeho paní, vzpomněl počtu přítomných dam a vyvozoval z toho, že hodnostáři a členové Lóže s ním drželi.

V přestávce byla kabaretní čísla, zpěv a rytmický tanec.

*

Zrovna tak skvělou slavnost sesterskou (successful ladies festival) uspořádali se zdarem v Lóži Lewisham. 320 osob zasedlo k společné hostině, jež ovšem musela být uspořádána v hotelu. Mistrově dámě byl nabídnut stříbrný příbor pro hostiny. Tato Lóže pracuje již třicet let, členové její se scházejí každý čtvrtek. Byla řeč o práci v Lóži, o jejím daru z tohoto roku: 60 guineas na zednářskou nemocnici; zpráva zaznamenává skvělý přípitek sestry E. Cogswelové, byla prý to nejkrásnější řeč, jež byla kdy při slavnosti sesterské pronesena. Mluvčí vyslovila přesvědčení, že »zednářství vytváří z členů Lóží lepší muže, lepší manžely, lepší otce, a my jsme hrdy na to, že patříme k matkám, ženám, manželkám, milenkám anebo dcerám zednářův«. Co nejsrdečněji potom poděkovala za dárky, jichž se jim dostalo. (Každá dostala elektrický vařič na čaj.)

V přestávce byla hudba a zpěv, a po večeři a po přípitcích se tančilo.

*

Ještě zajímavější jest zpráva o slavnosti sester (ladies festival) z Lóže East Surrey Lodge, 2769. Slovní referát o ní má týž střih jako předešle zaznamenané zprávy, leč co jest na ní zvláště cenného, jest ilustrační doprovod. Účastníci slavnostního večera sedí u stolů, jež nejsou sestaveny do podkovy. U krátkých stran těchto dlouhých stolů jest místo pro jedinou osobu a to pro nějakého hodnostáře v Lóži: vidíme tam totiž bratry, ozdobené stuhou s klenotem a ti bratří, kteří jsou nejvíce vzdáleni od fotografa, aby byli vidět, povstali. Kromě toho sedí bratří, ozdobení stuhami, porůznu mezi

účastníky podél stolů. Všech účastníků bylo 140. Na přípitek sestrám odpovídala Mrs Brindová, manželka Ctihodného M.·. Všechny účastnice dostaly dárek, předsedova choť dostala hodiny, budíček vybrané formy a bratr, který jí budíčka odevzdával, si zažertoval, že prý to dostává, aby mohla kontrolovat, zda manžel přichází večer v správnou hodinu domů, a to vzbudilo velkou veselost.

Nizozemští bratří sezvali v prosinci 1930 novináře, aby jim povolaní znalci vysvětlili podstatu svobodného zednářství. Nešlo o propagandu v denní občanské žurnalistice, bratří o ni nežádali, ale chtěli poskytnouti informační vysvětlení. Ke čtyřem otázkám bylo odpověděno: 1. Proč nejsou ženy přijímány do Lóží. (Je to stará tradice z roku 1717, kromě toho se přihlíží k různosti mužské a ženské psyché.) 2. Mohou býti římští katolíci přijati do Lóže? (Římský katolík, věrný tradici své církve, nemůže býti přijat, protože jej svobodní zednáři nemohou uznati za »svobodného muže«.) 3. Je svobodné zednářství mezinárodní hnutí pacifistické? (Svobodné zednářství netvoří světovou jednotu, je to jako sbor federativních republik, nizozemští zednáři nemají s oficielním pacifismem nic společného.) 4. Mohou býti přijati dělníci? (Svobodné zednářství žádá především jistou osvědčenou míru inteligence. Potom pamatuje, že svobodní zednáři se zavazují k jistým finančním obětem, k nimž se dělník nemůže zavázati.) — Předseda kruhu žurnalistů upozornil, že si svobodné zednářství samo škodí přílišným tajnůstkářstvím a řečník ze zednářských řad mu dal za pravdu. — Poté byli žurnalisté nezednáři (počtem 25) provedeni museem a chrámem.

Polská vláda zakázala kongres polských zednářů, jenž měl být konán letošního léta.

Před deseti lety rozpustila maďarská vláda Lóže, pracující v Maďarsku. (14. kvetna.)

B. Ch. Cabannes, sekretář L. La République v Paříži, poděkoval za udělení čestného členství v L.·. Komenský, O.·. Praha, takto: Přijal jsem pohnut — a nesnažil jsem se pohnutí své potlačiti při tom — symbolický klenot československé Lóže Jan Amos Komenský a nevím jak vyjádřiti svou vděčnost za něj.

Čest, kterou jste mi prokázali jmenováním za čestného člena Lóže Jan Amos Komenský, mne dojímá hluboce.

Velmi mne dojímá, že se mi dostalo cti býti jmenován čestným členem Lóže Jan Amos Komenský. Děkuji Vám za tuto čest z celého srdce svého. Prosím Vás, abyste řekli drahým bratřím v Praze, že jsem si plně vědom ceny tohoto jmenování.

Mé štěstí jest zvětšeno ještě tím, že já v tomto jmenování vidím projev sympatií pro mou mateřskou Lóži La République, neboť v tom také shledávám, že jste tímto jmenováním mířili také k Veliké Republice francouzské, která vysoko vynáší pochodeň svobody, aby jí svítila na cesty pokroku a humanity.

Drazí Bratří, znám Vaše smýšlení, protože s velkým potěšením jsem již žil ve Vaší krásné zemi uprostřed přátel, v rodině drahého bratra Matějovského a mohu tudíž konstatovati, jak jest české srdce blízko srdci francouzskému.

Prožil jsem ve Vaší zemi nezapomenutelné dni, byl jsem naplněn radostí z krás vaší země, když jsem své plátno malířské uchystal k práci tu na venkově, nablízku krásných řek, tu přímo v Praze a v jejích krásných zákoutích, tak proměnlivých a malíře lákajících.

Nikdy mi ani nepřipadlo, že bych byl jako cizinec, tolik přátelství letělo mi vstříc z nitra vašich rodáků, a mne to dojímalo.

Moje dojmy rostly a rostly, když jsem se seznámil s minulostí vaší krásné a vznešené vlasti, jež má tolik znamenitých velkých mužů, kteří se zapsali na nespočetných stranách české historie.

Stejným jazykem mluví všechny krásné památky, všechna vaše musea, naplněná znamenitým dílem z dob minulých, zrovna tak, jako z dob nedávných. Zrovna takovou řečí mluví vaše veliké a četné knihovny, kde jsem shlédl skvělé staré rukopisy, svědčící o pravosti mých slov.

Kdo by neobdivoval vašeho velikého Jana Husa? Vašeho Komenského, veliké to předchůdce moderních filosofů a učenců. Kdo by neobdivoval vašich umělců, z nichž jmenuji jako representanta Muchu, obdivuhodného a hlubokého umělce, jenž za sebou nechal v Paříži vzpomínky a dojmy nezapomenutelné spoludělníkům ve službách krásného umění, při čemž musíme vyzdvihnouti také jeho hodnoty občanské, jež se vyrovnávají hodnotě jeho velkého umění.

Malá země — vydala veliký národ. Krásná jest ta vaše země. Mužové velikých jmen, kteří mu slouží za našich dnů, jsou hodni, aby byli jmenováni vedle jmen velikých mužů vaší minulosti.

Či nestačí snad jmenovati vašeho dr. Beneše, jenž jest ozdobou zednářstva, protože je to velký občan, jenž neustává obhajovati bděle mír a myšlenku pokroku?

Leč jest snad možno nejmenovati vašeho skvělého rodáka, všeobecně uctívaného pro vynikající vlastnosti vědce, jako muže citlivého svědomí, pro velikou přímost a pro velikou lásku svobody a spravedlnosti, vašeho velikého Masaryka? Presidenta vaší republiky? Representanta vaší krve, jemuž se s přáteli jeho podařilo uskutečniti přes všechny bouře a nesnáze tužby a ideály vaší vlasti?

Hle, proč tedy já, drazí bratří, hledám sladká slova v tomto večeru, abych vyjádřil, jak se mne hluboce v srdci dotklo, že jste mi darovali klenot své Lóže Jan Amos Komenský a že jste mi přinesli jmenování za čestného člena své ctihodné dílny.

Prosím vás, abyste před řadami bratří byli laskavými tlumočníky mých vřelých díků, abyste jim také řekli, že patřím k neproměnlivým obdivovatelům vaší slavné země, krásného Československa.

Z DOMOVA.

Svobodné zednářství. Přednáška dr. Volfa. »Národní osvobození« z neděle 1. března přineslo tuto zprávu o přednášce dr. J. Volfa: V pátek večer přednášel ředitel knihovny Národního musea dr. Josef Volf v cyklu Dělnické akademie, nazvaném »Hledání pravdy« o zajímavém námětu »Zednářství a jeho cíle etické a kulturní«. Vyložil posluchačstvu, jež bylo velmi četné, že svobodné zednářství není dnes tajnou společností v pravém smyslu toho slova, nýbrž společností uzavřenou, která zůstává v idei i v praktickém činu věrna starým zednářským zásadám dobročinnosti, humanity a snášelivosti náboženské i politické. Dnešní zednáři nevedou politických sporů mezi sebou, ale nevyhýbají se ovšem ve svém jednání akutním politickým otázkám, neboť politika zasahuje do všeho života. A svobodný zednář má právě osvědčovati své zásady nejen v uzavřené lóži, nýbrž i ve veřejném a ovšem i v soukromém životě. Řečník pověděl mnohou poutavou podrobnost z počátků zednářství vůbec a zvláště z historie lóží českých, které ve století XVIII. vyvíjely velmi pozoruhodnou činnost. Samostatný a živý rozvoj českého zednářství nastal ovšem teprve v době popřevratové. Pomluvy o zarytém ateismu zednářském, »zaprodanectví Němcům a Židům«, stejně jako romantické představy o krvavých zednářských mstách a pod. odmítl řečník co nejrozhodněji a položil důraz na sebezdokonalovací snahy zednářů, z nichž každý je povinen pilně »pracovati na vlastní krychli hrubého kamene«, aby potom svou činností navenek obrácenou mohl platně přispěti k cíli světového zednářského celku, jímž je všestranné zlepšení lidského života duchovního i hmotného. E. V.

Zaznamenáme z této významné přednášky obšírnější výtah podle poznámek, učiněných při přednášce.

*

Literatura, ať francouzská anebo anglická, či německá s českou neposkytují plné objasnění, co je svobodné zednářství. Definice zednářství není nikde plně vyslovena. Neboť nejde o pojem jednoduchý a definitivně hotový, nejde o pojem mrtvý, nýbrž o živou ideologii.

Zednářství vzniklo z mnoha podnětů, jedním z nejvíce karakteristických jest staré kamenictví, zednictví a stavitelství. Staří zedníci měli své stavební chyše, huti, řády, bratrstva a cechy, měli svá znamení, symboly, byli to lidé svobodní, neodvislí, stěhovaví, uzavřená společnost. Když v XVIII. století zmizela nálada stavěti nákladné chrámy, katedrály a mosty, když technika překonala původní tajemnosti stavby a zjistila matematicky podmínky konstrukce, v bratrstvech zednářů nabyli převahy stavové přijatí, zaměstnání duchovního, lidé všelijakého povolání; dělníci ducha nabyli převahy nad dělníky ode zdi, a zednářství se proměnilo v hnutí, opřené o ideologii zdánlivě zcela novou.

Moderní anglické zednářství od roku 1717 má apoštolát nad světovým zednářstvím našich časů a kterou zednářskou Lóži neuzná, ta jako by neexistovala. Záhy bylo zednářství uznáváno jednotlivými státy, především v Anglii; naproti tomu jsou státy, kde zednářství není trpěno, jako v Maďarsku a v Italii.

Podstatu zednářství lze poznati z dvojích pramenů: jednak z Andersonových Konstitucí (pozor na množné číslo, poznámka referentova), jednak z Landmark.

Staré Konstituce byly vydány pro lid svobodný, nikoli pro nevolníky, mají základ náboženský, nepřipouštějící do zednářských řad nevěrce (atheisty) ani libertiny, jak v sedmnáctém století označovali nejodvážnější a nejvíc bouřlivé myslitele.

Vedle těchto názorů stroze dogmatických má svobodné zednářství, vyjádřené v Konstitucích a v jejich části, totiž ve Starých povinnostech, myšlenky, které ani dnes ještě nemůže odvrhnouti muž pokrokový. Zednář má být muž poctivý, věrný, ušlechtilý, muž dobré povahy a dobré pověsti, dobrý manžel, dobrý otec,

dobrý občan, zkrátka dobrý člověk. Tyto zásady nezastaraly a nezastaraji.

Staré Konstituce neznají ustanovení o volnosti a rovnosti občanské, nýbrž toliko o rovnosti před zákonem, zásada rovnosti všech lidí není v Konstitucích vyslovena, neboť všichni lidé nemohou býti rovni, nýbrž toliko rovnoprávni.

Hlavní zásadou zednářství jest láska k bližnímu, založená na zásadě náboženské, na humanitě. Dnes se zdá, že jde o ideologii všední, leč na počátku osmnáctého století šlo o myšlenky revolucionářské, neboť hlásaly snášelivost náboženskou, národní, stavovskou, viděly i v nevolníkovi člověka, viděly i v příslušnících různých ras především lidi. Vypravuje se v Praze, že za veliké povodně roku 1784 vysvobodil jeden hrabě z rozvodněné Vltavy tonoucího žida a mluvilo se o tom, neboť Žid byl tehdy ještě opovrhován v očích křesťanů.

Co vykonali čeští zednáři v osmnáctém století, jest dosud chlouba nejen českých zednářů, nýbrž i českého národa. Tak jako hlásá slávu českých zednářů sirotčinec, založený pro sirotky z doby, když v Praze zuřil mor, tak i vyvařování pro nezaměstnané z roku 1931 nezvyšuje toliko čest zednářů, nýbrž čest především národní, státní, především zednářů německé národnosti, kteří dali k tomu podnět. Nejstarší zednářství v Čechách bylo německé, neboť v době, když do našich zemí proniklo, nebylo možno mluviti o kultuře, nesené českým jazykem. Tak i péče o nezaměstnané z roku 1931 vyšla především ze řad německých zednářů. Čeští zednáři zabrali do svých plánů starati se o tak zvanou skrývanou bídu.

Jestliže chudinská péče v Praze jest velmi stará, dlouhou dobu již organisovaná a to soustavně organisovaná od roku 1780, jest to dílo zednářů. Zednáři zakládali domy pro zestárlé a pro nemocné, chorobince, starobince a nemocnice, špitály, a to nejen v Praze, nýbrž i na venkově. Byli to především šlechtici, řekněte, že na to měli, ale nezapomínejte, že tehdy se o tyto věci nikdo nestaral, ani obce, ani města, ani stát, že to bylo v době roboty a nevolnictví a svědčí o probuzeném svědomí zakladatelů těchto lidumilných institucí, když i v nevolníkovi viděli především trpícího člověka.

Praví se, že nejstarší českou Lóži v Praze založil hrabě František Antonín Sporck. Není dokladů o jeho zednářství, ale víme o něm, že věnoval miliony na starobince, chorobince, na vydávání knih a to jak německých, tak i českých, a to kacířských, jansenistických, v nichž byla hlásána pravá pobožnost jako milosrdenství, pravé křesťanství jako křesťanská prakse, která nehledí na souvěrečnost, nýbrž především na trpícího člověka, jenž potřebuje pomoci.

Z Čech proniklo zednářství do sousedních zemí, v Rusku zakládají zednáři — bylo to v době, kdy u nás panoval Josef II., veřejné čítárny, zakládali je také zednáři vídeňští a brněnští. První čítárnu v Praze založil zednář knihkupec Gerle. Do té doby nebylo v Praze příležitosti, dostati se k novinám. Dnešní ústřední pražská knihovna a čítárna jest jenom pokračovatelem starých zednářských snah v Praze.

Zednáři pečovali nejenom o hmotný, nýbrž také o duchovní chléb svých spoluobčanů a byli v tom ohledu průkopníci, konali průkopnickou, drobnou, černou, obtížnou práci, práci přezíranou a nedocenčnou.

Zednářství jest dodnes elita. Mělo a má své členy mezi vědci a umělci, kteří pomáhali nejen slovem, nýbrž i skutkem. Když umřel roku 1783 v Praze zednář lékař Fleischer, šly za jeho rakví zástupy lidí, mezi nimi mnoho chudiny, a z úst jejich bylo slyšet, jak oceňovali Fleischera: »Umřel dobrý člověk.« Také letos, když jsme se loučili s největším českým lékařem, jehož sláva šla za hranice české země, slyšeli jsme znova: »Umřel dobrý člověk.« Chlouba zednářů byli lékaři. Potom také umělci. Zednáři je ochotně přijímali do svých řad, vyhledávali rádi mladé umělce, podporovali je, ujímalo se jich jak zednářství staré, tak i zednářství moderní. O Sporckovi se vypravuje, že podporoval sochaře Brauna, malíře Brandla a s nimi ještě několik umělců. Vydal také pro lid zpěvník nábožných písní (neboť tehdy jenom nábožné písně byly považovány za písně lidové). Za slovem přicházel také zednářský čin. Zednářství není hnutí teoretiků, nýbrž také praktiků, nikoliv jenom hnutí filantropické teoretické, nýbrž hlavně praktické. Zednáři hleděli si všech otázek: brněnští zednáři podali císaři memorandum, jak by měla býti obdělávána půda, aby vynášela více, aby vynášela, co se od ní může požadovat. Byli to rádcové zemědělců a jejich návrhy byly přijaty, byly také prováděny a toto hnutí zhaslo teprve po vypuknutí francouzské revoluce, když nabyla vrch znova reakce, jež viděla i ve správnějším obdělávání půdy zednářské nebezpečí.

Mezi zednáři byli kupci, obchodníci a řemeslníci, a jestliže se jim někdy stalo, že jejich obchod, jejichž živnost upadla, ohlašovali v zednářských Lóžích, že vystupují, aby případná úhona jejich, jež

na ně padla, nepadla také na zednářský řád.

Bylo mezi zednáři mnoho duchovních, a to katolických, byli mezi nimi bývalí jesuité. O zednářství Dobrovského nemáme písemného dokladu, leč víme, že k zednářům patřil muž nejušlechtilejší své doby, bývalý jesuita Ignác Cornova, pohřbený na Malvazinkách na Smíchově, zakladatel zednářského sirotčince. Byli mezi zednáři opatové ze Strahovského kláštera, byli mezi nimi předčitatelé a sekretáři pražských arcibiskupů, byli mezi nimi augustiáni od svatého Tomáše, byli mezi nimi také františkáni.

Mezi zednáři byli a jsou mužové nejrůznějších názorů, ale o tyto názory nevedou se spory, různost názorů nevede zednáře ke sporům, protože největším zákonem zednářův jest zákon uvědomělé a účinné lásky k lidem, bez rozdílu rasy, přesvědčení náboženského, politického a nevím jakého.

Zednářství nebylo hnutí lidové, vždycky bylo vyběravé, hledalo své členy mezi nejlepšími a nejvybranějšími muži. Není to společnost tajná, nýbrž uzavřená, kterážto uzavřenost se ostatně praktikuje za našich dnů pronikavou měrou ve všech vrstvách, neboť proniká zásada: Dobře žije, kdo své dobré skutky v skrytu připravuje a provádí. Tím nemá býti řečeno, že se zednářství docela vyhýbá a vzdaluje vřejnosti.

Ve starších dobách kladli z.·. důraz na školenost svých členů. Když se r. 1791 hlásili do řad zednářských sedláci od Čáslavě, zednářský Mistr jim dal na ruku, že nebudou přijati; protože nejsou dost vzdělaní; dostal za to z Vídně pochvalu, ale on v odmítavé zprávě poznamenal, že člověk může dojíti štěstí, třebaže nebyl zednář. Tak tomu bylo do revoluce: Mají jisté výlučné částky oděvu, úboru: mají zástěry, rukavičky, jimiž se liší od ostatních vrstev, často jim bylo vytýkáno, že nejdou mezi lid, jak je viděti na čáslavském případě, v Německu jim bylo vytýkáno, že nejdou se sociální demokracii, zrovna tak jako na druhé straně jim vytýkají, že prý jsou proti církvi, především proti církvi katolické. Teprve v poslední době nastává v Německu jisté sblížení zednářů se sociálními demokraty a nedávno zesnulý jesuita Gruber, v jehož rukou se soustřeďoval církevní boj protizednářský, co učinil? Vyžádal si rozmluvu s vynikajícími zednáři německými z Německa a Rakouska a nabízel smír, dožadoval se, aby ustal starý boj a aby tyto dva světové názory žily vedle sebe kriticky, ano, ale bez záští a nepřátelství.

Zednářství jest myšlenkovy svět sám pro sebe a má nárok i právo na samostatný vývoj. Tak jako se naučily církve žíti vedle sebe — (v některých zemích, kde je k tomu nutí řada důvodů, poznamenává referent) — tak i zednářství jako myšlenkový směr chce se uplatniti vedle myšlenkových směrů jiných a ono se také uplatní.

Svobodné zednářství bylo vždy proniknuto duchem sociálním, vždy hledělo připraviti, aby se všem dostalo blaženosti, vždycky uznávalo, že všichni lidé mají nárok na štěstí.

Zednářství vždy bylo proti válce, a to zásadně. Bylo řečeno, že v té a v oné válce zednářství selhalo, třeba tedy že selhalo ve světové válce, ale zednářství nemlčělo, zednářství usilovalo, poctivě a co mělo sil, aby zabránilo válkám. Landmarky, nejstarší souhrn zednářských zásad, vyslovují se zásadně proti válkám. Neboť zednářství jest založeno na ethice, na bratrství, na rozumu, na uznávání lidství všech, uznávajíc cenu každé uvědomělé lidské jiskry, i té nejmenší.

České zednářství od sama počátku dávalo si úkol smířiti národnosti a národy, žijící v našich zemích. Již roku 1848, když byl v Praze purkmistr Wanka, vypravili se zednáři k místodržiteli Meczerymu a odevzdali mu program své činnosti, že právě zednářství jest ona půda příznivá, na které by se mohly a měly setkávati obě národnosti v Čechách při společné, klidné a uvědomělé práci. Meczery tento program přijal s nadšením, poslal o tomto návrhu zprávu císaři do Kroměříže, leč nežli Meczeryho zpráva do Kroměříže přišla, byl kroměřížský sněm rozehnán, přišla oktrojírka a reakce.

Zednářství byla uzavřená společnost již ve starých dobách, když u dveří stavěli strážce s mečem, tak až dodnes pracují za zavřenými dveřmi, přesto že se tam nic neděje, co by nesneslo božího světla. Nic se tam neděje proti státu. Vynikající president Spojených severoamerických států prohlásil, že chodí velmi dlouho do shromáždění svobodných zednářů, leč že tam nikdy neslyšel nic proti státu a že by si přál, aby zednářů bylo více a jejich hlas aby bylo slyšeti pronikavěji nežli jak jest slyšet dosud, aby se scházeli častěji, neboť jejich činnost směřuje za heslem, aby nastalo smíření a shoda, aby byl jeden ovčinec a jeden pastýř.

V Rakousko-Uhersku byly podivné poměry. Rakouský císař zakazoval svobodné zednářství, uherský král je povoloval a schvaloval, a byla to táž osoba. Proto není divu, když se zednáři skrývali, když žili v charitativních spolcích, kroužcích,

kde pěstovali činnost charitativní, kde si hleděli dobročinnosti, organisovali vánoční nadílky chudým dětem a starým lidem, dávali knihy školní mládeži, obědy lidem bez zaměstnaní; Němci odevzdávali městským radám v českých městech značné peněžité částky k zmírnění sociální bídy, a byli velmi často naši spoluobčané židovského vyznání, kteří v tom směru vynikli jako podporovatelé lidumilnosti. Neboť zednářství nevidí žebráka, nevidí zahaleče, jenž se marně shání po práci, nýbrž vidí především člověka, jenž potřebuje, abychom mu pomohli. Nejsilnějším tmelem svobodného zednářství jest láska a tento tmel přetrvá věky.

Zednáři nemají debatovat o otázkách náboženských a především nemají debatovat o otázkách dogmatických. Nejsou proti náboženství, jsou pro náboženství praktické, pro náboženství svalové, ale jsou, je-li toho třeba, proti církevnictví a proti pověrám.

Zednáři nemají rozpřádati rozprav politických. Když roku 1863 nastalo v Polsku povstání politické, Poláci hledali na všech stranách sympatie, hledali je také u francouzských zednářů. Velmistr francouzských zednářů přijal polské propagátory v zednářských místnostech uprostřed francouzských zednářů. Mezi Poláky se vmísil, byv s nimi uveden do zednářských místností, také Jan Neruda a ten si řekl: Jestliže zednáři nemají si hledět politiky, jsem zvědav, jak ten velmistr francouzský bude mluviti o polském povstání, aby se vyhnul politice. A hle, Neruda si pochvaluje, jak krásně to ten velmistr vyřešil.

V zednářských Lóžich jsou muži snad všech politických směrů, snad každého politického přesvědčení, co jich u nás jest. Snad tam jsou i komunisté. A všichni tam žijí přátelsky, beze sporů, žijí klidně vedle sebe a snášejí se.

V zednářských řadách jsou zastoupena všechna náboženská přesvědčení, protože zednáři nejsou proti náboženství, ctí každé poctivé náboženské přesvědčení. Nepřipouštějí debaty a hádky dogmatické a to i ve Francii, kde je napětí mezi zednáři a katolickou církví nejprudší.

Zednářská shromáždění jsou jenom shromáždění mužů. Jest to ustanovení z roku 1723, a vzniklo ne proto, že by zednáři byli hleděli na ženu jako na bytost inferiorní, méněcennou, nýbrž proto, že v tehdejší době se žena neúčastnila veřejné činnosti. Také staré zednářství v Čechách nemělo mezi svými členy žen. Ale ve všech zemích dnes jsou adoptivní lóže, v nichž ženy zednářů uplatňují se jako sociální pracovnice, vykonavatelky charitativní podpůrné činnosti, ochrany matek a kojenců. Statuty jsou tedy proti ženám, protože jsou jednotlivci, kteří se bojí, že by v důležitých debatách mohli býti mužové ovlivňováni přítomností žen. Jiní říkají, že žena nejednou se ocitá v takových fysiologických stavech, kdy svých sil plně neovládá a neumí zachovati mlčení, a to by mohlo býti významno ve věcech, kdy se musí zachovati mlčení. V Čechách jsme měli ženskou lóži U tří červených srdcí. Předsedkyní byla hraběnka Canalová, jejíž muž hrabě Canal založil v Praze pověstnou botanickou zahradu, kde byly pavilonky a chrámky, o nichž šla pověst za pověstí po celé zemi. Nejvíce se vypravovalo o chrámě, kde jest vystavena lidská kostra, o místnostech, kde jsou namalovány lidské lebky, zrovna tak jako vypravuje Josef Svátek, že hrabě Šporck měl pracovnu vymalovanou jako temnou komoru, jako umrlčí komoru, kde na všech stranách byly namalovány lebky s hnáty, připomínající člověku pomíjejícnost života a úkoly věčných hodnot. Tyto pověsti daly u nás podnět, jakoby se zednářství halilo v tajnůstkářství, ba jako by bylo klub spiklenců. U Svátka naleznete v každém téměř románu, jak tu a onde v Praze byla nalezena mrtvola zavražděného s dýkou v srdci a nablízku byly nalezeny lístky, označující tuto vraždu za pomstu svobodných zednářů. Této pověrečnosti nevzdali se ještě dnes odpůrci svobodného zednářství. Vídeňský Wichtel označil svobodné zednáře, v Čechách s dr. Kramářem v čele, za původce nejen světové války, ale přímo za původce atentátu proti Františku Ferdinandovi d'Este.

O zednářích se ještě dnes píše, že jsou zaprodanci Němců a Židů. Jsou prý proti Československé republice a hledí ji prý zavléci do humanitářských vod, a tím do rukou nepřátelských. Zednáři prý to byli, kteří vpravili zednářský symbol trojúhelník i do velikého znaku presidenta republiky.

Všechny tyto řeči jsou vyložená blbost, o nepravdě se nedá mluvit. Zednáři nevystupují proti těmto pověstem. Proti lidské hlouposti jest marno bojovati.

Po prvé vystoupil proti zednářům Řím roku 1738, když byla uveřejněna a v Čechách vytištěna papežská bulla proti zednářství. To je nejstarší tisk zednářský po Andersonových Konstitucích. Šířil známost o zednářství, ovšem že nesprávnými informacemi.

Zednáři hledí žiti v pokoji s každým.

Ale s lidmi vykřičenými a nesolidními nebudou míti nikdy nic společného.

I v Americe, kde je největší zaujatost plemenná, zednáři uznávají rovnost všech lidských ras a jsou tam zednářské lóže černošské.

Československé zednářství usiluje o smíření náboženství a národností. Zednář podporuje i katolický útulek svatého Josefa na Vinohradech, neboť je to podnik humanitní. Podporuje útulnu slepých nevidomých slečen na Kampě, protože jde o ústav lidumilný. Podporují také evangelický sirotčinec v Krábčicích a Myslibořicích, bez ohledu na to, že jde o podnik evangelický. Milosrdí jde nad bohoslužebné výkony.

Zednáři nepřijímají podpory státní ani podpory politických stran; co poskytují, poskytují ze svých vlastních prostředků.

Zednáři hledí zlepšiti především sebe, převychovat sebe, zdokonalit sebe, říkají, že člověk jest jako kámen: z každého kamene nelze vytesati sochu, dílo umělecké, leč z každého kamene lze vytesati krychli, které může býti dobře použito k výstavbě a přestavbě lidské společnosti.

Zednáři usilují vědomě, aby mezi sebou vychovali dobré manžely, dobré otce, dobré bratry, dobré přátele, dobré občany, poctivé, pravdomluvné lidi, jichž činy nejsou v rozporu s jejich mluvou.

Zednářství ukládá povinnost, aby jeho členové každodenně zpytovali své svědomí, to jest, aby přehlíželi a revidovali své jednání v uplynulém dni. Cos mohl vykonati lépe? Cos neměl vůbec udělat? Jak svůj čin napravíš? Zednář zaměstnavatel neužívá člověka za nástroj k věcem nedobrým a ve věcech nedobrých, to se rozumí samo sebou. To je příkaz moderního světového názoru, ale zrodil se v ideologii zednářské. Zednáři připomínají svým členům povinnosti zednářského zaměstnavatele. Zrovna tak jest zvyk mezi zednáři, že zaměstnanec, ať soukromý, ať státní, plní své povinnosti ze všech sil. Zaměstnavatel nevidí ve svých zaměstnancích muže, zaměstnance vůbec, jejž může vyssávat, nýbrž vidí v něm především člověka jako je on sám a svého spolupracovníka. Zaměstnaný nevidí v zaměstnavateli vyssavače, nýbrž člověka, spolupracovníka. Jak patrno, zásada synergismu, součinnosti, pronikla do řad zednářských, ještě nežli byla pronesena a zdůvodněna vědecky.

Zednáři jsou loyální občané. Za Josefa II. byli horliví stoupenci šiřitelů vzdělanosti, snášelivosti a pokroku. Za Františka II., aby nemuseli své názory vnucovati přes názory konservativních kruhů, raději své místnosti zavřeli a aby nemuseli předkládati seznamy svých členů na policii, rozcházeli se a svá sdružení rozpouštěli.

Zednáři v Československé republice hledí, aby mezi československými občany bylo pokud možná hodně řádných manželů, pečlivých otců, správných zaměstnavatelů, rozumných zaměstnanců, věrných občanů a jsou přesvědčeni, že z toho vzroste trvalý prospěch našemu národu a našemu státu.

Je mnoho úkolů v moderním státě, jež hledí zednáři plnit a uskutečňovat, jak nejlépe umějí. Proto se obracejí k určitým vrstvám a jsou si vědomi, že se záhy budou muset obrátiti i k vrstvám dosud k zednářství lhostejným, ba i k vrstvám nepřátelským. Netečný a nepřítel nezná pravou podstatu zednářství. Zednářství jest příliš obsáhlá věc, jeho ideologie jest velmi bohatá, a kdo se v ně nepohrouží, nikdy ho plně nepochopí. Bratrství a humanitní zásady nedovolují, aby zednář podporoval věc nedobrou, o zlé ani nemluvě. Kdo by toho nedbal, není zednář. Zednáři nejsou společnost jen a jen pro vzájemnou ochranu. Kdo by do zednářství hleděl vstoupit, aby mu bylo pomoženo, není zralý pro zednářství. Kdo by se před soudem dovolával toho, že je zednář, není zednář, nýbrž zrádce. Kdo by v politickém anebo policejním vyšetřování, kdo by v disciplinárním vyšetřování hleděl získati soudce a rozhodčí tím, že o sobě praví: »Já jsem zednář«, nikdy pravý zednář nebyl a v tomto okamžiku mluví a jedná jako zrádce. Okamžitě, když se to zednáři o něm dovědí, jej ze svých řad vyloučí.

Zednářství není obchodní vzájemně se podporující a ochraňující společnost. Nikoho nedoporučuje, nikdo z nich se nedoporučuje: »Já vyrábím tekstilie, kupujte u mne, já vyrábím to anebo ono, musíte ode mne a jen ode mne kupovati, protože jsem zednář«. Kdo tak mluví, nepochopil, co je zednářství a v okamžiku, když takto se vnucuje, jest zrádce dobré věci a zednáři jej vyloučí. Jsi-li výrobce, buď dobrý výrobce a budeš dobrý zednář. Jsi-li obchodník, buď poctivý obchodník, a budeš dobrý zednář.

Zednářství pracuje po světové válce ke smíru národů. Na francouzské straně je k této činnosti více chuti, jež se projevuje energičtěji, nežli na straně německé. Zprávy, jež se vyskytly i v českém tisku, že francouzští zednáři chtějí zaprodati Francii Německu, jsou zlovolně čerpány ze vzduchu a nemají podstaty.

Tvrzení, že zednáři usilují o rozvrat náboženství, o odstranění náboženství, ba že mají své černé mše, při nichž se do-

pouštějí blasfemie, jsou nepoctivý humbug. Náboženský cynik do zednářských řad nepatří. Náboženského cynika zednáři ve svých řadách netrpí. Poznáte to z toho, že zednáři jsou také v Polsku a přece jest známo, že Poláci jsou nejen zbožný národ, nýbrž že jsou velmi citliví katolici, jichž šlechtické rody daly a dosud dávají jesuitskému řádu mnoho horlivých a vynikajících členů. — Zednářství není proti citu národnostnímu, není proti patriotismu. Vidíte to na Jihoslavii, kde patriotism je obzvláště silný a kde byly za světové války přineseny veliké oběti na životech a hmotných statcích na oltář národního uvědomění, a pro zachování národní neodvislosti.

Bude-li v Československu hojně zednářů, celá veřejnost všeho nejrůznějšího přesvědčení to pozná, že máme většinu poctivých manželů, laskavých a dobrých, prozíravých otců, dobrých poctivých lidí, kteří plní jak nejlépe umějí své povinnosti občanské a lidské a že z toho Československé republice bude vzcházeti jenom prospěch a nic jiného.

*

Na tomto místě také jest potřebí poděkovati pořadatelům, že právě takovou přednášku uspořádali na neutrální půdě. Kéž by jejich snaha byla odměněna zdárnými výsledky.

Péče o výchovu zednářských dětí. L.·. J.·. A.·. K.·. svolala 30. ledna schůzku sester, kde po uvítání M.·., brem Helfertem, a po referátu bra Šebla, mezi jinými bylo přítomnými s radostí uvítáno usnesení činovnického sboru L.·. JAK, věnovati náležitou péči i výchově zednářských dětí a dorostu. Na této schůzi zvoleno komité sester, které se uvolilo pomoci jak při organisaci péče o děti, tak i při pořádání akcí pro ně. Předsedkyní zvolena sestra H., místopředsedkyní s. V., jednatelkou s. E., pokladní s. H. Sestry se ujaly čile práce, přišly i sestry bratří z L.·. Pravda vítězí a Sibi et posteris, a uspořádaly I. Besídku dne 28. února, která se skvěle vydařila. Druhá Besídka bude 21. března a jako třetí podnik chystají sestry koncert Bakulových zpěváčků. Nejcennější však je to, že se sestry rozhodly pořádati různé podniky soustavně i pro jednotlivé ,skupiny dětí podle stáří. Jsou také uchystány společné výlety, vycházky, výměna dětí o prázdninách a pod. Touto činností navazujeme bezprostředně na náš zednářský program, na naši práci v Dílnách. Zde prakticky v životě uplatňujeme to, co jinak bylo by prázdným slovem a frází — nedůstojnou opravdových zednářů. F. Š.

Péče o skrytou bídu. V akci pro podporování skryté bídy L.·. JAK se usnesla rozšířiti svoji dosavadní péči o skrytou bídu. Proto převzala 120 adres rodin, dožadujících se pomoci, od Sociální péče města Prahy. Tyto případy byly vyšetřeny a byla poskytnuta pomoc. — Naše péče liší se od podobné charitativní činnosti spolků občanských tím, že pečujeme o jednotlivé případy nejen nenápadně, skrytě, ale soustavně, to je trvale, dokud kdo pomoci potřebuje. Hledí se poskytnouti taková pomoc, aby bídě bylo trvale čeleno. Proto byly sezvány sestry ku pomoci. Ustaven byl Pomocný kroužek sester, předsedkyní zvolena s. W., místopředsedkyní s. Ž., jednatelkou s. K., pokladní s. E. Sestry horlivě a účinně pomáhají. Za 2 měsíce bylo vydáno přes 6000 Kč, zaopatřeno bylo 10 procentům místa, mimo to vydáno bylo mnoho obleků, bot, prádla a pod. F. Š.

Valné shromáždění V.·. L.·. Lessing zu den drei Ringen se konalo v Praze dne 7. a 8. března (Trojanova 7). Byly vykonány volby Velkého Mistra, jeho spolupracovníka a spolupracovníka V.·. T.·. Osmého března v 10 hod. 30 min. byla rituelní práce uvedením hostí, vzpomínkou na odešlé do V.·. O.·., s instalací zvoleného V.·. M.·., po které byla slavnostní přednáška. — V březnovém čísle časopisu v úvodním článku je znamení nových úkolů, o krisi nebudiž řeči, jak stupňovati jednotnost dílen. V jednotlivých Lóžích se počíná projevovati partikularism. — Líbí se nám otevřenost při projednávání této otázky.

Quatuor Coronati Coetus Pragensis a Academia masonica Prag, zamýšlejí pokračovati ve vydávání Bibliografie zednářské literatury bratra Wolfstiega, najdou-li 500 subskribentů, ochotných dáti za dílo 150 Kč za jeden svazek. Alespoň každá česká dílna měla by se na tomto podniku zúčastniti. Budou tři svazky.

Old Fellows v Československu oslavili 28. ledna pětadvacet let svého života. Za Rakouska byla jejich práce zakázána a stíhána. Proto vystupovali ve sdružení »Gesellschaft der Menschenfreunde«. Později vystupovali s označením I. O. O. F., t. j. Interkonfessionelle Organisation opferwilliger Freunde. Od r. 1909 měli vlastní místnosti (na Ovocném trhu 6). Od r. 1919 vystupují jako Old Fellows. Letos byla otevřena v Praze čtrnáctá jejich Lóže (pracující německy).

Českoslovenští a francouzští zednáři.

Bratr Schwarz z L.·. Národ a b.·. Vonka z L.·. Komenský v O.·. Praha byli jmenováni čestnými mistry L.·. Shakespeare v Paříži. Dne 7. ledna vypravili se

do Paříže, aby osobně poděkovali za tuto poctu a aby navázali intimnější styky své Obedience s Obediencí Grand Orient. Musí býti pověděno, že toto spojení připravili bbr.·. Lewis a b.·. Matějovský z L.·. Shakespeare. Na nádraží je uvítali bbr.·. Lantoine a Riandey, vysocí hodnostáři z Grande Loge de France s b.·. Weilem a b.·. Lewis. Téhož večera byla práce slavnostní v L.·. SH.·. Před zahájením setkali se bbr.·. z Prahy s Náměstkem V.·. M. . dr. van Raalte, s V.·. T.·. b. Terrade. Bratru Schwarzovi okvitoval V.·. M.·. s radostí, že se potkávají po čtvrté na mezinárodním foru. B.·. Vonka měl příležitost pohovořiti s V:·. M.·. o Holandsku, odkud pochází rod V.·. M.·. a tak se dostali k otázce Komenský a Nizozemsko, Komenský a co vykládal nizozemské vládě roku 1658. — B.·. V.·. T.·. československé obedience byl uveden do chrámu za pochodní pod ocelovou střechou, oba bři z Prahy byli vyzváni do Orientu V.·. M.·. potvrdil b.·. V.·. T.·. jeho horlivost ve věcech K.·. U.·., povzbuzoval jej, aby na této cestě neochaboval. Podobně b.·. V. poctil vřelým přivítáním a užil toho, okolo čeho se točil před chvílí jejich hovor. Oba políbil bratrským políbením. B.·. Sch.·. poděkoval francouzsky a anglicky, neboť Sh.·. jest dílna mezinárodní, v níž jest zastoupeno 17 národností. Poté zavěsil V.·. M.·. oběma bbr.·. mistrovskou stuhu. B. Vonka užil této příležitosti, aby vysvětlil, proč se jmenuje jeho dílna Jan Amos Komenský, rozdal hodnostářům reprodukci titulního listu ze sebraných spisů Komenského (z roku 1658) a srovnal tuto kresbu se synoptickým obrazcem z dílen SZ. Rozvinul před bratřími obraz, jejž posílá dílna Komenský bbr.·. z L.·. Shakespeare v upomínku na tento večer. Jest to Brožíkův obraz Komenský před vládním senátem v Amsterdamě. Pražští bratři delegáti oznámili, že jejich Dílny jmenovali bratry MM.·. Lewise, Znalce, M.·. Aldwinckla, C.·. M.·. a M.·. Stockholma I. D.·. čestnými členy a odevzdali jim klenoty s diplomem reprodukcí listu b.·. Muchy. O tiché salvě k poctě b. V.·. M.·. Syllaby byla podána zpráva v lednovém čísle tohoto časopisu. Oznámili při té příležitosti, že Komenský jmenoval za čestného člena b. Cabannesa z L.·. La République, obedience G.·. L.·. Účast při této práci byla veliká. Po práci byla krátká agapa, v níž bratří našli příležitost osvědčiti vzájemně snahu k navázání těsnějších styků mezinárodních. — K delegátům z Prahy přihlásili se dva Češi krajané z Paříže, potěšení tím, že se shledali po dlouhých letech s krajany, a to na této půdě. Byl pronesen vřelý přípitek B.·. Lewisovi, jehož činnost byla přirovnávána k závěrečnému kameni v klenbě, a B.·. Matějovského, jenž byl nazván spojkou mezinárodního významu.

Druhého dne (8. ledna) byli pražští pozváni k snídani s hodnostáři z obedience G.·. O.·., totiž s V.·. M.·., s bývalým V.·. M.·., s V.·. T.·., s V.·. P.·., s C.·. M.·. z D.·. Shakespeare. Byla řeč o podstatě svobodymilovnosti G.·. O.·., jež nehlásá apostasi, jak mylně bývá vykládáno, nýbrž hlásá oproštění od dogmatiky, která není ku prospěchu těsnějším mezinárodním stykům. Slovo vedl a tón udával bývalý V.·. M.·. Groussier, velebný stařec a známý ohnivý řečník na mezinárodních kongresech.

Dne 9. ledna byli Češi pozváni k snídani s hodnostáři obedience G.·. L.·. de France, setkali se se známými: byl tam zástupce V.·. M.·. Maréchal, člen N.·. R.·. v Praze, známý b. Lantoine, čestný M.·. dílny Komenský a b.·. Gaston Weil, b.·. Antonio Coen, zástupce V.·. Ř.·., C.·. M.·. Dumessnil z L.·. Portique, B.·. Plantagenet, autor hledaných příruček pro U.·. a T.·.

B.·. G. Weil, člen Nej.·. R.·., se bbr. . z Prahy věnoval na celé odpůldne jako průvodce po Paříži a zavázal si je k velké vděčnosti za tuto bratrskou laskavost. — Část odpoledne věnovali pražští prohlídce chrámové budovy na rue Puteaux 8. — K původní budově přikoupili bbr.·. před válkou za výhodných podmínek budovu bývalého přilehlého kláštera, kterou upravili na velká shromaždiště. — Večer byly naplněny všechny dílny, frekvence při pracích byla pozoruhodná. Večer byla pro pražské přichystána práce v d.·. Goethe. Za oltářem zasedli nejvyšší hodnostáři obedience; mezi nimi ručitel za československé bbr.·. Hosté byli uvedeni za pochodní a pod ocelovou střechou byl uveden československý V.·. T.·. Všichni tři Čechoslováci byli pozváni do orientu. Uvítal je úřadující V.·. M.·. Maréchal, C.·. M.·. této ř.·. a d.·. L.:. b.:. Plantagenet v proslovu upozornil bbr.·. své dílny, odkud přicházejí pražští bbr.·. Svůj výklad navázal na jména: Hus, Komenský a Masaryk, jimiž karakterisoval dějinný vývoj národu československého. Poté zástupce V.·. Ř.·. b.·. Antonio Coen, proslulý znalec latiny a románských jazyků, nakreslil list o »zemi spravedlnosti sociální a národnostní«, jak nazval Československo, o zemi, jež vydala vynikající muže, předchůdce moderní snášelivosti, kostnického mučedníka, evropského učitele a hlasatele míru, s obnovitelem česko-

slovenského státu, proslulým spravedlností zrovna tak jako učeností. B.·. V.·. T. . odevzdal poté b.·. Sch.·. dar Nejv.·. R.·. francouzské N.·. R.·. československé, totiž bibliofilské vydání knihy b.·. Lantoina: »Dějiny skotského zednářství ve Francii«. Kromě N.·. R.·. byl touto knihou obdarován také československý V.·. M. . a sám bratr Sch.·. L.·. Goethe daroval pražským bratřím delegátům svůj klenot s diplomem čestného členství. — Bratru Cabannesovi byl odevzdán klenot dílny Komenský v Praze s diplomem čestného členství (reprodukcí listu B.·. Muchy). Delegát dílny Komenský po b.·. Sch. učinil výklad o zednářské frazeologii z díla Jana Amosa Komenského a oznámil, že jeho dílna věnuje do sekretariátu obedience G.·. L.·. reprodukci obrazu »Komenský před vládním senátem v Amsterdamě«.

Sobotu 10. ledna věnovali pražští b.·. Lewisovi; mělo by se to vlastně říci obráceně: Madame a b. Lewis byli jim toho dne vzácní hostitelé, a bylo té skvělé chvíle použito k výměně informací o úkolech a plánech obojí obedience, zastoupené u stolu. B.·. Sch.·. se vrátil do domova.

Dne 12. ledna byli bbr.·. Matějovský a Vonka pozváni s b.·. Lewisem na čaj, pozval je C.·. M.·. Aldwinckle; bylo pamatováno na případnou návštěvu pařížských bratří v Praze. U bratra Aldwinckla setkali se pražští se zástupcem třetí obedience z Paříže, totiž ze skotského ritu původu amerického, jenž byl příjemně překvapen, když se dověděl, jak se pracuje v Praze, jakého obřadu se užívá při zahajování a zavírání práce. Krátký okamžik byl věnován návštěvě b.·. Stockholma, jenž byl intensivně zaujat svým každodenním úkolem, jest to representant domu Woke ower'.

Dne 13. ledna byla pro pražské zbylé hosty připravena práce v dílně Les Amitiés Internationales, kde je C.·. M.·. b. . Francis Forestier, hrdý na to, že obdržel světlo od C.·. M.·. Lantoina, jak poznamenal v řeči před proslovem tohoto čestného Mistra z dílny Komenský, jenž vzpomněl, jak se s Vonkou seznámili. Potom B.·. Baumal rozvinul — řekl bych — film na listě: »Kulturní styky Francouzův s Čechy«. — Nesmí býti zapomenuto, že po otevření dílny z pokynu C.·. M.·. oslovil Čechy jeden ze zakladatelův této ř.·. a d.·. dílny, bratr Vaněk, jenž již čtyřicet let žije v Paříži. Poté b.·. Vonka nakreslil k světelným obrazům list: »Čím lze doložiti poměr Komenského k modernímu zednářství«. — Po této kresbě odevzdal mu C.·. M.·. na památku zástěru své dílny.

Čtvrtek dne 14. ledna byl den shromáždění bratří z dílny La République, kde jest čestným členem dílny Komenský b.·. Cabannes, žel toho dne sklíčený chřipkou. Bratří právě čtli přihlášky hledajících práci a při této příležitosti žádal jeden z bratří, aby C.·. M.·. vyzval b.·. z dílny Komenský, aby osvětlil, jak se postupuje při přijímání přihlášek v Československu. Požádaný užil této příležitosti, aby nakreslil list o vývoji moderního zednářství československého po roce 1918, pověděl o jeho vzniku a složení, o počátečních nesnázích a o nadějích z dnešního vývoje. V dílně La République zavadili také o složku, kterou bychom mohli nazvati »žena a svobodné zednářství«. Byla velmi poučná pro příchozí z Československa, kteří doufají, že jedenkrát se nalezne příležitost osvětliti ji blíže větším článkem anebo řadou jednotlivých obrazů z této důležité otázky.

Po práci zasedli bratří k srdečnému rozhovoru, jenž byl promíšen vzpomínkami francouzských bratří na Prahu, zvláště bratr Bordage, podplukovník na odpočinku, vzpomínal Prahy velmi srdečně; bylo to pokračování jeho chvály na Prahu a na Čechy, dokud se pracovalo v otevřené dílně.

Zájezd bratří československých do Paříže v lednu 1931 byl první oficielní krok k sblížení trojí obedience, k navázání intimnějších styků, jež budou — bohdá — stupňovány zájezdem bratří francouzské národnosti do Československa. Co bylo vykonáno před tím k vzájemnému poznání zednářských snah francouzských a československých, byl nahodile umožněný styk jednotlivcův; nebyl bez užitku, ale neměl oficielní pečeti.

Doufejme, že v lednu 1931 byla nastoupena správná cesta a že se i jiní bratří pokusí o práci tohoto druhu.

Dětská besídka. V sobotu 28. února 1931 shromáždili bratří z Lóže Komenský a z Lóže Pravda vítězí své děti bez rozdílu věku v Dittrichově ulici k odpolední besídce. Pořadatelům šlo o to, aby se seznámili nejenom rodiče, především sestry, nýbrž i děti. Nejmladší hříbek byl asi do čtvrtého roku. Ani jsme nečekali, že máme tolik dětí, až totiž na bratra Samaritána, jenž provedl soupis všech dětí. Po čtvrté hodině se naplnily oba sály v Dittrichově ulici v restauraci, kde bývá Bílá tabule. Nejranější byli junáci po osmnáctém roce. C.·. M.·. uvítal sestry, uvítal i děti, jimž vysvětlil, že otcové jejich, ačkoliv pocházejí z různých končin Československé republiky

podle rodiště, ačkoliv jsou přerůzného povolání, přece se našli a mají se rádi jako bratří, jako nejlepší přátelé. Dnes toho ještě drobotina nechápe, ale jednou přijde k užívání rozumu a udivena se bude tázat, která to byla tak silná myšlenka, tak mohutná idea, že otce, a nejen otce, nýbrž také matky spojila u velikém bratrství, velikém nejen počtem, nýbrž i povahou. — Potom bratr Samaritán krátce osvětlil účel tohoto shromáždění a podobně jako C.·. M.·. srdečně všechny přivítal. Bratr H. připravil drobotinu na pohádku se světelnými obrázky, kterou obratně vypravovala sestra K. — Po pohádce vyloupl bratr H. mravní jádro vypravované pohádky. — Aby si děti zvykly dívati se na svět také tehdy, když je potřebí ostřejšího světla, sestra K. recitovala melodramaticky upravenou báseň Svatopluka Čecha: Šumařovo dítě v hudební úpravě Kolářově. — Sestra H. zazpívala radostně Křičkovy Daniny písničky, jež se dětem zrovna tak líbily, jako pohádka. — Bratr H. jest nejen umělec, nýbrž i dobrý vychovatel, jak bylo patrno ze šťastného výběru dětských veršů od F. S. Procházky, jenž se v těchto dnech dožívá sedmdesátky. — Potom zlobil biograf, nechtěl a nechtěl vydat potřebně silné světlo a byl tudíž nahrazen světelnými obrázky ze života zvířat, ptáků a motýlů. Doprovod klavírový obstarala bratrova dcera J. V. — Sestry poté vyčastovaly děti kakaem a zákuskem, a mohli jsme s radostí pozorovat, jak chutnalo těm drobným housenečkám, z nichž se mají jednou vyloupnouti krásní motýlkové — jak případně jeden z bratří poznamenal. Dvě hodiny, jež byly na besídku vyhrazeny, uplynuly jako voda.. Poznali jsme, že na takové shromáždění bude potřebí buď počet rozdělit, anebo voliti větší místnost. Příští besídka bude 21. března a při ní už mají býti děti samy sobě služebníky a pomocníky, jakož i delektanty. B. Epstein vzpomněl laskavě na všechny děti a poslal jim po tužce, aby si ho zapsaly do paměti a po gumě, aby vzpomínku na tento den nikdy z paměti nevymazaly. VON.

ZE ZEDNAŘSKÉHO SLOVNÍKU.

Landmarky znamenají tolik jako mezníky anebo milníky, hraniční kameny, snad bychom mohli starodávným způsobem říci: báby. Anderson, jak jsme viděli, nevyjádřil se o nich dopodrobna, ale přece jen jest z jeho slov patrno, že měl na mysli staré ústavní zákony, jež sám ve Starých povinnostech shromáždil a jež mu byly v podstatě zákonem nedotknutelným, mezitím co všeobecná ustanovení bylo možno měniti ve valných shromážděních bratří. Všeobecná ustanovení bylo možno měniti a doplňovati. Staroanglosaský jazyk míní výrazem Mark tolik jako hranice, mezník.

Někteří staří exegeti vykládají, že se těmito slovy mají rozuměti hranice anebo záruky před měněním. Krause si pod tímto označením mysli něco jiného, ale to je mylný názor.

Landmarky jsou podstatnou částí Královského umění. Nemají být nikdy měněny, mají zaručovati jednotu a shodu. Jsou nepsaný zákon a nepsané obyčeje zednářské. Z toho můžeme pochopiti, že Staré povinnosti a Landmarky nejsou ve všem všudy totéž. Staří exegeti rozuměli landmarkami i různé zastaralé obyčeje a zastaralá ustanovení, jež nemohou býti závazné.

Po prvé jednal o nich vědecky Findel v knize Geist und Forme der FM. (Šesté vydání vyšlo roku 1898.) Určil toto devatero:

1. Nově přijímaný se zavazuje uznávati jenom tolik z náboženství, v čem se všechna vyznání mohou shodnouti, hlásá se tudíž všeobecný mravní řád bez zřetele na vyznání víry a metafysické názory.

2. Zednářský svaz anebo řád má býti chápán jako soustředění sdružení všech svobodných (mohli bychom říci: uvědomělých) mužů dobré vůle, tudíž jako sdružení, jež jde nad hranice a rozdíly dané urozením, stavem, náboženským vyznáním, národností, barvou pleti (plemenem) a politickou stranickou příslušností.

3. Kdo byl přijat řádnou a dokonalou lóží, náleží celému řádu a má tudíž právo vstoupiti do kterékoliv lóže a zúčastniti se prací v kterékoliv dílně K.·. U.·. Neboť K.·. U.·. jest všeobecné a jednotné a všichni SZ tvoří jednu lóži.

4. Kdo tudíž chce býti přijat, má býti: ideově svobodný (uvědomělý muž bez předsudků), jenž má potřebnou míru vědění (inteligence), jest zralého věku, hlásí se k mravním uznaným zásadám, vede bezúhonný život a těší se tudíž dobré pověsti, o čemž se má přesvědčiti ten, jenž se za hledajícího zaručuje.

5. Požívá-li někdo mezi SZ přednosti a úcty, jest to jenom pro opravdové vnitřní lidské hodnoty a ctnosti, zednář nikdy nehledí na nahodilosti, jež přináší život. (Mohli bychom říci slovy Písma: zednář nehledí na osobu lidskou a jest pravdomluvný.)

6. Zednář se musí vystříhati všeho, co by vedlo k rozdvojení. Zednář nehledá to, co rozdvojuje, nýbrž hledá to, co sjednocuje. Dojde-li k neshodě názorů, vyřeší se věc bratrsky v lóži. Kdo se octli

ve při, podrobují se bratrskému rozhodnutí lóže. (Z toho jest patrno, že jde o dorozumění v postupu a metodě, nikoliv o zásadní spory. Kompromisy mohou býti uzavřeny jenom v otázkách podřadného rázu.)

7. Shoda, svornost, bratrská láska a zušlechťující činnost jsou zednářské samozřejmosti, zrovna tak jako že se osobní spory nepřenášejí přes práh Chrámu.

8. Zednář musí zachovávati mlčelivost o zednářské práci vůči nezasvěcencům, nesmí prozraditi znamení, jehož nikdy, mimo a byv vyzván v lóži Mistrem, neužívá.

9. Každý zednář má právo zúčastniti se kdykoliv a kdekoliv učňovské práce a valného shromáždění, na němž se jedná o zednářském zákonodárství.

Landmarky (Old Landmarks) jest výraz, jenž přichází po prvé u Andersona roku 1723 v Konstitucích, a to v XXXIX. článku všeobecných ustanovení: Every Annual GRAND LODGE has an inherent Power and Authority to make new Regulations, or to alter these, for the real Benefit of this ancient Fraternity: Provided always that The old LANDMARKS be carefully preserved, and that such Alternations and new Regulations be proposed and agreed to at the third Quarterly Communication preceding the Annual Grand Feast; and that they be offerd also to the Perusal of all the Brethren before Dinner; in writing, even of the younest Apprentice; the Approbation and Consent of the Majority of all the Brethren present being and absolutely necesiary to make the same binding and obligatory; which must, after Dinner, and after the New GRAND-MASTER is installed, be solemnely desired; as it was desired and obtein'd for these REGULATIONS when propos'd by the GRAND-LODGE, to about 150 Brethren on St. John Baptist's Day, 1721.

Nejstarší německý překlad Konstitucí z roku 1738, vydaný ve Frankfurtu nad Mohanem, zní takto: Eine jede jährliche grosse Loge hat eine vollkommene Macht und Gewalt zum wahrhafftigen Aufnehmen dieser Alten Brüderschafft neue Verordnungen zu machen, oder diese zu ändern; jedoch also, dass die alten Land-Marcken sorgfälltig bewahret, und dass solche Veränderungen und neue Verordnungen auf der dritten vierteljährlichen grossen Fest hergehet, vorgetragen und gebilliget, ferner auch allen Brüdern vor der Mahlzeit durch den jüngsten Lehr-Jungen schrifftlich zum durchlesen übergeben werden. Denn die Genehmhaltung und der Beyffal des mehresten Theils von allen Brüdern ist unumgänglich vonnöthen, um solche bündig und verpflichtend zu machen. Dieses muss nach der Mahlzeit, und wenn der neue Meister instalieret ist, auf feierlichen Art begehret worden, wie solches in Ansehung gegenwärtiger Verordnungen, als solche am S. Johannis-Tage 1721, von der grossen Loge ohngefehhr 150 Brüder vorgetragen war, verlangt und ausgewürcket worden. VON.

Z DÍLEN.

Činnost L.·. »Pravda vítězí« 1928-30.

L.·. »Pravda vítězí« vznikla jako 10. L.·. československá v 10. roce státní samostatnosti, zvolivši si u vědomí toho jako své rozlišující jméno heslo prvního presidenta republiky. Základ k ní dán byl na schůzce pod širým nebem, konané dne 26. května 1928 v bytě br.·. T.·., které se zúčastnilo 10 bbr.·. z L.·. JAK a 3 bbr.·. z L.·. 28. říjen. V druhé schůzce, konané tamtéž 29. května, byli zvoleni funkcionáři, již pak byli instalováni na třetí schůzce, konané v bytě br.·. S.·. Dne 6. června bylo uděleno Velkým Orientem N.·. N.·. V.·. L.·. čsl. zatímní uznání. Obřad slavnostního Vnosu Světla byl vykonán 17. listopadu 1928.

Řádná a dokonalá L.·. P.·. V.·. v prvních dvou letech své existence za moudrého vedení Ct.·. M.·. Josefa Tůmy, jenž získav si lásku a důvěru všech bbr.·., založil tradici zednářské práce a družnosti nové L.·. za vydatné pomoci obou Dozorců, Kozáka st. a Kvapila, vyvíjela činnost všestrannou, obírajíc se ve svých pracích jednak otázkami života a ducha zednářského, jednak živě sledujíc a diskutujíc naléhavé otázky veřejného a národního života. Od října 1928 do června 1930 konala 21 rituálních a 13 konferenčních prací I. st.·., 1 rit.·. a 1 konferenční práci III. st.·., 3 schůze činovnické a 1 schůzi volební komise.

V rit.·. pracích byly čteny a diskutovány tyto desky: 8. X. 1928: Kozák st. o mírovém kongresu církví, 15. X. 1928: Krejčí a Třebický o dni 28. X. 1918, 5. XI. 1928: Svoboda o některých otázkách trestního práva, 17. XII. 1928: Lány (L.·. 28. X.) o problému zločinnosti u nás, 22. IV. 1929: Sedmík o psychologii našeho veřejného života, 6. V. 1929: Tomsa o problémech současného Polska, 22. V. 1929: Thein ml. o anonymitě novin, 17. VI. 1929: Thein st. o starých landmarkách, 21. X. 1929: Kozák ml. o zlaté měně, 3. II. 1930: Hartl o kulturním ob-

rození podk. Rusinů, 12. V. 1930: Buzek o nesnázích a předpokladech školské reformy, 26. V. 1930: Sedmík o reparacích.

V konferenčních pracích I. st.·. předneseny byly tyto kresby: 3. XII. 1928: Thein st. o návrhu na nový rituál, 4. II. 1929: Žilka o svatováclavských oslavách, 18. II. 1929: Třebický, Koller (L.·. Národ), Riesinger (L.·. Sibi et posteris), Beneš (L.·. JAK) o tom, v čem jsme za evropským průměrem a v čem jsme napřed, 18. III. 1929: Krejčí o čsl. kulturní orientaci, 3. VI. 1929: Vonka (L.·. JAK) o Komenském jako předchůdci zednářství, 16. XII. 1929: Lány (L.·. 28. X.) o zločinu a trestu, 20. I. 1930: Kadeřávek (L.·. B. Bolz.) o zednářství a geometrii, 17. III. 1930: Kozák ml. o vývoji kreditní politiky a státního dluhu, 28. IV. 1930: Werstadt o českých osvobozenských programech na začátku války.

V mezidobí stěhování Chrámu scházeli se bbr.·. u Bílé tabule v Obecním domě a rokovali o věcech řádu i života profánního; při jedné z takovýchto příležitostí vyložil br.·. Thein st., jak povstalo a se vyvíjelo naše obnovené zednářstvo, v níž podal desítiletou historii čsl. zednářství (22. XII. 1929). V prázdninových měsících 1929 navštěvovali v Praze zůstalí bbr.·. společně každé pondělí restauraci Kleinhamplovu na Národní třídě, aby udržovali družný život, o prázdninách 1930 zúčastňovali se společných večerních schůzek na terase veletržního paláce.

Když se L.·. P.·. V.·. ustavila, čítala 14 bratří, přijatých ve starších L.·. Sama přijala nové členy: 7. I. 1929: 4 bratry, 8. IV. 1929: 4 bratry, 13. IV. 1929: 4 bratry, 16. XII. 1929: 4 bratry, 15. III. 1930: 3 bratry, 2. VI. 1930: 5 bratrů; během doby přihlásil se ještě 1 starší bratr, takže L.·. má dnes 39 členů.

A. H., taj. L.·. P.·. V.·.

Zednářská statistika. V buletinu americké Veliké lóže státu Iowa za červen je uveřejněna statistika zednářů ve Spojených státech podle posledního stavu z období 1929/30. Počet lóží dovršen na 16.579 s 3,304.305 bratry. Podle Statistického přehledu republiky Československé byl odhadován počet obyvatelstva Spojených států v roce 1927 na 119,300.000 duší, mužů i žen, a nepočítáme-li ani s přírůstkem obyvatelstva za poslední dvě leta, dosahuje počet zednářů 2.76% veškerého obyvatelstva. Zamyslíme-li se nad tímto vysokým procentem a zkusíme-li vypočítati, kolik zednářů by se mělo vlastně hlásiti k Národní Veliké lóži československé z obyvatelstva naší republiky 14,439.000, z něhož připadá na národnost československou 65.5% čili 9,457.545 duší, dopočítáme se při zachování stejného procenta, že bychom měli míti 261.028 bratří. Nedivme se, že se naši američtí hosté podivují našemu malému počtu. Ovšem jsme v začátcích, ale přece jen jsme za prvních deset let našeho zednářství získali pro naše bratrstvo velmi malý zlomek onoho počtu, který by byl i za velmi přísného výběru přiměřený nejen národní početnosti, ale i kulturní naší pokročilosti. Náš malý počet brání nám ve větších podnicích, nemůžeme si zakládati vlastní domov, nemůžeme pronikati na venkov a ani naše dobročinné podniky se nemohou uplatňovati. Proč bychom nepomýšleli na získání 5000 vhodných mužů pro zednářství? A kdyby nás bylo do roka tisíc, jak jinak by práce rostla!

Amerika. Veliká lóže v New Yorku připravuje pro příští rok 1931 oslavu svého 150. výročí. Budeme na těchto oslavách zastoupeni?

Příklad, jak pomoci Památníku Komenského. V Austrálii nevěděli si farmáři v jednom kraji rady, jak zbudovati zednářský dům. Jeden z nich sledoval zvláštní myšlenku, vypěstoval seťové obilí a to rozdělil mezi místní bratry. Ti zaseli toto osivo a sklizeň z něho zpeněžili ve prospěch stavebního fondu lóžového a po nějakém čase mohl býti zednářský domov zbudován. Co bychom měli zasíti ve prospěch Památníku Komenského? New Age VI.

PROSLOV K ŘETĚZU.

Pod list »Zločin a trest«.

Jsme přece přesvědčení, že všude v životě mohou planouti světla moudrosti, síly a krásy a že si v chrámě připomínáme v záři světel povinnost hledati a ustavičně hledati cestu, kudy za těmi třemi klenoty.

A jestliže dnes padala na nás těžce deska Zločin a trest, připomínali jsme si s Dostojevským, že běží o nešťastníky, kteří se vytrhli z řetězu lidskosti.

Básník Otakar Březina nás napominal, abychom měli pro všechna lidstvím poznamenaná čela polibek míru, i pro šílence zločinu. Vždyť nás učil novému evangeliu, novému zvěstování »o závrati nad vlnami tvůrčího zmaru, kam padají světy nenávisti a smutku.« V jeho evangeliu se vrací opět a opět slovo o žáru svatého šílenství, v němž čelíme zmatenému stádu pochmurných myšlenek, když bičem bolesti Pán nás žene na pastvy tajemství, a slyšíme radu, abychom tam, kde se bratří obrátili v hrůze, my abychom ještě milovali; aby nepřítel,

jenž číhaje, u našich usnul bran jak unavený posel, byl od nás uvítán.

Vzpomeňme staršího básníka, jenž v gotické baladě »Záhořovo lože« připomíná, že všem lidem zněla sladká mateřská píseň dříve, daleko ranněji před kletbou, jež padla s úst uděšeného člověka.

U Masaryka jsem nalezl velebení dětství asi v ten smysl: Uvidíte-li zločince, vzpomeňte, i že do jeho dětských očí smálo se nebe nadějí a možností. Žel, zbloudil, nenašel pravé cesty. I Jidáš, symbolisující zradu lidskosti, byl na počátku nevinné dítě, jež bylo také přivábeno jasným příkladem velikého Mistra.

Bratří, veliká povinnost nám vyvstává z dnešní kresby: Usilujme, pokud stačíme, aby všichni mohli nalézti cestu, na kterou padá zář světel moudrosti, síly a krásy. J. A. K. 3. 6. 1930.

LITERATURA II.

Hledání ztraceného slova. Naši bratří před sto lety hledali zapomenuté a opovržené, pronásledované a strádající. Ujali se evangelíků a nevolníků, sirotků a slepých s hluchoněmými. Nakonec se ujali českého národa a je musíme považovat za původce zázraku, kterému říkáme znovuzrození české literatury a obrození českého národa. Tento směr charitativní činnosti dosud neztratil svou podstatu. — Na stupni našich otců, na němž se pohybovali před sto lety, jsou dnes naši spoluobčané v Podkarpatské Rusi. Veden příkladem buditelů, dr. Ant. Hartl shromáždil v knížce Literární obrození podkarpatských Rusínů v letech 1920—1930 »materiál jako vedlejší produkt chystaného výboru z podkarpatoruské básnické a povídkové tvorby v poválečném desetiletí«. Podle epigramu F. L. Čelakovského připravil pro poutníky a poutnice literární silnice. Je to otisk ze Slovanského přehledu ročníku XXII. — K této knížce se řadí větší článek »Podkarpatští Rusíni a my«, otištěný v Národním osvobození v červenci 1930. — Upozorňuje oběma těmito pracemi na východní část Československé republiky, kde teprve na obzoru svítá.

Příručka k výchově mládeže. Ve Státním nakladatelství vyšla knížka odb. učitele Miloslava Skořepy. »Náš dorost«. Jeho dospívání a výchova. (Knihy pro každého, 5. svazek.) Je to souhrn posledních názorů o výchově mládeže dospívající, nepostradatelná příručka rodičům a všem, kdož se vážně obírají výchovou mládeže, stojící na rozhraní věku, na prahu dospělosti. V L.·. Komenský byl učiněn pokus vzbuditi zájem o mládež všech tří stupňů, mládeže před školní povinností, dětí do patnáctého věku a mládeže dospívající. V Nizozemsku tuto otázku řeší soustavně: mají tam vlastní školy pro děti zednářské. Lze to mimo jiné vysvětliti i tím, že tam nemají školství jednotného, jako je československé, že tam mají školy pro jednotlivé stavy. Obé má své přednosti i své nevýhody. Naše školství vychovává mládež se zřením na celou společnost, leč tím se stává, že se naše děti budou někdy tak náhodně a těžce hledati, jako se vzájemně hledali její otcové — jestliže tuto otázku promyšleně nerozřešíme. Kam vede náhodnost, kam by mohla vésti, kdybychom si těchto úkolů nevšimli, ukazuje stará zkušenost. Musíme čeliti náhodnosti. Skořepova knížka posvítila nám na jednu cestu. rd.

Nemluvil jsem, nežli dobré
a vypravoval jsem jen to, co bylo žádoucno!
Nikdy jsem nemluvil o nikom špatně jeho představenému!
Z egyptské »Knihy mrtvých«.

Zájezd Svobodných zednářů do U. S. A. Severoněmecký Lloyd v Brémách pořádá od 2. dubna až do 10. května 1931 zájezd Svobodných zednářů do Severní Ameriky, v jehož rámci navštívena budou města New York, Philadelphia, Washington, Chicago, Detroit (největší zednářské Lóže v U. S. A.) a Buffalo (Niagara Falls). Podrobné prospekty lze bezplatně obdržeti u Hlavního jednatelství Severoněmeckého Lloydu (Praha II., Václavské nám. 60, palác Fénix).

Na zásadách humanity, rovnosti a bratrství je vybudován náš řád. Na těchto zásadách stujme tak pevně, jak to před 2000 lety vyjádřil Quintus Horatius Flaccus:

Muž spravedlivý, pevný v svých zásadách, ani vášní lidu, který jej nutí k zlu, ani zrakem vládce hrozícího nedá se zviklati v mysli pevné.

B.·. Alex. K. J. A. K. 20. ledna 1931.

KAROL WARSKI:

NEOFYTOVI.

Vítej v řetěz, učedníku! K dílu
Stavitel nechť dodává Ti sílu,
bys moh' pracovati na balvanu.

Čilého už vidím tovaryše
statně stoupat k světlu výš a výše —
vidím Tvoji krychli vyrovnánu.

Však až seznáš při svém zraku bystrém,
my že všichni celý život lidský
zůstáváme jenom u č n i vždycky,
pak, můj bratře, teprv budeš m i s t r e m !

19. 2. 1927 v L.·. JAK při recepci b.·. E.·. B.·.

Br.·. JOSEF VRBA:

NEOFYTOVI.

(Proslov v řetězu pronesený v L.·. Josef Dobrovský v O.·. Plzeň při zasvěcení br.·. J. T. dne 16. února 1931.)

Svou duší navždy přilni k nám,
v bratrský hymnus, jenž chví světy!
Pro tvoje touhy, sny a vzněty
jsme zklenuli ti světlý chrám.

Již nikdy nemůžeš být sám —
tvé radosti i bolů hněty
jsou našimi. — A tobě ve ústrety
my nesem srdce, cizí přetvářkám.

Ty poznáš, v zednářství že není klam,
že jsou to slova hrdé tvůrčí věty,
pro všechno krásné v duši svatý plam.

A poznáš moudrost, zrající až léty:
s pokorným srdcem, před oponou smrti — tmám
až půjdeš dát svých rudých růží květy...

Toto dvojčíslo vyšlo 5. března 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ
ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA
ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 5.

R. J. VONKA, L. J. A. K.:

BRATRU Dr. B. THEINOVI
K SEDMDESÁTCE SEDM POZDRAVŮ.

Vím, sladko žíti v kruhu dobrých přátel,
vím, lehko kráčet, když mne vede znatel,
jenž dobré světlo v šero k nohám mi stře.
Mně vlídně k světlu prostřel's: Zdráv buď, Mistře!

Vím, do cesty nám žití síť svou hází,
a když tě dobré světlo neprovází,
svět do uší ti výskne: Můj's, filistře!
že nevýsk', Tobě vděčím: Zdráv buď, Mistře!

Vím, dobrý skutek že vždy více platí
než zlatá routa a v ní granát v hlati,
ať v mrazu pólů, či snad v žárné Biskře.
Já při tom na Tě myslím: Zdráv buď, Mistře!

Být mužem touhy a být mužem ruchu,
být jako vojín, jenž vždy má prach v suchu,
a k cestě hotov, plášť má na tornistře,
jak Tys nám dobrým vzorem: Zdráv buď, Mistře!

Vím, milo v teple. Větší sláva patří
však těm, co byli průkopníci-bratří,
co střehli světlo už v té první jiskře.
Jsi z kruhu oněch prvních: Zdráv buď, Mistře!

Vím, křehkáť nitka, co nám Parka utká,
a to nás stále bdíti nutí, nutká,
neb věčný čas, vím, jak ten letí bystře.
Ty bděl jsi a bdíš ještě: Zdráv buď, Mistře!

Vím, nutno živit rozdmýchaný plamen,
vím, nutno stát, bys cítil dotyk ramen,
neb škůdce číhá, bystrým okem jiskře.
Tys živil jasný plamen: Zdráv buď, Mistře!

Neznámé tisky Sporckovy. (Dokončení.)

135 Die Glückseligkeit Dess Christlichen Todes. Oder Acht-Tägige Andachts-Uebung Glücklich zu sterben. Vormahls in Französischer Sprach in Druck gegeben. Nunmehro aber zum drittenmahl Teutsch aufgelegt. Prag, Wickhart 1718.

8°, 236 str., na konci znakové emblemy, rejstřík 2 listy. Kožená vazba: uprostřed znak Sporckův, vlevo sedící ženská postava, opřená o otevřenou knihu »Tugendschul« (viz u Benedikta č. 38), vpravo anděl, podávající dětem knihu, na zemi několik knih, nad znakem nápis: Salutem parvulis ostendit regulis Comes Konogedcensis. (Kniha patrně Sporckem — pánem panství konojedského — vydaná a dětem rozdávaná.)

136 Wohlabgefasster Immerwährender Hauss- und Land- Wirtschafft-Calender etc ..... heraussgegeben von Jakob Ferdinand Felber ..... (Bez místa tisku a roku, patrně 1720.)

4°, titulní mědirytina, připsaná Sporckovi, 2 listy dedikace, 2 listy předmluvy, 174 str., 1 list rejstříku.

137 Catechismi Compendium seu Summa doctrinae Christianae Orationem Dominicam, Salutationem Angelicam, Symbolum Apostolorum, Decalogum Moysis, Ecclesiae Pentalogum Septem Sacramenta et Universa Hominis Christiani, Orthodoxi Officia Comprehendens, In Gratiam Studiosae praesertim Juventutis justa Exemplar. Germanicum Latinis rhytmis inclusa Michaele Adamo Franck, de Franckenstein. (Bez místa t.) An. Sal. 1720.

8°, 24 listů, na konci »Sporck«. Tisk tento je latinský překlad části tekstu z knížky »Bon-Repos« (Benediktova čísla 66) a českého vydání (Benediktova čísla 124).

138 Schreiben von Sr. Excell. Hn. Grafen von Sporck an » » » de dato Bon Repos den » » Jan. Ao. 1720. (Bez místa t. a roku.)

4°, 4 stránky. Zvláštní opis psaní, obsaženého u Stillenaua na str. 326, č. III. Dopis pro Sporckovo smýšlení velmi významný, neboť obsahuje obžalobu tehdejší justice a otázku, proč Bůh nezařídil jen víru jedinou. (Otázka tato v době nejtemnější protireformace karakterisuje »kacíře« Sporcka.)

139a) Passion Unseres Lieben Herrn Jesu Christi. Wie auch Anmüthige Antrieb / zur andächtigen Lesung und Betrachtung dersselbigen. Cum Permissu Superiorum. Prag, Carl Johann Hraba 1721.

8°, 17 listů, na 5. listě emblemy ze znaku Sporckova.

139b) Lebens-Beschreibung Dess Frommen und Heiligen Einsiedlers Simeon Stylita. Auss dem Frantzösischen in dass Teutsche übersetzt. Prag, Carl Johann Hraba 1721.

8°, titulní mědirytina Fischerova, 12 listů. Není jiné známky o tom, že se jedná o Sporckův tisk, než že spisek ten jest přivázán k číslu 139 a). Sporcka zajímal život poustevníků starokřesťanských, sám vytvořil několik pousteven na svých panstvích a vydal o poustevnících krásné illustrované dílo (u Benedikta číslo 100).

139c) Neuer Geistlicher Schildt / Gegen Geistlich: und Leibliche Gefährlichkeiten allezeit bey sich zutragen. etc. (Bez místa.) 1721.

8°, 11 listů. Poukaz na Sporcka schází, tisk je však přivázán k čís. 139 a) a souhlasí úplně s výpravou tisků, Sporckem tajně vydaných.

140 Sermones Morales CXXVI cum brevitate annunciantes mentem in regulam magni S. P. Aurelii Augustini. Ad charitatis Regulam Firmandam; Veritatem Enucleandam; Justititiam Amplectendam; Regularem Observantiam Faciendam Trito Stylo & corde simplici; etc. A Maximiliano Antonia a Jesu, Ordinis Erem: Dux: S. P. Augustini Theologo Concinnati. Pragae, P. Lochner, Anno 1721.

4°, titul. rytina sv. Augustina, rytina s podobiznou Sporckovou z roku 1720. Dedikace Sporckovi a aprobace 6 listů, předmluva 1 list, 749 str. textu a rejstřík s opravami na 8 listech.

Jansenisté jako katoličtí reformátoři zakládali myšlenky své na učení sv. Augustina. Jest proto tisk ten zvláště významný pro neohroženého Jansenistu Sporcka. Dedikace vydavatelova jest velmi zajímavá.

141 ..... (začátek titulu je utržen) ..... Freyheit der Kinder Gottes gestellt, Oder Fünf Schwürigkeiten / die einen Sünder von seiner Bekehrung abhalten können / durch eben so viele / zur Ergreiffung einer rechtschaffenen Buss / gerichtete Anfrischungs-Reden glücklich gehoben; Ehemals von dem geistreichen Claudio Viemontio Parisiensi, denen Sündern zum Besten, denen Frommen zur Auferbauung / in Lateinischer Sprach beschrieben; Nun aber ins Teutsche übersetzt. (Sporckův znak), (bez místa tisku). Anno 1722.

8°, 383 str.

Přesný titul nebylo lze zjistiti ani z obsahu knihy. Jedná se o tajný, zcela neznámý tisk Sporckův.

142 B. Alberti Magni Ordinis Fratrum Praedicatorum, Episcopi Ratisbonensis, Guldenes Büchlein / Wie man GOtt anhangen soll; Sehr nützlich Allen eyfrigen Seelen / die in Christo Gottseelig leben und sterben wollen. Anjetzo teutscher Nation zum Besten auss der Lateinischen in die hoch-teutsche Sprach versetzt. Per V. P. F, A. H. S. O. R. C. K. Cum licentia Superiorum. Prag Wickhart. 1723.

8°, 81 str. a 1 list rejstřík. Ve velkých písmenech, označujících překladatele, jest patrně skryto jméno: »F. A. Sporck«. Výprava stejná jako u jiných knížek, které dal hrabě u Wickharta tisknouti. Jedná se asi o jedinou knihu, kterou Sporck přeložil sám, kdežto ostatní překlady obstarávaly jeho dcery a osoby jiné.

143 Heylsamer Hertzenstrost, welcher An denen Sonn- gemeinen Ferial- und Fest-Tägen des ganzen Jahrs, in andächtigen und kräfftigen Gebettern / Ueber die heiligen Episteln und Evangelien / wie nicht minder über das Leben eines jeden Heiligen geschöpfft werden kann. (Bez místa t.) Anno 1723.

8°, na 1. str. krásná mědirytina se Sporckovým znakem na oltáři, z něhož šlehá plamen s devisou »Ardenter«, 1152 str.

Tajný tisk Sporckův, zabavený Drbohlavem pod č. 7. »Jansenismum redolet«. Přesto byly modlitby bez závady otisknuty v nádherném díle »Das christliche Jahr« roku 1733 (Benedikt 119).

144a) Geistliche Betrachtungen, Wie man Gott dienen / den Nächsten lieben / und sich selbst um das Heyl seiner Seelen bemühen soll. Auss Liebe des Nächsten in Druck gegeben / Auff die bekannte Bon-Repos Aria. (Znak Sporckův.) Cum Licentia Superiorum. König-Gratz / bey Wenzel Johann Tibelli / 1724.

8°, 27 listů různých básní, na konci emblemy ze znaku Sporckova, následuje Christliche Kinderlehr z čísla 66, pak jsou otisknuta čísla Bened. 85, 87, 86, 68, 104.

Knížka obsahuje známé i neznámé verše, podobně jako knížka Bon-Repos (č. 66).

144 b) Jiné vydání s jiným tiskem, částečně s jinými znaky a emblemy, obsahující též »Magnificat« z čísla 66. (Vyšla v Hradci Králové u V. J. Tibelliho 1724.)

145 J. de L. Vorstellung der Pflichten Eines rechtschaffenen Christen / In Einem Kurtzen Begriff des wahren Christenthums, So wohl nach dessen rechten Erkänntniss als thätigen Ausübung In Frantzösischer Sprache beschrieben Und Um seiner besonderen Würdigkeit willen / aus derselben in unsere Teutsche Sprache übersetzet.

Franckfurth und Leipzig, 1724.

8°, 1 list seznamu, 5 listů předmluvy, 192 str. tekstu. Překlad J. de Labadie: Abregé du veritable Christianisme & theoretique & pratique, ou recuéil de maximes chrétienes. Dobrohlav pod č. 37 dává knihu tu na index: Loquella eum manifestum facit; agens enim de justificatione et peccato originali haereticorum formulis utitur.

146 Reiner Spiegel Löblicher Eigenschafften Eines Christlich — Recht- und Wahrheits- liebenden Herrens / Nebst Beygerucktem getreuen Unterricht für einen ebensfalls Christlichen Diener, Wie solcher denen Schuldigkeiten seines Standes ohne sonderliche Beschwernüss genug thun / und er im Dienen so wohl / als der Herr im Herrschen seine süsse Glückseeligkeit finden kann; Dem Ersteren zum Lob / Dem Letzteren aber zur Nachfolge In Zweyen Abtheilungen vorgestellet, Durch Gustav Columbum Siegfried. Cum Censura Magistratus. Schweidnitz, Gedruckt bey Johann Christian Müllern. 1725.

4°, předmluva, 172 str. (na str. 124 Sporckův znak), pak vlepeno: Schöne Haussordnung / oder Eine Christlich-nothwendige Belehrung denen Bedienten und Hauss-Gesinde, (2 listy veršů) od str. 126—142. Des wahren Christenthums Art, Pflicht und Vortheil oder Nutzen, In einer Predigt vorgestellet. (Drbohlav tuto stať pozastavuje pod číslem 20: »P. 135 n. III. suspectus«. Na str. 143—172 Adverbia Moralia.)

Pán, jehož chvalné vlastnosti (bázeň boží, lásku k pravdě a spravedlnosti, vytrvalost, trpělivost, dobročinnost, snahu bližního poučiti) líčí anonymní autor v sedmi kapitolách, rovněž jako jeho výborný poměr ku služebným, jest v knize nazván »Spinckonarto«, což jest zřejmě kryptogram jména »Antoni Sporck«. Tisk tento obsahuje různá cenná data z biografie Sporckovy. »Schöne Hauss-Ordnung« vyniká lidovým tónem nad jinými básněmi Sporckova kruhu. Připojený tisk »Des wahren Christenthums Art atd.« jest patrně původu jansenistického, ne-li evangelického.

147 Oleum Sapientiae Theologicae Sedulo expressum Ad Mentem Divi Thomae Aquinatis Angelici & Quinti .... Solemni Dispulationi expositae In Ecclesia ad S. Salvatorem .... Praeside P. F. Wenzeslao Cantzler .. Propugnatae à Patre Chrysostomo Albrecht ..... Anno 1725 ... Vetero Pragae, impressit Joannes Wenzeslaus Helm.

Fol. Dedikace Sporckovi (znak). Připsání P. Václava Kantzlera 3 listy, aprobace 1 list, Index 2 listy, Praefatio 1 list, text 634 stran,

pak de Sacramentis in genere & in specie 40 str., Parerga De Gratia Justificatione & Merito 2 listy.

148 Auslegung Christ-Catholischer Kirchen-Lehr / über die streitige Glaubens-Puncten. Auss dem Frantzösischen des Herrn Jakobi Benigni Bossuet .... Prag Wickhart (1726).

8°, Epistola pastoralis 6 listů (emblemy ze znaku Sporckova), Vorspruch, Aprobace a rejstřík 4 listy, 301 str.

Bossuet byl spoluzakladatelem galikánské církve.

149 Dissertatio inauguralis Medica de Morbis Aulicis ... praeside Pro-Rectore Magnifico Dn. D. Michaele Alberti .... pro gradu doctoris Hor. Loc. consuetis A. 1726 d. 31. octobr .... Auctor & Respondens Samuel Friebe, Landshuta Silesius. Halae-Magdeburg: typis Joh. Christ. Hendelii acad: Typograph:

4°, ryt. titul (J. C. Lysang Acad. Calcograph. sculps.), 2 listy dedikace Sporckovi, 28 str., 2 listy Nobilissimo ac doctissimo Candidato S. P. D. D. Joannes Junckerius. Disertace university v Halle, věnovaná Sporckovi.

150a) Colloquia, oder Gebeth / Ueber die sieben Antiphonen / So genannt werden: O! Weilen sie durch diesen Buchstaben anfangen, und uns vor Weyhnachten durch die Christliche Kirch fürgestellet werden / um nach dem Exempel der Alt. Väter / uns durch diese Seufzer und Verlangen Zur Gnadenreichen Geburt Christi unseres Heylands zu bereiten. Alt-Stadt Prag, Joseph Ant. Schilhart, 1727.

8°, 32 str., na 9. a 32. str. jednotlivosti ze znaku Sporckova.

150b) Ein Sehr nutzlicher Und Zu wissen hochnothwendiger Unterricht / Von dem Heiligen Sacrament Der Beicht. Alt-Stadt Prag, J. A. Schilhart, 1727.

8°, 72 str. — Tisk ten nemá přímý poukaz na Sporcka, jest však přivázán k číslu 150 a) a má stejnou výpravu.

151 Verbum Caro factum, Catholice honoratum Theologice probatum, id est: Disputationes Theologicae de inefabili Incarnationis Mysterio .... In Ecclesia Viennensi Sanctorum Angelorum Custodum .... Solemni Disputationi propositae a V. P. F. Leonardo Peckhammer .... Anno 1727 ... Viennae Mar. Ther. Voigtin Vid. Univ. Typogr.

4°, Sporckovi věnováno. 2 listy dedikace a aprob., 584 str., 2 listy Elenchus.

152 Godofredi Benjamini Hanckii Cantica Sacra, Ex Germanica in Latinam Linguam eodem tamen Modulamine translata. — Dresdae, Ap. Haeredes Zimmermannianos, & Joh. Nicol. Gerlachium 1728.

8°, titul. rytina (uvězněná osoba, střežená smrtí, dívá se zamřížovaným oknem k nebi; podpis: »Animae Solamina Captae«. C. F. Boetius inv. et sc.

10 listů předmluvy, seznam autorů a rejstřík. Obsahuje nejkrásnější a dosud oblíbené protestantské církevní písně nejznámějších autorů německých (Dacha, Flemminga, Gerharda, Martina Luthera, B. Neukircha, G. Neumarcka, Martina Opitze, Joh. Rista a j.), a to v originále a v latinském překladě. Jméno překladatele, jenž byl dvorním básníkem Sporckův, poukazuje na to, že se jedná o tisk hraběte, který arciť z pochopitelných důvodů svou součinnost při vydání tohoto díla zatajil.

153 Panacea Lapsorum, sen dissertatio inauguralis Medice de H. Arnica quam ..... in Alma Caes: Regiáque Universitate Carolo-Ferdinandea Pragensi ..... pro suprema Doctoratus Medici Laurea, publicae disquisitioni exponit Adalbertus Ignatius Andreides, Boemus Jaromiriensis .... Anno 1736 Mense Augusti die 30 .....

4°. Dedikace Sporckovi (velký, krásný znak Sporckův s podpisem: »F A G U S«).

4 listy připsání, 1 list prooemium, 47 str. Elenchus Quaestionum. Pražská disertace, věnovaná Sporckovi.

Br. KAREL SCHMAUS, Wildbrunn v Berlíně (Charlottenburg Schill.):

„Kouzelná flétna", Schikanederovo libreto.

(Dokončení.)

Kdyby nebylo připuštěno, že oba autoři postihli situaci a výhody s ní spojené, nelze naprosto míti za to, že by takovéto opomenutí bylo jen n á h o d o u vyváženo myšlenkou nemalé ceny morální, totiž, že pro člověčenstvo, zušlechtěné školou sebeovládání a poznání, láska neznamená sladké vzdychání, milostné cukrování anebo vášnivé projevy citu, nýbrž vážný nerozlučný svazek na těžké životní dráze a významné porozumění pro společné úkoly a cíle. Tato myšlenka jest bez odporu obsahem textu a určuje vývoj děje.*) S ní spojena jest myšlenka neméně cenná, totiž, že umění (hudba) umožňuje člověku snášeti i největší strádání, podstupovati i nejtěžší úkoly s myslí klidnou. Úmysl, uplatniti v svém díle ideu etickou, třeba za cenu menší bezprostřední působivosti jeho na obecenstvo, staví libretistu »Kouzelné flétny« vysoko nad podezření nízké vypočítavosti a ukládá povinnost, podrobiti tekst »Kouzelné flétny« bedlivějšímu rozboru, nežli tomu dosud bylo, bohužel!

Kdo v operním ději nespatřuje a nehledá výhradně záležitost dvou milenců, nemůže nepostřehnouti, že střediskem děje »Kouzelné flétny« naprosto nejsou osudy vzájemné lásky Taminovy k Pamině, nýbrž Sarastro (Zoroaster, Zarathustra) a jeho družina Slunce. Jeho vášnivá nepřítelkyně, královna Temnot, usiluje všemi prostředky, aby Sarastra zničila, ježto prý jí uloupil dceru Paminu. Průběhem děje však se dovíme, že mateřská láska k Pamině jest pouhou zámínkou, pod níž se skrývá královnina bezmezná zášť proti Sarastrovi a její nezkrotná touha zmocniti se Sarastrovy říše Slunce. (Slova královnina při shledání s Paminou zní právě tak málo láskyplně, jako její hrozba, že Paminu navždy od sebe zapudí, nezavraždí-li Sarastra; nakonec slibuje královna Paminu za choť zvrhlému Monostatovi, dopomůže-li jí ke zkáze Sarastra a k zmocnění se jeho říše.)

Postihnouti symbolický význam obou hlavních postav není nesnadno.

---

*) P a m. Tamino mein! O welch' ein Glück!
T a m. Pamina mein! O welch' ein Glück.
T a m. (zeigt nach den Felsenhöhlen.) Hier sind die Schrekkenspforten,
Die Noth und Tod mir dräu'n.
P a m. Ich werde aller Orten
an deiner Seite sein.
(P a m.) Ich selber führe dich,
Die Liebe leite mich.
(Sie nimmt ihn bei der Hand.) Sie mag den Weg mit Rosen streu'n,
Weil Rosen stets bei Dornen sein,
Spiel du die Zauberflöte an,
Sie schütze uns auf uns'rer Bahn —
Wir wandeln durch des Tones Macht,
Froh durch des Todes düstre Macht.

Zápas mezi říší Světla a říší Tmy (říší Slunce a říší Noci) byl od věků oblíbená symbolická představa myslitelů, na kteréž byla vybudována takřka veškerá starobylá náboženství (mezi nimi i Zarathustrovo), ale i pro filosofy pozdější, jimž mravouka jest pojmem již samostatným (Plato), od mystiky více méně odlučitelným, jest slunce symbolem poznání, dobra a krásy, noc pak (temnota, stín) symbolem nevědomosti, šalby a zla. Byly-li myšlenky nejslavnějšího kameníka všech dob, Sokrata, mluvčího Platonova, bezprostředně do zednářství přejaty, či vedlo-li stejné nazírání na svět, a což v něm jest, a dostihly-li podobné mravní směry a cíle přirozeně těchže symbolických představ u duší stejně filosofických jako poetických, nedá se dnes spolehlivě rozhodnouti. Jisto jest, že slunce znamená zednářovi totéž, co znamenalo Sokratovi, totiž nejčistší zdroj poznání, dobra a krásy, právě tak, jako celé komplexy Sokratovy psychologické etiky tvoří nerozlučný obsah smýšlení zednářského a zednářských snah (což ovšem platí také pro nezednáře, pokud intuitivně zednářsky cítí).

Není tudíž nesnadno vystihnouti symbolický význam obou hlavních postav »Kouzelné flétny«. Sarastro, nejvyšší kněz Chrámu Slunce a panovník říše Světla, personifikuje moudrost, sílu a ušlechtilost, je to bytost, ovládaná nejčistším rozumem; královna Temna (Noci) pak jest zosobněná bezuzdná vášeň s jejími atributy: přetvářkou, lží, krvelačností a ješitnou panovačností, tedy bytost zmítaná nerozumným citem. Královnin licoměrný nářek nad ztrátou Paminy ve scéně s Taminem, také její lichocení a sliby, jimiž omamuje nezkušeného prince, jsou obvyklé zbraně, jimiž špatnost v mladých srdcích rozdmychává nadšení pro své skryté cíle. Čin Sarastrův, odstranění Paminy z prostředí, nejvýš nebezpečného cituplné a důvěřivé dívce, právě tak jako usnadnění cesty h l e d a j í c í m u Taminovi (tři geniové vedou Tamina k hradu Sarastrovu a jsou mu prvními rádci), jsou činy prozíravého vladaře, jehož první povinností, jako každého moudrého vládce, jest starati se o zdokonalování lidstva péčí o jednotlivce zvláště nadané, o muže i o ženy, aby se vytvořily generace zušlechtěné.

Šílený zápas královny Temna se Sarastrem, zápas zevnitřních temnot se světlem, zápas pošetilosti s osvíceným rozumem, skončí se vítězstvím Sarastrovým a říše Slunce, říše pravdy a krásy osvítí svým světlem veškeré lidstvo. V jejím čele stojí s b o r f i l o s o f ů, nejušlechtilejších lidí, kteří prošedše školou poznání a životních zkoušek, oddaně a bez osobních nároků řídí osudy lidstva. Moudrý Sarastro jest jejich nejvyšší hlavou. Tento sbor jest přístupný každému, muži i ženě, princi i prostičkému ptáčníku, pokud jde o opravdového člověka, t. j. o rozumnou bytost, která je nadána rozumem, aby pochopila, že účelem života jest žíti pro jiné a nikoliv pro sebe. o bytost s pevnou vůlí přinésti k tomuto cíli jakoukoliv oběť. (Papageno ovšem v této zkoušce neobstojí.) Přirozeno, že to může býti opět pouze t ř í d a s t a t e č n ý c h, jejíž příslušníci jsou odhodláni strádati a zápasiti, ano i smrt podstoupiti pro vyšší cíle, nedbajíce osobního prospěchu. Tato třída lidstva vyniká také vřelým citem, smyslem a odvahou pro dobro, anebo pro to, co se jim zdá býti dobré anebo krásné. Tamino i Pamina náležejí k této třídě. Vznětlivost Taminova jest patrna v díle Schikanedrově ze vzplanutí princova, jenž zahoří láskou k pouhému obrazu krásné Paminy. Taminův smysl pro dobro, snadné vzplanutí ve hněv proti domnělému zločinnému tyranu Sarastrovi, jeho odvaha pak bojovati pro krásu a dobro, jeho rozhodnutí vyrvati Paminu z rukou Sarastrových a pomstiti únos krásné princezny jsou toho dokladem. Pamininy opětovné pokusy, aby se vymanila

z moci Sarastrovy, jsou rovněž důkazem srdnatosti, jako její touha po matce mluví o její citové stránce a o smyslu pro povinnost a dobro. Ale smysl pro dobro, a schopnost rozlišovati mezi dobrem skutečným a dobrem zdánlivým, není totéž. Patrno, že Tamino, který v Sarastrovi na počátku spatřuje člověka zločinného a trestuhodného, chybuje, rovněž tak Pamina, snaží-li se mermomocí uvolniti si cestu k matce. Oba jsou ovládáni pouhým citem bez jakéhokoli hlubšího poznání. Cit však, nevedený rozumem, zvrhává se ve vášeň, jež konečně považuje ukojení vlastních bezuzdných choutek za dobro, k jehož dosažení neštítí se ani zlé cesty, ani špatných prostředků. Panovačná a krvelačná královna Temnot jest příkladem takovéto zvrhlé statečnosti, nebezpečné člověku a záhubné pro ni samu. (Počátek první arie královniny »Zum Leiden bin ich auserkoren...« obsahuje, tuším, slovní hříčku korespondující s německým pojmenováním vášně »Leidenschaft«, kteréž velmi dobře vystihuje neukojitelnost vášně a její neustálý, mučivý stav.)

Je tudíž potřebí mladým statečným srdcím školy sebepoznání a sebeovládání a vedoucí ruky lidí moudrých a zkušených, mají-li vyspěti ku prospěchu lidstva a k vlastnímu blahu. Po rozmluvě s knězem, jenž zabraňuje princi Taminovi vstup do hradu Sarastrova, poznává Tamino svůj blud a jeho prahnoucí srdce nalézá cestu k věčným hodnotám, z nichž se mu dostává útěchy a naděje. Při děkovné modlitbě zazní flétna Taminova po prvé. Mezi zkouškami Taminovými, kterým se tento ušlechtilý mladý muž musí podrobiti, nežli jest přijat do družiny Slunce (Sonnenkreis), jest zkouška mlčelivosti a sebeovládání a konečně zkouška nechroženosti v nebezpečí smrti; takovou zkoušku zajisté nedal zednář Schikaneder pouhou náhodou podstoupiti svému hrdinovi. Ale i Pamina není ušetřena těžké a bolestné zkoušky, když její milující srdce krvácí nad domnělou nevěrou Taminovou, což ubohou dívku žene v náruč zoufalství. Ale právě touto zkouškou poznává Pamina, jak špatným rádcem a vůdcem jest pouhý cit, a že jsou to právě rozvaha a klid, kterých jest člověku třeba v nejtěžších okamžicích, a Pamina, kteráž se Taminovi staví po bok, aby s ním šla na život i na smrt, jest žena veliké duševní síly, důstojná, aby byla družkou příštího vladaře a matkou nové zušlechtěné generace.*)

Lze-li etické úmysly autorovy z jeho pathetických postav, Sarastra, královny Temna, Tamina a Paminy a jejich osudů bez obtíží vyčísti, zdálo by se, že Schikaneder v Papagenovi, tomto typickém Hanswurstovi, přece jen učinil lokálnímu vkusu Vídeňáků koncesi příliš dalekosáhlou, než aby hodnota díla tím netrpěla a etická intence celku se nestávala spornou. Avšak, čemu děkuje Hanswurst, Kašpárek, August, a jak se kde ta která groteskně komická maska tohoto genru jmenuje, za svoji popularitu? Hanswurst je typ určité vrstvy lidstva, daleko rozšířenější, než si to zpravidla uvědomují ti, kteří se při jeho neomalenosti, vychloubavosti, nenasytnosti, pijáctví, lenosti a zbabělosti smějí, až se za břicho popadají. Sami sobě se lidé nejvíce smějí! Papageno je typ oné třídy lidstva, která je neschopna vzletu, neschopna vzplanutí pro ideje, které se netýkají bezprostředně jejího osobního hrubého prospěchu, která svůj životní cíl spatřuje v nejpříjemnějším ukájení svých prostě animálních požadavků. Určuje-li básnická symbolika Schikanedrova pro Papagena pernaté roucho papouška za jeho přirozený šat, činí tak patrně proto, aby poukázala na žvatlala, na nízký, skoro animální stupeň tohoto primitivního člověka.

*) »Ein Weib, das Nacht und Tod nicht scheut,
ist würdig, und wird eingeweiht.«

A tak Sarastro a jeho družina Slunce představují třídu filosofů, Tamino, Pamina (a do jisté míry i královna Temna) třídu lidí odhodlaných a citových, Papageno a jeho družka Papagena pak jsou zástupci nejrozšířenější třídy lidstva, třídy lidí hledajících vždy a všude svůj nejmaterielnější osobní prospěch, omezenců beze vzletu a bez smyslu pro vyšší cíle a směry.*) Nelze upříti, že Schikaneder velmi duchaplně a bez újmy eticko-poetické tendence v Papagenovi použil atributů Hanswurstových.

Mínění, že libreto »Kouzelné flétny« jest bezcennou slátaninou, je příliš rozšířeno a příliš zakořeněno, než abych mohl doufati, že můj celkem stručný poukaz na zajímavý souvislý ideový obsah »Kouzelné flétny« kohokoli rázem přesvědčí o nemalé ceně práce Schikanedrovy; spíše mohu se obávati, že jako vždy ozvou se hlasy těch, jimž jest nepohodlno korigovati ustálený úsudek, totiž, že prý jest velmi snadno při dobré vůli i z nejprimitivnějšího textu vyčísti bůhví jaká tajemství, hlavně nežije-li autor. To jest ovšem pravda, ale zajisté nedá se do libovolné divadelní hry vpraviti, a to v míře tak nápadné, logický jinotajný systém světového názoru určitého bratrstva zároveň s rituálem a katechismem, jež toto bratrstvo uznává, jestliže by nebyly tyto karakteristiky autorem úmyslně do díla vloženy. Schikaneder, autor libreta »Kouzelné flétny«, však byl svobodný zednář, právě tak jako Mozart, autor její nesmrtelné hudby, a jestliže oba halí své hluboké téma, jen zasvěcenci přístupné, v děj prostičký a v nenápadné symboly, dbají jenom zvyklostí, ustálených u K. U., ano pro K. U. charakteristických. Pro zednářstvo však jest Schikanedrova »Kouzelná flétna« prací mistrovskou, kamenem, který bude zdobiti bránu Chrámovou po věčné časy.

Adoniram.

Příspěvek k zednářskému slovníku.

Hiram, Hiram Abif, Adoniram, Adonhiram, jsou prý jména pro tutéž osobu. Ve shodě se zněním Starého zákona stará cechovní a lóžová legenda londýnská vypravuje o králi Hiramovi Týrském, jenž byl přítelem krále Davida a krále Šalomouna a zejména Šalomouna, jenž si vyžádal Hiramovu pomoc při stavbě chrámu v Jerusalemě. Cooke, to jest rukopis, jenž jest ve sbírkách Britského musea označen jako Cooke-Ms, anebo Additional-Ms 23198, nazvaný podle prvního vydavatele Cooka, jenž jej otiskl v díle The History and Articles of Masonry, London 1861, o Hiramovi jako králi ještě nemluví. Praví toliko, že královský syn z Týru byl stavitel — mistr Šalomounův. Teprve nové zpracování této pověsti ze šestnáctého století praví: a král Hiram Týrský měl syna, jenž slul rovněž Hiram a ten byl mistr geometrie a vrchní mistr nade všemi staviteli a nebylo nad něho mistra ve vykopávkách, v řezání kamene a ve všech ostatních oborech stavitelství.

V této úpravě vidíme, že jde o tekst z první Královské knihy v sedmé

*) Z Mozartova dopisu choti Konstanci 8. října 1791, zpráva o reprisi »Kouzelné flétny«: »... s hatten eine Loge. Sie zeigte über alles recht sehr ihren Beifall, aber er, der Allerfeind, zeigte so sehr den Bayern, dass ich nicht bleiben konnte, oder ich hätte ihn einen Esel heissen müssen Unglücklicherweise war ich eben drinnen, als der zweite Akt anfing, folglich bei der feierlichen Szene. Er belachte alles. Anfangs hatte ich Geduld genug, ihn auf einige Stellen aufmerksam machen zu wollen. Allein er belachte alles. Da wards mir nun zu viel. Ich hiess ihn einen Papageno und ging fort. Ich glaube aber nicht, dass es der Dalk verstanden hat.«

kapitole a verši 13. a 14. Allgemeines Handbuch des FM. praví: Puvodce Cookova rukopisu patrně neporozuměl znění Vulgaty v druhé knize Samuelově, jež bývá také označována 2 Chron., 13 atd., a udělal z mistra Hirama syna krále Hirama. Kralický překlad tohoto místa v druhé knize Samuelově zní: v 5. kap., 11. verši: Poslal také Chiram, král Týrský, posly k Davidovi a dříví cedrového, a i tesaře a zedníky, kteříž vystavěli dům Davidovi. — Pozdější básník této legendy — pokračuje Allgemeines Handbuch — přejal tento omyl Cookova rukopisu a po něm všichni neumělí opisovači komolili toto místo čím dále, tím více. Teprve docela pozdní písaři používali Hiramova jména v náležité podobě.

Anderson, vydavatel Konstitucí z roku 1723, povšiml si těchto úchylek a proto připojil k tekstu Konstitucí poznámku, v níž srovnal původní tekst Septuaginty s tekstem Vulgaty a vykládá, že jména Abi, Abiv jsou příjmení a proto píše: Hiram Abif byl syn vdovy po Naphtalovi. Tohoto znění později použili SZ ve výrazu »Synové vdovy«. Ve století sedmnáctém použili stuartovci, to jest stoupenci stuartovské politiky a odpůrci politiky Viléma Oraňsko-Hanoverského, tohoto pojmenování k označování svých politických cílů, neboť usilovali, aby syn vdovy po vypuzeném králi Jakubu II. byl uveden stuartovci na trůn anglický v Londýně.

Ve Francii vydané dílo »Secret des Franc-Maçons« (roku 1744) zapochybovalo o tomto jméně: který že Hiram jest ten pravý. Z francouzských zednářů jedni používali pouhého jména Hiram, kdežto druzí tvrdili, že jde o Hirama, krále tyrského.

Zednářský Hiram jest zřejmě pouze onen znamenitý stavitel-kameník, syn nějakého Tyřana a matky, jež byla z kmene Dan a jehož otec byl z rodu Naftali, a »tohoto povolal k sobě Šalomoun«, praví řečené dílo na stránce 91 až 95.

Vydavatel Katechismu »Catéchisme des Franc-Maçons« odmítá tento výklad a tvrdí, že nejde o tohoto Hirama, jenž uměl umělecky zpracovati kovy všeho druhu, nýbrž o Hirama, jenž řídil stavbu chrámovou a slul Adoniram; Josephus jej nazýval Adoram.

Ve shodě s výkladem tohoto zmíněného Katechismu jest upraven název díla »Abrégé de l'Histoire d'Adoniram, Architecte du Temple de Salomon«.

V tomto omylném znění byl přejat výklad o Hiramovi do díla »Ordre des Franc-Maçons trahi«, jež bylo vydáno v Amsterdamě roku 1745, kde se čte v nadpisu legendy: »Abrégé de l'Histoire de Hiram, Adoniram ou Adoram, Architecte du Temple de Salomon«. Roku 1781 zavedl spisovatel Guillemain de St. Victor v díle »Recueil précieux de la Maçonnerie Adohiramite« složitou podobu tohoto sporného jména, totiž »Adonhiram«.

Z toho by mohlo vysvítati, že legenda o Hiramovi byla zavedena někdy okolo roku 1724, když byl zaveden třetí stupeň, neboť v současném díle »Letters to a Friend«, jehož autor se podepsal Verus Commodus, je zmínka o jistém díle, nazvaném »Geschichte von einem Baume, der aus Hirams Grab wuchs«.

Stará vydání a zpracování zednářských legend nevypravují nic o hrobě Hiramově. Anderson teprve do vydání svých Konstitucí z roku 1738 vsunul místo o násilné smrti Hiramově a o místě, kde byl zavražděný Hiram pohřben.

Prichard zaznamenal legendu o Hiramovi ve zkráceném znění, teprve později byla tato legenda vypravována ve znění podrobnějším v irském rituálu. (Prichard Samuel: »Masonry Dissected« 1730.) Dílo »The Three Distinct Knocks« z roku 1760 podává legendu v obšírnějším znění. Nejširší čtení legendy jest obsaženo v rituálu »Moderních«. (Brown: »Masonic Master-Key«, London, 1802.) Tam se čtou i jména tří tovaryšů, kteří vztáhli na Hirama ruku. V rituálu dnes používaném jest spojeno staré znění s novějším.

Allgemeines Handbuch der Freimaurerei poznamenává v článku »Hiram«, o nějž se opírají tyto řádky, že bližší výklad o slovu Hiram nepatří do knih všeobecně přístupných, neopomíná však přidati, že jest výkladů mnoho a sporných. Odkud koření zárodky, kde sluší hledati původní pramen této legendy, není možno dosud vypátrati, jediné to bylo možno říci s určitostí, že tato legenda byla zavedena do zednářských obyčejů v letech 1723—1724.

Komenský mluví o Hiramovi v díle »Pansofická škola«, které napsal v Šaryšském Potoku a které připsal knížeti Zikmundovi Rákóczimu z Horních Lovců. V předmluvě, ve které se obrací k Rákóczimu, Komenský mluví o svých pansofických, to jest vědeckých plánech, jako o stavbě Chrámu moudrosti a vypráví volně to, co se čte v první Knize královské, v 3. a 5. verši. Rákócziho přirovnává Komenský k Šalomounovi: Neboť Ty sis právě tak jako zbožný Šalomoun nic nepřál více a ničeho více sis nehleděl, než světla moudrosti, od prvních let Svého jinošství.

Obsáhle potom porovnává Komenský úkoly vladařské a připomíná Rákoczimu tři úkoly se zřetelem k obci, církvi a škole. O sobě praví při této příležitosti, že se považuje za Hirama: Ty podle příkladu Šalomounova neustal jsi žádati onoho velikého podporovatele velikých věcí, Ludvíka z Geeru, aby Ti na krátký čas zapůjčil Hirama (podle 1. Knihy král., 7, 13, 14). Za třetí bude třeba, abys jako Šalomoun ustanovil dělníkům dozorce a kurátory (1. Kr., 1, 5, 16) a my jsme (t. j. Komenský) určili jejich úkoly... Zde máš to, cos chtěl, nejzbožnější Šalomoune — nárys díla, které Ti bylo svěřeno, a do něhož ses již nábožně pustil.

Když potom Zikmund Rákóczi zemřel v únoru 1652 a když Komenský chystal druhé vydání Pansofické školy roku 1658, připsal k těmto slovům: »Neznali jsme, běda, osudů. Ať tedy tato přání přejdou s tohoto zbožného Mojžíše na nějakého zbožného Josuu, ať je kdekoli, Bože.«

A nyní ještě všechna čtení jména Hiram a Chíram z Písma, neboť o Písmo se opíral jak Anderson, tak ostatní vypravovatelé legendy o smrti mistrově.

2. Kniha Samuelova:
   5, 11: Poslal Hiram, král tyrský, posly k Šalomounovi.
1. Paralipomenon:
   14, 1: Potom poslal Chíram, král tyrský, posly k Davidovi, a dříví cedrového a zedníky a tesaře, aby stavěli jemu dům.
1. Královská kniha:
   1: Poslal pak Chíram, král tyrský, služebníky své k Šalomounovi.
   2: Šalomoun zase poslal k Chíramovi.
   6: Šalomoun nazval Chírama »Sidonským«: Nebo sám víš, že mezi námi není nikoho, kdož by uměl sekati dříví jako Sidonští.

7: uslyšev Chíram slova Šalomounova, zaradoval se.
8: I poslal Chíram k Šalomounovi.
10: I dával Chíram Šalomounovi dříví cedrového.
11: Šalomoun dával Chíramovi dvacet tisíc měr pšenice.
12: Když dal Hospodin moudrost Šalomounovi, byl pokoj mezi Chíramem a mezi Šalomounem.
14: Adoniram pak byl ustanoven nad platy (Adoniram podle První královské knihy 4, 6, byl vladař Šalomounův nad platy a byl syn Abdy). (Z tekstu této 4. kapitoly dá se vyrozuměti, že se otec tohoto Adonirama, vladaře nad platy, jmenoval Abda.)
18: Kameníci Chíramovi spolu s kameníky Šalomounovými a s kameníky giblickými připravovali dříví i kamení ke stavbě domu Šalomounova. (Gibličtí bydlili v zemi giblické, jež byla tak jako Libán, k východu slunce. Kniha Jozuova, 13, 5.).

1. Královská kniha:
7, 13: Poslal pak Šalomoun král a povolal Chírama z Tyru,
7, 14: a ten byl syn ženy vdovy z pokolení Neftalínova, jehož otec byl obyvatel tyrský, řemeslník díla z mědi.
7, 15: Chíram zformoval dva sloupy ...
7, 16: a dvě makovice
7, 17: a mřežování
7, 18: a přidal jablek zrnatých
7, 19: a dílo květu liliového.
7, 21: A nazval jeden sloup Jakin
7, 21: a sloup na levé straně nazval Boaz
7, 22: a na vrchu sloupů těch bylo dílo liliové,
7, 23: udělal také moře slité (rozuměj: kotouč kovový) atd., atd.,
7, 40: nadělal Chíram umyvadel, lopat a kotlíků,
7, 45: a nádobí, které nadělal Chíram Šalomounovi do domu Hospodinova, bylo z mědi pulerované.

1. Královská kniha:
9, 11: Chíram, král tyrský, daroval Šalomounovi hojně dříví cedrového,
Šalomoun pak dal Chíramovi dvacet měst v zemi Galilejské.
9, 12: I vyjel Chíram, aby shlédl ta města, kteráž mu daroval Šalomoun a nelíbila se mu,
9, 14: i přidal Šalomoun Chíramovi stodvacet hřiven zlata,
9, 27: a na lodích poslal Chíram služebníky své, umělé plavce po moři, se služebníky Šalomounovými ...
10, 22: loď Chíramova přivážela zlato u Ofir ...
10, 22: měl pak Šalomoun lodi tarské s lodími krále Chírama ...

2. Pralipomenon:
2, 3: Poslal Šalomoun K Chíramovi, králi tyrskému,
2, 11: i odpověděl Chíram, král tyrský, psaním, kteréž poslal k Šalomounovi.
2, 12: Řekl dále Chíram: Požehnaný Hospodin.
2, 13: Protož posílám teď muže moudrého, umělého a opatrného, kterýž byl u Chírama, otce mého.
2, 14: Syna jedné ženy z dcer Dan, kterýž otce měl tyrského (Tyřana), kterýž umí dělati věci ze zlata a mědi, ze stříbra a ze železa, z kamení a ze dříví i ze šarlatu, z postavu (rozuměj z po-

stavu modrého sukna) a ze kmentu a z červce, tolikéž řezati všelijaké řezby a vymysliti všelijaké dílo, kteréž mu bude dáno (uloženo) s moudrými tvými a moudrými pána mého Davida, otce tvého.

8, 2: Že vystavěl Šalomoun města, kteráž byl dal Chíramovi,

8, 18: i poslal jemu Chíram po služebnících svých lodi a služebníky umělé na moři (kteří se vyznali v plavbě po moři),

9, 10: služebníci Chíramovi a Šalomounovi přivezli zlata z Ofir.

9, 21: měl Šalomoun král lodi tyrské, kteréž přecházely přes moře se služebníky Chíramovými.

4, 11: nadělal Chíram hrnců (nádob), lopat a kotlíků a dokonal Chíram dílo, kteréž dělal Šalomounovi k domu božímu.

4, 16: Též hrnce (nádoby) a lopaty a vidličky. A všechno nádobí jejich zdělal Chíram Abív králi Šalomounovi k domu Hospodinovu z mědi přečisté. Běží patrně o lopatky a vidličky k jídlu; lopatky, jak se zdá, nahrazovaly lžíce, o nichž se v Starém zákoně mluví jenom na dvou místech (2, Mojžíšova kniha, 21, 29 a 37, 16). Tak byly lžíce tehdy ještě nezvyklé.

Souhrn citátů ukazuje, že se jméno Hiram (Chíram) a Chíram Abív vyskýtá v Písmě v šesti redakcích:

První: Chíram, král tyrský, jenž poslal posly k Davidovi. (1 Paral.)

Druhý: Hiram, král tyrský, jenž poslal posly k Šalomounovi.

Třetí: Chíram Sidonský, což jest tolik jako Tyrský. (1. Král., 5, 6.)

Čtvrtý: Chíram z Tyru, jehož otec byl z rodu Neftalí, po němž zůstala vdova z rodu Dan. 1. Král. kn., 7, 14 a 2. Par., 2, 14.

Pátý: Adoniram (Adon Hiram: vladař Šalomounův nad platy). 1. Král. kn. 5, 14.

Šestý: Chíram Abív. (2. Paralipomenon, 4, 16.)

Krále tyrského a sidonského můžeme nechati stranou, rovněž Adoniram nás nezajímá, neboť byl jenom vladař (správce) platů. Zajímá nás jenom Chíram, syn tyrské vdovy z rodu Dan, vdovy po muži z rodu Neftalíova.

Můj socialism, to je jednoduše láska k bližnímu, humanita. Přeji si, aby nebylo bídy, aby všichni lidé slušně žili prací a v práci, aby každý měl pro sebe dost místa, elbow-room, jak říkají Amerikáni. Humanita, to není bývalá filantropie; filantropie jenom pomáhá tu a tam, ale humanita hledí opravit poměry zákonem a řádem. Je-li to socialism, tož dobrá.

Druhé hovory s T. G. Masarykem, str. 53.

V rovnost — rovnost naprostou — nevěřím, ve hvězdách ani v lidech není rovnosti. Vždycky byli a budou jednotlivci, kteří svým nadáním a nekontrolovatelným shlukem okolností víc dovedou a víc dosáhnou; vždycky bude hierarchie mezi lidmi. Ale hierarchie znamená pořádek, organisaci, kázeň, vedení a poslouchání, nikoli vykořisťování člověka člověkem.

Druhé hovory s T. G. Masarykem, str. 54.

ZPRÁVY.

DOMÁCÍ.

Bratr Adolf Wiesner dosáhl dne 31. března plné šedesátky. Přejeme tomuto milému březňáčkovi, aby ho neopouštěla dosavadní veselá mysl, dobré zdraví a chuť k další umělecké tvorbě. Přejeme mu k jeho činnosti hodně zdaru.

Bratr dr. B. Thein dovrší 21. května sedmdesátý rok. V poslední době mu choroba trochu ten rok zkalila, leč dnes děkujeme, že zdraví drahého bratra nebylo podlomeno. Přejeme mu, aby se při mladistvé chuti do života dočkal vesel osmdesátky plus X.

TAJEMNÍKOVA ZPRÁVA O L.·. NÁROD V ROCE 1930. I. Z e ž i v o t a L ó ž e. a) *Povšechný nástin.* Mistrem Lóže do instalace 7. XI. 1930 byl bratr Josef Folprecht, od 7. XI. 1930 je kladivo v rukou bra Václ. Hory. Z mírné ochablosti, jež byla znakem minulého období, probralo se čs. zednářstvo zřejmě v novém, důstojném stánku. Rok 1930 — rok osmdesátých narozenin presidenta Masaryka, jenž je nám vzorem pracovníka pro národ a lidstvo — vyvolává v Lóži Národ touhu po zednářské aktivitě i u bratří nejmladších. Bratrský řetěz rokuje o tom, čeho se čs. zednářstvu nedostává. Zdůrazňuje potřebu *organisace zednářské práce* a potřebu *řádné propagace zednářské i národní.* V utěšeně se rozvíjející literatuře zednářské chybí nám stále ještě praktický *spis informační.* Poznáváme dále, že je nutna soustavnější *spolupráce s jinými Lóžemi.* To jsou naše přední úkoly. Ve snaze povznésti čs. z. nejprve ve svých řadách pracuje Lóže Národ především na základech: bratr Konrád, podporován zejména brem Mendlem, kresbami o *katechismu* a *symbolice* Královského umění, o těchto znacích staré kultury zednářské, ochotně a neúnavně otevírá nám stále víc a více výhledy do minulých věků a spojuje nás při tom formálně s bratry celého světa. Venerabilis br. Hora, jeden z prvních rýsuje pak konkretní pracovní plán na rok 1930, a přísloví »Sejde s očí, sejde s mysli« připomíná nám význam pravidelné docházky do Dílny. Praví: Bratrům, s nimiž se nestýkám pravidelně, se nutně odcizuji a je nebezpečí, že se pozvolna odcizím i myšlence samé.« Lóže nato spontánně znovu si určuje pokutu za neomluvené omeškání práce. Řada bratří si dobrovolně ukládá povinnost navštěvovati bratrské Lóže a býti spojkami duševního života mezi nimi a Lóží Národ. Nastává také stále častější styk s Lóžemi německými v Praze a Liberci, a bratři neopomíjejí při svých zájezdech na Slovensko navštíviti především naše tamní Dílny. O uznání čs. zednářstva Velkou Lóží anglickou má nemalou zásluhu náš br. Konečný. Styk s bratry rumunskými pilně pěstuje bratr Köppl, bratr Pukl pak s bry jihoslovanskými, jež navštívil i bratr Folprecht, atd. Někteří bb.·. Jihoslované jsou již našimi pravidelnými hosty. Výborné informace o italských a jiných brech zednářích podává nám br. Reneš. Zvěstovatelem našich snah mezi bry americkými je br. Vojtíšek, jenž za svého pobytu v Čechách tak rád v Lóži Národ pobýval. Takové styky nesou dobré ovoce: vidíme na př., že v poslední době objevují se v amerických a britských zprávách lóžových krásné články o Československu. Bratři, kteří ještě nepodali kreseb, hlásí se postupně k jejich nárysu. Vedle věcí čistě zednářských všímá si Lóže také otázek profánních a hledá k nim zednářské hledisko. Na konci období vrcholí činnost Lóže Národ v první rozsáhlejší práci *samaritánské* a *humánní.* Základy k ní jsou již v nabádavé kresbě bra Konráda O zedn. tradici a praxi, praktický plán vyšel z ruky bra Chytila, jenž s bratry Šmakalem a Šimrem se stará i o jeho provádění současnou podporou strádajících nezaměstnaných. Radost z veškeré té práce, živená úspěchem, projevuje se milým, posilujícím ovzduším vyrovnanosti, svornosti a lásky, která z nás v Lóži Národ tvoří jednu rodinu a doprovází nás i za branou Dílny. Pociťujeme na sobě pravdu slov bra Konráda: »Zednářství v dnešní zmechanisované a zracionalisované době znamená oddech a útěchu. Na prahu Dílny odkládám všednost a poddávám se kráse obřadů, jejichž kořeny sahají až k pralidství.« Jsou ovšem i nesnáze, a jednotlivci neváhají vytknouti naší práci domnělé vady, jež tkví spíše v zevním prostředí, než v nás samých. Nespokojenost, vzbuzená v nás výtkami oprávněnými, zvýší pak zajisté naše úsilí o dobré dílo zednářské. Volba nového představenstva vykonána pod heslem *omladit Lóži* — do činovnického sboru povoláni všude, kde to bylo možno, členové mladší. V době nadějného rozvoje Lóže Národ trpce želíme *odchodu zmlkleho Mistra Ladislava Syllaby,* jenž byl vy-

nikajícím našim vůdcem při práci a jenž tak srdečně radoval se s námi ve chvílích oddechu. — b) *Seznam rýsovaných kreseb.* Rýsovali bři Lóže Národ: O zemědělské krisi, O Poděbradech, O pracovním plánu L. Národ (instalační proslov), Poznámky ke III. sjezdu právníků čs., Humanní praxe zednářská, O radikalismu, Stresemann jakožto zednář, Vzpomínky na vznik L. Národ a skot. zednářství čs., O zlaté měně, O vyšších stupních skotského zednářství, O zednářské tradici a praxi, Tapis (slovo ke katechismu I. stupně), Zednářské dojmy z Rumunska, Naše zahraniční politika po Haagu, O stavbě chrámu, O původu, vývoji a dneš. stavu zednářství jihosl., Italské zednářství před válkou a za fašismu, Starořížské tisky, O vivisekci a hnutí proti ní, Hippokratova přísaha, Proslov k Slavnosti růží, Vzpomínky na vznik L. Národ a skot. zednářství čs., Budování chrámu a staré kulty. Celkem 23 kresby. — II. Pohyb členstva: Počet členů 1. ledna 1930: 3° 22, 2° 7, 1° 9, dohromady 54. 3. X. přijat za čest. Mistra bratr Mucha. 28. III., 25. IV. a 28. XI. zasvěceno 9 Učňů. 31. I. a 3. X. povýšeno do II. stupně 6 bratří. 3. X. do III. st. povýšeno 5 brů. 20. XII. do IV. st. povýšen 1 bratr. 30. XII. zemřel br. L. Syllaba. Počet členů 31. XII. 1930: 3° 26, 2° 8, 1° 12, dohromady 63. — III. Výkaz Prací v roce 1930: Obřadné: v lednu 1° 1, 2° 1, v únoru 1° 1, v březnu 1° 1, v dubnu 1° 2, v říjnu 1° 1, 2° 1, 3° 1, v listopadu 1° 2, v prosinci 1° 1; celkem 1° 9, 2° 2, 3° 1. Konferenční: v lednu 1° 2, 2° 1, 3° 1, v únoru 1° 3, v březnu 1° 1, v dubnu 1° 1, v květnu 1° 2, v červnu 1° 1, v září 1° 1, 2° 1, 3° 1, činovn. 1, v říjnu činovn. 1, v listopadu 1° 1, činovn. 1, v prosinci 1° 2, činovn. 2; celkem 1° 14, 2° 2, 3° 2. Jiné: v červnu 1, v říjnu 1; celkem 2. Dohromady konáno Prací: v lednu 6, v únoru 4, v březnu 2, v dubnu 3, v květnu 2, v červnu 2, v září 4, v říjnu 5, v listopadu 4, v prosinci 5. Úhrnem 37.

Péče o skrytou bídu. L.·. Komenský převzala od Sociálního ústavu města Prahy počátkem tohoto roku 120 rodin, stižených nezaviněnou bídou. Přizvala k této spolupráci sestry, kteréž horlivě a účinně pomáhaly a pomáhají, za vedení bratří, pod předsednictvím s. Žižkové a Wassermannové, spolu se sestrami l. Pravda vítězí a Sibi et posteris. Z prostředků L.·. JAK věnováno pro tuto akci 12.000 Kč, sestry a bratří z komitétu získali 3.234.50 Kč. Z L.·. Pravda vítězí je určeno 3000 Kč, rovněž i L.·. Sibi et posteris je přislíbena určitá částka. Tato součinnost umožnila rozšířiti akci na 200 rodin. Od 15. ledna do 15. dubna 1931 bylo zaopatřeno místo ve 20 případech, bylo rozdáno několik set kusů oděvu, prádla, obuvi atd., přes 2 q mouky a potravin, byly poskytnuty obědy, mléko a pod. v mnohých případech. Sedmi rodinám byla poskytnuta lékařská pomoc i léky. Vyplacené peněžité podpory činí 10.734.50 Kč. F. Š.

Péče o výchovu zednářského dorostu. Lóže »J. A. Komenský« přizvala k spolupráci sestry a jejich pomocí akce se slibně rozvíjí za pěkné součinnosti sester L.·. »Pravda vítězí« a »Sibi et posteris«. — Pro dorost byly uspořádány tyto vycházky: 29. března do atelieru bra Wiesnera, za účasti patnácti ze řad dorostu, osmi dospělých. Dne 11. dubna tiskárnu Legiografii navštívilo 21 dětí a 15 dospělých, 18. dubna vycházky do knihovny Národního musea se zúčastnilo 24 dětí a 14 dospělých. Vidno, že účast stoupá neustále. — Pro dorost připravujeme v měsíci červnu zájezd do Kutné Hory. O prázdninách vyšleme dospělejší děti k bratřím německým i do Francie; informace sdělí sestra Sedmíková. — Pro děti byla pořádána 25. dubna III. Dětská besídka, u příležitosti valného shromáždění. V měsíci květnu bude uspořádána pro děti vyjížďka auty do pražského okolí. Dne 29. dubna pořádán veřejný koncert Bakulových zpěváčků o 6. hod., ve velkém sále Městské knihovny v Praze I., na Marianském náměstí. F. Š.

Pomocníci nešťastných. Spolek pro mravní podporu bývalým trestancům přijímá za členy jednotlivce, kteří platí ročního příspěvku deset korun. Bratří, vedení br. dr. Arendtem, dali trestnici na Pankráci knihovnu, která má dnes již 3000 svazků. Také trestnici pro ženy v Řepích zaopatřili velikou knihovnu.

Liga pro lidská práva má 1500 členů na území Československé republiky. Vzala si za úkol opatřiti barákovou kolonii ve Vršovicích, pracovati, aby byl odstraněn trest smrti, aby pečovala o politické provinilce, aby budila smysl pro mezinárodní smír, aby se ujímala lidí bez domova a o vyhoštěnce. Vydává časopis Aufruf. (Krakovská ulice 13.). Tedy o této třináctce se nedá říci, že je to neš'astné číslo, lépe by bylo říci, že v domě této třináctky pečují o nešťastné.

Letoviště Rehefeld v Krušných horách patří k podnikům saských bratří. Velká Lóže Lessing jest členem družstva, jež toto letoviště vydržuje, a platí roční příspěvek 40 marek. Za denní poplatek 5.— marek jest tam možno, jak píší »Die drei Ringen« — dobře býti zaopatřen.

BR.·. JOSEF VRBA:

MATCE.

(Proslov, pronesený v řetězu v L.·. Josef Dobrovský v Or.·. Plzeň při práci se sestrami dne 5. ledna 1931.)

Kdybych tvé ruce do zlata zabalil
a srdce tvé do nejměkčích rouch zahalil,
kdybych ti všechno chtěl oplácet —
zda moh bych tak láskou utrácet,
jak ty, ó matko!

A zda by to bylo dosti
proti tvé marnotratnosti,
s níž jsi nám srdce rozdělovala?
Vždy měla jsi něco a podělovala,
oh, aspoň pocelovala,
aby tvá láska nezůstala dlužna ni zrakům,
když na nás pohlédnou.

Jsi jako boháč, s pokladnou bezednou,
strom vlídný, kde tolik místa pro hnízda ptákům.
Hlouběji moře
ukrýváš zklamání hoře
a jako země,
pokorně přijímající sémě,
by vydala úrodu stonásobnou,
tvé srdce, když Osud je oře,
vykvétá smilováním,
ó, matko!

Ta otázka rovnocennosti žen, to je vlastně problém buržoasie a inteligence. U sedláka, u dělníka musí žena často dělat stejné práce jako muž, stejně mnoho a stejně těžce. Ale sedí-li muž v kanceláři, nemyslí na to, že jeho žena se musí celý den starat o děti, musí nakupovat, vařit, uklízet, šít a provozovat doma devatero řemesel; rád bych věděl, kdo z těch dvou udělá víc práce! A co se týče úřadů, umění, vědy, politiky, tam ženy sotva začaly vnikat; to je taková nerozumná ukvapenost, že už už si troufáme soudit, dovedou-li to nebo ne. Vždyť muži na to měli tisíce let, aby se tomu naučili, a ještě dělají často svou práci špatně. Také ve vysoké aristokracii si mnoho nelámali hlavy rovnocenností žen; ženy byly královnami a zasahovaly do politiky až až.

Druhé hovory s T. G. Masarykem, str. 13—14.

Vychází každý měsíc.
Toto číslo vyšlo 1. května 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 6.

JAROSLAV VRCHLICKÝ:

NESMRTELNÍ.

Lampada sibi tradunt.*)

Ó, je to jeden řetěz nesmrtelný,
jímž z hrobu dna si ruce podáváme —
tak vítězící, jásající, dělný,
o který času příboj mdle se láme.

Děd sil jen dobro, syn je chtěl, vnuk toužil.
Ó, jsou to pochodně, jež dávají si.
Nad těmi vrchy orel světa kroužil,
tak dávali si mystické ty mísy.

Tím pochodem všech duchů pouze žijem,
to dělilo nás, jiné srostlo s námi,
a z jedněch prsů matky země pijem,
vždy silni touhami a myšlenkami.

Ó, je to jeden řetěz nesmrtelný,
přes věky lampy sobě podáváme,
náš každý cit, náš úkol, cíl to dělný,
o který času příboj mdle se láme.

Jsme! Žijem v díle svém, to nesmrtelnost!
Nás najdou kdys jak brouky na jantaru,
však najdou, zdánlivou pak bezúčelnost
dle našich vyhráněných uzří tvarů.

Co lávou trysklo, to má věčné žití,
nechť jato na čas doby mizí svorem.
Jsme! Žijem! Pojďte k hvězdám, jež vždy svítí
ty věčné jsou — ostatní meteorem!

*) Srovnej s veršem 4, 2: přes věky lampy sobě podáváme.

EMIL SVOBODA:

F. M. Dostojevský.

Život Fjodora Michajloviče Dostojevského vyplňuje dobu 60 let, od roku 1821 do 1881. Není to dlouhý věk. Smrt přišla nahle a odňala světu geniálního umělce a myslitele v plném rozmachu tvůrčí schopnosti, v pravé době sklízení plodů po překonání těžkých zápasů, nadlidskych úkolů, svízelů a utrpení.

Před mnoha lety četl jsem v úvaze o životě Boženy Němcové upřímný povzdech: Co všechno by byla mohla vytvořit, kdyby její život byl procházel méně těžkými zkouškami, kdyby bylo méně bídy, méně rodinného neštěstí. Vzpomínám těchto slov a odmítám je dnes právě tak, jako jsem je odmítal tehdy.

Není zde, ani u Boženy Němcové, ani u Dostojevského osudné podmínečné věty, začínající známým slůvkem »Kdyby«. Mezi životem a tvořením umělcovým je nerozlučná spojitost. Jedno je nemyslitelné bez druhého, obojí se vzájemně podmiňuje. Bez toho, co člověk prožil, nelze si představiti ani to, co vytvořil. Snad to platí o každém z lidí, ale na Dostojevském dá se ta slavná i krutá součinnost života a tvoření sledovati s naprostou přesvědčivostí krok za krokem.

Jeho mládí bylo neveselé. Vyšel z poměrů téměř chudých. Jeho otec byl úřední lékař, zasmušilý, nervosní, přísný a skoupý. Jejich byt byl těsný a nevlídný. Radostné chvíle dětí přicházely a míjely za života na vsi — na malém rodinném majetku na ruském venkově, kam odjížděly s matkou, odpočinout si po těžkém životě petrohradském.

Ani pobyt v chlapeckých internátech a v inženýrské škole vojenské nebyl radostný. Všechna mizerie pospolitého života hochů, různého původu, majetku, nadání, povah a sklonů — i námahy a kázně školní, zanechaly své jízvy v duši citlivého, dráždivého a chorobně ctižádostivého dítěte. Nesmrtelné svědectví o tom podává »Výrostek« a »Zápisky z podzemí«.

Ale Dostojevský poznal záhy svět, kam je možno utéci se, kam nepronikne nikdo zvenčí. Byl to svět myšlení a snění, samotářského pohroužení a zapomenutí nad krásnou knihou. Literatura ruská, francouzská i německá otevřely jeho vnitřnímu zraku širé obzory. Ve věku, kdy jeho spolužáci a vrstevníci pracně tápali ve školské vzdělanosti a myslili na nicotné cíle nejbližšího dne a povolání — Dostojevský měl už svůj duchovní život a svět, bohatství, které rez nekazí a červ neužírá.

V »Zápiscích z podzemí« praví se: »Již šestnáctiletého naplňovali mě (spolužáci) teskným podivem, překvapovala mě již tehdy malichernost jejich myšlenek, hloupost jejich zaměstnání, her, rozhovorů. Nechápali věcí tak nevyhnutelných, nezajímali se o předměty tak uchvacující, překvapující, že nevolky jsem na ně počal hledět jako na nižší než sám jsem byl. Neponoukala mě k tomu uražená ctižádost, a nelezte mi pro boha se znechucenými, erárními námitkami: ‚Že jsem toliko snil a oni již tehdy chápali skutečný život'. Nic nechápali, žádný skutečný život, a, přisahám, tím mne právě nejvíce pobuřovali. Naopak brali nejpatrnější, do očí nejvíce bijící skutečnost fantasticky hloupě a zvykli si již tehdy skláněti se jen před úspěchem. Všemu co bylo spravedlivé, ale ponížené a zapomenuté, krutě a hanebně se vysmívali. Pěkné postavení považovali za znak důmyslu; v šestnácti letech již rozumovali o teplých místečkách . . .«

To napsal Dostojevský, když překročil 40 let svého života. Není to vzpomínka životopisná, je to kus romanové skladby. Ale je to jistě velmi blízko k tomu, co zažil v době svého mládí. Ukazuje to odlišnost nazírání, jakousi uzavřenost a isolaci hocha trochu podivného, jdoucího po vlastních cestách, nemohoucího splynouti s nicotným a všedním prostředím školy. Po krátké službě vojenské, ze které byl pro nemoc propuštěn, začíná ve věku 24 let svou dráhu spisovatelskou. A začíná neuvěřitelným, takřka zázračným úspěchem povídky »Chudí lidé«, která po prvé vyšla 15. ledna 1846. Ale po začátečném úspěchu odvracejí se od něho ti, kdož jej posudky o »Chudých lidech« vynesli takřka na vrchol slávy. Řada povídek (mezi nimi »Dvojník«, »Pan Procharčin«, »Bílé noci«, »Nětočka Nězvanovová«) nemohla zachovati přízeň kritiky. Mluvilo se o zklamaných nadějích. Dostojevský hledal úsilovně nové dráhy svého tvoření.

Do toho zasahuje prvý strašlivý úder: 23. dubna 1849 byl Dostojevský pro politický přestupek — ostatně ani pořádně nedokázaný — zatčen a uvězněn v Petropavlovské pevnosti. S odsouzenými Petraševci a Dostojevským byla sehrána krutá hra, která však pro život a dílo Dostojevského měla veliký význam. Ačkoli již 19. prosince byla jim udělena milost a vyměřen trest žaláře a vyhnanství v Sibiři, byl 22. prosince sehrán obřad odsouzení k smrti a zastřelení. V posledním okamžiku před povelem k výstřelu, byla jim oznámena milost. Dostojevský poznal temnou hrůzu trestu smrti, předsmrtná muka oběti, a po celý život byl odpůrcem tohoto neužitečného a nelidského trestu. V románu »Idiot«, v překrásné povídce »Mužík Marej« i jinde, vylíčil svoje dojmy z oné kratičké chvíle na nádvoří pevnosti.

Pak následoval čtyřletý žalář v Omsku — mezi zločinci odsouzenými pro nejsprostší zločiny — a vyhnanství v Sibiři, které skončilo až roku 1859. Dostojevský, ač byl člověk nadmíru citlivý, nevalného zdraví a hypochondrický — projevil v tomto desítiletí neuvěřitelnou odolnost. V petropavlovské pevnosti napsal povídku »Malý hrdina«, v Semipalatinsku (po odpykání trestu) začal psát »Zápisky z Mrtvého domu«.

Ale doba žaláře měla jiný, velmi závažný vliv na duševní vývoj Dostojevského. Pohroužil se do sebe, naučil se vnitřně žít a jinak, docela jinak, viděti život a svět. Povídka »Mužík Marej« ukazuje přímo okamžik osvícení, kdy ve snu a při probuzení z něho, objevil se Dostojevskému »v člověku člověk«. Zevní tvářnost člověka spadla jako závoj, a genius pronikl k podstatě duše lidské. Poznal v sobě člověka a sebe v lidech.

V Semipalatinsku prožil bolestný román lásky s manželkou věčně opilého činovníka Isajeva, kterou, když později ovdověla, pojal za manželku. Nesmírně ji miloval — a stejně nesmírně s ní byl nešťasten. V dopisech z dob jejího úmrtí zrcadlí se ten podivný poměr vzájemné lásky a vzájemného mučitelství i mučednictví těchto dvou lidí...

V době nuceného pobytu v Tveri, kam byl určen po propuštění z vojenské služby v Sibiři, vyšly povídky »Strýčkův sen« a »Ves Stěpančikovo a a její obyvatelé«. — Ke konci roku 1859 objevuje se osvobozený Dostojevský v Petrohradě — právě po desíti letech. Krátká doba jistého klidu přivádí na literární trh »Zápisky z Mrtvého domu« a román »Uražení a ponížení«. Ale již roku 1863 přichází nová rána. Pro skutečně bídnou záminku zastavila tisková byrokracie časopis »Vremja«, který byl existenční základnou bratří Michajla a Fjodora Dostojevských. V náhradním listě »Epocha«, který však záhy pro finanční bídu zanikl, v době nejistoty a přetěžkých strastí, vyšly »Zápisky z podzemí«.

Roku 1864 zemřela žena Dostojevského a zakrátko jeho nade vše milovaný bratr Michajil Michajlovič Dostojevský. Zánikem »Epochy« vznikl Dostojevskému dluh 15.000 rublů — ale on mimo to z piety převzal veliké dluhy po bratru a péči o jeho rodinu, a tím na sebe uvalil tak strašné břemeno, že se musil útěkem do ciziny spasit před vězením dlužníků.

V cizině zkoušel hrou v ruletě napravit osud, ale hra se měnila ve vášeň, Dostojevský prohrával poslední rubly a ocital se v zoufalé bídě. Povídka »Hráč« ukazuje ovzduší té strašné doby, ve které byl Dostojevský nadto zkrušen i trýznivou, nešťastnou a marnou láskou k Apolinarii Prokofjevně Suslovové.

Přišlo období peněžní bídy, hráčské vášně, mravního utrpení a otrocké práce Dostojevského, ale zároveň období rozkvětu a přímo úžasného rozmachu jeho tvůrčího nadání. Od roku 1866 do roku 1872 vyšly romány »Zločin a trest«, »Idiot«, »Věčný manžel«, »Běsi« a »Výrostek«.

Roku 1867 oženil se Dostojevský po druhé, a to s dívkou o mnoho mladší, Annou Grigorjevnou Snitkinovou. Této ženě podařilo se konečně urovnati peněžní poměry Dostojevského a vytvořiti mu na konec života několik let klidu a štěstí. Z té doby pochází »Deník spisovatelův«, povídka »Jemná« a poslední veliký román »Bratři Karamazovovi«, dokončený roku 1880.

Popularita Dostojevského rostla a vzrostla zejména po jeho přednášce o Puškinovi dne 8. června 1880, která vyvolala nesmírné nadšení. Ale 28. ledna (t. j. našeho 9. února) 1881 přišla náhlá smrt. Konec utrpení i radosti, konec díla, které zůstalo nedokončeno. »Bratři Karamazovovi« byli základním kamenem velikého díla románového, jehož větší, nenapsanou část s autorem slavnostně pochovali na hřbitově alexandroněvského kláštera v Petrohradě.

Proč slaví Dostojevského celý kulturní svět? Klíčem je snad ta podivná příhoda v omském žaláři. Sen o zlatém srdci mužíka Mareje, o duševní kráse, která nezávisí na zevní podobě ani na osudech člověka, která jako boží jiskra žije v každém, a jen žádá, aby dotykem laskavé ruky byl rozhrnut nános života a vznícen v srdci očistný žár.

Dostojevský sám praví: »A hle, když jsem sestoupil s pryčen a ohlédl se kolem sebe, pamatuji, že jsem náhle ucítil, že se mohu na tyto nešťastníky dívati docela jiným pohledem, a že náhle nějakým zázrakem zmizela veškerá nenávist a zloba z mého srdce. Šel jsem a zahleděl se do tváří, s nimiž jsem se setkával. Tento oholený a zneuctěný mužík s vypáleným znamením na tváři, zpitý, křičící svou opilou, chraplavou píseň, vždyť i on může býti právě takovým Marejem. Vždyť já nemohu nahlédnouti do jeho srdce..!«

V sobě hledal Dostojevský odpovědi na otázky po činech a pohnutkách jiných lidí a sebe nalézal v nich. Odtud ta pravdivost, hloubka, životnost a vřelost líčení tajemných hnutí lidské duše.

Na světě snad není autora, který by dovedl s takovou hloubkou, s tak prostou upřímností a s takovou uchvacující životností ukázat krásu dětské duše, ale zároveň i tragiku dětského utrpení. Vždyť to, co později člověka buď zatěžuje a k zemi sráží, nebo co dovede povznést, očistit, jako paprskem světla ozářit — to jsou stopy dětství v lidské duši.

Dostojevský s podobnou nedostižnou životností dovedl vylíčit duši dívky a ženy. S něžností a bratrskou láskou snaží se pochopit jejich naděje, zklamání, oběti i vášně. Vysvětluje jejich zoufalé zmítání, když byly uraženy a ponížený, ukazuje i velikost odhodlání a heroismu, když v sobě nalezly a osvobodily zdroj soucitu nebo lásky.

V jeho díle objevuje se pochopení pro bytosti, které byly kdysi — snad v útlém mládí — zraněny, znetvořeny, svedeny s kolejí a zahnány na vedlejší zhoubné dráhy, plné nebezpečí a přitažlivých, propastných srázů. Zločin se objevuje jako neštěstí i vina zároveň. Zločin se neomlouvá ani neodpouští: volá se po trestu a obrácení, po spasitelné bolesti a přívalu očišťujících slz.

Není kouta, kam by nemohl proniknouti paprsek světla, kterým země jihne, ledy se lámou, kterým se srdce lidské probouzí, aby objalo nebe i zemi láskou všesmiřující. V tom je optimism víry v člověka i víry v Boha. Ale ne víry utvrdlé ve studené schema dogmat a obřadů, nýbrž víry, bojující o pravdu, víry, která věčně zápasí a hledá — a hledajíc již tím Boha nalézá.

Dostojevský jsa věren tomu, co od dětství prožil, miluje lidi uražené a ponížené; miluje i ty slabounké a hříšné, všední lidi, zapomenuté a mizející v propadlišti zástupů. Jaká velikost je v tom najít i smysl a kouzlo, tragiku i krásu v prostředí všednosti; milující rukou se dotknout těch, které nikdo nevidí, kolem nichž lidé chodí bez zájmu, nevšímajíce si jejich úzkostí, zápasů a nadějí; sklonit se před heroismem, který nemá prostředků, aby na sebe upozornil, ani jich nehledá, spíše se skrývá, netuše své velikosti.

Osoby románů Dostojevského nesou břímě těch svízelů a osudů, které všichni známe, které v životě jsou rozděleny, a po malých částečkách uloženy množství lidí. Kdo sám sebe podrobí poctivé zkoušce, najde v sobě jako by rozředěno to, co vidí v ohromném měřítku soustředěno na tom či onom účastníku velkolepých dramat, nebo drobných příběhů díla Dostojevského.

Doba mechanisace a kolektivního budování života volá nás k tomuto velikému mistru slovanského duchovního světa, abychom pro les nezapomínali na strom, na stromek a rostlinku podrostu, abychom podle volání Romaina Rolanda nezapomněli, bojujíce o problémy společenské, na člověka, jako základní jednotku. Štěstí lidstva se zajisté skládá ze štěstí lidí a poznávat lidstvo znamená konec konců především: poznávat člověka.

Dostojevský je myslitel hluboce náboženský. Ale jako u každého skutečného a důsledného myslitele, i u Dostojevského poznáme sílu jeho náboženského citu z útočné síly jeho pochybností. V tom je tragika této oblasti lidské myšlenky, že cesta k poznání je stejně až mysticky krásná, jako nebezpečná a strašná.

Dostojevský nedospíval lehce k svým výsledkům. Neusnadňoval si práci, zjednodušuje a zplošťuje myšlenkovou stavbu odpůrcovu. V posledním svém díle postavil si nadmíru duchaplného a břitkého odpůrce v osobě Ivana Karamazova. Aljoša nestačí, aby přesvědčivě vyvrátil bratrovy hluboké a těžké námitky — a víra starce Zosimy zřejmě se odvrací od pravověrství ve směru k osvobození a nekonečnému rozpětí osobního boha v nepoznané, nepředstavitelné, vše objímající a vše pronikající božství.

Praví Zosima: »Mladý bratr můj ptáčky prosil za odpuštění; zdá se to jaksi nesmyslné, ale přece je to pravda. Neboť všechno jest jako oceán, všechno plyne a stýká se; dotkneš se na jednom místě a na druhém konci světa se ozývá. Buď si bláhovost, prositi ptáčky za odpuštění; ale vždyť i ptákům bylo by snáze, i dítěti, i každému zvířeti kolem Tebe, kdybys sám byl lepší, než jsi nyní; třebas jen o maličkost by bylo snáze, ale bylo by. Všechno je jako oceán, opakuji Vám.« A dále praví: »Bůh vzal semeno se světů jiných, zasel je na tuto zemi, i vzdělal zde zahradu svou. Vzešlo všechno, co mohlo vzejíti. Ale co vzrostlo, vše to žije a je živo jediné pocitem svého styku s tajemnými světy jinými. Jestliže v Tobě slábne, nebo mizí tento

pocit, umírá i to, co v Tobě vzrostlo. Pak se staneš k životu lhostejným, ba i nenáviděti jej počneš.« ...

Dotyk věčnosti utišil úporný zápas v rozeklané, neklidné duši mistrově. Veliký člověk, hříšník a kajícník, pochybovač i vyznavač odešel. Duch jeho se vlil do onoho nesmírného oceánu, kde vše plyne a vše se stýká.

Tisíce čtenářů nad jeho řádkami znovu prožívají, čím jeho srdce hořelo, tisíce čtenářů přijímají paprsky mystického světla, razící si skrze mraky osudů cestu tam, kde nejvíce houstne temno. Tisíce čtenářů s hlubokou vděčností vzpomínají genia, který nejhlubší záchvěvy své duše, svoje hoře, pochybnosti a naděje, přinesl za oběť hledajícímu lidstvu.

Dostojevskij nebyl svobodným zednářem. Ale směr jeho díla životního shoduje se s naším. Dostojevskij nedeklamuje o ctnostech, nevznáší se v oblacích vysoko nad zemí. Ale sestupuje do temnot života, aby vysvětlil zevní i vnitřní podmínky zločinu — aby ukázal v nahé, neokrášlené podstatě hřích, očistné utrpení a vzkříšení k novému životu. Veden je soucitnou láskou k člověku. Ne k člověku, kterého by zkonstruoval, uhladil, napustil a navoněl k své libosti — ale k člověku, jak jest — s jeho ranami, bolestmi a hříchy. Nejvznešenější z jeho postav ukazují směr k ideálu lidství, prošlého očistným utrpením života. V tom je naším bratrem.

Jos. Volf, L.·. J. A. K.·.

Neruda v G.·. O.·. de France r. 1863.

V »Květech«, týdeníku k zábavě a poučení, čili, jak obálkový titul praví: v týdeníku belletristickém a lehce poučném, redigovaném Vítězslavem Hálkem a Janem Nerudou, objevil se (I., 1865/66, č. 43, z 22. list. 1866, str. 515/6) feuilleton Nerudův: Návštěvou u svobodných zedníků, vytištěný drobnějším písmem, jak se na feuilleton patří. Byl napsán asi mnohem dříve, nežli byl vytištěn, neboť návštěva Nerudova nespadá, jak by se mohlo zdáti, do r. 1866, nýbrž do května r. 1863.

Do budovy Velkého Orientu francouzského v rue de Cadet uvedl Nerudu jeho přítel Louis Leger, jak se o tom Neruda dvakráte zmiňuje. Ve feuilletonu »Národních listů« (1874, 8. VII.) o L. Legerovi, známém příznivci českého národa, jehož známost po celý svůj život ve Francii šířil, píše Neruda toto: »Známe se něco málo přes deset let. Tenkráte jsme, v květnových dnech roku 1863, šli v Paříži s sebou do masonské lóže »Velkého Orientu« co »polská deputace«. — A v anonymním doprovodu k portretu Louise Legera v »Humoristických listech« (XXI., 1879, č. 21, 22. V., str. 162) zmiňuje se opět o své a Legerově návštěvě v Grand Orient de France: »Bylo to roku 1863, když jsem byl pozván navštíviti Freimaurerskou lóži Velkého Orientu v Paříži. Měla tam být slavně přijata polská deputace, s přijetím měl být spojen domácí koncert, zábava atd. Šli jsme tam s přítelem J. Fričem a v průvodu našem nalézal se mladičký Francouz příjemné, inteligentní tváře a pohybů velmi živých ...«

J. V. Frič, s nímž navštívil Neruda »rodinnou práci« v »la salle des fêtes« Velkého Orientu, choval ve svém vyhnanství upřímné sympatie k svobodnému zednářství, čemuž dal průchod i ve svém »Čechu« (1861, č. 12), kde v nepodepsaném článku »Habspurgové v Čechách« v mluvě o Kašparu Rokovi, známém osvícenském knězi z 18. stol., propouští větu: »Slušno zde podotknouti, že větší díl našich národních

buditelů vstoupilo pod Josefem do bratrstva svobodných zednářů, kteří vůbec mají o naší vlast dosud netušené zásluhy.« V jeho pozůstalosti není bohužel ani stopy po dokumentech, které by osvětlovaly případné jeho vztahy k svobodným zednářům, ač právě vyhostěnci rázu Fričova stojí v úzkých stycích se zednářstvím, nejsou-li jeho členy vůbec, jak to vidíme zvláště na maďarské emigraci.

Neruda sám měl od svého mládí k zednářství teplý poměr, jak jasně ukazuje jeho zmínka o »jistém pražském měšťanu«, t. j. o Vojtěchu Náprstkovi, a o »jistém profesoru na filosofické fakultě«. t. j. o Janu Ev. Purkyni. o kterých se v Praze vyprávělo, že jsou členy zahraničních zednářských lóží. Z jeho líčení vysvítá, že jej přítel Leger o lecčems ze zednářského života poučil, ale že přece Neruda lecčemus nerozuměl.

Ptáme-li se po české literatuře, z níž by se byl mohl Neruda o svobodném zednářství poučiti, vidíme, že jí bylo poskrovnu, a že z ní znal asi pouze jeden článek. Karel Štorch zmínil se sice o zednářství v souvislosti s pansofickými snahami J. A. Komenského,[1]) ale pochybuji, že Neruda tuto studii znal: neníť v jeho feuilletonu ani nejmenší narážky na ni. Ani pěkný článek Leopolda Hausmanna v Koledě mu as sotva byl znám.[2]) Roztroušených zmínek u jednotlivých spisovatelů si asi také sotva všiml[3]) a prudké výpady bývalého saského redaktora Ed. Eckerta, důvěrníka policejních ředitelů pražských, ušly mu také jistě, třeba byly v Praze vydány.[4]) Zato mohl znáti a asi také jistě znal článek Jos. Svátka, napsaný do Hálkovy »Zlaté Prahy« r. 1864.[5]) Svátek tvrdí, že píše »na základě zpráv authentických« o zednářích a jejich dějinách, a nelze skutečně popírati, že mu byly přístupny archivalie na př. z r. 1848 49, které dnes neexistují.[6]) Pojednání toto vzbudilo tehdy značný rozruch a lze tudíž předpokládati, že si ho Neruda povšimnul.

K uveřejnění Nerudova feuilletonu přispěla asi bezprostředně akce zednářů v Rakousku, kteří si chtěli v říšské radě ve Vídni vymoci povolení zednářského řádu v Rakousku. Bylo to hnutí, v jehož čele stál dr. Foregger a soudruzi, a jež vzbuzovalo tehdy všude velikou pozornost, jak vidíme přímo z »Nár. listů«. Proto byla vzpomínka Nerudova za všeobecného zájmu o zednářstvo velice aktuelní.

---

[1]) Srov. Štorch Karel, Komenského snahy pansofické, »Časopis č. musea«, 1851, 4, str. 22. Hovoří se tam o vzniku zednářství a o jeho stavu v Německu. Navrhuje se, aby se u nás užívalo místo slova »svobodný zedník«, či místo nestvůrného »svob. zednář« ohebného jména »mason«, »a č pokud nám toho bude potřeba«. Štorch znal dobře spis Krauseho, věděl o Krausově názoru, že vznik svob. zednářství souvisí s ideami Komenského.

[2]) L(eopold) H(ausmann). Děje svobodného zednictví. »Koleda«, kalendář, vyd. nákladem Moravské národní jednoty, II., 1852, str. 129/37. Výklad, co je to svob. zednářství a krátký přehled jeho dějin. Líčí zednáře v příznivém světle.

[3]) Eine Freimaureruntersuchung. »Neuer Prager Kalender für Stadt u. Land auf das J. 1858«, str. 124. O přepadení zedn. lóže v Praze r. 1765.

[4]) Nejznámější jeho spis, vydaný v Praze, je »Der Tempel Salamonis«, Praha, 1855, 4°. V l. 1853/60 informoval policii o protivládním (prý) smýšlení zednářů.

[5]) Z osmnáctého století. »Zlatá Praha«, 1864, str. 92/3, 105/7, 117/8. Článek je nepodepsán a přešel do Svátkových »Kulturních obrazů« II.

[6]) Herben Jan, Nekrolog J. Svátkovi († 9. pros. 1897), »Čas« XI., 1897, str. 827, se domnívá, že se stal Svátek dědicem značného historického materiálu, který F. Mikovec nashromáždil. Je možno, že Mikovec Svátkovi materiál o zednářích sám poskytl. Sám se spokojil jen článkem o Karlu Davidovi, jako spisovateli, »Lumír« XI., 1861, 1, str. 568.

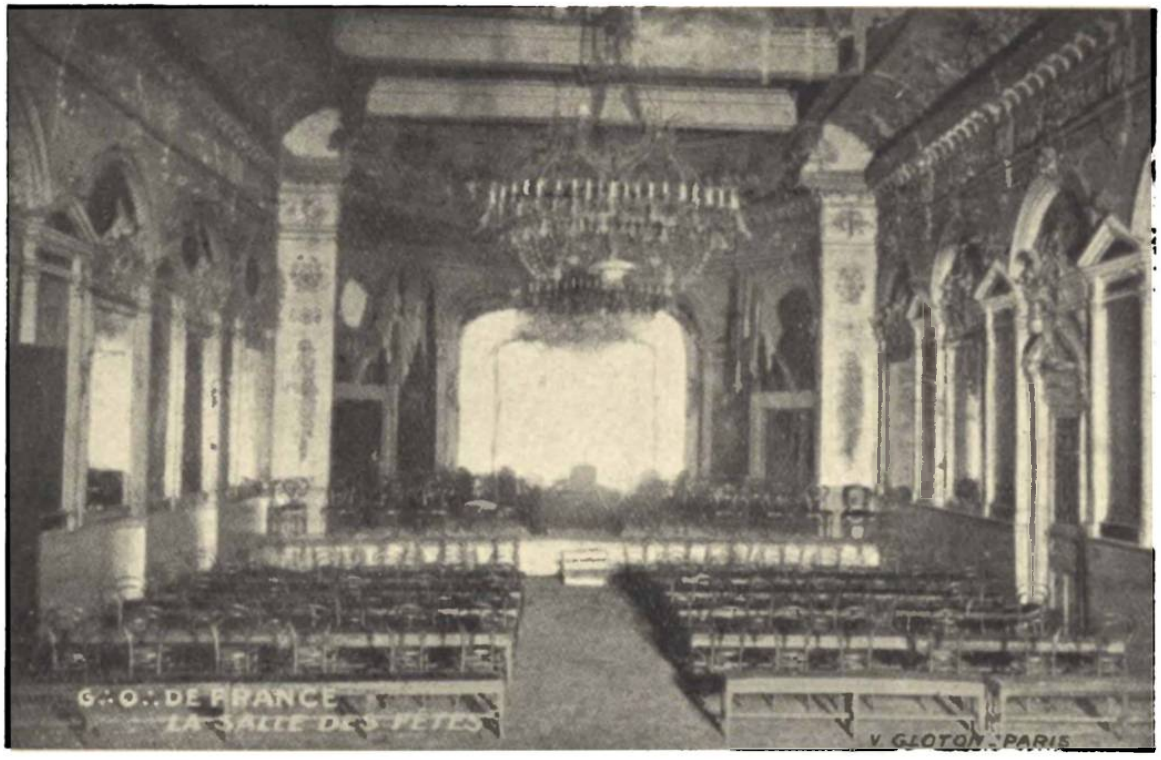

Budova Grand Orient de France v Paříži a sál k pořádání slavností.
K článku Neruda v G.·. O.·. de France r. 1863.

Ačkoli je feuilleton Nerudův dnes přístupen i v »Sebraných spisech« Nerudových, nebude na škodu přetisknouti jej znovu. Podotýkám, že veškeré mé úsilí a veškeré námahy jiných bratří, jež jsem o pomoc požádal, zvláště † bra Gust. Schmause r. 1928, bra L. Schwarze a bra R. J. Vonku, abych zvěděl něco podrobnějšího o schůzi V. O. Fr. z jeho protokolů, byly marné. Ani jméno předsedajícího Mistra nemohl Velký tajemník zjistiti.[7]) Snad se podaří některému bratru v Paříži najíti více, než se mně podařilo.

V knihovně Nerudově, jež jest uložena v knihovně Národního musea a k níž je pořízen samostatný katalog, není ani jeden spis zednářský. Je tam pouze dílo německého zednáře Otty Henne am Rhyn o tajných společnostech, ale to bylo teprve později vydáno. »Knížek o freimaurerství jednajících«, které si Neruda v mládí za uspořený groš kupoval, tam není.

Návštěva u „svobodných zedníků".

Od J. N.

»Chceš-li podívat se jednou mezi masony, pojď se mnou dnes večer do rue Cadet,« pravil ke mně přítel a podával mně pozvání, na jeho jméno znějící. Pozvání bylo vytištěno na malém kvartu, plno rozličných a typograficky nepěkných oznámení spolkových, označeno nahoře obrazci trojice, oka božího, okřídlené koule všehomíru a masonských čili měřických nástrojů a ohraničeno rámcem, v němž nakreslen oul, lebka, spojené ruce, závaží, pískové hodiny (osutky), obelisky i jiné a jiné symboly freimaurerských spolků.

Byl jsem sice první teprv den v Paříži, unaven cestou i brilantními dojmy světového města — kdož by ale dbal unavení, když po prvé možno vstoupit mezi členy spolku historicky tak proslulého, sociálně kdys tak důležitého! My v Praze nemáme tušení o tom, jsou-li masonové v naší době důležitým ještě faktorem společenským, či snad již méně důležitým. Freimaurerství vždy se nám jevilo jako něco cizího, tajného; jako mladíci kupovali jsme u antikváře za uspořený groš především knihy o freimaurerství jednající a zvláštní záchvěv nás jímal, když nám jistý pražský měšťan a jistý profesor na filosofické fakultě byl tajuplně naznačen jako tajuplný člen zahraniční kterés lóže, myslím, že vratislavské. Jakž by nepůsobil na mladistvou fantasii spolek, který původ svůj vypisuje z egyptských a řeckých mysterií, z dávných spolků Pythagorejců a Therapeutů, jehož mravověda zakládá se na sedmi zákonech Noamových, společenský život na sodaliích římských, symbolika na stavbě Šalamounova chrámu! Dojem ten mladistvý podrží provždy jistou svěžest.

Neočekávaný návrh přítelův musil mně být ale tím vítanější, že se jednalo o vstup do slavné lóže pařížské »Grand Orient de France«, tehdy právě v časopisech hojně přetřepávané. Sahaloť se tenkráte na život její a jen volba prince za předsedu zachránila ji.

---

[7]) Hlavní tajemník Vel. Or. Franc., Justin Terrade, psal v této věci 28. V. 1930 takto: En réponse à votre pl.: du 29. April écoulé j'ai le regret de vous faire connaître que malgré les langues recherches faites dans nos archives, il n'a pas été trouvé trace d'un procés-verbal de Mai 1863, dans lequel étaint faite une mention d'une délegation polonaise reçue dans une tenne du Grand Orient de France.

Par contre nous avons constaté, qu'en Mai et Juillet 1863 des souscriptions avaient été organisées par le Grand Orient de France en faveur des Polonais. Le produit de ces souscription fut versé au Comité Polonais (Journal: Opinion Nationale).

Na týž den byla v lóži oznámena »zábava rodinná«; zábava začala zrovna o půl osmé hod. večerní. »pour finir à 10 heures« a »zrovna« o hodině osmé měla tam být uvedena společnost Poláků z ruského Polska, nebohých uprchlíků, hledajících sympatie všude pro krvácející svou vlast. Vstupu jejich měl jsem užít k jakémus propašování nezvané své osoby; čamara platila za vstupenku.

Dlouho jsme čekali před domem, než se všichni sešli; z osmé hodiny vzrostla »zrovna« devátá, když jsme se konečně [516] hnali průjezdem, dvorem a schody do druhého patra. V malé předsíni zůstali jsme před statnými dřevěnými dveřmi.

Za dveřmi panovalo ticho, z něhož vynikala jen hra na piano. Vůdce společnosti zaklepal. — Žádná odpověď.

»Vejděm!« nutili zadní. Klika cvakla, dvéře se rozletěly, vehrnuli jsme se vesměs do jasně osvětleného, hustě obsazenými škamnami naplněného velkého sálu.

Hra na piano umlkla, v tomtéž však okamžiku ucítili jsme my zadní, že na naše předky »jakýs nátlak působí«; ani jsme se nenadáli a již jsme zase stáli v předsíňce a dveře spráskly se za námi s významným třeskotem.

»To je už všechno?« ptám se nanejvýš rozveselen.

»O ne! Ale musí nás slavnostně oznámit a slavnostně uvést!«

Čekali jsme tedy ještě hezky dlouho. Uvnitř panoval šumot, lidské hlasy se ozývaly a odpovídaly. Konečně se dveře rozevřely dokořán. U vchodu stál hlouček mužů, vyzývajících ke vstupu. Většina z nich držela na dosti dlouhých bidlech pěkné barevné prapory, na nichž skvěly se emblemy masonské. Hnuli se kupředu, my za nimi.

Shromáždění bylo na uvítání povstalo, na kraji škamen sedící členové spolku. snad že hodnostáři. opásáni širokými stuhami modrými, tloukli dřevěnými kladivy souměrně do dřevěných podkladků. Došli jsme až na konec sálu, kde seděli na povýšeném podiu hodnostáři spolku. Zde byla také čestná místa pro přišlé Poláky.

Uvítání nato bylo velmi srdečné, přímý opak dřívějšího oficielního vystrčení. As hodinu trvaly vzájemné řeči. Každá podle konstituční knihy anglikána Jakuba Andersona i podle politických poměrů ve Francii právě panujících začínala slovy: »My zajisté nechcem zde míti žádnou řeč politickou.« Společenské poměry. humanita byla obsahem ohnivých řečí; — jakž ale možno za našich dob jednat o humanitě a společenských poměrech, a zároveň, třeba by se to neřeklo, nejednat o politice, jak ji osvícený náš věk rozumí! Jakž možno jednat o Polsce z r. 1863 a říci, že to nemá stránku politickou! Na výmluvná slova řečníka polského odpovídal ohnivě »zedník« předsedající, muž to tahů ostrých, vlasů ryšavých a těla velmi pohyblivého. Slyšel jsem tu po prvé pádný akcent francouzského katedru a masonský řečník připadal mně jako by odlesk oněch velkých a mocných postav řečnických. jejichž obraz byl jsem v sobě z francouzské historie skvělými barvami v mysl vtisknul.

Shromáždění nato usedlo, pokračovalo se u domácí zábavě. Měli jsme příležitost pohodlněji se rozhlédnout sálem. Sál byl prostranný. stěny jednoduchými barvami pokryty, strop zlatem a malovanými emblemy skvostně se lesknoucí. Společnost byla velmi četná, páčil jsem ji na dva tisíce hlav. Již zběžný pohled na ty stoupence Edwinovy objevil, že jsou zde »tous les enfants de Dieu«. Masonský řád nezná rozdílu. ani stavu, ani náboženství ani pohlaví, v něm je úplná rovnost čistá lidskost.

Za prostince, ano až chudobně ošacenou matronou seděl tu elegantně oděný, brilanty zářící mladý muž, jehož ostré tahy zračily zřejmý orientalský původ.

Předsedající uváděli nově přijaté členy i oznamovali jednotlivé dary od nich spolku věnované. Mezi tím se střídaly produkce na piánu a produkce zpěvácké s přednáškami o vychování mládeže atd. Také řečnice účastnily se za všeobecné pochvaly a napnutosti členů veškerých; zvláště pěkně mluvila jakás mladistvá ještě »sestra« Gouté-Condray. Produkce hudební byly ale, třeba by vděčně přijímány, přec jen slabé. Opustili jsme hlavně k vůli nim schůzi ještě před ukončením programu.

Masonských lóží je nyní p ř e s tři tisíce. Jsou k vzájemné činnosti i podpoře mezi sebou spojeny, jsou opět vyproštěny z pletek jesuitských, do jakých byly zaváděny v století minulém; sotva ale že sahá činnost jejich m i m o spolek. Není toto také více potřebí. Každý opravdový vzdělanec je nyní »svobodným zedníkem« a staví na dómu všeobecné humanity. Již nehledí svět vzdělaný k rozdílům stavů nebo vyznání, a ve prospěch lidstva pracují podle dávného pravidla masonského všichni šlechetní »bez strachu před trestem a bez očekávání odměny«.

NAZORY A OTAZKY.

Ženám dala příroda více taktu k odhalení jemných stránek duše. Mužů tkne se zpravidla vždy více jen to, co jim imponuje, proto mnoho přehlédnou, co může býti ženám největším, ano i jediným štěstím.

(Jaroslav Vrchlický, B a r e v n é s t ř e p y.)

Jest nápadné, že všichni první proroci ženské svobody, rovnoprávnosti a nové ženy vůbec měli družky úplně rovnocenné: Browning, John Stuart Mill, Masaryk. V opačném táboře najdete Schopenhauera, naturalistické lékaře a reakcionáře všeho druhu, za nimiž zřídka vytušíte krásné manželství. —

Tak zvaná »volná láska« není, jak napsal Paulsen, nic jiného, než právo na zradu. Dodávám výslovně, že se tato zrada páše na ženě a že zpravidla ona na to doplatí. Láska odpovědná, při níž muž bude kryti čest i hospodářskou bezpečnost své družky, nebude po všech reformách ničím jiným, než zase manželstvím.

Leč současně chci říci, že nejde jen o změnu formy, nýbrž i obsah. Na obsahu manželství má žena víc než poloviční podíl. Neshledáváte, že mnohý z těch mužů, kteří dělají zálety od svých legitimních žen, není prostě lumpem? Že si jaksi po kouskách shledávají objekt hodný lásky, když doma našli netaktnost nebo prázdnotu? Jsou ženské bytosti, s nimiž je útrapou ztrávit hodinu. Představte si však — celý život! Duševní mesaliance jsou někdy horší smrti. — Tím neomlouvám nevěry a skryté polygamie, která patří tak notoricky k průměrnému mravu. Jsem naopak toho mínění, že plnost lásky poznají jen lidé věrní. Bylo správně řečeno, že Don Juan proto musí míti každou ženu, že žádné nemá opravdu rád. Tělo samo nemůže býti pojítkem trvalým. — Jen v duši lze objevovati a nalézati zalíbení vzrůstajícím věkem.

(V boji o duchovní hodnoty.) **J. B. Kozák.**

ZPRÁVY.

Zpráva V.·. T.·. za rok 1930.

V uplynulém období (1. ledna 1930 až 31. prosince 1930) pokračovaly a šířily se styky naší V.·. L.·. se zahraničními obediencemi velice utěšeně. Nejhlavnější a nejdůležitější událostí v tomto období bylo ovšem uznání naší V.·. L.·. Velkou L.·. anglickou, kterou zedn. historikové a anglosaský zedn. svět vůbec považuje za mateřskou Vel.·. L.·. celého světa. Naše žádosti o uznání, zaslané Velkým LL.·. škotské a Irské, byly rovněž kladně vyřízeny, takže naše V.·. L.·. má nyní pravidelné, oficielní styky s oněmi třemi nejstaršími Vel.·. LL.·. vůbec. Tato okolnost nám usnadní navazování styků i s oněmi anglosaskými obediencemi, s kterými dosud spojení nemáme.

Evropa.

V Evropě máme styky s těmito Vel.·. LL.·.:

(Poznámka: za jménem každé obedience jest uvedeno vždy jméno našeho ručitele přátelství u této obedience; druhé pak je jméno ručitele přátelství dotyčné obedience u naší V.·. L.·.)

Grossloge »Lessing zu den drei Ringen«, Or.·. Pražský, br.·. Lux Adalbert, br.·. Alexander Zeyer. Grossloge von Wien, Or.·. Vídeňský, br.·. Vladimír Misař, br.·. Berthold Thein. Grand Orient de France, Or.·. Pařížský, br.· Arthur Mille, br.·. Alfons Mucha. Grande Loge de France, Or.·. Pařížský, br.·. Charles Mapou, br.·. Alfons Mucha. Grand Orient de Belgique, Or.·. Bruxelles, br.·. Robert van Mossevelde, br.·. Ladislav Tichý st. Grand Orient de Turquie, Or.·. Istambul, br.·. Ahmed Nehri, br.·. Rudolf Pilát. Grande Loge Suisse Alpina, Or.·. Berne, br.·. F. Müller-Ruegg, br.·. Berthold Thein. Grootoosten der Nederlanden, Or.·. Haag. br.·. A. Beguin, br.·. Rudolf Vonka. Grande Loge de Luxembourg, Or.·. Luxemburk. O výměně garantů se vyjednává. United Grand Lodge of England, Or.·. Londýnský. Výměna ručitelů přátelství dosud nebyla provedena. Grand Lodge of Scotland, Or.·. Edinburgh, br.·. James Simpson, br.·. Rudolf Konrád. Grand Lodge of Ireland, Or.·. Dublin. Výměna garantů nebyla dosud provedena. Norske Store Landsloge (Vel. Nár. L. Norská), Or.·. Oslo, br.·. Arne Forseth, br.·. Arno Juránek. nen«, Or.·. Trondhjem, br.·. Emanuel Fischel, br.·. Vladimír Rott. Gran Norske Storloge »Polarstjer-Logia Espaňola, Or.·. Barcelona, br.·. Sebastian Miralles, br.·. Rudolf Pilát. Grande Oriente Espaňol. Or.·. Sevilla, br.·. Rafael Rubío Carrión, br.·. Lev Schwarz. Grande Oriente Lusitano Unido, Or.·. Lisabon, br.·. José Alfonso da Costa Junior, br.·. Antonín Bernášek, Grand Orient de Grèce, Or.·. Atheny, br.·. Philotas Pappageorges, navržen br.·. Rudolf Germář. Grande Loge Nationale de Pologne, Or.·. Varšava, br.·. Przemyslav Rudzki, br.·. Antonín Pavel. Grand Orient de Roumanie, Or.·. Bucarest, br.·. Leo Salzmann, br.·. Lev Schwarz. Grande Loge de Roumanie, Or.·. Bucarest, br.·. I. Grassiany, br.·. Ladislav Tichý st. Grande Loge »Yougoslavia«,· Or.·. Beograd, br.·. Vladimír Katičič, námi navržen bude nový gar. Grande Loge de Bulgarie, Or.·. Sofia, br.·. Boyan Načev, br.·. Jindřich Andriál.

V Italii a Maďarsku, jakož i v Rusku zastavilo svob. zednářství činnost pro nepříznivé politické poměry a pro mnohdy velmi krutá pronásledování se strany vlád.

Zbývají tudíž v Evropě pouze tři obedience, s nimiž dosud styků nemáme; jsou to: Nár. Vel. L. dánská, Or.·. Kodaň, s kterou vyjednáváme již delší dobu o navázání styků, dále Vel.·. L.·. švédská, Or.·. Stockholm a konečně Vel.·. L.·. finská, Or.·. Helsinki, která jest jedna z nejmladších Vel. L. vůbec. Pokusíme se, abychom soukromým stykem docílili toho, aby tato Vel. L. sama požádala naši Vel. L. o zahájení styků.

Pokud se týká Německa, nemáme vlastně i tu ještě styků, avšak jen proto, že žádná ze všech osmi německých Vel. LL. z doby předválečné neodhodlala se dosud obnoviti a pěstovati mezinárodní styky zednářské z důvodů přemrštěného nacionalismu. Nedávno však byla založena nová Vel. L. »Symbolische Grossloge von Deutschland«, která si přímo vytkla za cíl pěstovati styky s cizinou i nepřátelskou a smířiti tak německé zednářství se světem. Vzdor velkým obtížím, s kterými musí zápasiti zejména se strany starých Vel. LL. německých byla tato nová Vel. L. již uznána řadou evropských Vel. LL., tak bulharskou, polskou, Vel. L. francouzskou, ba i Vel. Or. řeckým,

který má rovněž styky s Vel. L. anglickou. Proto rozhodla se naše Vel. L., aby po vyřízení některých formalit, majících zejména za účel přesvědčiti se o úplné regularitě, byla tato nová Vel. L. uznána i naši Vel. L.

Do této části zprávy patří též Mezinárodní sdružení zednářské (Association Maçonnique Internationale). Naše Vel. L. jest již několik let členem tohoto sdružení, k němuž patří 33 Vel. L. v Evropě a Americe. Ideálním cílem Mezinárodního sdružení zednářského jest vytvoření pomocí účelné propagační činnosti naprostého souladu ve všech složkách zednářství na celém světě, takže by kýženým výsledkem bylo sjednocené, bratrsky spojené, skutečně universální svobodné zednářství. Sdružení to docílilo již pěkných úspěchů, čehož nejlepším důkazem byl mezinárodní konvent, pořádaný po dobu 5 dní koncem září 1930 v Bruselu. K tomuto mezinárodnímu kongresu vyslalo 25 Vel. LL. oficielní delegace, pozůstávající zpravidla z Vel. Mistra, náměstka Vel. Mistra a některého člena sboru Vel. činovníků; zastoupeno bylo 22 národností. Naši Vel. L. zastupovali Vel. Taj. pro zahraničí br. Lev Schwarz a br. Constant Pierre. Úspěch konventu byl dokonalý a došlo k nadšeným projevům sbratření. O jednotlivostech a programu kongresu, ku kterému se pojily též zájezdy do Lutychu a do Antverp, netřeba se šířiti, poněvadž podrobná zpráva o tom byla uveřejněna v našem časopise.

Činnost sdružení bude ještě daleko plodnější, až se mu podaří získati též anglosaský zednářský svět.

Afrika.

V tomto díle světa, až na dvě výjimky, není vůbec neodvislých samostatných Vel. Lóží.

V Alžírsku, Tunisu a Maroku jsou Lóže pracující pod záštitou té neb oné z obou francouzských obediencí, ve španělské části Maroka jsou pak Lóže, pracující pod jurisdikcí obou španělských obediencí. K francouzským obediencím patří pak též Lóže v jiných francouzských osadách, jako Madagascar, Côtes des Somalis, Ile Maurice, ostrov La Réunion, Congo a Sénégal, ba i v Egyptě. Belgický Vel. Orient má několik Lóží v belgickém Kongu. K Vel. Orientu portugalskému přináleží Lóže na Azorech, na Madeiře a v ostatních portugalských osadách, jako Angola Mozambique, portugalská Guinea, ostrovy San Thomas a Zeleného Mysu. Vel. Orient nizozemský má provinciální Vel. L. v jižní Africe. Veliké Lóže Anglická a Škotská mají Lóže v anglických osadách, jako Jižní Africe, Rhodesia, Sierra Leone, Nigeria, British East Africa, Natal, Transvaal, Gold Coast, Sudan a i v Egyptě.

Samostatné Vel. LL. jsou v Africe jen ve dvou zemích, v Liberii a v Egyptě.

V černošské republice Liberii v západní Africe jest Grand Lodge of Liberia, Or.·. Monrovia, která má spojení s celou řadou důležitých Vel. LL., dokonce i s Vel. L. anglickou.

S naší strany bylo dopsáno této Vel. L., dosud však nemáme odpovědi.

V Egyptě byla až do roku 1922 samostatná Národní Veliká L. egyptská. V tomto roce však pro vážné neshody při volbě Vel. Mistra došlo k roztržce a utvořily se 2 Vel. L., žijící až dosud v nepřátelském poměru, každá tvrdíc o sobě, že jen ona jest pravoplatnou obediencí.

Naše Vel. L. navázala již v listopadu r. 1928 styky s jednou z těchto Vel. L., která o sobě uváděla, že má spojení s velkým počtem významných Vel. L. Pokusy podniknuté s různých stran, aby docílen byl smír mezi oběma tábory, vedly konečně k tomu, že obě Vel. LL. přijaly za rozhodčího ve svém sporu Association Maçonnique Internationale a na náklad obou obediencí zajel Vel. Kancléř tohoto sdružení, br.·. Jean Mossaz v září r. 1929 do Egypta. Vyšetřil nestranně celou situaci, ale nepodařilo se mu smířiti rozvaděné skupiny.

Mezitím obrátila se na nás druhá Vel. L., s kterou jsme dosud styků neměli, se žádostí o zahájení styků, při čemž tvrdila, že ona jest jedině oprávněna býti považována za pokračování původní Vel. L., poněvadž její vedoucí činovníci jsou zároveň hodnostáři Nejv. Rady Škotské Řádu pro Egypt. Na radu Vel. Kancléře Mezinárodního sdružení po jeho návratu z Egypta navázala naše Vel. L. styky i s touto druhou Vel. L., abychom nevyvolali dojem, že straníme jedné z rozvaděných obediencí a osobujeme si právo rozhodnutí v tomto sporu.

Naše Vel. L. má tudíž nyní styky s Grande Loge Nationale d'Egypte, Or.·. Kahýra (Vel. Taj. br. Younis), br. Mahmud Fahmi Kutry Pacha, nástupce za br. Syllabu nezvolen. Grande Loge Nationale d'Egypte, Or.·. Kahýra (Vel. Taj. Mohamed Refaat) br. Mohamed Refaat, br. Lev Schwarz.

Amerika.

1. Spojené státy severoamerické.

Jak známo, jest v každém státě toho-

to soustátí samostatná a neodvislá V.·. L.·., mimo to jest jedna Vel. L. pro federální okrsek, společný všem státům, t. zv. District of Columbia.

Naše Vel. L. má nyní pravidelné styky s výměnou ručitelů přátelství s těmito Vel. LL.:

Grand Lodge of the State of New York, Or.·. New York, br. Robert Judson Kenworthy, br. Ladislav Tichý. Grand Lodge of Kentucky, Or.·. Louisville, br. George Rost, nástupce za br. Syllabu dosud nezvolen. Grand Lodge of the District of Columbia, Or.·. Washington, br. Ralph M. Wolfe, br. Lev Schwarz. Grand Lodge of Ohio, Or.·. Cincinnati, br. Otto H. Hohly, br. Rudolf Konrád. Grand Lodge for the State of New Jersey, Or.·. Trenton, br. David Statman, br. František Danko. Grand Lodge for the State of Arizona, Or.·. Tucson, br. Arthur Taylor, br. Lev Schwarz. Grand Lodge of North Carolina, Or.·. Raleigh, br. J. Howard Brown, br. Jan Kozák. Grand Lodge of Oregon, Or.·. Portland, br. Lloyd Le Garie, br. František Danko. Grand Lodge of Nebraska, Or.·. Omaha, br. Charles Smith, br. Rudolf Konrád.

O uznání a navázání styků vyjednává naše Vel. L. nyní s následujícími Vel. LL.: Indiana, Or.·. Thorntown, Montana, Or.·. Helena, Massachussests, Or.·. Boston, Michigan, Or.·. Grand Rapids, Maine, Or.·. Portland, Washington, Or.·. Tacoma, Florida Or.·. Bradenton, Rhode Island, and Providence Plantations, Or.·. Providence, Wisconsin. Or.·. Milwaukee, New Mexico, Or.·. Albuquerque. Zprávy o rozhodnutí dojdou po Valných shromážděních těchto Vel. LL., která se konají během léta. Věc se protahuje tím, že než dojde k rozhodnutí předchází vždy podrobné zkoumání o regularitě Vel. L., která žádá o navázání styků.

2. Kanada.

V Kanadě jest celkem 9 Vel. L.

Naše Vel. L. má pravidelné styky s těmito dvěma Vel. LL.:

Grand Lodge of Manitoba, Or.·. Winnipeg, br.·. Woodfield Fitz-Henry, br.·. Dobroslav Krejčí. Grand Lodge of Nova Scotia, Or.·. Halifax, br.·. Earl John Vincent.

S Vel. L. státu Alberta se právě vyjednává a ostatním Vel. LL. bude postupně dopsáno.

3. Spojené státy mexické mají celkem 15 Vel. LL.

Především jest tu York Grand Lodge of Mexico s úřední řečí anglickou. Členstvo této Vel. L., která jest uznána Vel. L. anglickou a většinou Vel. LL. severoamerických, skládá se z Angličanů a Severoameričanů, žijících v Mexiku; jest při výběru Vel. L., s kterými má spojení, velmi opatrná.

Naše Vel. L. jest již delší dobu ve spojení s touto Vel. L. Ručitelé přátelství jsou bři.·. Charles Brueggerhoff a Rudolf Konrád.

Ostatních 14 Vel. L. tvoří konfederaci a jsou to vesměs obedience s úřední řečí španělskou a členstvo tvoří domorodí Mexikáni.

Naše Vel. L. navázala styky s výměnou zástupců s těmito Vel. LL.:

Gran Logia Valle de Mexico, Or.·. City of Mexico, br.·. Jan Brož, Chargé d'aff. Č. S. R., br.·. Lev Schwarz. Gran Logia »Oriental Peninsular«, Or.·. Mérida, poloostrov Yucatan, br.·. Hernán Pérez, br.·. Berthold Thein.

Vyjednává se o navázání styků s Vel. LL. Gran Logia del Pacifico, Or.·. Guaymas, stát Sonora a Gran Logia Unida Mexicana, Or.·. Vera Cruz. S ostatními budeme jednati, až nabudeme přesvědčení o jejich naprosté regularitě.

4. Střední a jižní Amerika.

Gran Logia Soberana de Puerto Rico, Or.·. San Juan, br.·. José Marrero Denis, není dosud nástupce po br.·. Syllabovi. Gran Logia de la Isla de Cuba, Or.·. La Habana, br.·. Dr. Antonio Iraizoz de Villar, Vel. M., není dosud nástupce po br.·. Syllabovi. Grand Orient d'Haiti, Or.·. Port-au-Prince, br.·. Lélio Joseph, není dosud nástupce po br.·. Syllabovi. Gran Logia Nacional de la República Dominicana, Or.·. Santo Domingo, br.·. Carlos Regus, br.·. Rudolf Pilát. Gran Logia de Honduras, Or.·. Tegucigalpa, br.·. Dr. Silverio Lainez, br.·. Rudolf Pilát. Gran Logia de Gautemala, Or.·. Guatemala, br.·. František Krafka, br.·. Otta Kostar. Gran Logia de Costa Rica, Or.·. San José, br.·. Enrique Chávez, br.·. Otta Kostar. Gran Logia »Cuscatlán« de la República de El Salvador, Or.·. San Salvador, br.·. Roberto Geissmann, br.·. Karel Weigner. Gran Logia Symb. Escozeza para o Estado do Parahyba, Or.·. Parahyba, br.·. Dr. Jeao Tovares de Mello Cavalcanti, br.·. Lev Schwarz. Grand Lodge of Rio de Janeiro, Or.·. Rio de Janeiro, br.·. Fernando Müller, br.·. Vladimír Rott.

Gran Logia do Estado do Sao Paulo, Or.·. Sao Paulo, br.·. Alexandre Pulitzer, br.·. Dr. Otto Seydl. Gran Logia de los Estados Unidos de Venezuela, Or.·. Caracas, ručitelé přátelství nebyli dosud určeni. Gran Logia de Ecuador, Or.·. Guayaquil, br.·. Frank Kolařík, br.·. Rudolf Pilát. Gran Logia de Chile, Or.·. Santiago, br.·. Josias Paredes, br.·. Zdeněk Helfert. Gran Logia para la República del Paraguay, Or.·. Asunción, br.·. Francisco Olivé Bolsella, br.·. Lev Schwarz.

Zbývají tudíž ještě v Americe Vel. LL. ve státech Panama, Nicaragua a Peru, kterým bude postupně dopsáno.

Pokud se týká Vel. Or. Brasilského a Vel. Or. Argentinského, bylo navázání styků s těmito obediencemi odsunuto na pozdější dobu podle rady br. Ossiana Langa, Vel. Historika Vel. L. New Yorské, poněvadž Vel. L. severo-americké nenabyly dosud přesvědčení, že shora uvedené Vel. Orienty jsou útvary naprosto samostatné pro první 3 stupně a zcela neodvislé od Nejv. Rady 33. stupně v dotyčných zemích; proto také severoamerické Vel. L. nemají dosud styků s těmito dvěma obediencemi.

Asie.

V Asii jest situace obdobná jako v Africe. V Indii a v Hongkongu jsou distriktní Vel. LL.·. pod záštitou Vel. L. anglické, škotské a irské. V Nizozemské Indii jest provinciální Vel. L. pracující pod jurisdikcí Vel. Or. Nizozemského. V Číně, Syrii, Libanonu a Palestině jsou jednotlivé LL.·. patřící pod suverenitu obediencí anglických, francouzských a egyptských.

Jedinou samostatnou a neodvislou Vel. L. na kontinentě asijském jest Lóže na Filipinských ostrovech:

Grand Lodge of the Philippine Islands, Or.·. Manila, ručiteli přátelství jsou bři.·.: Charles Salmon a Lev Schwarz.

Před několika lety povstala sice na témže území ještě druhá Vel. L. a sice s úřední řečí španělskou; na světovém foru zednářském není však dosud uznávána všeobecně za regulérní. Naše Vel. L. proto dosud nevstoupila s ní do styků, aby nezkalen byl poměr ku starši shora uvedené Vel. L., která jest uznána v celém světě.

Australie.

Na australském kontinentě a na ostrovech Tasmanii a Novém Zelandě jest celkem 7 samostatných Vel. LL.·., které povstaly postupně ze zednářských těles založených v minulosti Velkými Lóžemi anglickou, škotskou a irskou, jsou to:

United Grand Lodge of Victoria, Or.·. Melbourne, Grand Lodge of Western Australia, Or.·. Perth, United Grand Lodge of Queensland, Or.·. Brisbane, Grand Lodge of South Australia, Or.·. Adelaide, United Grand Lodge of New South Wales, Or.·. Sydney, Grand Lodge of New Zealand, Or.·. Auckland, Grand Lodge of Tasmania, Or.·. Hobart.

Všem těmto Vel. LL.·. bylo dopsáno naší Vel. Lóží se žádostí o navázání styků. Poněvadž tyto Vel. LL. jak známo řídí se ve svých rozhodnutích o mezinárodních stycích podle zednářských mocností, od nichž tradují svůj původ, lze očekávati, že vyřízení našich žádostí budou kladná.

Naše Vel. L. má nyní pravidelné styky celkem s 55 Vel. LL.·.

Až dojde k navázání styků se shora uvedenými 7 Vel. LL.·. v Australii a Oceanii, bude mohutný řetěz našich bratrských vztahů k světovému zednářství uzavřen a bude skutečně obepínati celou zeměkouli.

L. Schwarz, Vel.·. Taj.·. pro zahraničí.

DOMÁCÍ.

Bratr inž. L. Moučka se nedočkal sedmdesátky. Dne 3. května t. r. scházel mu rok k jejímu dovršení. Pamatujeme, že toužil, aby v příštích letech dokončil životní plány. Dvacet let pracoval opásán zástěrou. Patří k prvním sedmi Mistrum nejstarší československé Dílny. Neboť byl mezi zakladateli Dílny Jan Amos Komenský, byl první její tajemník. Kdykoliv ochabovaly pilné ruce spoluzakladatelův, Moučkova ústa volala slova povzbuzení. Bratr Moučka byl od počátku příklad horlivého anonyma, jenž dbá více práce, nežli toho, aby jeho jméno bylo vyslovováno. Důlní temno, v němž dobýval chléb svůj vezdejší, nepodlomilo jeho touhy po světle a poznání. Dosáhnuv ho, nesl pochodeň horlivě a vysoko. Prošed dveřmi Věčného O.·., zanechává nám jasný příklad, jenž nesmí být zapomenut.

Zájezd do Pardubic (na výstavu a navštívit tamní bratry) bude uspořádán pro z.·. dorost v neděli 7. června. Bratří dají auta k disposici. Sraz účastníků přesně o 7. hod. ranní u Německého divadla v Sadové třídě, odkud auty do Pardubic, kde prohlídka výstavy, oběd, prohlídka města. Návrat večer do Prahy. Zúčastní se dorost i bratří se svými rodinami. Nutno se přihlásiti nejpozději do 3. června u bra F. Šebla, Praha II., Benátská 5.

Vycházka do zákulisí Národního divadla bude uspořádána pro náš dorost v neděli dne 14. června. Sraz o 9. hod. na Tylově nám. před divadlem. Jen pro naše bratry a jejich rodiny!

Prázdninová výprava synů zednářů do Švýcar, do okolí Arosy, bude uskutečněna o těchto prázdninách. Výprava bude na tři týdny, výdaje asi 1500 Kč. Vede br. P., profesor z Brna. Zúčastní se hoši 13—17letí, Češi i Němci. Bližší informace a přihlášky (nejdéle do 10. června) na F. Šebla, Praha II., Benátská 5.

Bratr inž. Günthersberger, Veliký Mistr německých bratří ve Velké Lóži Lessing zu den drei Ringen, zvolený 7. března 1931, pozdravuje v dubnovém čísle časopisu Die drei Ringen německé bratry. Upozorňuje na veliké úkoly, které čekají na rozřešení a varuje před pštrosí politikou. Příští valné shromáždění německých bratří má se vykonati v Tatrách. Veliký Mistr v tom vidí symbol: upírati pohledy do dálky a do budoucnosti se zřetelem na charitativní, organisační a administrativní úkoly. Úzkoprsé názory a předpojetí jsou jako brzda každé zdárné činnosti, zrovna tak jako doktrinářství a stranickost. Zednářstvo musí umět v pravý čas voliti pravé prostředky. Součinnost s vrchními útvary ostatního zednářství musí patřiti k úkolům zednářstva vlastního. Zdar Velmistrova úsilí jest závislý od toho, jak jej podporují bratří. — Přejeme bru inž. Günthersbergrovi, aby zanechal po sobě dílo podle přání svého srdce.

Úřadující VM ve VL Lessing, bratr dr. Julius Katz, byl zvolen 8. března za čestného člena této VL. Blahopřejeme br. Katzovi a přejeme mu na dlouhá, dlouhá leta pevného zdraví.

BIBLIOGRAFIE.

Česká (leden-duben 1931).

GOETHE, J. W. von: Lóže, cyklus zednářských veršů. V překladu A. Hartla (1 báseň v překladu Kamenářově). S doslovem R. J. Vonky, Praha, J. Sedmík, 1930, 8, str. 23. (Neprodejné. Pro své bratry a přátele vydali Jiří a Růžena Sedmíkovi v 150 výtiscích k Novému roku 1931.)

KIPLING, Rudyard: Povídky zednářské lóže. (Debits and credits.) Autor. překlad Alexandra Fleischra; básnické vložky přeložil J. B. Čapek a Zdeněk Gintl. Praha, V. Petr, 1930, 8, str. 408.

LAO-TSI: Tao-Tek-King. Lao-tsiova kniha o Tau a Ctnosti. Praha, F. K(adeřávek), 1931, 8, str. 10. (Neprodejné. Vydáno k 10. výročí úmrtí orientalisty R. Dvořáka jako soukromý tisk pro br.·. zed.·.)

Staré POVINNOSTI svobodných zednářův. Text S. P. přeložil br.·. st. K., revidoval br.·. J. B. K(ozák), br.·. K. Š. a br.·. V. G. a schválil jej v Praze V.·. O.·. 28. 4. 1928 O.·. L.·. Průvodní kapitoly napsal a iniciálky nakreslil br.·. R. J. Vonka. Vydáno z podnětu L.·. Jos. Dobrovský, Or.·. Plzeň, v 500 výtiscích. Praha, 5931, 8, str. 133, Kč 30.—. (Knihovna zednářské literatury Trojúhelník. Sv. III.)

RO'EV NEV PIRET EM HOREV. Knihy příchodu do dne. Praha, F. K(adeřávek), 1931, 8, str. 20. (Neprodejné. Vydáno na počest † br.·. Lad. Syllaby jako soukr. tisk pro br.·. zed.·.)

THEIN, Berthold: Kredo československé zednářské. L.·. Jan Amos Komenský, Or.·. Praha. II. vydání. Praha (L.·. Sibi et posteris, 1931), 8, str. 7.

(ZEDNÍK, Alois): Muž a žena ve svobodném zednářství. Dle různých pramenů. Praha, Jan Cimr, 1930, 8, str. 114, Kč 20.

ECKARDT, W(olfgang): Der verratene Orden der Freimaurer und das offenbarte Geheimnis. Neubearbeitung des ältesten Kampfschrift gegen die Freimaurer aus dem Jahre 1745. Kassel, Postschliessfach 60, Teja-Verl., 1931, gr. 8, 89 S. Mk 1.50.

Das neue FREIMAURERTUM. Zeitschrift d. »Freimaurerbundes zur aufgehenden Sonne«. Schriftl.: Dr. Max Seber. Jg. 4 — Jg. 25 d. »Sonnenstrahlen«. 1931. (12 Hefte.) H. 1. Leipzig, Zechel, 1931, gr. 8, 28 S. Jährl. Mk 6.—, Einzelh. Mk —.50.

MAŁACHOWSKI-ŁEMPICKI, St.: Wolnomularstwo na zemiach dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego 1776—1822. Dzieje i materjały. Wilna, Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 1930, vel. 8, VIII+ 212 str.

Vychází každý měsíc.
Toto číslo vyšlo 1. června 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 7. a 8.

JAROSLAV VRCHLICKÝ.

BŮH.

Ani andělé Boha nevidí.
Rabbi Akiba.

Byl velký despota a vládl Orientem,
měl perly v tiaře a šatil se jen kmentem,
dav klesal, pod kola se vrhal jeho vozu,
měl tři tisíce žen, vojsk nesčetné šiky,
měl jásot zástupů a slávu, ples a díky,
měl tisíc trofejí válečném ve hlomozu.
Kam hnul se, Boha hledal,
svět odpověď mu nedal.

Byl chudý myslitel, měl sotva kůrku chleba,
džbán vody, knihy své, list papíru — co třeba?
Však v řádkách, které psal, lilije rostly bílé,
a v dumách, které snil, slavičí píseň zněla,
svět byl mu pohádkou a rájem země celá,
a šťastným sladkým snem i každá všední chvíle.
Kam hnul se, Boha hledal,
svět odpověď mu nedal.

Pak oba zmírali, král i myslitel chudý,
druh druha nepoznal a vážili své bludy,
své plaché rozkoše i hořkost, jež z nich zbyla.
»Chtěl's Boha viděti?« děl démon králi v ucho.
Děl totéž mudrci — a na otázku hlucho —
jen chrapot mroucích zněl, však duše hovořila:
těch obou v téže době:
»Lze zřít snad, co máš v sobě?«

(Skvrny na slunci.)

AD. WIESNER L.·. J. A. K.

Nejj.·. V.·. M. Ch. . M.·. a moji milí a drazí br.·.

Za br. Ladislavem Moučkou.

Těžký zkázonosný mrak po celé týdny visel nad námi a provázel práce naše; tušili jsme, že se osud jednoho z drahých našich bratří opět naplní. — Těžký mrak sestoupil, a černá mlha vnikla do našich řad; hluboký zármutek padá do srdcí našich; utrpení těžce zkoušeného drahého nám bratra L. Moučky jest ukončeno, a čistá duše jeho vrátila se do Neznáma, kde vládne klid a mír, do Věčného východu.

Chtěl bych na okamžik zaplašiti zármutek, aby pronikl zářivý paprsek, který proráží k nám z Neznáma, je to odlesk čisté duše našeho drahého odešlého bratra L. Moučky.

Jak přiblížiti Vám tohoto pionýra K.·. U.·. na českém úhoru? Tohoto neúnavného pracovníka, jehož činnost se kryla pro širší kruh bratrský téměř tajemnou anonymitou, avšak jehož práce jest viditelna všude, kam pohlédneme? — Krédo své nám řekl bratr L.·. Moučka již v jinošském věku, kdy jej vidíme v řadách naší přední stráže „avant gardy" národa! Prošel školou sokolskou, kde se záhy seznámil s ideou bratrství; učení velikého Sokola-klasika Mir. Tyrše formovalo jeho mladou duši a jeho povahu, a z něho naučil se plnění povinností dobrovolně na se vzatých. Neboť Tyršovo heslo: „Ni zisk ni slávu" vedlo jej bez kompromisu k poznání, že jedinou odměnou za vykonanou dobrovolnou povinnost jest šťastné vědomí z vykonané práce. Již v Sokole jeví se bratr L. Moučka jako celý muž a nezůstává nikomu nic dlužen. A na této cestě poznání, které mu ukázalo smysl jeho života, toužil dále, aby poznal celý ten nedozírný okruh, kde povinnost k povinnosti se řadí v jediný nekonečný řetěz služby: sobě, vlasti, národu a lidstvu. — A lidstvu! — Když hledající L. M. zaklepal u bran našeho chrámu, pevným a jistým krokem sledoval bratra, který při hledání podal mu pomocnou ruku.

Br.·. L. Moučka patřil k těm bratřím české národnosti, kteří kolem r. 1910 postupně uzřeli světlo v L.·. „Hiram zu den drei Sternen", kde se ujímala česká větev světového zednářství; němečtí bratří z L.·. „Hiram" se Ct.·. M.·. br. Leop. Pickem v čele, bratrsky a upřímně tomuto záměru přáli a jej dle možnosti podporovali; v L.·. „Hiramu" položen byl zárodek; požehnán nevyzpytatelným osudem přes moře utrpení a prošed cyklonem světové války, tento zárodek zapustil kořeny a začal klíčit. Vidím br.·. Moučku za války ve vojenském stejnokroji účastniti se práce v L .·. „Hiram". Tak toužil v těžkých dobách po bratrském a přátelském styku, aby srdce jeho okřálo v přístavu lásky. — Lidstvo, — ta lidskost v okovech! — Vede se poslední zoufalý zápas. — A na podzim r. 1918, v srpnu a září, malá skupina prvních českých zednářů schází se v bytě bratra Alfréda Baštýře a bratr Moučka byl z nich; pracuje se na překladech Konstituce, rituálů, tvoří se názvosloví, brousí se a piluje; bratr Moučka, který nikdy nechybí, vede o tom záznamy. Když byla řádně ustavena práce z.·. L.·. československé (pod záštitou Grand-Orient de France, jako francouzské L.·. na české půdě, s rozlišujícím jménem „Jan Amos Komenský" v Or.·. Praha), bratr Moučka byl ustanoven prvním jejím tajemníkem. Drazí bratří, začalo se s málem při velikém nadšení, bez tradice. Tomuto malému počtu zednářů připadl odpovědný úkol položiti základy k budoucímu chrámu lidství v Československu. A dnes víme, že základy ty se osvědčily, že jsou pevné a doufejme, že jsou neochvějné; důlní inženýr bratr L. Moučka spolu s ostatními bratry měří a váží, ví, kde správně nasaditi páku a s mravenčí pílí zdolává přidělenou mu agendu, jež rostla a rostla; vše se musilo vykonati dvojmo, celá činnost, všechna pojednání musila býti zaslána ve francouzském překladu na adresu „Grand Orient

de France"; hlásiti tam všechny hledající, jich písemné odpovědi na předepsané otázky, jež předcházejí přijetí, vždyť G.·. O.·. de F.·. vydával „nihil obstat".

Drazí bratří, nechci zde líčiti vznik československého zednářství, nýbrž podíl, který náš drahý bratr Moučka na této výstavbě měl. Účast jeho s historií jest pevně spjata a tak kusem té historie jest on sám. Bratr Moučka nečekal rozkazů, on dal úřadu svému, což jeho jest, byl současně i hospodářem, měl oko všude a kde mohl přispěti ke konsolidaci, tam bez mandátu zasáhla jeho pracovitá ruka. S inženýrským důmyslem prokazovala zdatnost jeho vydatné služby Královskému Umění. Naprostá spolehlivost a přesnost vězela mu v krvi. Jeho krychle a jeho náčiní nikdy nevychladly! — Nadešel okamžik, kdy jsme se cítili dosti silni prohlásiti zednářskému světu, že „jsme zde", že je zde nová větev — šlo o naše osamostatnění po tříleté záštitě francouzskou obedienci. Bylo nutno, aby určitý počet bratří vysokých stupňů přikročil k založení samostatné velmoci zednářské na půdě osvobozené naší vlasti. K získání těchto nejvyšších stupňů odebrala se skupina bratří do Švýcar, aby tam nabyli poznatků o povinnostech, z těchto nejvyšších stupňů plynoucích; Bratr Moučka patřil k tomuto malému počtu. Šlo o oběť peněžitou i oběť času. Vidím jeho zářivou tvář po návratu ze Švýcar. Zářila čistou radostí z toho, co bude... Bratr Moučka viděl v duchu, jak konstrukce našeho chrámu se zvedá do výše, že doba práce o základech jest překonána.

Následovala léta pilné, pilné práce téměř bez oddechu. Mezitím co se šířila znalost tajemství zednářských a poznatků vyšších stupňů stále víc a více, bratr Moučka připoutával bratrský kruh k našemu zednářskému ideálu, neboť cítil velikou svou povinnost k zednářské rodině. Budoval a budoval, a jeho krychle stále rostla. Znovu a znovu osvědčily se jeho zednářské ctnosti, jeho um a jeho píle; byla s ním Moudrost, byla v něm Síla, a on obětoval Krásе! Naši dílnu, které povždy zůstal věren, ačkoli dosáhl vrcholu zednářské hierarchie, pilně navštěvoval, aby projevil svoji příchylnost a lásku; s opravdovým zájmem sledoval naši práci; ale bylo to mnohem více; seděl na čestném místě a s pocitem starostlivé matky láskyplně se rozhlížel, je-li vše v pořádku, zda nám nic nechybí; tklivá byla ta jeho láska! Byl by rád viděl, aby každému z nás jen štěstí zářilo z očí. Avšak bratr L. Moučka, muž práce, a tvrdé práce, znal i tvrdý život, a proto dovedl býti i přísným; jeho kritika někdy byla ostrá, výstižná, vždy však bratrská a vždy zdůvodněna jedině velikou láskou o zdar díla, na kterém bychom měli pracovati všichni s mladým zápalem po jeho velkém vzoru!

Snahy jeho byly plně chápány naší sestrou, chotí jeho, které platí hluboký náš dík i soucit. Jeho dětem jsme svatě povinni účinnou zednářskou láskou...

Můj drahý, zlatý bratře Ladislave! Očistným plamenům bylo odevzdáno to, co krylo Tvoji krásnou duši, avšak duch Tvůj, nepodléhající zkáze, bude žíti v nás. —

Se jmény, před Tebou do Věčného východu odešlých bratří, chtěl bych viděti i jméno Tvé, aby bylo vytesáno u schodu našeho chrámu, abys byl vždy s námi na listině přítomných a abys nás posilnil v našem konání! —

Krychle Tvá jest pevně zapuštěna, tmelem lásky bratrské jest posvěcena, a nosnost její vzdorovati může věkům!

Budujme dále, drazí bratří! Náš chrám bude pevně stát na Moučkově základním kameni, zpracovaném se žhoucí láskou, ve věrném bratrství a neúnavnou životní prací ryzího člověka.

F. ŠEBL.

Ladislav Moučka.

Nejsou mrtvi ti, kteří zemřeli.
Perikles.

Zednářství nás učí — zvláště ve vyšších stupních — překonávati obecné nazírání na »poslední věci« člověka.

Pro nás »odchod do Věčného orientu« není jen symbol! Je to základní kámen při budování vlastního Chrámu poznání zednářských tajemství. Je to opěrný sloup vlastního duševního názoru zednářova.

»Naši bratří, ač odcházejí do Věčného východu, jsou neustále spiati s námi v neviditelném Řetězu«, tak to zní v našem jazyku, tak je to v našem rituálu. Přemnozí tak cítíme; ano, věříme tomu úplně.

I náš milovaný Ladislav jen odešel k bratrům Komárkovi, Bačkovskému, Vuletičovi, Tausigovi, Prusíkovi, Trnožkovi, Tesárkovi, Egrovi, Šmausovi, k bratřím L.·. »JAK«, jichž jména jdou podle dat odchodu. Bratr Moučka šel za bratrem Syllabou, a bratr Policr, odešlý za bratrem Moučkou, tvoří poslední trojici. Jaká to řada jmen milých bratří, duší dobrých!

Bratr Ladislav Moučka byl velice skromný, nevtíravý, nenápadný, ale přece byla to zvláštní, svébytná duše na prvý pohled v těle dobráckého průměrného člověka.

Po prvé jsem jej poznal v bratrském Řetězu — právě před deseti lety, — když mi 19. června 1921 spadla páska s očí. Oslněn náhlým světlem, rozechvěn ještě po zodpovídání otázek, dojat do hloubi duše obřady, stál jsem jako v polosnění, omráčen. Vnímal jsem jen celkově; rozhodně mi ušly detaily, neboť jsem nepoznal několik osobních přátel v Řetězu, o nichž jsem neměl tušení, že to jsou bratří. Ale dodnes se pamatuji, jak mne upoutali vedle Mistra stojící dva bratří: jedna ušlechtilá hlava s něžným a trpitelským výrazem, b.·. W., a druhá rozzářená tvář, plná úsměvů, jako krásný letní den. Ta hlava, poněkud na stranu nachýlená, a ten obličej, tak mile, dobrácky, se usmívající, mne upoutaly a vryly se mi v pamět, že dodnes vidím bratra Moučku, a budu jej viděti snad po všechny dny svého života pozemského.

»Je zvyk při oslavách a vzpomínkách nadnášeti« — pravil nedávno b.·. Thein. Je to většinou pravda. Nesouhlasil jsem však tehdy s b.·. Theinem. Nepřidávám a nenadnáším při bratru Moučkovi. Není toho třeba. Jeho obraz máme v duši, vtiskly jej tam bratrovy skutky.

Mimo jeho opravdovou dobrotu byla to i bratrská upřímnost, soucítění i součinnost. Neváhal, nemluvil — ale udělal, co bylo třeba, jak to jen uměl nejrychleji a jak dovedl nejlépe.

Byl to jeden ze Stavitelů Chrámu českého Královského umění. Jeho práce byla tichá, ale účinná a výsledná. Vzpomínám, jak obtížná byla tehdy práce tajemníkova. B.·. Moučka a po něm b.·. W. museli všechno psáti dvakrát, jednou pro vlastní archiv, po druhé pro Paříž a s Paříží se korespondovalo francouzsky, na nesjízdných cestách, bez tradice!

Bratr Moučka zúčastnil se právě takových prací, které nebylo vidět, o nichž se nemluvilo. Tak zastával později svůj úřad Velkého hospodáře s opravdovostí, horlivostí a péčí úzkostlivou, že jsme často o tom vtipkovali. On uměl krásně odpovědeti — svým širokým dobráckým úsměvem a září svých očí.

Zato jindy, zvláště šlo-li o zásadní věci, byl neústupný, až konservativní, a těžko bylo jej přesvědčiti. Obyčejně ale nakonec přišel a podal ruku: »Víš, nic ve zlém, je to bratrsky...«

Takový obraz o něm nosíme my, jeho současníci, ve svých duších. Vynasnažil jsem se zachovati jej v těchto řádcích budoucím.

Ztichlý bratr Moučka stojí nyní opodál, nevidíme ho fysickým svým zrakem, nemůžeme i ostatní bratry odešlé zříti svými smysly nynějšími. Ale přece žijí s námi: ve vzpomínkách i ve skutcích. Vzpomínáme-li jich často, každý den, sžíváme se se zmlklými, v přesvědčení, že nám jen dočasně odešli...

Dojmy a zážitky.

J. ŠUST, J. A. K.

Před nedávnem jsem četl v nekrologu, pojednávajícím o významu jednoho z předních představitelů české idealistické filosofie, že byl nadobro fascinován Pascalovým »řádem srdce« a že poslední svou studii nadepsal »Řád rozumu a řád srdce«.

Dle tohoto filosofa vede člověka řád rozumu, když mu byl ukázal dosah lidských poznávacích schopností (jimž Bergson říká »svět kvantit«) k okraji propasti, za kterouž začíná vlastní transcendentno.

Tak asi jsem přicházel k vám jako hledající, který po všech rozumových úvahách stanul před zející propastí, hrozící jej pohltiti.

Řád rozumu nemohl uspokojiti natrvalo. »Svět kvantit«, zprvu imponující, ztenčoval se na svém významu víc a více. Intuitivně dral se do popředí svět nový, kde nevládne výhradně rozum.

Hledej a nalezneš!

A tak i já po několikaletém hledání jsem stanul v zuboženém a opuštěném stavu, zbaven všech kovů, ni nahý ni oblečený, s očima zastřenýma, před vaší soudnou tváří, před vaším zpytujícím zrakem.

Nitro mé bylo tehdy tak rozrušeno, že jen stěží jsem vnímal vaše hlasy, vaše otázky.

Dali jste mi spatřiti Světlo, do rukou jste mi vtiskli kladivo kamenické — a pojednou jsem stál uprostřed nového světa, působícího na mne silnou mystikou jak přijímacího aktu purifikačního, tak i řádné práce tomu následující.

Ze severu hypotetických dohadů, kam jsem byl posazen, pozoroval jsem obklopující mne mysticismus, zářící ze všech chrámových symbolů, představujících věčné pravdy, jakož i z vašeho nitra z vás samých, vášnivých to adeptů K.·. U.·.

Tento mysticismus se mi záhy projevoval jako usilovná a cílevědomá činnost na díle humanity, na díle V.·. S.·. V.·. V.·.

Jako každý pravý umělec byli jste a jste stále i Vy naplněni nepodmíněnou láskou, nestrachující se žádných obětí jak pro umění samé, tak pro vyznavače tohoto umění, žijící v duchovním společenství.

A poněvadž vaše láska je láska ohnivá, vášnivá, zářivá, pocítil jsem záhy, že jsem se ocitl v říši, kde nevládne jen řád rozumu, nýbrž rovnocenně i řád srdce.

Dnes jsem poznal větévku akaciovou. —

Vím, že vy — ač Mistři — jste ti nejhorlivější učedníci, a slibuji, že

já i my všichni, dnes nově do vysokých mysterií zasvěcení, budeme kráčeti ve vašich šlépějích a že budeme pracovati dle všech svých sil na onom velikém díle, které nemá počátku ni konce a které je věčné.

ING. JAN TAŠL, L.·. J. DOBROVSKÝ:

Jest zvyk z.·, že Neofyta na prvé schůzi podává zprávu o svém zážitku při recepci. Ač jsem tak učinil ústně, rád vyhovuji přání C.·. M. ., o svěřuji prožité též papíru.

Bylo to dne 16. února 1931 — kdy doprovázen b.·. S.·., vkročil jsem do předsíně Lóžových místností. Po zastření očí dal mne jmenovaný jinému b.·., který mne starostlivě vedl klikatou cestou do neznáma. Když jsme byli na místě, byla mi sundána s očí páska, a byl jsem ponechán o samotě. Místnost černě potažená zaujala moji pozornost, ale poněvadž mne doprovázející b.·. (chráněný kápí před poznáním) — upozornil na nápisy na čelní stěně, místnosti — zanechal jsem všedního pozorování a začal rozjímati o nápisech a o tom, co dosud jsem slyšel a viděl. Vystihl jsem účel těchto prvních okamžiků a proto jsem zůstal úplně klidný. Poněvadž delší dobu nikdo nepřicházel, začínal jsem se všetečně rozhlížeti kolem sebe a usuzoval jsem, kde asi jsem. Pohlížel jsem s místa na místo, a tu znenadání byla má pozornost upoutána krásnou chrámovou hudbou — hudbou v dálce znějící. Bylo mi hned veseleji a necítil jsem osamělost. Hudba zněla zvučněji, a b.·., jenž mne před chvílí opustil, přišel opět ke mně. Požádal ode mne veškeré skvosty a peníze. V rozčilení, že už něco začíná, chtěl jsem mu dáti i klíče, — ale ty jsem v posledním okamžiku vstrčil zpět do kapsy. B.·. s mými věcmi odešel. Začal jsem rozjímat, kam asi šel a proč věci žádal. Za několik okamžiků můj průvodce přišel opět a podal mi papír, abych zodpověděl tři otázky, načež zase odešel. Nejprve jsem prohlížel papír po obou stranách a přemýšlel, co mám napsati. Odpověděl jsem stručně — skoro v heslech. Věru jsem — a asi zůstanu zvědav — zda jsem vykonal tuto první práci dobře. Po odevzdání úlohy vrátil se můj průvodčí, aby mne připravil na další cestu.

Přišli jsme, jak jsem soudil, k nějaké stěně. Po zaklepání jsem měl dojem, že stojím před výtahem, jehož dveře se otevřely směrem nahoru. Opustil mne klid. Neznámý hlas zazněl odněkud s výše, a můj průvodce k němu odpovídal.

Konečně jsem byl vyzván, abych zaklepáním žádal vstup — do neznáma. Učinil jsem tak nesměle a proto jsem musel klepání opakovati. Toto opakování mne zarazilo, byl jsem poněkud naplněn pocitem nedostatečnosti. Nebylo však času na další úvahy, neboť jsem byl uveden do místnosti, naplněné posvátným tichem.

Samovolně, ač jsem měl oči zavázané, zavřel jsem i oči a soustředil jsem se duševně. Po vyměnění několika vět mezi průvodčím a neznámým hlasem, začal neznámý krásně mluviti, pronášel slova hlasem jasným, milým a povznášejícím mou duši.

Nastoupil jsem tři cesty, úžasně vystihující účel. Měl jsem nejdříve strach, abych někde nezakopl, ale když jsem vycítil, že jsem pevně veden, kráčel jsem při třetí cestě jistě, jako kdybych viděl.

Přišla řada na několik otázek, odpovědí a na přísahu. Po jejím přečtení uveden jsem byl ke Knize Zákonů, abych přisahal. Snažil jsem se

i hlasem dokázati opravdovost smýšlení a když poté sundána mi byla páska s očí, byl jsem oslněn světlem a zasažen dojmem posvátnosti i hrůzy. Nevěděl jsem, čeho si mám dříve všimnouti. Zda přítomných (o nichž bych byl nikdy neřekl, že v tom tichu jich bylo tolik), či místnosti tak osvětlené. — Nevím, kam jsem zřel, ale vím, že na obnažené meče jsem pohlížel nejméně. Byl jsem vším tak překvapen, že jsem vůbec další nevnímal; přišel jsem k sobě až při úpravě obleku.

Při zasvěcování byl jsem již uklidněn, ale později byl jsem přiveden do velkých rozpaků. Bylo to při vybírání milodarů. Automaticky sáhl jsem do kapsy, ale když jsem tam nic nenašel, uvědomil jsem si, že vlastně nic nemám. Nevěděl jsem, co počíti a stěží jsem se zmohl na odpověď: »Nic nemám.« Po vysvětlení jsem pochopil, proč jsem odevzdal věci a uklidnil jsem se pro pochopení dalšího zasvěcování.

Recepce skončila, a velice dojat odebral jsem se s ostatními do večeřadla.

Po večeři a po přípitcích a po mém poděkování vrátil jsem se domů plný dojmů a proto stěží jsem usnul.

Nejsem ani pověrčivý, ani snílek, ale přál bych každému Neofytovi, aby se mu stalo jako mně, aby byl obdařen snem, — jehož ráz přičítám jenom hlubokému zážitku recepce.

Zdálo se mi, že jsem přišel na cestě životem do cizích krajů, plných krásných květů. Znenadání přišlo ke mně dítě a přineslo mi krásně vybarveného zajíčka, — jehož jsem hladil při současném pozorování okolí. Poté jsem byl vyzván nějakými sudičkami, abych navštívil byt přítelův. Mezitím, co jsme dleli u přítele, vypukla bouře, před níž jsem chtěl utéci. Sudička mne zadržela a vykládala, že nemusím míti strachu, a že se nám nic nestane. Proto uklidněn vracel jsem se s ní, ač kolem nás bylo »boží dopuštění« a opravdu došel jsem k cíli zdráv.

To byl zážitek krásný, nezapomenu naň nikdy. Bude mi vždy připamatovávati hluboké dojmy, zažité v první den mezi bratřími.

NÁZORY A OTÁZKY.

R. J. VONKA:

Žena a zednářství.

Od sama počátku moderního zednářství je možno shledati zprávy a dokumenty o směru, který měl na mysli nejen bratry, nýbrž i jejich rodiny. Toužil po tom, aby i „strážkyně lidského pokolení" byly osvíceny ideologií svobodného zednářství, aby totiž přijaly za životní pochodeň snášelivost náboženskou, národnostní, jazykovou, společenskou (nadstavovskou), aby také zednářské rodiny a nejen otcové zednářských rodin, byly prodchnuty touhou po ušlechtilém lidství, kteréž se projevuje milosrdenstvím, blahovolností a dobrosrdečností. Při tom aby nitro jejich plálo horlivostí po poznání vědeckém, aby si všichni, kdož stanuli pod žebříkem zednářským, a s nimi jejich nejbližší, osvojili moderní vědecký nepředpojatý názor na svět a na úkoly uvědomělého člověka.

Tato snaha se také zvrtla, vznikly pseudozednářské společnosti, kde byly mezi členy i ženy z dvorské společnosti, milenky církevních hodnostářů, společnosti, kde kvetly klepy, intriky, flirt a pletky.

Potom vznikly společnosti smíšené, jež se neosvědčily; scházela a bude jim scházeti přirozená společná hladina rozumová a citová.

Vznikly tak zvané adoptivní Lóže, kde byly jenom členky, toliko vedení díla bylo vyhrazeno Mistrovi. I tyto Dílny se neosvědčily.

Lóže Jan Amos Komenský nemá na mysli ani první, ani druhé, ani třetí. Chce toliko použiti dobrovolné laskavé ochoty některých členů zednářských rodin k plnění charitativních úkolů, které by jinak zůstaly na bratřích. Bratří by tím byli oddalováni od pravého poslání práce v Dílně, museli by nasazovati čas, beztak již zabraný profanním zaměstnáním do krajní míry.

Nejde o obnovování útvarů, které v zárodku nesou ztroskotání. Ani manželky bratrů netouží po takových útvarech, které se zrodily v XVIII. století. Nejde o součinnost závaznou a všeobecnou, nýbrž o pomoc jednotlivých sester, jimž jde v první řadě o milosrdí, o charitativní činnost, o nichž praví starý srbský zpěv, že je nad službu boží.

Jde potom o snahu ovlivniti výchovu mládeže z rodin bratří, o výchovu laickou, nesymbolickou, ovšem že prodchnutou duchem a ideologií, jež si chceme osvojiti, a k nimž se chceme propracovati při práci v Dílně.

F. ŠEBL:

Naše názvosloví a orthografie.

V horečném budování českého zednářství, kdy bylo nutno stavěti rychle Chrám našeho českého Královského umění, nebylo možno všechny kameny náležitě ohladit a zpracovati. To nebudiž výtkou našim budovatelům, naopak uznáním velké Práce jejich.

Na nás, dědicích, je však pokračovati úsilovně na díle a zdokonalovati stavbu a každou jednotlivou krychli náležitě ohladit.

I naše názvosloví potřebuje úpravy a brzké dohody o tom aspoň, abychom došli v naší terminologii nutné shody, aby každý jednotlivec nepsal tentýž název jinak.

Dovoluji si předložiti k diskusi z prakse několik ukázek. Budu vděčen velice, jestliže bratří si povšimnou mého upozornění a sami pronesou svoje názory, ať v časopise, nebo při společné schůzce interesentů, svolané komisí o úpravu rituálu.

Jsem odpůrcem theoretického uvažování, které nevede k cíli. Proto ihned přecházím in medias res.

Tak hned slovo L ó ž e píší někteří bratří: lože, jiní lóže, dokonce i loge. Jediné u tohoto názvu se pozastavím a odůvodním zde svůj názor, opřený o „Pravidla českého pravopisu" i Zenklova „Rádce". Správné je rozhodně psáti **Lóže** s dlouhým ó, neboť lože = lůžko, postel. Sporné je ovšem psaní velkého či malého l. Tu důvodem pro odlišení naší Lóže od lóže v divadle nebo lóže vrátného je i náš usus psáti velká písmena u našich názvů. Proto, myslím, je odůvodněno důsledně užívati **Lóže**, s velkým **L** a dlouhým **ó.** Ve zkratce pak také L.·.

Jsme-li u velkých písmen, a u slova Lóže, tu hned upozorňuji: Jak psáti **V**elká **N**árodní **L**óže československá, či podle „Pravidel" 1. odst. d, str. V.: Velká národní lóže československá? V tomto případě rovněž nelze docíliti shody, jak u přispěvatelů, tak i u sazečů.

Spíše již se uznává, že nutno psáti: **K**rálovské **u**mění, **S**muteční práce, **S**esterská práce, **M**ošna **v**dovy, **S**vobodní zednáři, „**S**vobodný **z**ednář", **S**ynové **v**dovy, **B**ílá **t**abule, **V**ěčný **o**rient, **V**elký **o**rient, **V**elká lóže, **V**elký **m**istr, **Č**estný **m**istr, **S**lavnost **r**ůží atd.

Nesporné je, že názvy Lóží, tedy jména Lóží, mají býti v uvozovkách, na př.: Lóže „Jan Amos Komenský" oslavila památku Jana Amose Komenského.

U jednotlivých jmen, našich odborných názvů a pojmenování, není mi možno se zdržovati rozebíráním a odůvodňováním, má-li se psáti velká či malá písmena, a není možno uváděti větší počet jich.

Je vžito a odůvodněno psáti (na příklad): **D**ílna, **P**ráce, nebo **Z**ápad, **V**ýchod (není-li to vysloveně západ slunce), jedná-li se o přenesený slova smysl, tedy naše pojmenování; rovněž tak **O**rient, **M**istr atd. atd.

Ke sporům však již došlo u slov: **U**čeň, **T**ovaryš (ač zde podle mého soudu je úplná shoda jako u Mistr, kde nejde o učedníka řemeslného, nýbrž toliko o název, titul), rovněž tak u slov **Ř**etěz (přece to není železný řetězec), Kresba, Deska, nebo dále: Hledající, Uchazeč a pod.

I ve slovech Bratr, Sestra, Zednář a pod. píší někteří bratří velká písmena a mají proto důvody, uvádějíce že jde rovněž o pojmenování, o vlastní jména v našem názvosloví.

Rovněž předmět sporů je na příklad, má-li se psáti Mošna vdov**y**, či Mošna vdov**í**.

Zatím dotýkám se těchto některých ukázek, abych dal podnět k debatě, kde by bratří sami rozšířili pole i na jiné důležité otázky jednotné úpravy našeho názvosloví.

Ještě zúmyslně dotknu se také jedné palčivé otázky: U ž í v á n í z k r a t e k v n a š í t e r m i n o l o g i i. Jaká tu je teprve nedůslednost a jaký chaos!

Nejprve k zásadě! Má se užívat zkratek, či nemá? I zde rozcházejí se bratří na tři skupiny. První (jen několik jednotlivců) odmítá užívání zkratek, druhá (nejčetnější) je pro užívání zkratek co nejvíce, a třetí (do které patří i pisatel) je pro užívání zkratek jen omezeně, hlavně však ano v publikacích, které by se mohly dostat do profánních rukou.

Ale připusťme, že mnohdy zkratky musí luštit i ten nejlepší starý zednář s velkou dávkou trpělivosti, a ještě nemá jistoty, zda správně uhádl!

Než o to nám dnes nejde! Chci jen opět poukázati na nejednotnost užívání zkratek a volám po tom, abychom i zde si určili pravidlo o užívání správných zkratek, aby autoři věděli, jak mají napsat to a to dobře, jak sazeč to má správně vysadit, jak korektor přesně znamenat a náš čtenář — — aby to dovedl vždy správně, a snadno, přečíst!

Jen několik ukázek: Pro slovo bratr máme br.·., někdy však píší b.·., nebo prostě br.! Ale pro bratří je teprve „krásná" různost bbr.·., bbrr.·., bří.·., nebo jen bbr., bří, a „nejlépe": bbrr.

Úsměv mimodečný vzbuzují u čtenáře zkratky: Uch. = Uchazeč, Ven. = Venerabilis, a to bbrr!

Vžité jsou zkratky L.·., ale množné číslo také někteří bratří píší LL.·., myslím, že zbytečně. Rovněž je obvyklé V.·. L.·., V.·. O.·., V.·. S.·. V.·. V.·., a jistě nebude nikdo proti těmto zkratkám ničeho namítati.

Tu jediné je místo L.·. užívání značky [.·.], kteráž je přípustna stejně jako první, ale v časopise a tiscích zednářských je zbytečna. Nechme si něco pro sebe pouze!

Za zkratkami na konci věty je zbytečno — myslím — užívati ještě tečky. Není pro to důvodu, a vypadá to nehezky! Vizte na příklad: M.·. zakončil Práci L.·..

A ještě užívání oněch tří teček bude vždy .·. a ne:., nebo také ne . · .

O poklescích proti duchu jazyka českého nebudu vůbec psáti zatím, ač někdy to volá do nebe!

Kéž bohové jsou nám příznivi, aby na tento popud sešli se naši bratři „oprávcové a milci jazyku českého" a usjednotili se na Pravidlech českého názvosloví zednářského. Tu by záslužný čin vykonala komise pro úpravu rituálu, kdyby svolala interesenty a vypracovala přesná pravidla.

Zatím než se tak stane, ať aspoň řádky tyto jsou podnětem k diskusi bratří.

DR. V. DVOŘAK:

O hraběti F. A. Sporckovi a jeho pamětních penízích.

Liberální smýšlení pronikalo již za Ludvíka XIV. z Francie do střední a východní Evropy. Od počátku osmnáctého století hlásali francouzští a nizozemští filosofové liberalism a s ním i materialistické názory. Docházeli sluchu u smělých duchů z vyšších kruhů. Protestantští filosofové psali proti zásadám katolické církve a hlavně proti řádu jesuitskému, jenž těch zásad bránil nejúčinněji.

První stopy nových názorů můžeme vystopovati již za Leopolda, jehož ministr Václav Eusebius Lobkovic byl nejvytrvalejší odpůrce jesuitského řádu. Později šířily se tyto názory mezi šlechtou, která s nimi ráda koketovala a za Josefa I. patřily k módě; nepominuly ani za Karla VI. Nejvíce stoupenců nových názorů žilo mezi mladými šlechtici, kteří se ubírávali za vyšším vzděláním do ciziny, do západní Evropy, chtějíce se také seznámiti s kavalírským životem versailským, haagským a londýnským. Tento myšlenkový kvas byl v Čechách omezen na úzký kruh, leč záhy zachvátil hojně hlav z vyšších vrstev. Stalo se módou následovati »volné myslitele« ze západních zemí, jakkoliv se nedalo očekávati, že by se tyto názory ujaly tak rychle jako v západní Evropě.

Prvním zástupcem těchto nových směrů byl v Čechách hrabě František Antonín Sporck, největší kavalír český, jehož působnost za panování Karla VI. byla velmi význačná. Nebylo druhého muže v Čechách, jehož působení bylo by možno srovnávati s činností Sporckovou.

Zakladatel hraběcí rodiny Sporckovské byl Jan ze Sporcků, chudý zeman, narozený v Delbrücku ve Vestfálsku. Za mládí musel prý pásati vepře, později se dal najmouti do vojska císařského a proslul jako generál jízdy v tureckých válkách. V císařských službách byl již v prvních letech třicetileté války pod praporem Maxmiliána Bavorského; roku 1647 se stal vojevůdcem císařského vojska a proslul v bitvě u Svatého Gotharda. Později si získal přízeň císařovu, když pomohl potlačiti odboj uherské šlechty.

Císař Ferdinand III. daroval mu v uznání vojenských zásluh panství »Lysá« v Čechách, při čemž jej zároveň povýšil do baronského stavu. Císař Leopold I. povýšil jej roku 1666 do stavu hraběcího.

Jan Sporck nashromáždil veliké jmění, o jehož původu obíhaly rozmanité pověsti, a mohl nakoupiti řadu panství, jako Konojedy, Malešov, Heřmanův Městec, Hradiště Choustníkovo a Hořiněves.

Roku 1675 odešel Jan Hrabě Sporck po 55 letech vojenské služby na odpočinek. Byl dvakrát ženat: V prvním manželství s Annou Marketou z Linsingen, v druhém s Eleonorou Kateřinou z Fiecken. Zemřel 6. srpna 1679, zůstaviv z druhého manželství dva syny, a to Františka Antonína a Ferdinanda Leopolda a dcery Marii Sabinu (provdanou roku 1680 za Karla Františka hraběte Sweertse z Reistu a roku 1695 za kurfalckého plukovníka Schönbergha). Druhá dcera Anna Kateřina byla provdána za hraběte Schaffgotsche; ovdověla roku 1685, později se provdala za Jindřicha Richarda Vavřince hraběte Dauna, generála a polního velitele.

František Antonín Sporck se narodil 8. května 1662 v Heřmanově Městci. Již v osmém roce věku byl dán na studia v jesuitské koleji v Kutné Hoře, kdež při výtečném nadání prospíval tak dobře, že již ve 13. roce věku mohl býti dán na pražskou universitu, aby studoval filosofii a práva.

Po pětiletých studiích odebral se na cesty po západních zemích evrop-

ských, při čemž se pohyboval u dvorů královských a knížecích v kruzích nejvyšší šlechty a zároveň se seznámil s četnými umělci, učenci a filosofy; stal se nadšeným přívržencem nového učení filosofů francouzských, anglických a nizozemských a současně nepřítelem řádu jesuitského. Po smrti svého otce (6. srpna 1679) vrátil se do Čech. Roku 1684 rozdělil se s mladším bratrem o zděděné statky, ponechav si panství Lysou, Hradiště Choustníkovo a Malešov, kdežto jeho bratr Ferdinand Leopold obdržel panství Heřmanův Městec a Hořiněves.

Již tehdy obracel k sobě pozornost svými obsáhlými vědomostmi, láskou k hudbě a k výtvarným uměním, jež štědře podporoval, že se mu v tom ohledu žádný jiný kavalír v Čechách nemohl vyrovnati.

Byl vášnivým přítelem myslivosti, ale ani v té nehledal pouhou zábavu, jak dosvědčuje jeho péče o zdokonalení myslivecké hudby v Čechách. Na své první cestě v Paříži seznal totiž nově vynalezený lesní roh, jehož mocný a výrazné modulace schopný zvuk tak velice se mu zalíbil, že dal na něm ihned vycvičiti své dva osobní myslivce (Václava Svídu a Petra Rölliga). Za čas došla lesnická Sporckova hudba světové pověsti.

Pro své hosty a pro přátele honitby založil honební řád Svatého Huberta, pro jehož členy dal raziti zlatou a stříbrnou medaili. Na líci této medaile je relief s postavou světcovou, klečící po pravé straně koně, jenž se vzpíná. Mezi Hubertem a jelenem jest strom, dělící pole tohoto pamětního peníze na dvě pole. Vpopředí při dolním kraji jsou dva psi. (U Neumanna číslo 537. Variant tohoto pamětního peníze jest uváděn u Neumanna jako číslo 538.) Na rubu medaile jest orel, sedící na lesním rohu a nesoucí na hrudi štítek. Nad orlem jest francouzský nápis »Charmant souvenir« a pod orlem letopočet 1723.

Nejen šlechtici, nýbrž i císař Karel VI. s manželkou Alžbětou přijali členství tohoto řádu a řádovou medaili. Oba císařští manželé se zapsali do pamětní řádové knihy. Na památku císařova členství dal Sporck raziti pamětní peníz, na jehož líci jest týž obraz jako na čísle 537 (Hubertus klečí před jelenem, nesoucím na hlavě zářící kříž). Na rubu se nad lesním rohem loveckým čte: Caesare subscribent. Pod rohem jest datum: Die III Nov MDCCXXIII. (U Neumanna číslo 539 a varianta 540.)

Do Sporckova řádu vstoupili také král August Polský a Bedřich Vilém Pruský, potom také kurfiřti mohučský, kolínský a trevírský a mnozí velmoži vynikajících jmen a rodů.

Hrabě František Antonín Sporck byl šlechtic v plném slova smyslu, jak svědčí symboly na pamětním stříbrném penízi, raženém roku 1718. Na líci se čte: Franciscus Antonius Comes De Sporck, Suae Caesarae Majestatis Actualis Consiliarius, Camerarius et Regnis Locuntenens in Bohemia. — Na rubu jest relief, znázorňující, jak pelikán krmí (podle legendy) mláďata svá krví z prsou svých a čte se také obpis: Deo Caesari et Proximo se ipsum immolat 1718 (což znamená po česku: Bohu, císaři a spolubližním v plné obětovnosti oddaný).

Z Norimberka povolal Sporck slavného ryjce Michala Jindřicha Renze (1701—1758), který pro svého mecenáše zhotovil sta uměleckých rytin, prospektů na medaile a pamětní mince a ozdobil řadu knih, Sporckem vydávaných, nádhernými ilustracemi.

(Dokončení příště.)

ZPRÁVY.

Fašistický úsudek o zednářství: Ministerský italský předseda je již od roku 1914 vášnivý odpůrce zednářství. Tohoto roku, ještě jako příslušník socialistické strany, vymohl ve straně, aby byla přijata zásada o neslučitelnosti příslušenství v socialistické straně a v zednářských Lóžích. Vypudil tak poslední zbytky umírněných z řad socialistických. Ale 25. září 1914 byl sám z řad socialistických vyloučen pro braní úplatků z ciziny. Tehdy založil vlastní list »Popolo d'Italia«. Z ateisty se stal horlivý podporovatel katolicismu, ze socialisty se stal anarchista, z odpůrce diktatury diktátor. Roku 1919 začal jednati jako nástroj kapitalistického feudalismu a jesuitů. Fašism, jenž na počátku vystupoval jako hnutí republikánské a stavěl se proti kterékoliv diktatuře, pod jeho vedením vytvořil postupně zcela nové učení. Dovolával se Machiavelliho, svévolného knížete, muže houževnatého, silného a když jest třeba i utlačujícího: »Fašism pošlapal a bude-li třeba, ještě pošlape rozkládající se tělo bohyně Svobody.« Roku 1922 dal pověsiti do škol krucifiksy. Dne 14. února 1923 dal svolati velikou fašistickou radu a dal jí schváliti svůj návrh, aby vyzvala fašisty a příslušníky svobodného zednářství, aby volili mezi ním a stranou. Zároveň fašistické noviny zahájily kampaň proti svobodnému zednářství, které bylo do té doby ochráncem zásady o svobodě a lidskosti.

(Exulanti italští vytýkají zednářství, že se dopustilo chyby, že nepochopilo včas nebezpečí fašismu, jejž mohlo tehdy snadno poraziti.)

Poslušni rozkazu, sledujíce předem stanovený plán, fašisté v celé Italii se pustili do sídel zednářských Lóží, vyplenili je a zničili před očima shovívavé policie. Dokumenty veliké historické ceny, týkající se probuzení (Risorgimenta v letech 1821 až 1870), jež byly schovány v Lóžích svobodných zednářů, všechny byly zničeny fašistickými vlastenci. Ferrari, vážený předseda nejvyšší zednářské rady, marně protestoval u Mussoliniho. Plenění pokračovalo.

Dne 12. ledna 1925 předložil Mussolini parlamentu návrh zákona o shromažďovacím právu, namířený proti svobodným zednářům. Všichni úředníci svobodní zednáři se museli zříci zednářství pod trestem suspendování a museli podepsati prohlášení, jímž se zavazují, že nebudou příslušníky zednářství ani v budoucnosti. Na sněmu byly pronášeny proti zednářům nedůstojné urážky a nesmyslná obvinění, jimž byl Mussolini přítomen a při nichž byl oslavován. Zatím co byl projednáván v parlamentě zákon o právu shromažďovacím, fašistický tisk vedl štvavou kampaň proti svobodným zednářům. Jejich jména, prozrazená buď nediskretností nebo krádeží dokladů v Lóžových archivech, byla veřejně oznamována na nárožích. Obchody, kanceláře a příbytky zednářův byly přepadány a pleněny.

V sobotu 2. října 1925 byly provedeny florentské masakry: zednáři byli vražděni. Teror trval tři dny a tři noci. Bylo sedm mrtvých, čtyřicet těžce raněných, stovky byly raněny lehce. Četné soukromé byty, kanceláře a obchody byly vypleněny.

Dvanáctého října 1925 list »Il Tevere«, list to Mussoliniho, uveřejnil zásadní článek proti zednářům; nazval jej »Na pranýři«, a ukončil jej takto:

»Tisková kampaň, kterou Velmistr svobodného zednářstva nechce kvalifikovati, jest největší chlouba nás jako Italů a jako fašistů. Přejímáme za ni naprostou a úplnou odpovědnost. Naše poslání bude skončeno teprve potom, až zákon (proti zednářství) bude proveden. Neboť povinnost čestného člověka, který udává zločince, není omezena několika články trestního zákoníka. Opakujeme, že je třeba udržovati boj proti zednářství i v oboru mravním a nepřenášeti jej do oboru činnosti policejní.« »Umlkneme teprve tehdy, až se bude na zednáře pohlížeti se stejnou nedůvěrou jako na penězokaze a vyzvědače. Chceme poraziti na kolena tuto groteskní moc, která ještě dnes si dělá iluse, že má možnost diskutovati s legální autoritou. Chceme dohnati k zoufalství bezohledným bojem tu skupinu darebáků, kteří vydírali Italii. Chceme, aby tito velmistři, velicí dozorci, velicí komandéři a všichni ti přemocní taškáři nejvyššího stavitele byli holemi udržováni v příslušné vzdálenosti jako malomocní. Chceme, aby proklínali den, kdy překročili práh Lóže a nadarmo žádali o slovo soucitu ...«

Dne 5. listopadu 1925 byl zatčen generál Capello, vynikající člen Velikého Orientu italského v Turině a současně byl zatčen bývalý socialistický poslanec Zaniboni. Byli obviněni, že připravovali atentát na Mussoliniho. Oficielní oznámení, uveřejněné tiskovou kanceláří Stefani, končilo těmito slovy: »Vzhledem k výsledku předběžného vyšetřování dostali královští

prefekti rozkaz, aby ihned zabrali místnosti všech zednářských Lóží, které přísluší k Palazzo Giustini«. (Velikého Orientu italského.)

Zpráva V.·. tajemníka.

Letošního roku po prvé skládá V.·. O.·. svůj počet za období roku kalendářního, t. j. od 1. ledna do 31. prosince 1930, a bude tomu tak i napříště, aby byla podchycena činnost vždy za přesně ohraničenou dobu jednoho roku.

Než přistoupím k přehledu činnosti za uplynulý rok, vzpomínám při této příležitosti těch, kdož v tomto časovém údobí opustili náš bratrský řetěz:

29. ledna odešel br.·. Jaroslav Brabec, jeden ze zasloužilých zakladatelů Ř.·. a D.·. L.·. »Dvacátýosmý říjen«,

22. dubna ztichl br.·. Jan Dach a 20. listopadu br.·. Julius Schmidt, oba čestní členové L.·. »Jan Kollár«,

V listopadu zemřel br.·. František Ševčík, spoluzakladatel Ř.·. a D.·. L.·. »Cestou světla«, Or.·. Brno, a

30. prosince truchlí veškeré československé zednářstvo nad ztrátou svého bývalého Prvního Velikého Mistra bratra Ladislava Syllaby, syna L.·. »Národ«.

Jejich odchodem ztratili jsme vzorné a velmi zasloužilé dělníky Královského Umění, oddané a věrné zednáře, jimž zůstaneme povždy vděčni za jejich poctivou a vzornou zednářskou práci.

Rok 1930 sice není pro nás rokem mimořádných nebo vzrušujících událostí, za to však je rokem pilné a úsilovné práce jak v ústředí, tak i v Dílnách. Uvědomujeme si stále zřetelněji potřebu vnitřního zdokonalování a duševního stmelení, a tím se dopracováváme k vlastnímu jádru a obsahu zednářství. Proto snad nezaznamenáváme ono ostré tempo, jakým rostou na př. zdejší Lóže německé, a ačkoli často slýcháváme poukaz na poměrně malý vzestup počtu členstva u nás, přece dáváme přednost budování spolehlivých základů před překotným růstem do výše. Odpovídá to naší národní mentalitě a dává nám to záruku pro bezpečnost a únosnost stavby další.

Jednotlivé naše Lóže tvoří skutečně pevné, uzavřené a vyrovnané celky, je však ještě žádoucno, aby zejména členové pražských Lóží stýkali se častěji při společných Pracích, jak se to již po řadu let ve většině z nich děje.

V.·. O.·., jenž byl v minulém roce svolán k 10 schůzím, zabýval se vedle běžných administrativních záležitostí také četnými otázkami zásadními a byl v živých stycích se zednářským světem zahraničním.

Těžiště práce spočívalo na komisi pro vypracování nového rituálu. Tato nesnadná a odpovědná práce několika bratří byla korunována úspěchem, neboť v minulém roce podařilo se zmoci rozsáhlou látku rituálu pro všechny tři stupně. Běží tu nejen o jednotné provádění rituálu, nýbrž i o přiblížení rituálu anglickému, při čemž byl však brán zřetel i na naše nazírání a na naše zvyklosti. Rituál pro první stupeň byl již Lóžím odevzdán, ostatní jsou v tisku a provádí se jejich konečná korektura.

Vydáním rituálů nebude dílo této komise ještě ukončeno, pracuje se dále o celé řadě formulářů jako jsou přihlášky, mistrovské diplomy, katechismy, forma zápisů Prací, jednotný způsob dopisování atd. Teprve zakončením této práce dosáhneme naprostého souladu i v ohledu formy a administrativy, vzájemný styk bude snazší a ponese i navenek pečeť skutečně sjednoceného tělesa.

Úzce s komisí rituálovou pracovala komise pro změnu naší ústavy, našich stanov. Dokud není vydán úplný rituál a ostatní formuláře, dotud nemůže býti přikročeno k redakci definitivního znění nových stanov, jejichž mnohá ustanovení musí korespondovati s rituálem. Proto se musila tato komise omeziti pouze na práce přípravné, avšak lze předpokládati, že již v letošním roce bude moci svou práci zakončiti.

Radostnou událostí bylo založení zednářského kroužku »Ján Milec« v Žilině. Stalo se tak 25. července 1930 pod záštitou Lóže »Ján Kollár« v Or.·. Bratislava.

V.·. O.·. měl příležitost svolati Dílny čtyřikráte k radostným shromážděním, a to:

4. března k oslavě presidenta Masaryka při jeho osmdesátinách.

6. dubna ke vnosu Světla do nové Dílny »Sibi et posteris«,

24. června k Slavnosti růží a

21. října k oslavě sedmdesátin Nejj.·. Svrch.·. Kom.·. bra Alfonse Muchy, jenž byl při této příležitosti jmenován čestným Mistrem všech našich Lóží. — Nár.·. Vel.·. Lóže pak projeví svou úctu k svému Svrch.·. Kom.·. vydáním representačního díla o československém zednářství, které ponese dedikaci bru Muchovi, vížící se k jeho sedmdesátinám.

Úprava našeho Chrámu byla stkvěle doplněna pietním »Památníkem mrtvých«, jenž nám před vstupem do Chrámu připomíná, abychom nezapomínali těch, kteří již odešli, a abychom si pozno-

vu uvědomovali majestát smrti, jenž nám vyměřuje krátký čas k životní práci. Je to ale současně stkvělé umělecké dílo, vyšlé z rukou dokonalého Mistra zednáře.

Náš poměr k Veliké Lóži »Lessing zu den drei Ringen« byl stejně srdečný jako v letech předchozích a je velmi potěšitelno konstatovati, že zejména při slavnostních příležitostech konají se vzájemné hromadné návštěvy v obou Chrámech. — Za odešedšího bra Brabce byl ustanoven garantem přátelství br.·. Alexander Zeyer, Mistr Lóže »Sibi et posteris«.

Počet členů zvýšil se během minulého roku o 66, takže k 31. prosinci máme řádných členů 482. Jednotlivé Lóže zaznamenaly členů: J. A. Komenský 75 (+ 11), Národ 63 (+ 9), 28. říjen 59 (+ 5), Jos. Dobrovský 47 (+ 4), Dílo 42 (— 3), Kollár 39 (+ 3), Pravda vítězí 39 (+ 9), Sibi et posteris 37 (+ 13), Cestou světla 32 (+ 3), P. Jos. Šafařík 28 (+ 10), Bernard Bolzano 21 (+ 2).

Činnost jednotlivých Lóží mohu zde podati pouze ve velmi stručném výtahu:

Lóže »Jan Amos Komenský« v Or.·. Praha oslabena jsouc přestupem 16 bratří do nově založené Dílny »Sibi et posteris«, starala se především o doplnění svých řad, a obhájila si i nadále primát pokud se týká počtu členstva. Minulý rok dosvědčil, že Lóže ta má velmi pevné základy, neboť dovedla nejen svůj činovnický sbor dobře doplniti, nýbrž mohla se ve zvýšené ještě míře věnovati svému poslání. Přepracován byl domácí řád, vydány nové legitimace, vykonány instrukční práce, a nebylo opomenuto ani péče o luftony. Tato Lóže má stále v patrnosti restauraci hrobu Jana Amose Komenského v Naardenu, jehož výzdobu Lóže provede vlastním nákladem a účast tu si zajistila intervencí u ministra školství. Harmonie a vnitřní soulad této Lóže jest již tradiční. Dílna byla svolána k 29 pracem, jež měly vesměs dobrou návštěvu i krásnou obsahovou náplň. Mistrem Lóže byl br.·. Zd. Helfert.

Lóže »Národ« v Or.·. Praha vykazuje neméně rušný život. Narýsované kresby jasně ukazují směrnici činnosti této Lóže: aktivní zájem na zednářství našem, ale i zájem na zednářství zahraničním. Lóže »Národ«, dosud přísně v sebe uzavřená, uznává význam spolupráce s Lóžemi jinými, její členové jsou častými hosty v LL.·. ostatních i v LL.·. německých, srdečné styky jsou pěstovány zejména s bratry jihoslovanskými a rumunskými. Vnitřní ucelenost, vyrovnanost a svornost jsou největším aktivem Lóže »Národ«. Odchod milovaného bratra Syllaby způsobil Lóži hluboký zármutek, který je sdílen všemi bratry Lóží ostatních. Dílna byla svolána ku 32 pracem, z nichž bylo obřadných 12, a v nichž bylo narýsováno 23 kreseb. Mistrem Lóže v prvém pololetí byl br.·. Josef Folprecht, ve druhé br.·. Václav Hora.

Lóže »28. říjen« v Or.·. Praha zůstala i v tomto roce věrna své tradici: živě reaguje na vše, co zasluhuje pozornosti zednářovy: ať je to život zednářský či veřejný, ať je to věda nebo politika, národní hospodářství nebo literatura, — ke všem význačným i časovým problémům kulturního života přikládá Lóže »28. říjen« své zednářské pravítko a hledá zednářův zájem. Tím je dán této Lóži osobitý ráz a přitažlivost. Dne 8. ledna 1930 oslavila své desetiletí a může dnes s uspokojením pohlédnouti zpět na svou živou činnost uplynulých 10 let. Za minulý rok pořádala 20 prací, z nichž obřadných bylo 8. — Mistrem Lóže do ukončení pracovního období byl br.·. Karel Stloukal, nyní je kladivo v rukou br.·. Vincence Lesného.

Lóže »Dílo« v Or.·. Praha pokračuje svým již ustáleným tempem ve své práci, která nese všechny známky vyrovnanosti a jistoty. Pět bratří vystoupilo z Lóže, aby se stali spoluzakladateli Lóže »Sibi et posteris«. Prací bylo konáno 15, z nichž obřadných 8, a kresby v nich narýsované obíraly se většinou otázkami zednářskými. Mistrem Lóže byl v prvém pololetí br.·. Matouš-Malbohan, ve druhém br.·. Václav Stieber.

Lóže »Bernard Bolzano«, Or.·. Praha, z našich Lóží početně nejslabší, vykonala 19 prací, z nichž obřadných 5. Mateřská její Lóže »28. říjen« nezapomíná své dcery a stejně jako dříve i v roce minulém účastnili se bratři obou Lóží vzájemně činnosti v obou Dílnách, čímž je dán i ráz práce, shodný s Lóží mateřskou. Mistrem Lóže v prvém pololetí byl br.·. Frant. Kadeřávek, ve druhém br.·. Josef Schránil.

Lóže »Pravda vítězí« v Or.·. Praha ve svém druhém roce po vnosu Světla zaznamenává zvýšenou činnost nejen v doplňování svých řad (počet členů stoupl o 30 procent), ale i v práci zednářské, řízené v prvém pololetí brem Jos. Tůmou, ve druhé br.·. Bertholdem Theinem. 11 obřadných a tolikéž konferenčních prací obsáhlo bohatou myšlenkovou sféru. Obřadné práce obíraly se v prvé řadě otázkami zednářskými, ale i věcmi kulturními, kdežto práce konferenční jednaly o aktualitách veřejného života sociálního, finančního, politického i technického. Dvě

Práce byly konány společně s mateřskou Lóží »Jan Amos Komenský«.

Lóže »Sibi et posteris« předstupuje po prvé před valné shromáždění s výkazem o své činnosti a dává nám možnost, abychom ji zařadili mezi nejpilnější. Bohatý výsledek své práce opírá se o zkušený a zapracovaný činovnický sbor, převzatý z Lóží »J. A. Komenský« a »Dílo«, který se v nové Dílně dobře uplatnil, a s energii, která může býti vzorem, ujal se řízení svých věcí. Proto už v prvém roce vykonala od vnosu Světla dne 6. dubna 24 prací, z nichž 17 obřadných. Kresby byly věnovány jak tématům zednářským, tak i praktickým otázkám života profánního; na nich měli podíl i dva bratři z Lóží německých. Přáli bychom této mladé dceři, aby se jí i do budoucna dostávalo onoho velikého zájmu a lásky svých členů, kteří se mohou vykázati vysokým, ano maximálním průměrem návštěv prací, to jest 85%, nehledě k tomu, že navštěvují jak obě mateřské Lóže, tak i Lóže německé. Schůzky sester, jichž se účastnily i sestry z jiných Lóží, plně vykonaly svůj dobrý úkol, a přispěly ku prohloubení bratrské pospolitosti. V prvém pololetí byl v čele Lóže br.·. Vilém Nessel, ve druhém br.·. Alex. Zeyer.

Lóže »Josef Dobrovský« v Or.·. Plzeň věnovala se v minulém roce v prvé řadě informativní činnosti o zednářství zahraničním, a to v míře nadmíru pozoruhodné. Narýsované kresby pojednávaly o zednářství v Německu, ve Francii, v Indii, ve Španělsku i Hollandsku, kromě toho ovšem věnována řada kreseb zednářství našemu i aktuelním otázkám života profánního. Plzeňští bratři jsou častými hosty v pražských Dílnách našich i německých, a naopak pražští bratři často navštěvují Lóži plzeňskou; hromadný zájezd do Plzně uspořádala mateřská Lóže »Jan Amos Komenský«. s Lóží »Ludwig Piette zur Aufrichtigkeit und Treue« jsou styky co nejužší a srdečně upřímné. Lóže »Dobrovský« uspořádala propagační přednášku v místním studentském spolku »Radbuza«; přednáška měla velmi pěkný průběh. Sesterskou práci koná Lóže jednou ročně za velkého zájmu bratří a s velmi uspokojujícím výsledkem. O píli plzeňských bratří svědčí 42 prací, z nichž rituelních bylo 19. Mistrem Lóže v prvém pololetí byl br.·. Arna Juránek, ve druhém br.·. Erwin Glaser.

Lóže »Cestou světla«, Or.·. Brno, svolána byla v minulém roce k 24 pracem, z nichž obřadných bylo 8; kreseb narýsováno 18 a z nich nejednou vyšel podnět k řešení otázek, jimiž se zabýval V.·. O.·. i ostatní Dílny. Vždy dobré vztahy k Lóži »Zu den Wahren vereinigten Freunden« byly ještě utuženy tou okolností, že po vzájemné dohodě konají se v jejím novém Chrámu obřadné práce Lóže »Cestou světla«. Pozornost zasluhuje snažení brněnských bratří, aby byly vybudovány základy pro nové Dílny v jiných orientech země moravsko-slezské, ve kterémžto snažení naleznou bratrské pomoci v celém našem řetězu. Mistrem Lóže byl v obou pololetích br.·. Vladimír Groh.

Lóže »Ján Kollár« v Or.·. Bratislava oslavila v říjnu minulého roku pětiletí svého trvání; k radostné této oslavě připojili se také bratří národnosti maďarské a jejich projevy při té příležitosti učiněné jsou důkazem významu zednářství i po stránce národnostní loyality a snášenlivosti. Lóže »Ján Kollár« koná záslužnou práci také tím, že udržuje dobré styky s Lóžemi ve Vídni, kamž bratislavští bratří často dojíždějí. O založení kroužku »Ján Milec« v Žilině zmínil jsem se již dříve. O intensitě činnosti Lóže svědčí 43 prací (z toho 7 obřad.), které byly vesměs dobře navštěvovány, nehledě k vzájemným návštěvám s Lóžemi »Zur Verschwiegenheit« a »Testvériség«. — V prvém pololetí byl Mistrem Lóže br.·. Albert Milota, ve druhém br.·. Josef Bobek.

Lóže »Pavel Josef Šafařík«, Or.·. Košice, má všechny důvody k tomu, aby se z vykonané práce radovala. Překvapí vás, drazí bratří, uvedu-li, že tato Lóže, která je dosud početně dosti slabá, vykonala za uplynulý rok 60 prací, z nichž bylo obřadných 22 a 6 (rovněž obřadných) prací společných s Lóží »Resurrexit«. A při tom budiž zvlášť uvedeno, že výběr volených kreseb je určován předem vypracovaným plánem, v němž prvé místo zaujímá znalost vývoje a podstaty zednářství, jeho rituelní otázky a symbolika. Významným pro Lóži dnem je den konání práce na oslavu narozenin presidenta republiky, kdy bylo přítomno 47 bratří z L.·. »Resurrexit«, jejichž mluvčí svou kresbou daleko překročil rámec loyality, předepsaný naším Řádem k hlavě státu a dokumentoval tím více než pouhou zdvořilost maďarských bratří vůči našemu presidentu i našemu státu. Zaslouží proto Lóže »P. J. Šafařík«, aby její činnost v tomto ohledu byla zvlášť s díky kvitována. V Lóži bylo uvažováno i o potřebě založení československé Lóže v Tatrách, aby zahraniční zednáři, návštěvníci Tater, měli příležitost vejíti ve styk s československým zednářstvím; v tomto snažení zajistila si Lóže již spolupráci bratří z Lóže »Zips

unter der Tatra«, v Or.·. Kežmark. — V obou pololetích byl Mistrem Lóže br.·. Stanislav Stuchlík.

Uvážíme-li, drazí bratří, vše, co zde bylo dnes řečeno o činnosti souhrnu československých Lóží a uvědomíme-li si, že méně než 500 bratří dovedlo tuto velikou práci vykonati, domnívám se, že máme právo konstatovati, že jedině zednářské Dílny dovedou soustřediti tolik úsilí a píle. Není to jenom vykázaných 330 prací — daleko větší ještě je práce ciferně nezachytitelná, práce na vlastní hrubé krychli každého z nás. Nechť Moudrost, Síla i Krása provázejí naši práci další! F. Richter.

Z DÍLEN.

Nejj.·. br.·. A. Groussier, expresident a čestný velkodůstojník obedience Grand Orient de France v Praze.

Po návštěvě Vel.·. Lóží v Cařihradě, Athénách, Sofii, Bělehradě a Budapešti vracel se Nejj.·. br.·. A. Groussier do domova přes Prahu, kteroužto navštívil 7. května 1931. Byl očekáván na nádraží delegacemi obou čsl. obediencí. Po vřelém uvítání odebral se do hotelu a odpoledne zúčastnil se pohřbu br.·. Moučky. Téhož dne přijeli do Chebu brbr.·. D. Lewis a J. G. Stockholm, členové L.·. »Shakespeare« v Paříži G. O. D. F. (Byli očekáváni br.·. Matějovským a nastoupili z Chebu cestu ku Praze autem přes Mariánské Lázně a Karlovy Vary. Večer poseděli s b.·. Vonkou u družného b.·. Matějovského. Pozn. red.)

Druhý den ráno prohlédli si b.·. Groussier, Lewis a Stockholm Prahu. Provázel je b.·. C. Pierre. V poledne byl ku poctě b.·. z Paříže společný oběd na Barrandově. Přítomni byli Nej.·. V.·. M.·. br.·., Vel. Taj. br.·. Schwarz a dvacet bratří. Při obědě rozvinula se čilá a zajímavá debata o časových otázkách. Odpoledne navštívili francouzští bratří Strahov a Loretu.

Večer dne 8. V. byla slavnostní práce u V. N. L. Čs., řízená Nej. V. M. br.·. Weignerem. Po slavnostním uvedení do chrámu a pozdravení, požádal V. M., aby hosté bratří Groussier, Lewis a Stockholm zasedli v Orientě. K této slavnostní Práci dostavil se též a to s četnou delegací Nejj. V. M. V. L. »Lesing« (nedávno před tím zvolený br.·. Günthersberger) a po vřelém uvítání pronesl velmi pěknou řeč o spolupráci.

Po uvítání hostí ujal se slova br.·. Groussier, známý stkvělý řečník mezinárodního významu, jehož jméno z dějin K.·. U.·. ve Francii zajisté nikdy nevymizí. Kresba jeho, asi půl hodiny trvající, byla velmi zajímavá. Br.·. Schwarz jakožto čest. člen L.·. »Shakespeare« oslovil brbr.·. Lewis a Stockholma a vyslovil svou radost, že oni jakožto čest. členové Lóže.·. »Dílo« navštívili Prahu.

Po zdařilé práci následovala slavnostní Bílá tabule v Autoklubu ČSR, a měla ráz velmi srdečný. Předsedal Nejj. V. M. br.·. Weigner; po jeho pravici zasedli bratří.·. Groussier a Stockholm a po levici bratří Nej. V. M. V. L. »Lessing« br.·. Günthersberger a br.·. Lewis, jakož i mnoho význačných bratří V. L. »Lessing«.

Byl to velmi významný večer, při němž sešli se brbr.·. tří různojazyčných zednářstev, a bedlivý pozorovatel mohl s potěšením viděti utvrzenou shodu zástupců trojího zednářstva s jich Vel.·. Mistry a representanty. Jako poslední řečník velmi případně a stkvěle promluvil člen L.·. »Shakespeare« a čestný člen L.·. »Dílo« exvenerabilis br. . J. G. Stockholm.

V sobotu dne 10. května pozval br.·. Dr. P. Hänsel, Ct. M.·. L.·. »Harmonie« a Garant při G. O. D. F. hosty .·. z Paříže a řadu pražských bratří .·. k obědu v restaurantu Šramotově. Byli přítomni také všichni čtyři čestní členové L.·. »Shakespeare«, žijící v Praze, V.·. M.·. Br.·. Günthersberger a Velcí činovníci obou čs. obediencí.

Týž den večer konala se slavnostní práce Vel.·. L.·. »Lessing« pod vedením Nej.·. V.·. M.·. br.·. Günthersbergera. Dostavila se také silná delegace bří. V. U. L. Čs. pod vedením Nej. Úřad. Vel. Mistra. Po slavnostním uvedení brbr.·. Lewise a Stockholma do Chrámu, vstoupil Nejj. Expresident G. O. D. F. br.·. Groussier, Vel. M. Günthersberger jej uvítal a Ct. M. L.·. »Harmonie« oslovil a uvítal pařížské bratry stkvělou francouzskou řečí.

Potom narýsoval stkvělou Desku br.·. Groussier, při čemž přítomní opět poznali jeho vynikající řečnický talent. Když skončil, vyzval Vel.·. M.·. Günthersberger Ct. M.·. L.·. »Adoniram zur Weltkugel« br.·. Winterberga, aby se ujal slova. Ct. M.·. Winterberg vyzval Nej. V. Obřadníka Nej. V.·. L.·. »Lessing zu den drei Ringen« čestného M.·. L.·. »Adoniram zur Weltkugel« a čestného člena L.·. »Shakespeare« v Paříži G. O. D. F. bratra Dr. E. Poppra, aby uvedli do Orientu brbr.·. Lewise a Stockholma, oba z Lóže »Shakespeare«.

Ct. M.·. br.·. Winterberg oslovil oba

Na Barrandově po bratrském obědě dne 8. května 1931.
Skupina pražských bratří a hosté: A. Groussier, D. Lewis, J. G. Stockholm.

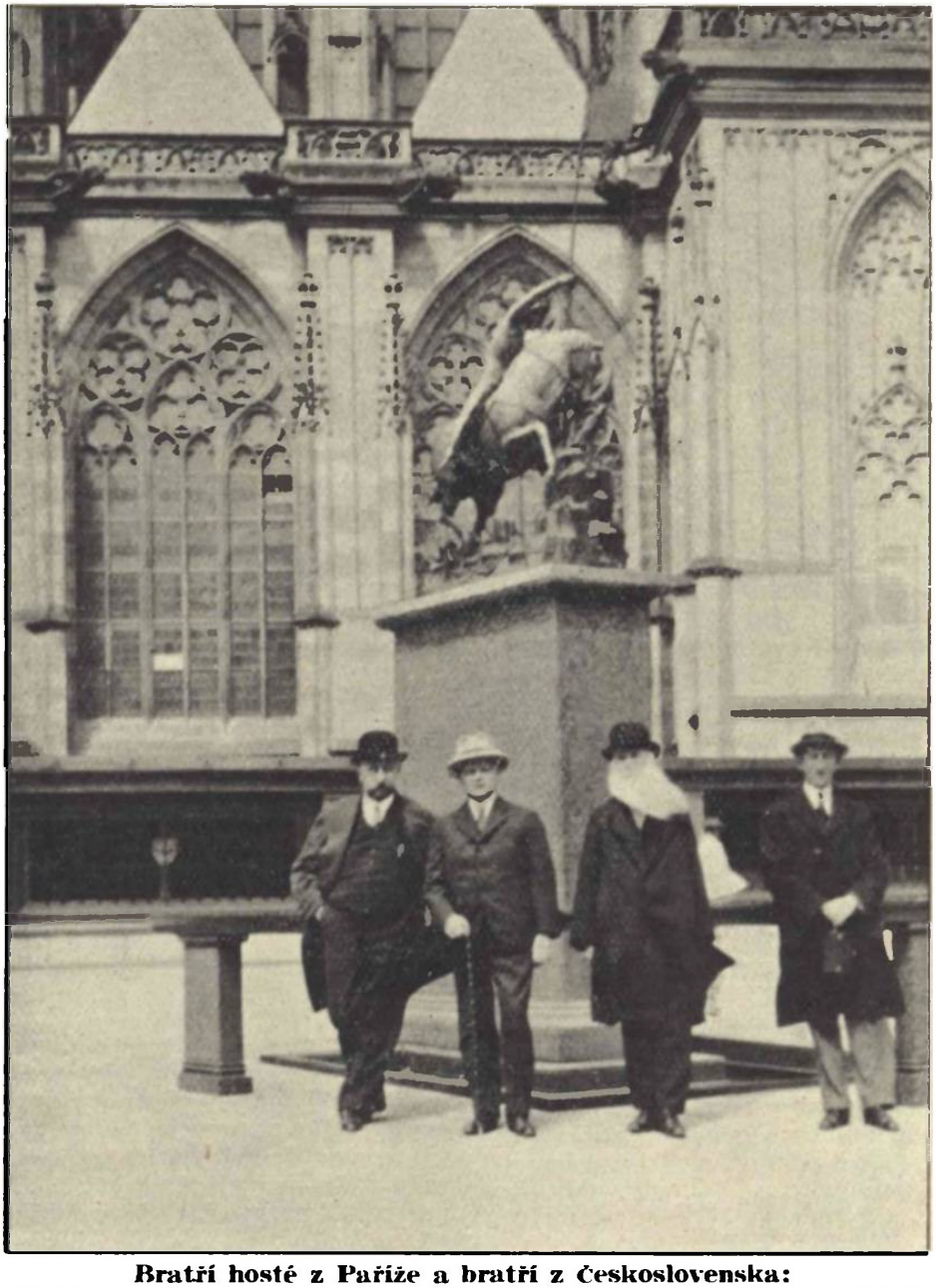

Bratří hosté z Paříže a bratří z Československa:
B. A. Groussier, Off. d'H. GODF, J. G. Stockholm, Ex-V. L. Shakespeare, GODF, Const. Pierre, L. Jos. Dobrovský NVLČ, F. M. Matějovský, L. Shakespeare — GODF a Komenský NVLČ, fotografováni 8. května 1931 na třetím nádvoří Pražského hradu. V pozadí socha svatého Jiří a katedrála sv. Víta.

bratry z Lóže »Shakespeare«, oznámil jim, že Ř.·. a Dok.·. L.·. »Adoniram zur Weltkugel« v Or. . Praha, berouc v úvahu vynikající zásluhy o K.·. U.·., jakož i staré již přátelství, jež poji po léta LL.·. »Shakespeare« a »Adoniram«, usnesla se jednomyslně zvoliti oba bratry D. Lewise a J. G. Stockholma Ř.·. a D.·. L.·. »Shakespeare« G. O. D. F. svými čest. členy. Poté C.·. M.·. Winterberg dekoroval oba nově zvolené čestné členy odznakem na stuze Ř.·. a D.·. L.·. »Adoniram«.

Slavnostní Bílá tabule, za předsednictví V.·. M.·. br.·. Günthersbergera měla právě tak srdečný ráz jako předešlého večera. Po připitcích, jež proslovili: Nej. V.·. Obřadník V. L.·. »Lessing« br.·. Dr. E. Popper, Nej.·. br.·. Groussier, Günthersberger, Ct.·. M.·. br.·. E. Winterberg, promluvil a poděkoval za vřelé a br.·. přijetí jménem pařížských brbr.·. exvenerabilis L.·. »Shakespeare« a nově zvolený čest. člen L.·. »Adoniram« br.·. J. G. Stockholm.

Nejj. br.·. A. Groussier zdržel se v Praze pak ještě do pondělí. Ráno 11. května nastoupil cestu do Vídně k návštěvě V.·. L.·. rakouské, odkudž přes Ženevu se vrátil do Paříže, Bratři D. Lewis a J. G. Stockholm vrátili se do Paříže hned druhý den po odjezdu br.·. Groussier.

Brbr.·. Groussier, Lewis a Stockholm byli vysoce spokojeni po zájezdu do Prahy a způsob, jak byli přijati jak ve Vel. N. L. Čs. a ve Vel. L.·. »Lessing zu den drei Ringen«, zanechal v nich dojem trvalý. Zájezd jejich do Československa znamená »symbolický trojúhelník«, upevnění a prohloubení bratrských svazků mezi bratry tří obediencí: francouzské, české a německé. Dopřeje-li V.·. S. . V.·. S.·., stavba tato, spojená tmelem bratrství, vícekrát se nezhroutí, nýbrž bude pevně státi ke cti a slávě našeho ctihodného a starobylého bratrstva. F. M. M.

B. Stockholm pronesl tuto řeč u Bílé tabule, připravené hostům z Paříže V.·. N.·. L.·. Čs.·.: Nejj. MM.·., C.·. M.·. a drazí bratří. Jménem drahého bratra Lewise a Ct. M. ř.·. a d.·. Lóže naší »Shakespeare« a svým jménem děkuji Vám srdečně za bratrské a krásné přijetí. My jsme Vás znali alespoň podle jména prostřednictvím bratří dr. Engla, Schwarze a Vonky, jež jsme s radostí svého času pozdravili ve své Lóži v Paříži. Musím také vzpomenouti prostředníka (trait-d'union) bratra Matějovského, jenž nám věnoval svůj volný čas, aby nám ulehčil pobyt v Praze a pomohl našemu sblížení s Vámi. — S velikým pohnutím přijali jsme od Vás krásné klenoty a diplomy, jež jste nám láskyplně věnovali prostřednictvím delegátů bratří Schwarze a Vonky. — Usoudili jsme, že nejmenší, co můžeme po tom učiniti, bude naše cesta do Prahy, abychom Vám osobně poděkovali. To je hlavní příčina, jež nás uvedla mezi sloupy Vašeho krásného Chrámu. Jsme šťastni, že se nám cesta umožnila v době, kdy je v Praze návštěvou Vel. Osv. bratr Groussier, člen Ň.·. R.·. a bývalý vice-president poslanecké sněmovny francouzské. — V dopise, jejž jste nám poslali s diplomy, děkovali jste nám za úsilí, jež jsme skromně nasadili k umožnění bližších styků obou našich bratrských obediencí. Inspirátor našich snah byl br.·. Matějovský, jemu patří všechna čest a chvála a jemu jsme my povinni díkem za úspěch. Pokládáme si za čest, že jsme jej iniciovali jako člena své Dílny. Velmi vděčně jsme přijali jeho Desky, které v naší Dílně rýsoval o Vašich velkých mužích, o Husovi a Masarykovi. — Naše Lóže, přičleněná ke G. O. D. F., vzala si za úkol povzbuzovati a utvrzovati pokud stačíme mezinárodní styky svobodných zednářů, hlásati jejich učení, a uskutečňovati heslo bratrství. Bez bratrství, drazí bratří, není pravé svobody ani rovnoprávnosti. Neshody a předsudky dosud vládnou světu, svět je dosud více rozdělen, nežli sjednocen. Demokracie, drazí bratří, nemůže oživnouti bez bratrství. Za našich dnů, dík vědeckým výsledkům, světy se sbližují. Nahlížíme, jak je potřebí našich bratrských styků k hledání společného cíle v zájmu celého světa, ať již zednářského či nezednářského. My, svobodní zedníři, jsme povoláni dávati příklad. My máme býti prvním předvojem bratrství všesvětového. My máme ustavičně hledati příležitost, jak to bratrství uplatňovati. Neomezíme se jenom na bratrstvo zednářské, musíme podávati bratrsky ruku všem. Na všech leží lidský závazek, ať již jsme kterékoliv národnosti. Od zrození až do zhasnutí máme stejné potřeby, stejné snahy, stejné starosti, stejné radosti. Člověk zůstane členem lidské rodiny, byť by se zrodil nevím pod kterou oblohou. Vždy se nám ozývá člověk za kterýmkoli úsilím. Uvědoměme si to ze všech sil a tak zaručíme bratrství všesvětové, jež jediné může zajistiti pokoj a zdar lidstvu . . .

Péče o výchovu našich dětí.

Při soustavné výchově a činnosti v L.·. »JAK.« bylo usilováno, aby náš bratrský Řetěz byl spiat opravdu pevným poutem přátelství a bratrské lásky; proto bylo uvažováno delší dobu i o tom, jak zapojiti také naše ženy i děti v širší rámec naší rodiny. Byli jsme si vědomi různých pře-

kážek i obtíží. Nechtěli jsme ani na počátku a nechceme ani v budoucnu nic měniti na ustanoveních Řádu, naprosto pak nemínili jsme své ženy připojiti nelegálně k přímé z.·. práci.

Proto bylo velice obtížné nalézti správnou formu a vytyčiti hned od počátku pevný program.

Ten byl dán zhruba těmito zásadami: Chceme své ženy i dospělé děti informovati o zásadách Řádu, aby o něm nečerpaly zkreslené informace z pramenů nám nepřátelských. Byla přijata tato zásada: Informace o s.·. z.·. budou podávány tak, aby nebylo prozrazováno nic z tajemství učení a obřadů, budou podány formou, obvyklou pro informování profánního světa: Informační činnost budiž vedena soustavně, aby byla předem vyloučena nahodilost a nestálost, neboť jde o naše nejbližší, o naše nejmilejší a nejdražší. Bude se usilovat, aby rodinná i mimoškolní výchova byla usměrněna vysokými našimi ideály, dobra, pravdy, krásy a lásky. V neposlední řadě v programu našem mezi jiným bylo vytyčeno i heslo: »Poznejme milé svých bratří, abychom se při tomto seznání naučili opravdové vzájemné úctě, abychom se měli opravdu bratrsky, účinně rádi.«

Těmito zásadami vedeni ve snaze o prohloubení zednářské práce, rozhodli jsme se dne 27. ledna 1931, přistoupiti k realisování naznačeného programu. Bylo usneseno, po náležitém uvážení, přizvati k spolupráci naše ženy.

Při společné schůzce, vykonané dne 30. ledna t. r., po referátech bratří Helferta a Šebla, byl ustaven výbor pro péči o děti bratří z Lóže Jan Amos Komenský. Předsedkyní zvolena s. Hurtová, místopředsedkyní s. Volfová, jednatelkou s. Erbenová, pokladní s. Helfertová, vedoucí besídek s. Kubalová a Baštýřová. Z bratří byli delegováni k poradám: Kubala, Šebl a Vonka. Okruh pracovnic byl rozšířen o s. z Lóže »Pravda vítězí«, z nichž se hlavně zúčastňovaly s. Sedmíková a Seydlová.

Při prvé plenární výborové schůzi, konané 6. února, byla rozvržena práce a ustanoven její postup.

Za uplynulé období, od února do května pořádány byly tyto podniky:

Čtyři besídky pro mládež, jichž se zúčastnilo celkem 559 osob.

První besídky »Seznamovací«, kde účinkovali pouze dospělí, 28. února, zúčastnilo se jedenapadesát dětí a 140 dospělých, celkem 191 osob.

Při druhé, jen dětské besídce, konané 21. března, účinkovaly jen děti. Zúčastnilo se jí 53 dětí, 151 dospělých, celkem 204 osoby.

Třetí besídka byla pořádána pod heslem »Pravda, krása, láska« dne 25. dubna. Zúčastnilo se jí 44 dětí, 58 dospělých, celkem 102 osoby.

Čtvrtá besídka byla pořádána 28. března pro nejmenší, jichž bylo 12. Dospělých byl 30, celkem 42 osoby.

Besídky pořádány byly vždy v sobotu o 4. hodině v restauračních místnostech v Dittrichově ulici č. 9.

Děti byly vždy pohoštěny čokoládou a zákusky. Celkem bylo pohoštěno 160 dětí, což vyžadovalo nákladu 650 Kč. Mimo to byly děti podarovány vždy tužkami, gumami, vějířky, sáčky s toalet. potřebami, balonky, zápisníčky atd.

Čistý výtěžek z těchto besídek činil 1287.40 Kč, z čehož výboru, jenž pečuje o skrytou bídu, dáno 560.— Kč. Na spořitelní knížku bylo uloženo 727.40 Kč.

Pro dorost byly uspořádány tyto vycházky: 1. 14. března do Městské knihovny. Výklad podal br.·. Gintl. Zúčastnilo se 28 osob. — 2. 22. března na Vyšehrad. Výklad podal b. Šebl. Zúčastnilo se 11 osob. — 3. 25. března do filmového ateliéru AB. Výklad podal b. Beneš. Účastníků bylo 35. — 4. 29. března do atelieru b. Wiesnera, při čemž uctěn b. Wiesner, jenž dosáhl šedesátky a b. Žižka padesátin. Účastníků bylo 24. — 5. 11. dubna do tiskárny »Legiografie«. Účastníky provedli bratří Richter a Jiránek. Účastníků bylo 38. — 6. 18. dubna do knihovny Národního musea. Výklad podal b. Volf, účastníků bylo 39. — 7. 26. dubna do výstavy Jednoty výtvarných umělců. Výklad podal b. Blažíček. Účastníků bylo 24. — 8. 6. června uspořádána procházka Prahou s 10 účastníky. — 9. 14. června vycházka do zákulisí Nár. divadla, účast 32 osob. Celkem pořádáno 9 vycházek, za účasti 241 osob. — Z ostatních podniků nutno se zmíniti o veřejné přednášce bratra dr. J. Volfa: »Zednářství, jeho cíle etické a kulturní«, kteréž se zúčastnil v plném počtu náš dorost, jenž měl při tom pořadatelství, naše ženy i ti, kdož se zajímají o naše cíle. Přednáška byla pořádána 27. února ve velkém sále České techniky za účasti 360 osob.

Druhým naším veřejným podnikem byl koncert Bakulových zpěváčků dne 29. dubna, uspořádaný ve velkém sále Ústřední knihovny pražské, který se úplně vydařil. Sešla se tam naše zednářská rodina i všichni ti, kteří s námi sympatisují, celkem 717 osob. Čistý výtěžek byl 3.899.75 Kč.

Za uplynulé období pořádáno Sdružením, jež pečuje o zednářské děti, celkem 15 podniků, s celkovou účastí 1857 osob. Z podniků těch je čistý zisk Kč 4617.15, které jsou uloženy v záložně a jsou k disposici pro další péči o zednářské děti. F. Š.

Tajemnická zpráva

o činnosti L.·. P. J. Šafařík v Or.·. Košice od 1. IX. 1929 do 31. VIII. 1930.

Činnost uplynulého období možno právem označiti jako velmi intensivní, radost z vykonané práce působící. Dílna za uplynulé období konala vlastních Prací 52. Prací společných se sesterskou Dílnou Resurrexit 5. Celkem tedy 57 Prací. Béřeme-li v úvahu, že prvá Práce konána byla dne 7. IX. 1929 a poslední dne 25. VI. 1930, jinými slovy, odečteme-li dva měsíce prázdnin, zbývá nám 44 pracovních týdnů a uvážíme-li dále, že za tuto dobu konáno bylo celkem 57 Prací, jest ihned zřejmo, že v tomto pracovním období byla řada týdnů, ve kterých konány byly Práce dvě anebo i více. To snad samo o sobě nestačilo by k tomu, aby mluveno bylo o intensitě práce, ba spíše mohlo by to svádětí k úsudku, že činnost Dílny byla spíše extensivní nežli intensivní. Při bližším rozboru této činnosti seznáme ihned, že rčení o intensitě práce voleno bylo vhodně a přiléhavě.

Z počtu konaných Prací bylo: Prací řádných prvého stupně (t. j. prací rituelních) 22; Prací konferenčních I. st.·. 16. K tomu 5 společných Prací s Dílnou Resurrexit, které byly vesměs Pracemi rituelními I. st.·., dá nám číslo 27 Prací řádných v I. st.·., a je tedy poměr Prací řádných k Pracím konferenčním velmi příznivý.

Práce II. st.:. konány byly toliko 3. Z toho byly 2 Práce řádné a 1 konferenční. Poměrně malý počet Prací II. st.·. dlužno vysvětliti tím, že Dílna jest dosud ve stadiu růstu a jest tudíž počet bří.·. ve II. st.·. počet poměrně malý a jednak jest právě se zřetelem na převažující počet bratří I. st.·. nutno věnovati větší pozornost Pracím v I. st.·.

Prací ve III. st.·. konáno bylo celkem 11. Z toho byly 2 Práce řádné a konferenčních 9, ve kterých vyřizovány byly nejvniternější záležitosti Dílny.

Z výpočtu Prací konaných dlužno dále uvésti, že byly konány 3 Práce recepční, ve kterých bylo recipováno celkem 8 nových bří.·.

Zvýšení mzdy ve II. st.·. konáno bylo ve 2 Pracích a byla zvýšena mzda 5 břím.·. Ve třetím stupni bylo provedeno zvýšení mzdy ve 2 Pracích a byla zvýšena mzda 3 břím.·.

Aby ale ještě lépe bylo zřejmo, že rčení o intensitě práce bylo voleno vhodně a přiléhavě, budiž konstatováno, že v těchto Pracích předneseny byly celkem 24 kresby.

V jedné z prých Prací Ct.·. M.·. Br.·. Stuchlík ve svém zahajovacím proslovu upozornil na to, že vedle intensity práce jest třeba dbáti i její systematičnosti. V prvé řadě že je třeba věnovati dostatečné píle a pozornosti znalostem vývoje a podstaty zednářství, jeho rituelním otázkám a symbolice; při stejné potřebě věnovati dostatek pozornosti recentním otázkám dne, promítaným s hledisek zednářské ethiky a ideologie.

Výčet přednesených Kreseb sám o sobě postačí k tomu, do jaké míry tato vůdčí idea byla plněna, a do jaké míry zásadě této bylo vyhověno. Předneseny byly v běžném pořadí tyto kresby: Janeček: Symbolický význam zasvěcování, 2 Kresby, Pospíšil: Katechese pro neofyty, Stuchlík: Systematická činnost Dílny, Frankenstein: Referát o posledním ročníku časopisu Die Drei Ringen, Pospíšil: Posmrtná vzpomínka na bry.·. odešlé do Věč.·. Or.·., Ulrich: Všeobecná Liga zednářská, Stuchlík: Rotary a rotariáni, Križko: Na okraj knihy Na západní frontě klid, Pospíšil: Za bratrem Výškem, Frankenstein: Za br.·. Hartmannem, Surový: Máme-li hledati nové ideály, Měska: Racionalisace, Moravec: Nové směry výtvarného umění, Sedláček: Martinisté a illuminátě, Durďák: Zpráva ze zasedání V.·. O.·., Duba: Referát o anglickém časopise Buletin V.·. L.·. státu Ohio, Amerika, Pospíšil: Slavnostní řeč k osmdesátinám p. presidenta, Sepesi: Slavnostní řeč k osmdesátinám p. presidenta, Sýkora: Funkce bursy v životě společenském, Janeček: Zasvěcovací rituál martinistů, Kamberský: Sociální a hygienický úkol města, Križko: Psychologie davu, Janeček: Některé základní poznatky zednářské, Vojáček: Genesis zednářství, Janeček: Symboly zednářské v ritu zasvěcovacím, Ulrich: Příspěvek k sociologii zednářství.

Z výpočtu Prací jde najevo, že i po stránce systematičnosti Dílna úkol svůj do značné míry splnila. Budiž konstatováno, že přednesené Kresby svědčily vesměs o dostatku dobré vůle a píle přednášejících a měly značnou poměrně úroveň.

Lesklou a opravdu radostnou byla Práce, konaná na oslavu osmdesátin p. presidenta T. G. Masaryka. Dny výročí narozenin p. presidenta republiky mají v Dílně naší už svoji dobrou, ustálenou tradici a jsou to dny, kdy obě v Or.·. košickém se nalézající Dílny zednářské, P. J. Šafařík a Resurrexit, konají každoročně společnou Práci, věnovanou oslavě tohoto velikého myslitele, zednáře bez

zástěry, a jsou vždycky radostným dostaveníčkem zednářské rodiny košické. Slavnostní Práce, konaná dne 7. března m. r., byla ale toho vrcholem. Z Dílny Resurrexit přítomno bylo 47 bří.·. Kresba, kterou jménem Dílny Resurrexit přednesl br.·. Sepesi, byla dokladem, že úcta, které těší se president T. G. Masaryk v kruzích zednářů maďarských, daleko přesahuje rámec loyality, předepsané řádem zednářů k hlavě státu, a že je to akt opravdové úcty a lásky k muži, který se tolik zasloužil za lidský pokrok.

Budiž s tohoto místa břím.·. L.·. Resurrexit za účast jejich při této Práci vřele poděkováno a budiž jim poděkováno i za účasti při jiných Pracích. Účasti tyto svědčí nejlépe o tom, že spolupráce zednářská není jim prázdnou frází a že berou ji vážně i seriosně.

Dílna zažila mimo to ještě jednu významnou a radostnou Práci, kdy navštívil nás Nejv.·. Vel.·. M.·. br.·. Dr. Tichý. Také této práce zúčastnili se bří.·. L.·. Resurrexit ve velikém počtu, a projev, který při příležitosti této učinil jménem této Dílny její Ct.·. M.·. br.·. Záluský, byl výrazem nejúprimnější br.·. lásky a br.·. oddanosti této Dílny k naší národní obedienci.

Návštěva representanta V.·. N.·. L.·. Československé zanechala v Dílně naší velmi milou upomínku a byla nám neobyčejnou vzpruhou k další naší činnosti. Dílna ji mileráda jako takovou kvituje.

Mimo jiné účasti na Pracích dílny Resurrexit zúčastnila se Dílna naše zejména oslavy 30letého trvání této Dílny. Při příležitosti učinil projev za Dilnu naši Ct.·. M.·. br.·. Stuchlík. Naše Dílna zúčastnila se také početné slavnosti vnosu Světla do nově vzkříšené Dílny »Karpat« v Or.·. Užhorod.

Z projevů zástupců cizích L.·. budiž zde mimo jiné ještě vzpomenuto br.·. Hefty z Dílny »Zips und Tatra«, který v něm hlavně zdůraznil potřebu spolupráce s Lóžemi československými a potřebu zřízení československé Lóže zednářské v Tatrách, aby byla dána možnost a příležitost cizincům zednářům, kteří každoročně navštěvují Tatry, seznamovati se s československým zednářstvím obou obediencí. Slíbil jménem své Dílny ve směru tomto tu nejúčinnější spolupráci.

Také několik návštěv bří.·. z Dílny J. Kollár v Or.·. Bratislava opětovně utužilo dosavadní naše bratrské styky.

Dílna tohoto roku postavena byla před nutnou potřebu rituálu pro Smuteční práci. Zásluhou několika bří.·. byla tato naléhavá potřeba sestavením vlastního rituálu dostatečně vyřešena.

Dílna pořídila si během tohoto pracovního období nové stuhy k odznakům činovníků Dílny a rozdělila odznaky Dílny tak, že pro st.·. I. zavedeny odznaky bronzové, pro II. st.·. odznaky postříbřené a pro III. st.·. odznaky pozlacené.

Pokud se týče poměru našeho k V.·. O.·., můžeme rádi konstatovati, že poměr tento jest velmi srdečný a velmi čilý. Dílna naše v tomto pracovním období předstoupila před V.·. O.·. s obsáhlým návrhem pokud se týče organisace valných shromáždění, voleb atd. do V.·. O.·. a ráda konstatuje, že návrhy tyto doznaly se strany vedoucích činitelů československého zednářství plné odezvy a staly se předmětem podrobného jednání na valném shromáždění a byly z valné části též akceptovány.

Výsledkem těchto návrhů jest i to, že valné shromáždění tohoto roku má býti konáno na Slovensku a sice v Košicích.

Ve V.·. O.·. zasedají za Dílnu naši bří.·. Stuchlík a Durďák, br.·. Ulrich pak jako členy kontroly.

Styky s ostatními Dílnami udržovány jsou i nadále povšechně jenom písemně. Toliko s Dílnou Kollár v Bratislavě je styk tento trochu užší, ač i tu vadí přece jenom přílišná vzdálenost.

Otázce Všeobecné ligy zednářské věnována dostatečná pozornost a Dílna stanovila br.·. Měsku jako stálého referenta pro záležitosti ligy. Také otázkou organisace mládeže se Dílna zabývala. Pro naprostý nedostatek této musela zůstati otázka tato ovšem otevřena.

Písemná agenda Dílny činila v tomto období 425 podacích čísel. Velikou ztrátu utrpěla Dílna onemocněním br.·. Frankensteina, jehož nepřítomnost velmi těžce pociťuje.

Dílna čítala na počátku pracovního období 16 aktivních členů. Během tohoto pracovního období přijala 8 nových členů a měla na konci pracovního období 24 aktivní členy. Čestnými členy M.·. jsou bří.·. Danko, Hlavinka a Mucha. Do Věč.·. Or.·. odešel čestný člen M.·. br.·. Hartmann.

Konče tuto zprávu, mám jediné přání, aby V.·. S.·. V.·. V.·. M.·. popřál nám klidného vývoje, všem břím síly a chuti k další činnosti k slávě Král. Umění.

Předneseno a schváleno v Práci dne 10. II. 1931.

HLASY ZVENČÍ.

Urania. Instituce k propagování zednářských ideí byla založena německými bratřími v Bratislavě. Je to spolek Urania, jenž přednáškami, promítáním světelných obrazů a podobnými prostředky bude hledět, aby zednářské idee přiblížil široké veřejnosti.

Osobně pocítil redaktor tohoto listu ztrátu, když se z dubnového čísla časopisu Die drei Ringen dověděl, že v Liberci zemřel komerční rada bratr Ludvík Edelstein právě v den 71. narozenin. — Svého času přijali mne bratří v Liberci opravdu bratrsky, bratr Edelstein mne zahrnul osobní přízní. Snad mu přišlo jako volání mládí, když mi mohl vypovědět, z jakých trudných začátků se vyšvihl na vynikajícího odborníka v oboru textilií a galanterie až na předsedu Severočeského úvěrního ústavu. — Měl plné právo, aby se pochlubil skvěle zařízeným obchodním domem, kde jsi cítil organisačního ducha, pilnou ruku a při tom dobré srdce, jež se nikdy nezavíralo k hlasu strádajících. Odnesl jsem z rozhovorů s ním velké povzbuzení k usilovné práci na kameni. — Vzpomínám ho velmi srdečně.

R. J. Vonka.

Charitas. Dubnové číslo časopisu »Die drei Ringen« má mimo jiné zajímavé články také statistiku dobročinné energie za leta 1929 a 1930 podle LL.·., podle počtu členů a upotřebených Kč.

Hiram	126	123	95.475	87.580
Harmonie	110	85	98.577	87.069
Freilicht	80	77	65.000	21.000
Adoniram	51	36	35.000	16.365
Kette-Žatec	32	35	20.100	20.672
Latomia	69	66	21.724	17.656
Munificentia	83	81	40.630	41.335
Verschwiegenheit	69	73	33.700	30.000
Testsveriség	103	101	14.640	75.000
Resurrexit	97	88	16.280	12.300
Felicitas	43	39	4.980	6.400
Quelle des Heils	52	48	25.000	3.540
Drei Lichter	46	43	12.613	6.700
Ludwig Piette	33	31	20.000	24.375
Vereinigte Freunden	79	67	16.000	25.600
Caritas	usnula			
Phönix	usnula			
Goethe	32	31	5.000	10.000
Humanitas	38	31	2.900	3.400
Fides	17	18	4.310	1.310
Brudertreue	27	20	2.200	1.100
Zips	34	28		
Karpath	16		5.000	
	1292	1175	546.629	499.896

Kolik by se rozpočítalo na jednoho bratra?

Porady s rodiči chtějí svolávati bratří z L. Harmonie v Praze. Jde v první řadě o radu a o pomoc rodičům u výchově dětí. Jde o stálý styk rodičů s učiteli.

Dvakrát dá, kdo rychle dá a tak dá stokrát, kdo dá přívětivě. To je obměněný epigram, jenž latinsky začíná: bis dat, quo cito dat. Českou obměnu tohoto lidského pokynu napsal Jan Evangelista Purkyně, o němž bylo v Praze známo, že byl zednář. Však byl proto také poháněn k výslechům na policejním ředitelství: universitní profesor, chlouba pražského Vysokého učení, vědecká hlava známá po celém světě! Vypravuje se podle dokumentů, že Purkyně dostal dopis z Ameriky, na němž byla adresa: J. E. Purkyne Europe. A ta stačila! — Němečtí bratří poskytli v minulém roce v zimních posledních měsících 700 obědů, roku 1931 do konce února jich poskytli 150.000, denně jich bylo až 3000. Použili k tomu na hotovosti 100.000 Kč. Tato sociální práce v duchu zednářském byla vykonávána za součinnosti městské rady pražské, jež k tomu účelu dala k používání místnosti, otop a osvětlení. Při této práci se sešly čtyři pražské Dílny, čtyři Dílny Odd Fellow, tři Dílny B'ne Berith, spolky Sozietät, Hort a Konfraternität. Zaslouží, by bylo zaznamenáno, že některé sestry pracovaly při této akci od 8 hodin ráno do 3 hodin odpoledne. Vedení této akce měl v rukou br. dr. Hecht, docent na německé universitě v Praze.

Parlament humanity chce založiti bratr dr. Arendt, jenž má na mysli soustřediti k společné práci zástupce všech spolků, které mají podobnou ideologii jako SZ. Doufá, že v tomto parlamentě dokázaly by spolky bez ztráty samostatnosti více, nežli kdyby napínaly své síly jednotlivě. Účelem tohoto parlamentu není politika, nýbrž opravdové člověčenství. — Podobné sdružení chtěl založiti nejednou také Komenský. Chtěl založiti Societas lucis, Societas christiana, Societas cruci amicorum, jindy po jeho příkladu chtěli založiti společnost, pro niž zvolili tajemné jméno Antilia. Konec konců zrodilo se z těchto snah SZ. — Jde tudíž bratr dr. Arendt starou cestou světla. Kéž se setkává jenom se zdarem.

Útulky pro učně a domy svobodárny. Němečtí bratří založili v okresích od Karlových Varů až po Labe útulky pro učně, kde se mladým lidem dostane nejen obydlí a stravování, nýbrž také příležitost k dalšímu vzdělání. Stojí to ročně 30 až 50.000 Kč, ale po pěti letech se tyto ústavy tak osvědčily, že je města přejí-

mají do vlastní správy. Podle příkladu ze severních Čech vyberou v každé německé Dílně dva bratry, kteří se spojí s bratrem Bahrinowskym, jak si v jiných krajích počínati podle příkladu, který se osvědčil v severních Čechách.

Veřejné písárny. Němečtí bratří budou zařizovati veřejné písárny, kde by bylo možno zaměstnati osoby bez práce, aby vykonávaly za odměnu písařské práce drobným obchodníkům, kteří by jinak musili na tyto práce nasazovati mnoho času na úkor svého obchodu. Pomůže se na dvě strany: Nezaměstnaným k výdělku, zaměstnaným k ulehčení v práci.

Philantropia v Bratislavě jest spolek, jenž za součinnosti obce a jednotlivců pomáhá v dnešní krisi překonávati neblahé následky hospodářských nesnází. Stravují tam nezaměstnané, zaručují se totiž za „potraviny pro nezaměstnané, k čemuž používají ročně až 160.000 Kč.

Pavilon pro nezhojitelné chce založiti v Praze při veřejné nemocnici VL Lessing zu den drei Ringen podle návrhu a s pomocí jedné ze svých Dcer.

Pátá Dílna německých bratří v Praze se rodí se schválením V.·. L.·. Lessing a bude slouti »Wahrheit und Einigkeit zu den drei gekrönten Säulen«. V čele sedmi zakladatelů stojí bratr Freund. Obnovuje se stará proslulá Dílna, jež před stopadesáti lety vykonala v Praze veliký kus zednářské práce.

Nikdo z Československa, pokud bydlí na jeho území, nebude již přijat za člena Veliké francouzské Lóže (Grande Loge de France) a to znamená také, že nebude přijat do kterékoliv Lóže, jež přísluší pod pravomoc této francouzské zednářské svrchovanosti, dokud nebudou slyšeny obě československé zednářské svrchovanosti. Tak to bylo oznámeno na valném shromáždění německých bratří v Praze dne 7. března.

The Masonic Record. Laskavostí bratra S. je mi uloženo referovati pravidelně podle anglického časopisu, jenž vychází již 11 let a za tu dobu vydal 125 čísel. Věru honosný list: všecek je tištěn na křídovém papíře, má v každém čísle reprodukce, a to velmi zajímavé. V čísle 122 jest vyobrazení starých vzácných klenotů, reprodukce podobizny VM Thomase Dunkerleye (1724—1795). V čísle 123 jest reprodukce podobizny VM Johna, Earla of Craufurd, činovníka z roku 1734. Uprostřed listu jest reprodukce vyobrazení, jak pokračuje stavba mírového památníku v Londýně a opět reprodukce starých klenotů a penízů památních. V čísle 124 je portret VM, Jeho Královské Výsosti z Cumberlandu, pohlavára z let 1782 až 1790. Číslo toto má také vyobrazení starých masonských dokumentů, nádob a klenotů. Sešit je za $^1/_6$. (Administrace: 38 Great Quen strett, London W. C. 2.)

Masonic Year Book 1931 má 734 stránek. Jména Lóží zabírají 164 stran. Posledně založená Dílna má číslo 5228 (totiž Dílna anglická!) Royal Arch Masonry má 43 kapituly, z nichž jest 10 v Londýně, 25 na anglickém venkově a 8 jest zámořských. Jména velkých činovníků jsou zaznamenána abecedním pořádkem. Pro anglické bratry je to jistě velmi cenná, ba nepostradatelná pomůcka. Poštou je za $^3/_6$ a poštovné.

Zednářství. Jeho cíl a volání. Upozorňuji na prvním místě, že autor je anglický duchovní evangelické církve. Napsal bratr Rev. Joseph Johnson. Vysoký činovník ve SZ v Londýně a zesnulý bratr Sir Alfred Robbinson napsal předmluvu. Vázané v plátně za $^5/$. — Poštou za $^5/_6$ zasílá vydavatel The Masonic Record, Ltd, Great Queen st. W. C. 2. Obsah poznáme podle nadpisu jednotlivých kapitol. Zásady. Kdy bylo založeno a jak. Jeho literatura. Jeho klenoty. Duchovní význam. Jeho cena pro společnost. Svoboda. Poměr k církvi. Jeho ovzduší. Odpovědnost SZ. Čím obohatilo lidstvo. — Služba vyššímu lidství. Jedinečnost SZ. Kam míří a jak volá.

Staré pole. Lze ještě pracovati v oboru školství? Před sto dvaceti lety žila v Praze znamenitá L-Wahrheit und Einigkeit zu den drei gekrönten Säulen. Byla založena roku 1762. Z podnětu jejího členstva byl v Praze založen ústav pro sirotky. — Mnohým by se mohlo zdáti, že za našich dnů již minula doba, kdy by bylo možno bratřím na tomto anebo na podobném poli pracovati. Němečtí bratří dokazují, že tomu tak není: z podnětu povolaného bratra jsou zakládány v severních Čechách pokračovací školy pro dívky. V prvním čase jsou tyto školy podporovány jednotlivými LL a protože jsou vedeny vzorně, stát je přebírá do svého vedení. To jest účel naší činnosti, nikoliv drobečkovou prací, nýbrž uvědomělou snahu uvésti do rámce zákonodárství. Myslím, že bratří z národa, jenž vydal učitele národů, musí německým bratřím k této činnosti gratulovati.

FLORIAN, Bernhard: Unsere geistige Lage. Reformfreimaurerische Betrachtungen. Leipzig, Zechel in Komm., 1931, 8, 15 S. Mk —.50. (Bausteine. Nr. 15.)

Br.·. J. VRBA, PLZEŇ.

POSLÁNÍ.

Jít neohroženě a mužně k svému cíli,
jít s hrdým čelem za svým snem a prací!
Je něco, všedna hlas kde bez ozvěn se ztrácí,
jsou Chrámy, ke hvězdám jež jsme si vytyčili.

Jsou zátoky, kde lotosu květ bílý
všem hledajícím věčnost vrací —
jen malé duše na hodiny přesýpací
si ukazují, že jich čas se chýlí.

Však duším těch, jimž svitla věčná zoře
na stezkách poznání přes rozbouřená moře,
plá souzvuk: láska, krása, usmíření.

Jít s hrdým čelem za svým snem a prací —
a chvíle najde tě, jež věčnost zas ti vrací
nad spirál propastí a temný chaos dění.

SESTERSKÝ PŘÍPITEK.

Růžemi dnes věnčili jsme Chrámy.
Třebas nebyly jste, drahé sestry, s námi,
naše vzpomínky dnes rovněž platí Vám.
V žití práci, trudu, v žití shonu tam
Vy nám buďte růží s rosným květem,
čistou svatyní a krásy tichým světem.

I Vy pomozte nám plnit ideály,
jejichž dosažení jsme si předsevzali:
Šířit pravdu, soulad, dobro, lásku k všem!

Pozdravme své sestry přípitkem!

Vychází každý měsíc.
Toto číslo bylo vydáno 1. července 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ
ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA
ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 9.

JAROSLAV KVAPIL:

CENTRUM.

(Z knihy »Andante« 1903 — »Básně« (1907), str. 270 1.)

Den jeden byl či bude ve tvém žití,
ba hodina jen, chvilka jediná,
kdy zjeví se ti smysl všeho bytí,
zkad nesmrtelnost tvoje počíná.

Vše ostatní, toť marnost byla stálá,
blud pozemský a příliš krátká lež,
a chvíle tato dokud nenastala,
ty pro svůj život smyslu nenajdeš.

Až potud všechno, dočasnem tě šálíc,
lesk mělo všední nocí tvých i dní,
a teprv tehdy slavnou silou stálic
se tvoje bytost k věčnu uklidní.

A v chvíli té ty teprv budeš něčím,
co k božství samému své vztahy má
a z centra svého kruhem stále větším
i statisíce roků objímá.

Zde zakotvíš a půjdeš odtud zpátky
k svým všechněm vášním, k mladé závrati,
zpět až k té chvíli drahé svojí matky,
kdy dočasný ten život dala ti,

a stejně půjdeš z nádherného dneška
v svou budoucnost, až na záhrobní tiš,
kde mysteria náboženství těžká
si pozemským svým bytím rozřešíš.

Ať malý okruh kolem centra tvého,
ať mocný byl v tom bytí odvěkém,
vše nabude zde smyslu naprostého —
v té chvíli byl's či budeš člověkem!

A. HARTL (P.·. V.·.):

Článek jubilejní, se zřetelem na blížící se stopadesáté narozeniny Bolzanovy. Bernard Bolzano se nar. 5. října 1781. Red.

Bolzanova ctitelka.

I.

„Zvonečková královna".

Ve Zvonečkové královně" (1872) zachytila Karolina Světlá (1830—1899) ohlasy zednářství v době po smrti Josefa II., kdy jeho stará sláva pominula a kdy stálo před zánikem. Seznamuje nás s ním hned v první kapitole, uvádějíc pověsti pražské o zednářích, které se připínaly ke staroslavné kapli svatého Těla božího, stojící uprostřed Karlova náměstí proti chrámu sv. Ignáce; před několika lety byla z rozkazu Josefova zavřena a nyní právě beze všeho ohledu na její význam pro národ nebo snad právě pro tento význam byla zbořena.

Trosky starožitného chrámu staly se Pražanům předmětem pověrečné hrůzy a strašlivých pověstí. Za nočních dob byly z podzemních kleneb slýchány zoufalé výkřiky, řinčení zbraní a okovů, upěnlivé volání o pomoc a slitování; byly tam viděny bloudící postavy v bílých rubáších a v rouchách neznámých řeholí nebo dokonce v katanských pláštích. Hlásili se svědci poprav, vykonaných v zbořeništi houfem zakuklenců. Jedna část obyvatelstva tvrdila, že se v kostelních sklepích dosud shromažďují svobodní zedníci, jejichžto předchůdci*) byla kaple ve 14. století založena; druzí byli zase přesvědčeni, že tam odbývají jesuité tajné krvavé soudy nad svými odpůrci; jen skrovná část střízlivých hlav měla za to, že si kapli vyhlédli tuláci za útulek a zloději za skrýš, využívajíce lidské pověrčivosti, aby nebyli rušeni.

Druhý pohled na zednářství té doby podává Světlá výkladem bigotní oběti jesuitské výchovy, paní Nepovolné, zbohatlici bez srdce, výkladem, který činí své vnučce a své pozdější oběti ve kterém o zednářích opakuje názory svého jesuity, pátera Inocence. Podle jejího výkladu nejvydatnější odpor proti silám protiosvícenským, které po smrti Josefově začaly zdvihati hlavy, má své těžiště v jistém tajném odboru spolku svobodných zedníků. Jeho nečetní členové, odhodlaní ke všemu a schopní všeho, nazývají se „synové činu" a jsou prý ve spojení s nejčelnějšími zbojníky francouzskými, jejichž záměry sdílejí. Jejich hlavou jest jistě muž rodu vznešeného, jenž spolčiv se s nespokojenými šlechtici maďarskými, zasazuje se o ztroskotání Rakouska a samostatné postavení království českého a uherského. V listech, které jsou jím tajně po domech roztrušovány a na rohy lepeny, jeví se znalost nejvyšších kruhů, dosti velká sčetlost a písemná obratnost, takže je třeba tuto hlavu vypátrat. Vnučka Naxera se propůjčí k tomuto úkolu, a to se stává dějovou osou románu a měšťanské tragedie.

Záhy se setkáváme i s představiteli zednářského hnutí a s ohnivými vyznavači jeho politických idejí v bratřích Nattererech, Klementovi a Leokadovi, synech tuhého, bezcitného byrokrata a trpící, šlechetné matky. „Jak je možno", horlí Klement, „aby muž teď na jiného ještě myslil, ještě jiného chtěl, po jiném ještě bažil, než jak by k tomu přispěl, aby národ jeho, použiv doby, jejíž stříbrný rozbřesk

*) Tu, zdá se, ozývá se u Světlé názor, vyslovený Ungarem, jenž otiskl pět listin z r. 1382—1403, zachovaných v archivu karolinském, v Abhandlungen der böhmischen Gesellschaft der Wissenschaften (1785) a jenž v bratrstvu spatřoval — sám zednář — středověké zednáře. Jeho mínění opakoval Legis-Glückselig v Illustrierte Chronik von Böhmen (1853) a z něho patrně má je i Světlá i později Havlasa v románě »V družině dobrodruha krále« (1874).

nad Francií vychází, konečně smekl tisíceré svoje okovy? ...teď, kdy tmáři a zpátečníci všeho druhu sbírají polekaně všech svých sil, aby se opřeli zúrodňujícímu a oživujícímu ruchu, jímž se chvěje západ, jímž se zachvěje brzy celá Evropa, pochopí-li člověčenstvo, že na orloji jeho těžkých osudů konečně se chystá uhoditi hodina jeho osvobození, že zapění gallského kohouta zvěstuje i jemu, že po dlouhé bouřlivé noci, stále otřásané hromovými ranami válek hříšných a děsně osvětlené zničujícími blesky lidského fanatismu, nastává jasné jitro budoucnosti šťastnější, za jejížto modrojasnými rouškami vidím třpytiti se zlatá sloupořadí, kdež trůní jediná kněžna, kteréž pak se klaněti bude — svatá věda." Klement horlí na urážky, vmetané v tvář našemu národu, věří ve vítězství pravdy a práva, sleduje vývoj k republice ve Francii „Jak bude prohlášena, vyšle své syny bratrům zajisté ihned na pomoc, aby s nimi konečně zarazili onu velkou říši vzájemné lásky, spravedlnosti a rovnosti, v níž člověk teprve pocítí, žeť člověkem."

Takovým dělala Klementa výchova matčina. Matka, naplněná myšlenkami svobody a lásky k bližnímu, žijící v trpícím vzdoru po boku drsného byrokrata jen výchově svých synů k ideálům oběti, měla styk se zednáři, kteří jí posílali knihy, když ji spatřili vyprovodit jednoho ze vzbouřených sedláků na popraviště. Oba synové vstoupili v její šlépěje.

Zvláště starší Klement, jenž zdědil otcovu neúnavnost, odvahu a smělost. Jemu nestačilo „tiché působení svobodných zedníků, kteří syny ctěné sestry brzy vtáhli v svůj kruh, omezující se na šíření pravd, náhledů lidumilných, skutků dobročinných": chtěl č i n, po zářivém příkladu Francie, a v tomto duchu mluvil na tajných schůzích bratrstva, kde strhl svými ideály mladší. Stal se hlavou nového samostatného spolku, z jehož tajné Dílny v letohrádku nedaleko Kateřinek, za časů Světlé „Amerika" nazvaném, vycházely otevřené listy k obecenstvu, psané Klementem. To byli „synové činu", kteří čekali osvobození, až se na hranicích objeví pluky francouzských bratrů.

V románě mluví se o jednom z takových plakátů, v němž se vyzývá vojsko — plakát byl vylepen na kasárnách — aby se při blízké válce s Francouzskem hledělo všemožně vyhnouti boji s těmi, kdož se chystají vymaniti všecky spolutrpitele z okovů je svírajících, a jež se končilo slovy: „Neposlouchejte přec déle hlasů těch, kteří se udělali libovolně vašimi pány. Což neuštědřil stavitel všech světů každému z vás vlastního rozumu, vlastního svědomí, že si je dáváte od jiných vnucovati, že jednáte jen podle jejich rozkazů a nikoli podle přesvědčení vlastního?" Klement ukazuje Naxeře, s níž navazuje známost, aby ji potrestal, že popletla hlavu jeho bratru Leokadovi a potom ho připravila proti jeho vůli na dráhu kněžskou, nad vchodem do zahrady jejího rodného domu kladívko a obroučeк, znak to svobodných zedníků: nejspíše bývalo prý zde jejich shromaždiště a sídlo jejich M i s t r a, jak představeného spolku svého nazývali...

Spolek Synové činu (na jednom místě píše Světla Děti činu) očekával znamení z Paříže. Výbor spolku, který denně vzrůstal, předložil členstvu dopis z ústředního sboru francouzských povstalců, aby, nečekajíce na jejich přispění, o své újmě ve vlastech svých opravy podnikli. Očekávalo se, že bude k tomu příhodná doba, až v zemi nebudou posádky; a ze zpráv o nepokojích doma snadno by vznikly vzpoury pluků. Spolek se šířil povinností každého člena, aby získal vedle sebe ještě jednoho člena horlivého, za jehož poctivost a bezúhonnost sám vlastní ctí a životem ručiti musil.

Světlá ovšem má i kritický vztah k tomuto tajnému spolčování a spiklenectví. Píše, že mnohé členy bavily tajné obřady spolkové a romantika jejich úkolu. Dávali si jména podle nejpřednějších hrdin starého věku. Bylo zajímavé býti tajným spiklencem, brojiti proti zavedenému pořádku a blouzniti o jiném, vykrásti se v noci z domu v širokém plášti, spěchati s tlukoucím srdcem na místo úmluvy, hráti si tam hroz-

nými přísahami a dýkami, děsiti milenky možnou náhlou smrtí nebo záhadným zmizením a kochati se v jejich slzách a slibech pohrobní věrnosti — tu se projevuje také kritický názor Světlé na zednářství a tajné společnosti, který později — jak dále uvidíme — opakuje ve svých „Upomínkách".

Klement prozradí se Naxeře, že je pisatelem tajných plakátů, užívaje stejných frází v hovoru s ní, čehož Naxera použije a udá ho, když byl projevil nedůvěru k její lásce a urazil ji. Klement Natterer je zatčen a popraven, nikoho neprozradiv. Ale od onoho tajného soudu nad Klementem všecko spolčování nadmíru přísně se nejen zapovědělo, ale i stíhalo a znemožňovalo. Od té doby mizejí a zanikají všecky stopy a působení Synů činu. Naxera svůj čin zaplatí ztrátou rozumu, dovršujíc tragedii měšťanské rodiny, její babička, Nepovolná, odkáže své jmění dobročinným ústavům, nikoli jesuitům.

Ale myšlenky a touhy paní Nattererové, která syny vrhla na dráhu osvícenství („Pokuste se," říkala jim, „nic na mne se neohlížejíce; neproniknete-li sami, aspoň prorazíte cestu — jiní přijdou po vás a zvítězí"), a sny Klementovy se neztratily: žily dále v Leokadovi a v jeho díle. Matčiny a bratrovy sny a touhy vykrystalisovaly se v něm v nejčistší lásku k celému lidstvu a hned jeho první kazatelské vystoupení uchvátilo: „Ještě nikdy nebyly se na kazatelně té hlásaly myšlenky tak smělé, nové, vzletné, ohnivé, jakéž metal mezi svoje posluchače." A mezi posluchači byl bledý hoch, jenž se chvěl zápalem, až omdlel, a po kázání Leokadově vyhledal smělého kazatele a žádal ho o přímluvu u otce, bohatého obchodníka, aby ho dal na kněžství: Bernard Bolzano.

Leokad Natterer stal se pro svou vzrůstající oblíbenost nepohodlným u mocných osobností, jimž se podařilo odstraniti jej na zapomenutou venkovskou faru. Ale v jeho žáku Bolzanovi objevil se dědic, který z půdy, v níž spálil mráz setbu, příliš ranně zasetou, konečně vylákal požehnané osení.

A Světlá oceňuje význam Bolzanův v závěrečné kapitole: jako spisovatele, učitele a učence, jenž šířil mezi lidem osvětu perem a slovem, jako vychovatele generace, kterou vyzbrojil velebnými zásadami — původem Vlach, zrozený na české půdě a píšící německy, odchoval nám nejryzejší vlastence (z nich jmenuje Světlá šlechetného Náhlovského a Wenziga). Bolzano nepatří mezi muže, kteří potřebují našeho uznání: My potřebujeme s nimi se seznámiti.

(Příště dokončení.)

Proslov v Řetězu.

Je měsíc červen — u nás měsíc vzpomínek:
Tak mnoho běd a strastí postihlo v minulém roce náš Řád
a tak malá náhrada nám byla v úděl dána!
Tu zdatný dělník odešel — ne dělník: sám stavitel; tu mnohý klesl pod břemene tíží, svět celý kolísá se semo tam, a sotva v labyrintu najdeš sebe a sobě rovné.
Kde najít kotvu, abys pevně stál? —
Jest jediná spása, jak můj cit mi praví:
Naše kotva budiž láska; pravá, nezáludná, nesobecká, nedomýšlivá, nepokrytecká: poctivá, staročeská.
Řekneš: »Toť lehká věc!« —
Nuže, zkus to, bratře drahý!

16. 6. 1931 — JAK.

Dr. J. Volf.

Mírový památník v Londýně.

Milionovým nákladem budují angličtí sz. veliký mírový památník, budovu, kde bude soustředěn ruch VL anglické. Tento památník svědčí, že přes hospodářské nesnáze, jimiž trpí Anglie právě tak jako ostatní svět, bylo nalezeno v Londýně a na anglickém venkově tolik jednotlivců, že z jejich darů bude vystavěna budova, stojící více než 165 milionů Kč. — Tato budova svědčí, že v řadách anglických sz. nejjasněji září idea míru. Tak jako předešlé věky vydaly Anglii svědectví, že se ochotně a horlivě pustila do studia přírodních věd, tak za našich dnů je to myšlenka pacifismu, jež určuje ideovou směrnici ve Velké Britanii. Přes hospodářskou krisi Anglie nespouští s očí ideologii. Zaslouží, aby bylo zdůrazněno, že to jsou sz., kteří svým dílem udávají tón a ukazují cestu, a to nejen svým krajanům, nýbrž celé Evropě.

J. K.·. L.·. N.·. :

BRITISH MASONIC MEMORIAL.

V poslední době podniká anglické zednářstvo velkolepou akci, aby i navenek manifestovalo svoji sílu ideovou i hmotnou. Z podnětu V.·. M.·., kterým je již 25 let duke (vévoda) of Connaught and Stratheam K. 9, M. W, 9. M. usnesla se totiž anglická N. V. L. postaviti k uctění památky bratří, padlých ve světové válce, zednářský memoriál, který by byl zároveň důstojným střediskem V. L. — londýnskych Lóží. K tomu účelu byly přikoupeny pozemky v sousedství dosavadního ústředí v Great Queen's Street ve středu Londýna a toto staré ústředí bylo postupně strženo a nahrazeno novým. Se starou budovou mizí kus zednářské historie, neboť již 1774 byla zde Freemasons Coffee Tavern a když V.·. L.·. koupila dva domy, které tu stály, pronajala přední a zřídila v zadním sál nákladem 3000 liber sterl., který byl dokončen 1777. Později ovšem, jak postupem rostlo zednářské hnutí, bylo třeba upravovati a přibírati místnosti pro činovníky, sekretariát, knihovnu, museum atd. Myšlenka V.·. M.·., vyslovená hned po válce, razila si pomalu cestu z ústředí až do nejodlehlejších L.·. a 8. srpna 1925 uspořádán v ohromném Olympic Hallu slavnostní festival, při němž rozhodnuto sebrati potřebnou, velmi značnou částku pro stavbu Memoriálu. K tomu účelu vypsána dobrovolná daň (nejméně 1 guineu na hlavu), při čemž dárci větších částek (od 500 liber sterl.) dostanou pamětní medaile, a okrsky, které splnily plně svoji povinnost, budou míti právo, aby jejich jméno bylo vyznačeno na kameni ve velkém sále. (Mimochodem poznamenávám, že koncert, provedený při festivalu gardovou kapelou, měl m. j. na programu též Frimlovu Rose-Mary!)

K slavnostnímu položení základního kamene došlo 14. července 1927. Poněvadž nebylo lze na staveniště stěsnati tak velký počet bratří, konala se slavnost v Royal Albert Hall za předsednictví králova bratra, vévody z Connaughtu, polního maršálka a hlavy všeho angl. zednářstva. Účastnilo se jí 7000 delegovaných z. hodnostářů z celého Imperia a fotografie této ceremonie je velmi imposantní. Kladení základního kamene bylo synchronisováno z Albert Hallu na staveniště. Obrovská částka (1 milion liber) byla dle výzvy V.·. M.·. skutečně upsána a stavba Memoriálu, rozsáhlé budovy, 460 stop dlouhé a s věží 150 stop vysoké, bude záhy dokončena.

V prvním patře je nádherný velký chrám se sedadly pro nejméně 2000 bratří, dále velká zednářská knihovna, museum (kam budou zaslány i od nás dary), čítárna, pisárna, konferenční síně a salony V.·. M.·. a hlavních hodnostářů. V druhém patře jsou další místnosti pro celou řadu L.·., klubovny, archivy, hostinské pokoje atd.

Přejeme anglickým zednářům, že budou míti tak důstojné ústředí. My nemůžeme pomýšleti na milionové sbírky a také nepotřebujeme tak nádherného sídla. Jsme ale povinni sami sobě, své také slavné tradici, svým velkým úkolům v národě a v neposlední řadě i svým zahraničním zednářským stykům, abychom také ve vhodný čas pomýšleli na definitivní sídlo pod vlastní střechou. Nyní, kdy V.·. N.·. L.·. anglická uznala oficielně naši V.·. L.·., může každý náš bratr, který přijede do Londýna, dostati dovolení k návštěvě nové budovy.

B. S., L.·. Národ:

Lékař a nemocný.

Jde o Královské umění, o zužitkování idei a zkušeností, prosátých sítem zednářských názorů, nikoli jen o poznání historie, symboliky a vzájemného styku různých mocností (obediencí). Nebylo by správné odkazovati články, jako je tento, do časopisů lékařských; samy začátky moderního SZ vyrůstaly pod rukama pěstitelů, reorganisujících toto staré hnutí, a mezi nimi byli to právě přírodovědci a v pozdějších letech lékaři, kteří byli nejrázovitější praktikové Královského umění, a jde tudíž sděliti zkušenosti získané dlouholetou praksí, nejdříve těm, kteří jsou s autorem — abychom užili jeho výrazu — laděni na tutéž vlnu. Red.

Kdo nikdy vážně nestonal, nemívá k lékaři, jako ku stavu, ani jako k jednotlivci, zvláštního uvědomělého vztahu a pokládá své zdraví jaksi za samozřejmou věc.

Pocit ten je tak silný, že se díváme na své první vážnější onemocnění jako na křivdu. Proto slýcháme v takových případech, při své prvé návštěvě, skoro jako výčitku: „Vždyť já jsem nikdy nic takového neměl," — nebo: „Vždyť já ani nevím, jak jsem k tomu přišel," — a podobně.

Bohužel je málo těch šťastných, kteří se do vysokého stáří uvarují bližší známosti s lékařem.

Prvá návštěva lékařská u cizího dosud nemocného připadá mně vždy jako náhodné setkání dvou mravenců nebo brouků. Zdá se mi, jako bychom se oba tykadly zkoušeli a všelijak okukovali.

Vzájemné otázky jsou zprvu všeobecnější a zdrželivé, pohledy trochu nedůvěřivé a teprve znenáhla oba roztajeme a dostaví se ona atmosféra, kterou pokládáme za žádoucí a správnou.

U někoho povede se to téměř ihned, u jiného to trvá déle a někdy se nám to vůbec nepodaří.

Však také je vzájemný poměr nemocného a lékaře velmi komplikovaný a závisí na celé řadě momentů, z části hlubších, z části zcela zevních a zdánlivě nicotných. Nemocný pokládá své bývalé zdraví přirozeně za drahý poklad a svou nemoc právem za svou nejsoukromější záležitost. Je proto pochopitelno, že se ve svých starostech chce obraceti jen na toho lékaře, u kterého může předpokládati jak dostatečnou míru odborných znalostí, tak jisté charakterové vlastnosti, pro které ho má za hodna své důvěry.

V tomto slově leží vskutku větší význam, nežli se mu v běžném slova smyslu přikládá.

Nepochybuji o tom, že dva lékaři, kteří v tomtéž případě dají stejné rady a předepíší tytéž léky, mohou míti často různé výsledky léčebné, podle toho, dovedou-li v pacientovi k sobě vzbuditi důvěru nebo ne.

Někdy je důvěra ta podmíněna tím, co o lékaři nemocný slyšel od svých známých nebo zhojených pacientů. Jindy jsou to vzájemné psychologické poznatky, které určují duševní poměr mezi lékařem a pacientem. Jindy konečně hrají důležitou úlohu čistě fysiologické nebo fysické momenty, souvisící se zevnějškem lékaře nebo jeho společenskými způsoby. To vše může vzbuditi na prvý pohled příjemný pocit vzájemné sympatie nebo naopak nelibé dissonance, která často dlouho dozníva. Nejsme všichni stejní, lékaři a i pacienti jsou neskonale různí. Hledíme se proto podle možnosti vyladiti na stejnou vlnu.

Snažíme se vzbuditi v nemocném souzvučné pocity, které působí jednak útěchu a uklidnění, jednak budí suggestivně v nemocném sebedůvěru, vůli, a chuť ku pozdra-

vení, a odkrývají všechny ty tajemné a hluboké v nemocném skryté zdroje významných podvědomých sil, které při pozdravování mají tak důležitou úlohu.

Nevidíme rádi nemocné-defaitisty, kteří jdou k operaci s přesvědčením, že jí podlehnou, a každý z nás zná případy, kdy nemocný svým naprostým optimismem a jak se zdálo nemotivovanou sebedůvěrou překonal choroby, jež vzbuzovaly nejvážnější obavy.

Dobrého lékaře nedělají pouze jeho vědomosti. Odborné vědomosti jsou sice do jisté míry předpokladem, ale každému lze, aby se jim naučil. Státi se dobrým lékařem není však dáno každému, třeba i sebeučenějšímu mediku.

Naopak, jsou jistě lékaři, kteří se medicině věnovali s tělem i duší, ale jejich živý zájem patří vlastně lékařské vědě a k nemocnému mívají vztah vzdálenější, spíše jako k více nebo méně zajímavému pathologickému případu, než jako k člověku.

Bývají to často i známí učenci a přece jen těžko lze jim přisouditi vlastnosti, jichž žádáme od dobrého lékaře.

Kdo slýchal v dětské nemocnici horečnaté děti usedavě plakat a volat maminku, kdo vídal umírat po operacích matky a vzpomínat na malé, nezaopatřené děti, ten pochopí, že v poměru nemocného a lékaře musí býti hlubší vztahy, než stanovení správné diagnosy a předepsání vhodného léku nebo zručné provedení eventuelní operace.

Jsou chvíle, kdy nemocnému více pomůže méně zkušený lékař s lidským srdcem, než známý učenec bez bližšího vnitřního vztahu k nemocnému.

Nemocný v každém případě musí býti přesvědčen, že lékař je nemocí jeho vskutku zaujat a že o ní vážně uvažuje.

Neopatrně volený žertovný tón nebo nevhodně volené slovo, jímž jsme chtěli potěšiti, budí lehce zdání bagatelisování věci, ano i výsměchu. Psychologie nemocného nebývá také normální a laik si těžce představí, co všechno dovede nemocnému za bezesné noci chodíti hlavou a jaké těžko pochopitelné starosti si často dělá.

Je-li nemocný okolnostmi nucen dáti se léčiti lékařem, s nímž si vzájemně nerozumí, nastává poměr oběma zúčastněným velmi trapný a nepříjemný. Na štěstí nestává se to často a lékařská praxe je celkem vzato — při vší své namáhavosti — povoláním, nad které je málo zajímavějších.

Vídáme lidi v županu — ve skutečném i přeneseném slova smyslu. Čím vážnější nemoc, tím pravdivěji se nám podávají. Známe každý mnoho lidí pouze podle vidění, kteří jsou nám buď lhostejní nebo i nesympatičtí. Seznámíme-li se však s takovým člověkem jako s pacientem, vidíme, jak se z něho znenáhla všechny jeho ošklivé obaly slupují. Dříve nebo později se z každého vyklube jeho vlastní jádro, které ho náráz učiní lidsky blízkým a mile překvapí, protože je často v naprostém nesouhlasu s jeho zevnějškem. Na každém najdete vlastnosti, které stojí za to, abyste ho měli rádi.

Lékařův poměr k nemocným je obyčejně velmi milý a nenucený, prostý všech stavovských nebo jiných předsudků, ježto nemocní i my, lékaři, nejlépe víme a denně prožíváme, jak nemoc nivelisuje všechny světské rozdíly třídní i rozdíly věku, jež vadí v obecném životě upřímnějším vztahům. Rozhovor lékaře s pacientem týká se všeho možného zcela intimního rázu a je tedy zcela přirozeno, že tu hned předem padají všechny ty hradby, jimiž se v běžném společenském styku každý jednotlivec obklopuje. Jakýkoli pokus afektace a preciésnosti působí tu tak falešně a beznadějně, že tu skorem každý brzo vchází na jediné možný přirozený přátelský tón. Někdy však nastávají doby, kdy nebývá snadno tuto jasnou a důvěřivou pohodu udržeti. Stačí často těžká a dlouhá choroba k tomu, aby trpělivost nemocného znenáhla byla vyčerpána. Tím spíše, netuší-li sám, že se jedná o nezhojitelnou chorobu, která se bude spíše pořád horšiti. S trpělivostí ztrácí tu často i důvěru k dosavadnímu lékaři.

Je to přirozené a je nerozumno, vykládá-li to lékař nemocnému ve zlé a je-li tím uražen. Čím déle nemoc trvá, tím spíše se lékař vydá ze všech svých způsobů utěšování; bezděky se opakuje a musí-li těšiti, nejsa sám o plné pravdivosti svých slov přesvědčen, nedovede nemocného duševně tak posíliti, jak by si přál. Jeho tvář bezděky budí dojem profesionelně získané masky, kterou trochu inteligentní nemocný brzy prohlédne a vzájemný poměr bývá zkalen.

V případech takových je lépe, nečeká-li lékař příliš dlouho a žádá-li sám včas za přizvání kolegy konsiliáře.

Nový lékař přináší v každém případě nový výraz obličeje, nová, dosud neslyšená slova útěchy a často změnu methodiky léčebné nebo nový nějaký předpis. To vše je příjemná a vítaná změna v úmorné a bezútěšné šedivosti chronické nebo nezhojitelné choroby.

Situace, do kterých se lékař v rodině dostává, jsou často velice povážlivé, a je třeba jemného taktu, psychologického talentu i dlouhé zkušenosti, má-li lékař svůj úkol správně provésti.

Představte si případ pohlavní choroby v rodině, první známky duševní choroby nebo epilepsie, nevítané a nečekané těhotenství a pod. Uvědomíte si tak, jak opatrně nutno často jednati, aby kromě nemoci nenastal ještě úplný rozvrat rodiny.

Nutnost, se kterou nemocný musí svěřovati poměrně cizímu člověku rodinné okolnosti, před veřejností často pečlivě skrývané, je více než dostatečný důvod, jenž zavazuje lékaře stůj co stůj ku naprosté diskretnosti. Neboť nemocný často je nucen svěřovati se svou nemocí lékaři i okolnosti, jichž zneužití by ohrozilo jeho hmotnou existenci a společenskou pověst.

Často setkáte se s nemocným, jehož osud budí vážné obavy. Jak mnoho máte říci jemu samému, abyste učinili vše pro jeho záchranu, ale s druhé strany abyste mu nevzali sebedůvěru? Komu z rodiny svěřovati své obavy a jakou formou, abyste ani neděsili, ani aby se nezdálo, že jste lehkomyslný? Nelze konečně, než aspoň vůči nemocnému hleděti zachovati vždy optimisticky důvěřivou tvář a povzbuzující slovo, jež mu slibuje zlepšení jeho osudu. A při vší zkušenosti často špatně spíme ve starosti o nemocného, které on sám netuší, byv uklidněn naší útěchou.

Nemyslete, že je to věc, proti níž člověk časem otupí.

Jako lékaři jsme vystaveni mnohým kritikám. Nejen nemocného — tu lze nejsnáze snésti. Máme však co činiti i s jeho rodinou, s rodinnou radou příbuzných a známých, z nichž to více méně každý pokládá za svou společenskou povinnost něčím poraditi. Máme tu pak často povinnost skládati rigorosum z řady otázek lékařských, před forem, které nebývá vždy odborně zcela au fait.

Dokud jsme mladí, míváme tu občas záchvaty uraženého sebevědomí. Časem však dosáhneme jisté vyrovnanosti a jistého filosofického klidu. Víme, že se nám dostává často pochvaly a lichotivého uznání za šťastně zhojené nemoci, které nás nestály ani mnoho práce, ani zvláštního důvtipu. Upejpáme se sice trochu, ale přece nám i taková chvála bývá příjemna. Musíme se tedy smířiti s tím, že se nám někdy klade za vinu nepříznivý výsledek, za nějž jsme opravdu nemohli.

Jsou lékaři, kteří si v takových případech stěžují na nevděk pacientů, jimž se ze všech sil věnovali.

To, co lékař přináší nemocnému, kromě svých odborných vědomostí a znalostí svým osobním lidským vztahem, je asi to nejcennější, co mu dává. Je to kus sebe sama. Odezva v nemocných je na to různá. Některý to pokládá za samozřejmé, jiný si toho hluboce váží. V každém případě je to něco, co dáváme rádi, a co je předem cenné pro nás lékaře samy, ježto to naše povolání sublimuje, povznášejíc je nad niveau řemeslné práce.

(Pokračování příště.)

ZPRÁVY.

Malý ohlas tisku. Zednáři se stali štítem arcibiskupu dr. Kordačovi; někdo z vysokého kleru bránil totiž dr. Kordače proti donucení zříci se arcibiskupského stolce. Ukazovalo se v Národní politice, že prý ani pařížský biskup, jenž v přestrojení navštěvoval zednářské Lóže — a opíjel se — nebyl donucen způsobem tak příkrým k resignaci jako dr. Kordač. Francouzského tajného zednáře prý papež pozval do Říma — a to dopisem velmi přátelským — a tam jej plačky a prosebně pohnul k resignaci. — Je otázka, co onomu pařížskému nešťastníkovi uškodilo více: zda návštěvy v Lóži, či opilství. S hodnostářem se zatočiti nedalo, zatočilo se s ním až když již biskupem nebyl? — V Italii je spor mezi Vatikánem a fašistickým vedením. Fašisté obviňují Vatikán, že se proti nim spojil se — zednáři. Il Popolo d' Italia z 5. června v článku nadepsaném »Náboženské a politické sektory« si pochvaluje, že v Italii není invasí do kostelů, do svatyní a do klášterů, nejde o konfiskování církevního majetku, ani o ohrožování osob, ke kterýmžto zjevům došlo v poslední době v jiných státech. (Fašistický list může vzpomínati jenom událostí ve Španělsku a v Mexiku.) V Italii prý není protikatolické ligy ani atheistické asociace, ani zednářských Lóží.

Naši bratří ve Švédsku mají své hlavní středisko v budově štokholmského královského autoklubu. Švédský král Gustav stojí na předním místě tamního V.·. O.·. a pilně se účastní prací v Dílně. Švédský V.·. O.·. s naším československým zednářstvím nenavázal dosud formálních styků, neboť švédští bratří jednak jsou dosud zaměstnáni neukončenou organisací společného skandinávského útvaru zednářského, jednak chyběly jim bližší znalosti o našem poměru k obediencím předválečným. Po rozhovoru s členem V.·. O.·. při nedávné návštěvě ve Štokholmu byl jsem ujištěn, že písemné styky s námi budou nyní navázány. — Švédské zednářství má ráz vysloveně křesťanský, jeho kruhy jsou vůči veřejnosti společensky hodně uzavřené. E. V.

Z dějin pražského zednářství. — Věnováno památce Inž. L. Moučky.

Do Prager Presse dne 24. června napsal B. dr. J. Volf článek, jejž s chutí redaktor otiskuje.

Leží přede mnou několik přípisů pražských zednářských Lóží z osmnáctého století, jež pražští bratří rozeslali v den Sv. Jana Křtitele, Předchůdce Páně, — o největším svátku zednářského řádu a celého světa — spřáteleným Lóžím v Německu, zejména v Řezně a v Erlangách. Ozdobeni růžemi a svátečně oděni shromáždili se zednáři a vzpomínali všech radostí a žalostí, jimiž je v uplynulém zednářském roce Nejvyšší Stavitel Všehomíra obmyslil, obnovili řetěz bratrské shody a lásky, vzpomněli všech po celém světě rozptýlených bratří, těch co strádají a trpí, i těch, kteří odešli do Věčného Orientu, a slíbili si slovem i srdcem, že věrně vytrvají ve svatém svazu, že budou uváděti ve známost zednářský světový názor, že jako dobří občané zušlechtí svá srdce, že budou slovem i skutkem usilovati o blaho spolubližních, aby tak uskutečnili chrám ctnosti ve svém srdci. Na konec co nejvřeleji děkují Nejvyššímu staviteli za požehnání, kterého jim dopřál při jich práci, a prosí Hospodina, aby své všemocné ruky od celého řádu neodvracel, tak, aby se nikdy v celém řádě neprojevil ani nedostatek bratrské shody ani zlé vůle, zdržující stavbu řádového chrámu. Tak oslavovali bratří duchovní i světští, strahovští opatové, augustian. bratří Tomášského kláštera a mnozí světští kněží, šlechticové, učenci, úředníci, lékaři, obchodníci a jiní svatého Jana, čili měli svátek růží, svátek vzpomínání, lásky a slavnostního slibu řádového.

Tyto přípisy pražských Lóží obsahovaly — a to je přirozená věc — mnoho z toho, co je dosud neznámo ze života pražských zednářů. Pojednám obšírněji jenom o tom, kde se mluví o věcech, významných pro dějiny pražského zednářství. Jak je známo, bylo přijímáno, že vznik řádu sluší spojovati s jménem hraběte Františka Antonína Sporcka a s letopočtem 1726, a tvrdilo se, že nejstarší zednářská pražská Lóže slula »Zu den drei Sternen«, ačkoli pro to nebylo historických dokladů. Z přípisu nejstarší pražské »řádné a dokonalé Lóže »U tří korunovaných hvězd« a v poctivosti na pražském Východě«, datovaného 24. června 1791 a zaslaného řádné a dokonalé Lóži »Zu den drei Schlüsseln« v Řezně, se dovídáme, že tato Lóže slavila roku 1791 své padesátiny a že tudíž byla založena roku 1741, když byla Praha obsazena vojskem francouzským a bavorským. Vznikla řečeného roku nejdříve bez jména, později slula »Zu den drei Kronen«, ještě později »Zu den drei Sternen« a konečně od roku 1763 slula »Zu den drei gekrönten Sternen«. — Až dosud nebyla známa v dějinách českého zednářství

Lóže »Zu den drei Kronen«. Za nejstarší Lóži byla považována Lóže »Zu den drei Sternen«. Po tomto vysvětlení musí být považována za nejstarší Lóži v Čechách Lóže o patnáct let mladší, nežli jak dosud bylo uváděno.

Vznik této Lóže je odvislý od vpádu francouzského a bavorského vojska. Tím padá tradice o málo pravděpodobné práci v Lóži hraběte Sporcka a jeho domnělých bratří.

Protože jde o velmi důležitý dopis, uveďme z něho podstatnou část:

»Hochwürdiger Meister vom Stuhl, Hochwürdiger Deputirter Meister vom Stuhl, Hochansehnliche Brüder Vorsteher und Sehr Ehrwürdige Brüder Beamte, Sämmtliche Hoch- und Verehrungswürdige Brüder!

Bei jeder glücklichen Wiederkehr des neuen Maurerjahrs, daß wir mit dem, einem jeden echten und wohlunterrichteten Maurer wichtigen Feste des heiligen Vorläufers beginnen, genießen wir zwar des Vergnügens, den mit uns verbundenen brüderlichen Versammlungen von der Fortdauer unseres glücklichen Daseins, ähnlicher Fortsetzung unserer mystischen Arbeiten, dann Fortpflanzung und Aufnahme des hohen Ordens Nachricht zu geben. Dies Jahr aber, Hoch- und Verehrungswürdigste!, schätzen wir uns um so glücklicher, da wir Sie mit einer so seltenen als angenehmen Nachricht überraschen. Ein halbes Jahrhundert ist von der Entstehung unserer vollkommenen und gerechten Loge verflossen! Freuen Sie sich mit uns! und erheben Sie mit uns Ihre Sinnen und Herzen, um jenen Brüdern, denen wir die Entstehung verdanken, für die gütige Unterstützung derselben in Ihrem damaligen Vorhaben, das Sie unter Mühe, Last und Kummer bei den so häufigen Verfolgungen mit maurerischer Standhaftigkeit ausführten, zu danken und auch Ihm dankbar unsere Herzen zum Opfer darzubringen für die Erhaltung ihres Werkes bis auf den heutigen Tag, an dem wir das Vergnügen, uns unseres Daseins zu freuen, unter seinem Schutze genießen.

Wir können uns des Vergnügens nicht entsagen, Ihnen eine kurze Nachricht von dieser vollkommenen und gerechten Loge zu geben: Vor 50 Jahren traten einige hier anwesende Brüder öfter zu den geheiligten Arbeiten zusammen, ohne unter einem besonderen Logennamen verbunden zu sein. Diese Zusammentretung aber hat den Grundstein zur Konstituirung dieser ältesten Loge Böhmens und fast aller oesterreichischen Staaten geleget. In weiterer Zeitfolge ward die Loge unter dem Namen »zu drei Kronen« nach englischem System förmlich bestellet, nahm in weiterer Folge der Zeit den Namen »zu 3 Sternen« an, den sie sodann im J. 1763 in jenen, den sie jetzt führt, verwandelte und sich zu dem Bunde der vereinigten Loge Deutschlands gesellte. Als Landesgesetze den Orden verbanden, zu gehorchen, und die Logenzahl zu vermindern, hat sich auch die Loge Sinceritas von Klattau der unsrigen eingeschaltet, gegen dem, daß ihr Name mit jenem der 3 gekrönten Sterne verbunden werde. Von daher sie sich auch jetzt »zu 3 gekrönten Sternen und Redlichkeit« nennet. So steht sie nun aufrecht und wird mit dem Beistande des Allerhöchsten Baumeisters sich durch Eifer und Einigkeit der Brüder in diesem Stande ganz gewiß erhalten.«

Pražští bratří uzavírají důležitý list, adresovaný zahraničním bratřím, věčně platným přáním: »Přejeme vám i sobě, abyste užili nastávajícího roku v pokoji, radosti a štěstí jako roku uplynulého, a při tom v lásce i míru jak v kruhu zednářském, tak i mimo něj ku blahu lidstva.«

Světlo v temnotách. Když nastala svoboda, rakouští bratří postupovali podle lidské přirozenosti: Lidé musí býti na dobrou věc upozorněni. Dokud o sobě nepovíš sám — jestliže o tobě nepovědí jiní — nikdo neví, co v tobě vězí. Rakouští bratří dali natisknouti informační list, jenž mnohému ukázal cestu. Bratr Alfred nám ten list půjčil, a my otiskujeme v překladě, co v tom listě stojí:

Veliká Lóže Vídeňská.

Každá Veliká Lóže je sdružení několika Lóží. Takových Lóží je dnes ve Vídni čtrnáct a jsou to: 1. Humanitas, 2. Zukunf, 3. Sokrates, 4. Eintracht, 5. Schiller 6. Freundschaft, 7. Treue, 8. Goethe, 9. Lessing, 10. Pionier, 11. Kosmos, 12. Wahrheit, 13 Gleichheit, 14. Fortschritt. Lóže č. 2, 10 a 12 sídlí ve Vídni I. na Annagasse 18, ostatní ve Vídni I. na Dorotheergasse 12.

Členství možno nabýti jenom v Lóži, ale již tím stává se přijatý členem Veliké Lóže, leč ta nikoho přímo nepřijímá. Musíme tudíž rozeznávati podle označení Lóže a Veliká Lóže. V čele každé Lóže je Mistr, v čele Veliké Lóže je Velmistr.

Kdo se uchází o přijetí, ohlásí se u některé Lóže, nikoli však přímo, nýbrž

u některého z členů Lóže, a to nejdříve ústně. Prostřednictvím onoho člena, u něhož se někdo ústně přihlásí, má býti hledající ohlášen a doporučen. Toliko, nezná-li hledající nikoho z členstva Lóží, ohlásí se písemně v kanceláři Velelóže a připojí, kdo by mohl o něm podati dobrozdání. Velelóže potom mu doporučí, u které Lóže by se měl o členství ucházeti.

Stanovy Velelóže, zrovna tak jako stanovy Lóží, obsahují ustanovení o správě sdružení; všeobecně řečeno: tato ustanovení se celkem málo uchylují od spolkových stanov. Stanovy Velelóže mají tato důležitá ustanovení:

Čl. 2. Spolek (Velelóže ve Vídni) je jednota nepolitická a má podporovati uskutečňování úkolů svobodného zednářstva.

Svobodné zednářství je filosofické, dobročinné a pokrokové.

Účelem jeho je rozšiřování všeobecné mravnosti, kultury a lásky k bližnímu a skutky dobročinnosti.

Svobodné zednářství vylučuje ze své působnosti přetřásání otázek politických, náboženských, a zavazuje svobodné zednáře, aby šetřili a dbali domácích zákonů.

Čl. 3. »Prostředky k dosažení cíle« zednářské Lóže jsou:

a) Pořádání shromáždění, přednášek a rozprav.

b) Vydávání pamětních spisů, vydávání, podporování a rozšiřování knih, časopisů a tisku vůbec.

c) Získání a udržování spolkového (Lóžového) domu.

d) Zakládání a vydržování sociálních dobročinných institucí a podporování jim podobných zřízení a snah.

Měsíčník The Freemason, vycházející v Londýně, otiskl 25. dubna tuto zprávu o SZ v Československu, a to u příležitosti, když VNL anglická uznala VNL československou:

Československo je v podstatě obnovené české království, s nímž Anglie měla mnoho velmi zajímavých styků, tak na příklad Jan Hus, proslulý původce náboženského hnutí v Čechách a upálený v Kostnici roku 1415, byl ovlivněn učením Wycliffovým.

Dvě století později Habsburkové, zvítězivše nad Čechy, přinutili je popravami, konfiskacemi a hrozbami vyhnanství ke katolictví. V té době byl vyhnán také přední muž Jednoty českých bratří Jan Amos Komenský, velký filosof a vychovatel. Roku 1641 navštívil Anglii. Sluší poznamenati, že německý zednář Karel Kraus nalezl stopy díla Komenského v anglické zednářské konstituci.

Počátky svobodného zednářství v Čechách byly hledány v činnosti českého šlechtice hraběte Sporcka, jenž roku 1726 založil v Praze zednářskou Lóži »U tří hvězd«. Někteří tvrdí, že do této Lóže vnesl prý světlo Anthony Sayer z Anglie. Uprostřed osmnáctého století pracovalo v Čechách několik Lóží, jež založily a spravovaly několik dobročinných ústavů, z nichž vynikly nejvíce ústavy v Praze. Pražští zednáři vynikli jako vědci a umělci a jako podporovatelé věd a umění.

Roku 1795 — bylo to v době úděsu z francouzské revoluce — rakouské úřady způsobily zánik zednářství. Záhy po zmíněném roce mizí kdejaká stopa po zednářské činnosti.

Nikdy poté netěšilo se zednářství v Rakousku snášelivosti. Před rokem 1914 bylo jen několik bratří, kteří se stali v tajnosti členy sousedních Lóží. Tito bratří založili v Praze krátce před koncem světové války Lóži Jan Amos Komenský. Brzy poté byla založena Lóže Národ. Roku 1923 mohla býti utvořena Velká Národní Lóže československá, neboť do té doby vzniklo několik Lóží. Od roku 1923 české zednářství vzrůstá. Velká Národní Lóže československá žije v přátelských stycích s pražskou Velkou Lóží »Lessing zu den drei Ringen«, pod jejíž záštitou pracují Lóže německé a maďarské národnosti z Československa. V několika městech pracují v souladu Lóže české s německými, a to i pod jedním stropem, často mají společnou práci. Jsou tím zajištěny soulad i vývoj obou jurisdikcí. — To, že Velká Národní Lóže anglická uznala jak Národní Velkou Lóži československou a Velkou Lóži »Lessing zu den drei Ringen«, vzbudilo v Československé republice velkou radost.

(Po jisté námaze podařilo se b. Zik. Konečnému umístiti tuto zprávu v zmíněném měsíčníku. Je to první zpráva o SZ v Československu — a zejména o českém SZ v anglickém tisku masonském. B. Konečnému sluší za tento čin děkovati a blahopřáti. Red.)

Zednářství v Korutanech. Bratr F. L. z L. J. A. Komenský přinesl redaktorovi ze svých cest 2. číslo letošního (osmého) ročníku »Kärnten«, neboť v něm našel článek »Kärntnerische Freimaurerei im 18. Jahrhundert« (od Rudolfa Cerafina). — Děkuje za to, vyjímám z článku: SZ kvetlo v Korutanech za času Josefa II.; císařova sestra Maria Anna si oblíbila zednářství, a proto celovecká Lóže byla k její cti nazvána »Loge zur Wohltätigen Marianna«. Tato Lóže pracovala krátce po založení pravidelně již roku 1783, ale roku 1786 usnula, neboť císařský patent

dovoloval Lóže jen v městech, kde byly císařské zemské úřady; tak přešli někteří bratři z celovecké Lóže Marianna do štyrskohradecké Lóže »Zu den vereinigten Herzen«. Místo Lóže Marianna pracovala potom »Sozietät der Völkermarkter Vorstadt« pod ochranou svobodomyslné arcikněžny Marie Anny, sestry Josefa Druhého.

Zednářstvo nesjednocené. Ve Francii pracuje vedle sebe několik obediencí, nejznámější jsou GODF, GLDF. Ostatní nás zajímají jen v rámci dějin, tyto dvě nás zajímají pro naléhavost denních otázek. — Jiní nežli francouzští SZ se přimlouvají za sjednocení těchto obediencí; tak b. Robert Barckley z O. v New Yorku se přimlouval za sjednocení v prosincovém čísle revue »Les Annales Maçonniques Universelles«. — B. Groussier odpověděl na tuto výzvu pouze vlastním jménem; poznamenal, že tak činí proto, že nemá oprávnění, aby mluvil jménem GODF. — B. Barckley ukazoval, že mezinárodní sjednocení SZ předpokládá sjednocení národní. K světovému sjednocení SZ směřuje všechna tradice SZ. — Nejj. b. Groussier žádá, aby při všech těchto snahách bylo dbáno historického vývoje, třebaže sám uznává předpoklady, vyslovené b. Barckleyem.

GODF nikdy se nedržel moderních, to jest dnes praktikovaných obřadů anglických. Když vzniklo francouzské zednářství — roku 1736 — nebyla otvírána bible na oltáři. Francouzští B. přisahali na meč. Není ovšem vyloučeno, že v některých L., kde byli katoličtí kněží mezi SZ, přisahali na evangelium a to na evangelium svatého Jana. Leč taková přísaha nebyla ani všeobecně ani pro vždycky zavedena. — Ani ve skotských L. není řeč o tradičním užívání bible k vykonání přísahy. Písemné doklady mluví jen o přísaze, vykonané skládáním ruky na Všeobecné stanovy a na meč, symbol cti; připojovala se k tomu ještě slova »přisahám před LGADLU«. — Od té doby, když byla nahrazena Všeobecnými stanovami a mečem, nastalo rozštěpení, jež trvalo až do r. 1799. Tohoto roku se obě francouzské obedience sjednotily. R. 1804 byl ustaven SCDF, zachovaný pod záštitou GLDF až na naše dny. Ani tehdy neotvírali v chrámě bibli. — GODF dne 13. září 1877 vypustil z Konstituce větu »SZ uznává existenci boží a nesmrtelnost duše«. Dovolávali se při tom historické zkušenosti: tyto věty byly vpraveny do Konstituce teprve roku 1849 a zůstaly v ní po osm let. Později se o nich nediskutovalo. — Roku 1885 prohlásil Conseil de l'Ordre du GODF, že stylisace z roku 1877 neznamená popírání existence boží a nesmrtelnosti duše, že se toliko nikomu tyto zásady nemají vnucovati, neznamená také popření symbolu; znamená to pouze popření dogmatu.

I po roce 1877 i po roce 1885 užíval GODF symbolické zkratky ALGDADLU, i když v listopadu roku 1877 skotské a anglické LL přerušily styky s GODF, jenž až dodnes považuje za nezrušitelné ustanovení z Andersonových Konstitucí z r. 1723: »Náboženství, jež zavazuje SZ, ukládá, aby SZ žil jako dobrý a upřímný člověk, jako řádný a počestný muž, ať již pochází z kterékoliv denominace anebo z kteréhokoliv vyznání a rozlišení.« — SZ ve Francii bude velmi brzo vzpomínati, že první francouzská Lóže byla založena, před dvěma stoletími. Francouzské SZ je po Anglii nejstarší v Evropě a na celém světě; dějiny SZ ve Francii jsou plny ruchu a vzruchu tak jako dějiny Francie; snad to vyplývá z toho, že Francouzi jsou více nakloněni činům nežli meditování. Nikdo nepopírá, že jsme se často mýlili — praví Nejj. b. Arthur Groussier, — ale nikdo nemůže popírati, že jsme vždy jednali v přesvědčení, že SZ má býti mocné a světové bratrství idealistické a morální; jsme proniknuti touto ideou, a proto otvíráme své srdce bratrské lásce a snažíme se dorůsti v tomto duchu ideálu Pravdy, Spravedlnosti a Krásy.

To je stručný obsah dvanáctistránkového výkladu.

Po něm přišel výklad Nejj. b. VT. z GLDF. — B. Charles Riandey vysvětluje na 22 stránkách »Le Probléme de l'Unité de la Maçonnerie en France«; na samém počátku odpovědi, jakkoli ujišťuje velkou úctou k autoru a původci podnětu k sjednocení, praví: »nous avons été deçu« (»byli jsme zklamáni«). Očekávali řešení a zatím jim byly předloženy podmínky sjednocení. Zdá se, že jde také o otázku početnosti. Směrem ke GLDF bylo prý často poukazováno, že GODF (bratří francouzského ritu) mají 30.000 členů, kdežto GLDF jich má jen 16.000, a jestliže se mluví dnes o fusi, budí to dojem jako aby prý menšina zmizela, vplynula do většiny. GLDF se chce držeti jenom slova sjednocení, rous n'emploierons que le mot »unité«.

Mimo GODF a mimo GLDF jsou na francouzském území ještě tyto obedience: La Grande Loge Nationale Indépendante et Régulière. potom l'Obédience mixte, Le Droit Humain a La Grande Loge mixte. — Regularita posledně jmenovaných dvou VL není uznávána, GLDF odmítá uznati zejména Droit Humain. Tím není řečeno,

že by je přehlížela: jsou tu, jsou to zednářské útvary, jsou to pokusy, o nichž ukáže čas, zda se osvědčí; GODF uznal obedienci Droit Humain, ale žádá toliko u GLDF, aby se pustila do vod sjednocování. O regularitě GLNI et R nikdo nepochybuje, avšak GODF se nedovolával její ochoty k sjednocení.

GODF se dovolává sjednocení SZ na území jednoho státu, ale skutečnost je proti tomu; ba sám GODF má vlastní LL v Anglii, ve Švýcařích, v Turecku a ve Spojených státech. Kromě toho jsou dvě VL ve Španělích (a třetí se zrodila nedávno). V Německu jich je od minulého roku jedenáct, v Československu jsou dvě a třetí se rodí. V Norvéžsku jsou dvě, v Rumunsku rovněž. V Italii byly dvě. Dánsko mělo tři, ve Spojených státech jsou v každém státě nejméně dvě, v Mexiku rovněž, Porto-Rico má dvě, na Kubě jsou dvě a v Jižní Americe nejsou k spočítání. — Autor, Nejj. b. Rianday to považuje za zjev normální, vyrůstající z přirozených zákonů, neboť všechno všudy se projevuje v mnoha formách a naprostá jednota, o které se snivalo Napoleonovi, neuplatnila se ani ve Francii. Ani sluneční soustava není tak jednoduchá, jak se nám zdálo do nedávna. I život má bohaté formy a organismy jednoduché jsou zároveň primitivní. Jsou bez uvědomění a spokojují se rudimentárními, zárodečnými formami. Životní rozmach (le dynamisme vital) jim velmi záhy vnutí rozmanitost. I přírodní druhy živočišné jsou důsledkem tohoto přírodního zákona rozmanitosti. I ve společnosti lidské se tento zákon uplatňuje a projevuje.

Proč by se zednářství mělo tomuto mocnému zákonu vzpírat? Sama podstata zednářství dává možnost mnohých a mnohých koncepcí, mnohých a mnohých řešení. Jestliže někdo chce porovnávati zednářství s římskokatolickou církví, jen ať nezapomene na mnohost jejích klášterních a mnišských řádů, jichž vzniku se církev nikdy nevzpírala. Čím je jich více, tím mohutněji se uplatňoval vliv církve. Že je církev římská jediná? A že zednářství je mnohotvárné podle různosti krajů, a že mezi nimi není souvislosti? — Nejdříve je třeba si uvědomiti, že církev římskokatolická rovněž není jednotná a na druhém místě je třeba si uvědomiti, že nikdo nepopírá potřebu, aby se zednáři vzájemně dorozumívali a aby hleděli docíci jednoty ideové a jednotných směrnic své činnosti. Obě největší francouzské mocnosti (obedience) postupovaly jednotně, zásadně shodně, pokud se týče A. M. I. Voláme-li po uspokojivé jednotné směrnici, není to volání po absolutním mechanickém sjednocení. Přísná jednota by vyvolávala ztrnulost a umrtvovala by ideový ruch i vzruch. Zvýšená touha po nadvládě římské ideologie byla římskokatolické církvi na škodu. Touha po centralisaci moci církve římskokatolické v Římě se uplatňovala prostředky osudnými, a právě podporováním různých řádů církev svou ztrnulost překonávala, v řádech jejích se totiž uplatňoval časem dostatečnou měrou dynamism politický, sociální a filosofický. Platí to i o Francii. Napoleonism usiloval o sjednocení. Vlastně již Richelieu nasazoval naplno sílu, aby Francii sjednotil, ale vývoj věcí dospěl až k Veliké revoluci. Po revoluci se uplatnil napoleonský centralism, se snahou uniformovati kde co, a výsledek je: třetí republika.

GODF žil od počátku snahou po sjednocení, jak dokázal jeho dějepisec Gaston Martin. Šlo mu o to, aby byly odstraněny stupně skotské, ale vytvořil si své Hauts Grads. B. Albert Lantoine nás poučuje, že letos projevený pokus o sjednocení francouzského zednářství pod patronancí GODF je už jedenáctý a byla vyslovena domněnka, že těchto pokusů bylo ještě více. Tak, jak se brání GLDF letos, bránili se skotští SZ ve Francii už roku 1827, tedy zrovna před stoletím a GODF, uveřejniv svůj návrh na sjednocení dne 22. března 1931, opakuje své důvody, staré století.

V podstatě se neliší GODF od GLDF. Obě obedience mají ideový program; čeliti nevědomosti (obscurantisme), osvoboditi lidského ducha, prosaditi pravou demokracii. Náhoda má určiti, která z těchto zásad má býti posunuta do popředí. Okolnosti to určují. Bylo také nejednou již řečeno, že se zednáři těchto dvou obediencí liší jenom barvou svých stuh. Jsou-li rozdíly tradiční, jsou-li rozdíly v historickém vývoji, nic nestojí v cestě sjednocení. Tak prý tvrdí bratří z GODF. Naproti tomu ujišťuje b. Riandey, že rozdíly tu jsou, a to rozdíly hluboké, že stačí srovnati Konstituce a Všeobecné stanovy. Uniformita GODF prý každoročně působí, že b. jej opouštějí a hledají ideovou svobodu v GLDF. Listiny GODF mluví velmi kategoricky: zakazuje se bratřím a pod. Takto prý mluví výnosy du Grand College des Rites, což jsou vysoké a vyšší stupně GODF. Skotský rit není a nechce býti takto strohý. SCDF neužívá takové formy, jestliže je potřebí něco napraviti, tehdy bratřím a Dílnám jenom radí a doporučuje. Vyvolal Ústřední radu, kde se scházejí delegáti Lóží Vyšších Stupňů. Z porad této ústřední

rady vyšlo již mnoho usnesení, jimž se přiznává účinnost zákonná.

Bratr Riandey nevyčítá GODF, že se znova pokouší o úspěch na tomto poli, leč vyžaduje i pro odpůrce těchto snah, aby se mohli brániti. Jsou si vědomi, že svoboda přináší nesnáze, jsou si vědomi, že ani zednáři nejsou osvobozeni od předsudků a omylů, leč jsou si také vědomi, že musí býti vytvořena ústředí, kde by se zednáři mohli stýkati bez předsudků, avšak že i v tomto prostředí se projeví názory způsobem často nevhodným. Proto se podnikne všechno, jen abychom těmto vadám unikali.

Potom se také tvrdí, že francouzský rit si hledí zvýšenou měrou politiky, kdežto skotské zednářství (GLDF) dbá více zednářství symbolického a rituelního. Tyto názory musí býti objasněny. Neznamená to, že si skotský rit nehleděl otázek sociálních, a že si francouzský rit nehleděl symboliky. Tak tomu není, ale jde o způsob, jak se příslušné chápou tu i tam. (Mais, il y a façons de s'occuper des questions sociales à façon de pratiquer les formes propres à la Maçonnerie.)

Svobodné zednářství si dalo do vínku úkol osvoboditi člověka, vytrhnouti jej z tyranie ustrnulé ideologie, z předsudků a vnějšností, které skličují a zotročují ducha. Ale takto chápaný úkol ihned se projevoval individuelně a byl chápán duchovně a byli k němu voláni jenom ti, kdož měli jistou přípravu, anebo kdož svým postavením byli pro něj uzpůsobeni. GODF se — podle tvrzení bratra Riandeye — držel těchto zásad, leč v poslední době jeho prakse se od těchto směrnic uchylovala, uchylovala se tak od prakse GLDF. Zesvětštěl, abychom to řekli jedním slovem, a to mu bratr Riandey vyčítá: přiblížil se příliš ostatním organisacím politickým, stala se z něho organisace příliš kolektivní, odtud pochází francouzské mínění, že svobodné zednářství jest levá, radikální organisace. Odtud se omezuje GODF skoro výlučně na řešení otázek sociálních, hospodářských a politických, odtud myšlenka, že zednářství má býti výhní sociálního pokroku (le lieu d'incubation des progres sociaux), místem, kde se lidé školí pro život politických stran. Odtud ta přání po zjednodušení — říká se tomu zdemokratisování — odtud volání, aby zednářství zanechalo otázek metafysických a teologických, aby je hodilo přes palubu. Takto osvobozené zednářství že se má státi spojencem, kde které organisace smíšené a nesmíšené, jen když si stavějí před oči podobné ideály. Odtud volání, aby zednářství zanechalo — říká se tomu — kasuistiky, aby zanechalo exegese, aby zanechalo starostí o subtilní otázky, aby zanechalo škol ideových, naproti tomu aby otevřelo dokořán oči k reálnosti, aby si hledělo naléhavých otázek, jak je den přináší, aby se pustilo plnou silou do zápasu s reakcionáři a to v sražených řadách, neboť reakce je čím dál hrozivější a čím dál strašnější. Takto se nazírá na úkoly svobodného zednářství v GODF už padesát let, od roku 1877, od toho totiž roku, kdy se GODF vzdal výslovně víry v božství a v nesmrtelnost duše. Mlčky se také vzdal LGADLU (VSV). GLDF tento názor neodsuzuje šmahem. Nepopírá se nic: ano GLDF se odvážila velikého pokusu, šla na něj přísně logicky a důsledně. Chápe, že při takovém smýšlení jest čas odvrci všechno zastaralé, ať již tu jde o rit, o obřady, o symbolické formy, o zachováváni tajemství (jde prý při tom o esoterism), kdežto zednářství je exoterické, nesmí se zavalovati překážkami, jinak by upadlo v nelogičnost, v paradoxa, stalo by se z něho něco těžkopádného a dostalo by těžkou ránu (sous peine d'illogisme, de paradoxe, de ralentissement et d'echec). Šlo se tak daleko, že do chrámu byli voláni řečníci nezednáři, aby se členům dostalo poučení. Proto byl také Bulletin hebdomadaire proměněn v nástroj novinářský. Otiskovali v něm inserce, aby prý se připoutávala pozornost, aby to chytlo, aby to připoutalo. Přišly ilustrace, fotografie účastníků hostin, přednašečů, odznaky, kde se do ornamentů bez ladu a skladu míchají poslední vymoženosti kotilionů, tanečních místností — zkrátka, kde musíte mysliti na jazz. Tam až se dostali horečně chtiví emancipace. Emancipace humanity od všeho hmotného i mravního. Nechci říkat — praví bratr Riandey, — že jenom GODF má výhradní právo na tyto směrnice. Jde o příklad.

Bratr Riandey brání školy GLDF se zaujetím, jež vyvolává zdání přísné orthodoxie. Chválí zednářství skotské a ujišťuje, že kdo poznal již tři první stupně SZ skotského, poznává jeho mízu a je připraven, aby poznal a vnímal krásu vyšších stupňů. Listuje znova a znova v bohatém slovníku, aby vychválil poetičnost, estetičnost, radostnost — ba skvělost — skotského zednářství. Obhajuje, že toto SZ nebrání sklonům racionalistickým, že nezbraňuje specialisaci ve své architektuře. Nestaví se proti vzrušení, nezbraňuje opravdovým sklonům uměleckým. Cesta Krásy otvírá ve skotském SZ současně cestu k dvojici Pravdy a Dobra. Mezitím co bratří francouzského ritu hle-

dí se přizpůsobiti svému okolí, skotské SZ miluje ovzduší domova. Neznamená to, že by nechtěli »sloužiti«. Neznamená to, že jim jde o neplodné přemítání, že by se vyhýbali všemu lidskému, ale myslí, že ta cesta, jež vede k bezprostřednímu úspěchu, není cesta jediná pravá. Drží se raději výkladu, jejž podal b. Thiriet z Nancy: V SZ nic nemá cenu, co není zednářské: demokracie směřuje k známé vládní formě. Usiluje o zajištění toho, čemu se říká společenská rovnováha. Každý národ má takovou vládu, jaké je hoden. Neboť vláda představuje jenom běžnou ideologii, dobrou či špatnou, ideologii většiny. SZ. s tím nemá nic společného. Nevyhledává kompromisu, aby dosáhlo jistého politického cíle. Úkolem SZ jest hledati Pravdu, aby z ní bylo vyvozeno to, co jest správné, nehledě k předsudkům, třebaže by běželo o předsudky demokratické. Demokracie má určitý smysl venku, v chrámě neznamená nic. SZ nebylo vytvořeno, aby pracovalo tak, jak pracují v politických stranách, jež zápolí s danými poměry a hledí si je přizpůsobiti podle vlastních potřeb. Úkol SZ jde výše, mnohem výše, není podroben náladě dneška, neměří se časem, neměří se danými poměry. Jeho podstatou je universalita a neutuchající vývoj. Tento úkol se nesmí zaměňovati s děním mimo rámec SZ. Venkovské dění je povahy episodické, náhodné a má za účel, aby zvítězily demokratické zřetele. A ty nejsou nic jiného, nežli částečná změna tóniny pro sociální otázky (Exquise d'une Doctrine positive de la Franc-Maçonnerie, 1927).

Sluší poznamenati, že b. Thirie patří do řad GODF. B. Riandey tvrdí, že slyšel z úst mnohých b.: »Proč nám nenalili tohoto vína?«

B. Riandey shrnuje: Filosofický řád nežádá sjednocení, nýbrž rozvoj, aby mohly býti spokojeny všechny aspirace masonské myšlenky, aby se mohlo rozvinouti k světlu všechno, co jde za masonským ideálem. Jedině k řešení zůstává přiřazení: coordinace různých masonských projevů a potom soudržnost vzájemná, vzájemná kohése. Jenom se třeba vyvarovati nepromyšleným návrhům, protože vyvolávají odpor těch, kdož se bojí o svou svobodu, o svou neodvislost, a jimž jde o účinnou ochranu. Soudržnosti je třeba a opět třeba. Duchovní proudy dnes na nás již narážející, a ty, které se dávají tušiti, ukládají nám velikou odpovědnost. SZ musí ukázati, že umí předvídati (discerner) a že umí raziti cestu. Nechť se kde jaká myšlenka uplatní podle možností, podle sil, aby bylo pomoženo společnému úkolu. Všechno podobné úsilí musí býti vedeno zřetelem na obecné blaho, na obecný prospěch. Právě dnešní doba ukládá takový velmi vážný úkol. Dosud byla dobrá shoda mezi oběma obediencemi. B. Riandey se obává, že poslední pokus GODF vyvolává mylné zdání o dobré vůli GLDF, že kompromituje dosavadní shodu, GLDF usiluje o solidní dohodu s GODF. Brání se, vzpírají se ohrožení vlastní existence. GLDF lpí na nedotknutelnosti své autonomie. Nezapomenou při tom, čím jsou povinni skotskému ritu a jeho zdokonalení, udělají vše, pokud jen síly stačí. Jen ať nás kde kdo nechá na pokoji. Kéž by SZ obou ritů se vynasnažili ze všech sil o splnění úkolů, jež jim SZ ukládá, kéž by si těchto úkolů hleděli, pokud jim to je možno (selon les affinités de leur Obédience respective), úkolů stkvělých, jež nám ukládá všeobecný stav věcí. Nikde neslibovala budoucnost a možnost úspěchů stkvělejších, nežli právě dnes. (B. Charles Riandey, 33, jest Vénérable d'honneur de la Loge Union et Bienfaisance, Vénérable de la Loge La Tradition Ecossaise.)

Také Bulletin de la Grande Loge de France ve čtvrtém čísle z 1. srpna 1931 má úvahu o sjednocení. Píše ji Osv. b. Lantoine a poznamenává hned na počátku, že mu nejde o polemiku, jde mu o filosofickou morálku, jež musí jíti nad osobní zájmy. Mystičnost sjednocení vyplývá z příkladu římskokatolické církve. Ani nejintensivnější pokusy sjednocovací — jako byl pokus Napoleonův sjednotiti Francii — nedosáhly tohoto cíle, protože jdou proti přirozenosti. To již ti, co podpisovali mírové smlouvy, byli moudřejší: nepotlačovali, nehleděli uniformovati to, co vyrostlo v minulosti. Jenom nesnášelivý katolicism hleděl a hledí vnucovati jednotlivcům vůli jiných jednotlivců. Moderní Anglie, hrající mezi národy úlohu starého Říma, sleduje moudrou politiku: nesáhá na jednotlivce, šetří zvyků národních v těch prostředích, kde lidé ještě nestačí pochopiti anglické politiky, anebo jestliže ji chápou, chápou ji v jiném smyslu.

A. M. I. vyslovila zásadu, aby na území jednoho státu byla jen jedna obedience, a aby na území jednoho státu nebyla uznávána obedience druhá, jestliže by obedience starší se tomu vzpírala. Tímto návrhem porušila SZ tradici. Neboť tato tradice učí, že nemá jíti o jednotu správní, nýbrž o jednotu duchovní, o jednotu ducha (car cette Union n'est fonction que de l'unité désprit).

Tak jako jest jediný duch náboženský, třebaže se projevoval pod různými etike-

tami, tak i SZ je vedeno a žije jenom jediným duchem, duchem SZ.

Od toho okamžiku, kdy se utvrzovalo tímto duchem, SZ se nemůže vzdáti tohoto přesvědčení. Již v osmnáctém století bylo mnoho masonských formací, také devatenácté století jich znalo mnoho: Byl řád Misraim, byl řád Memfis, byla Národní Lóže, vzniklá roku 1848 atd. Když pročítáme dnes jejich historii, nejednou přijdeme na ubohosti: měly až devadesát stupňů. Všechny již zmizely, ale základní myšlenka je přežila, nebyla jimi znehodnocena a ty obedience, jež dosud žijí, přinesly svůj kámen do klenby chrámu Královského Umění. Proč jen nezůstaly v jednotě s ostatními? Proč? Inu proč, protože ani náboženství theistická a vyznávající zákon lásky k bližnímu neshromáždila ve svých řadách duše zuniformované. Proč vznikají nové a nové církve? Proč i mezi upřímnými republikány vznikají nové a nové politické útvary? (Přidejme k tomu svůj rozum: Proč i mezi nejpřesněji pracujícími vědci téhož oboru vznikají nové a nové školy?) Ani v Belgii a v Nizozemsku nemají jedinou obedienci. Ostatně nikdy nebylo řečeno, že jde o obedience soupeřící, nepřátelské, třebaže se rozlišují s jistou přecitlivělostí. — GOD Belgique neuznává zásady ALGDGADLU, kdežto SC v Belgii se k ní oficielně hlásí. V společnosti, založené na zásadě bratrství, platí sjednocující myšlenka, zabarvená citově a nikoli jednotnost názorová. Citová shoda vytváří žádoucí bratrské ovzduší SZ a nikoli shoda názorů.

K obedienci GLDF patří Lóže Thebah, dílna vyloženě spiritualistická, a vedle ní pracují docela dobře Lóže Le Portique, dílna vyloženě racionalistická a s nimi pracuje ve shodě Lóže Lalande, jež založila dílnu čistě vědeckou, kde jsou členy jenom vědci. Chtějte na nich, aby pracovaly uniformně, a vyvoláte hotový Babylon. Nejde o možnosti vzájemného chápání, nýbrž o osobité způsoby chápání, jež sdružuje muže osvícené. Posuzujte dvě Lóže při práci. Nejde přece o zásadní zření, nýbrž uznáváme jejich osobitý úhel zření.

B. Lantoine jest přesvědčen, že postačí vědomí bratrské lásky, abychom tvořili řetěz rukou i srdcí, pour cimenter les coeurs, a vyslovuje naději, o níž doufá, že bude potvrzena budoucnosti: Italie masony vypudila, sovětské Rusko o ně nestojí, nepřijalo jich. Zdá se, že vyhnanství vytvoří tu i tam ani ne tak ducha odvety, anebo ducha sjednocení, tak jako spíše ducha touhy po možnosti vzkříšení a rozjásání. A neuplyne rok od možnosti jich návratu, a na území jich činnosti vzniknou nejméně dvě obedience. Francie dala příklad: před stoletím velmi vlivní dosáhli toho, že se dvě obedience spojili administrativně. A kde je ta vynucená jednota? Všechny sjednocovací pokusy selhaly a musí selhati. Dnes usiluje GODF o sjednocení. Zítra se může dočkati, že vznikne nová obedience. Jedni i druzí, staří i noví se budou považovati za pravé SZ a plným právem. Nic nebudou dbát, že byli exkomunikováni. Musí nás vzrušovat, jestliže se někdo domnívá, že SZ jest povoláno především k sjednocování hmotnému. Z tohoto omylu vzniká, že si masoni nejen nerozumějí, nýbrž že se vylučují a že vůči sobě nezachovávají pravého bratrství. VL anglická prohlásila, že neuznává francouzských Lóží, jež neotvírají na oltáři knihu zákonů a jež od neofytů nežádají, aby na knihu zákonů přisahali. Ale ještě nikdy jsem se nesetkal s bratrem z Anglie, — praví Nejj. b. Lantoine, — aby mi odepřel oslovení: Bratře! Nečiní to proto, že jde o pravého gentlemana, o řádného a ušlechtilého muže, ale proto, že mu svědomí nedovoluje neuznávati francouzského masona za pravého SZ. A když se nám rozváží jazykové, pohoršujeme se nad tím, že došlo k roztržce, že došlo k porušení internacionality, z níž se zrodila na francouzské půdě anglická Grande Loge Réguliere et Indepéndante, stojící pod ochranou VL anglické a mající za členy jen a jenom cizince. A nazývá se Národní! Jaká směłost! Stalo se již několikrát, že z těchto na francouzské masony nevlídných obediencí přijdou do sekretariátu jednotliví Mistři a žádají informace anebo se chtějí předplatiti na časopis a my jim vyhovíme. Děje se tak ne proto, že jich nemůžeme považovat za odpovědné za nedostatek skromnosti a studu, jímž se projevily jejich svrchované obedience, ale proto, že ne a nemůžeme jich považovat za nezednáře. — Z téhož důvodu musí ztroskotati dnešní i budoucí pokusy o mechanické sjednocení.

R. J. Vonka.

Vychází každý měsíc. Toto číslo bylo vydáno 1. září 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 10.

J. S. MACHAR.

TEMPLÁŘ.

OST... Sundejte mě... Ze všeho se vyznám...
Jen nemučte už... Ano, zřekli jsme se
i Krista, církve, papeže a všeho...
Křesťany nejsme skoro už sto roků,
jak pamětníci v řádu vypravují,
však věříme, že přec jsme bohu bliže,
než všichni vy, i s papežem a Kristem.
My vůli jeho uviděli v činech,
my poznali ji, my jí rozumíme...
Náš řád žil bludem. My jsme měli chránit
zem Svatou, kde prý Ježíš žil a trpěl —
kdo vám však řekl, že to vůlí boží?
Hle, tolik výprav vystrojil už Západ,
hle, tolik křížů na tolika prsou
přes moře spělo nevlídnými kraji
pod žárem slunce — a vše bylo marno.
Krev vypil písek, na mrtvolách reků
sup pohodoval — půlměsíc dál září,
kde klesl kříž. Ne, není vůlí boží,
by vytlačen byl Islam z Palestyny.
My templáři, my víme, že bůh Říma
ustoupit musel bohu Mohameda
jsa slabší v moci. Pod zdmi Damietty
náš řád to poznal. Nezáleží bohu
na svaté zemi, na křesťanech, Kristu.
A nezáleží-li mu, kdo smí tvrdit,
že tento Ježíš byl by synem božím
a bohem zároveň? Že římský papež
je z vůle boží vůdcem stáda jeho?...
A kdyby synem božím byl, jak dite,
syn tesaře a dívky nazaretské —
proč vykupoval smrtí hříchy světa,
když vědět moh, že celá moře krve
a život statisíců bude vydán
za přelud o království palestynském?
Proč dopustil, by vše to bylo marno?

Teď slyšte. Vyznám všechno otevřeně —
snad slupky očí vašich také spadnou,
jak spadly nám. My nevěříme v Krista,
my v církev nevěříme, její svaté,
ni v papeže. Je klamem vše a šalbou.
Kdo v řád náš vstoupí, pod přísahou strašnou
Ježíše zapře, církve odřekne se,
kříž poplivá, jenž nám je, čím byl kdysi,
jen znakem potupy a hanby lidské.
Mše černé čtem na nahých ženských tělech
na výsměch mší těch vašich u oltáře,
a z chrámů svojich míst jsme nadělali
pro rozkoš smyslů. Neb se mstíme šalbě,
již klamali nás, i své hloupé mysli,
že věřila těm klamům dobrodušně...

Vím, spálíte mě... Slova neodvolám...
A slov mých nespálíte... A že mohl jsem
je plnou silou vmetat v líce vaše,
už věru za tu plamennou smrt stojí!

Linku kreslil
b.'. B. Hnátek. — J. A. K.

Z knihy veršů „Barbaři".
Čtvrté vydání, 1920, 272.

A. PLZAK (JAK):

TŘICET LET.

Psáno na stříbrné zástěře.

Mám-li podati v krátkém náčrtku svůj zednářský vývoj, jenž se počal před více než 30 roky, musím se především zmíniti o předcházející době, abych mohl osvětliti příčiny a důvody, které mne uvedly v kruh zednářský. Byl jsem od dětství sám na sebe odkázán, prošel jsem těžkou a tvrdou školou života a jenom touze po zdokonalení a intensivní energii, která mne nikdy neopustila, děkuji, že jsem se po dlouhých a úporných bojích dopracoval skrovného místa ve středu lidské společnosti.

Není tudíž divu, jestliže jsem si všímal s největší pozorností života lidí ze svého okolí, že jsem stopoval jejich tužby a zklamání, jejich potřeby a zhroucené naděje, jejich šťastné okamžiky i bídu a strasti. Tyto poznatky v životě všeobecném ještě měrou svrchovanější jevily se mi v nejbližším okolí, v kruzích hornických, kde bylo nejen hojnost lehkého, svérázného humoru, ale ještě více bídy a zármutku.

V takovémto prostředí musí se mimoděk zmocnit soucit každého, který jen poněkud naplněn jest láskou k bližnímu a který má snahu, dle svých sil působiti k vyrovnání značných diferencí morálních, humanitních a sociálních. Jednotlivci může se toliko zřídka a jen částečně zdařiti vyrovnávání těchto diferencí a to jen v nejužším kruhu svého působiště, kdežto pro širší veřejnost, pro všeobecné zdokonalování morálních a humanitních úkolů, jeví se každý jednotlivec jako slabý, nemohoucí, ke zdolání úkolu tak těžkého a obsáhlého. K tomu jest třeba celého sboru duší šlechetných a obětavých, které v zanícení a v rozšiřování dobra a lásky k bližnímu vidí své poslání a ukojení svých tužeb.

Během víceletého působení v cizině nabyl jsem přesvědčení, že sbor takovýchto obětavých, dobro rozsévajících lidí skutečně je shromážděn ve sdružení svobodných zednářů, kteří si do štítu vepsali pravdu, spravedlnost, humanitu a lásku.

Zajímaje se s celou vervou o bližších formách a působení této instituce, informoval jsem se dále četbou zednářských spisů jmenovitě v Německu vycházejících, nadchl jsem se celým vznětem pro myšlenku zednářskou, i bylo mým nejtoužebnějším přáním, státi se také členem této blahodárné společnosti a v ní společně dle slabých sil spolupůsobiti k dosažení cílů tak šlechetných.

Leč kde nalézti prostředníka, který by byl členem zednářského sboru a který by mně umožnil vstup do středu těchto mužů šlechetných, prostých vášní a předsudků, vřele cítících se svými bližními?

Muže takového nalézti byl ovšem těžký problém, neboť té doby v Rakousku zednářské Lóže nesměly býti zakládány a zednářstvo vůbec nacházelo se v nemilosti jak úředních, tak zvláště kněžských kruhů, takže každý své příslušenství k zednářům co nejvíce skrýval.

Za těchto obtížných poměrů se mně po dlouhém pátrání konečně poštěstilo hledaného prostředníka nalézti v osobě dobrého přítele ing. Lehinanta, rodilého Belgičana, o kterém jsem po celý čas neměl ani tušení, že jest zednář, u nějž mi však bylo nápadné, že při našich přátelských rozhovorech dovedl vždy zavésti téma na humanitu, čestnost, dobrotu srdce, sociální otázky atd. Když tímto nenápadným způsobem mé smýšlení a filantropické sklony seznal, překvapil mne jednou neočekávanou otázkou, znám-li zásady zednářské a nechtěl-li bych se sám také státi zednářem. Ovšem, že s největší radostí jsem se uchopil této neočekávané příležitosti, vždyť to bylo již dávno mým nejvřelejším přáním.

Ujednáno, abych dle daného mně návodu napsal žádost za přijetí do nejbližší Lóže »Zu den 3 Schwertern und Asträa zur grünenden Raute« v Drážďanech a žádost abych zaslal nejprve zástupci této Lóže pro Čechy br.·. Adolfu Girschickovi, obchodníku s chmelem v Žatci, který vše další již zařídí.

Ovšem, že jsem neotálel a ihned žádost odeslal, načež v krátkém čase jsem byl Girschickem vyzván, dostavit se osobně do Žatce za příčinou dalších bližších informací.

V Žatci jsem byl jak Girschickem, tak také ještě i jinými několika jeho přáteli, jichž jsem předtím nikdy neviděl, velmi laskavě a opravdu přátelsky přijat, takže jsem se ihned v prvním okamžiku cítil jako doma mezi svými, jako bychom byli již bůh ví jak dlouhou dobu nejlepší a nejdůvěrnější přátelé; byl to pocit nanejvýš hřejivý a posilující, na který si opravdu vždy rád vzpomínám. Během naší, skutečně srdečně rozmluvy, byla přetřásána řada otázek o mém smýšlení a cítění v ohledu národnostním, církevním, sociálním, humanitním, o životě rodinném a společenském, o úkolech, jakými by se dala řešiti přátelská pospolitost jednotlivců i celých skupin atd. Zdá se, že mé názory o všech těchto věcech nalezly příznivý ohlas, neboť před odjezdem mi dali malý spisek o zednářství k prostudování a současně jsem byl ujištěn, že moje žádost bude ihned s příznivým doporučením odeslána a výsledek že mi bude včas oznámen.

V krátké době nato bylo také o mé žádosti za přijetí do Lóže příznivě rozhodnuto, zároveň pak došlo vyzvání, abych se dne 15. října 1897 dostavil se svým ručitelem do Lóže.

Za ručitele se mi velice přátelsky nabídl br.·. Adolf Girschick, který také s br.·. Lehinantem mne doprovodil do Drážďan, kde oba o mne co nejpečlivěji se starali.

Lóžová palácová budova na Ostra Allee, v níž pracují Lóže »Drei Schwerter und Asträa zur grünenden Raute« a »Goldener Apfel«, vyniká mohutnou a střízlivou architekturou, jest před portálem zdobena dvěma kamennými sfingami.

Širokým schodištěm vchází se do prvního poschodí, kdež jest umístěna šatna, sál pro schůze a porady, zdobený olejovými portrety vynikajících zednářů ve slavnostním úboru a se všemi zednářskými odznaky, mezi nimi císař Bedřich a kníže Bismarck; kolem hostinských místností vejde se do velké jídelny, zařízené pro Bílé tabule. Z poschodí prvního vejde se širokým schodištěm do poschodí druhého, kde umístěny jsou úřední místnosti jednotlivých funkcionářů, bibliotéka, Síně rozjímání a nádherný, prostranný chrám. Byv br.·. Girschickem uveden do úřadovny Mistra Lóže, který mne velmi laskavě přijal a obzvláště projevil svou radost nad tím, že jako Čech vstupuji do svěřené mu Lóže; byl jsem předán br.·. instruktorovi a ten mne uvedl do Síně rozjímání, kdež po krátkém poučení jsem písemně zodpovídal tři otázky. Poté, ještě s jinými pěti drážďanskými Hledajícími jsme byli br.·. Znalcem vedeni se zavázanýma očima ku bráně chrámové a vyčkavše daného znamení, byli jsme za zvuků dojemného hudebního chorálu, který na nás mocně působil, uvedeni před oltář, kde jsme byli Mistrem Lóže vroucně přivítáni a upozorněni, že místo, v němž se nacházíme, jest chrám práce a ta práce zde konaná má nalézti své pokračování také venku v životě, v povolání, v úřadě, v domácnosti, ve společnosti, ve státě. Práce ta jest těžká a úporná, jen pozvolna pokračuje, ano, často jest i bezvýsledná, avšak ona jest také k nepopsání vznešená, přináší nejvzácnější odměnu ve vlastním nitru každého, naplňuje duši čistým štěstím a obdařuje nejhlubším pokojem a spokojeností.

Současně jsme byli upozorněni na povinnosti a úkoly, které nás očekávají jako skutečné, horlivé, svých nanejvýš čestných úkonů dbalé zednáře a vyzváni ku pravé, poctivé, vniterně vyhraněné práci zednářské.

Tyto momenty, hlavně pak sejmutí pásek a uzření světla, za hlaholu jímavého sboru pěveckého, vzbudily v nás nikdy nezapomenutelné dojmy, které v nás zůstaly nesmazatelny po celý další život náš.

Ostatní části ceremonielu byly jako u nás při I. stupni, toliko nové otázky k ústnímu zodpovídání odpadly, neboť již před přijetím z došlých informací, jakož i z odpovědí písemných bylo možno bezpečně souditi, je-li Hledající hoden býti přijat do řad zednářských nebo ne, požívá-li skutečně dobrého jména, je-li v každém ohledu čestný, poctivý a dokonalý a dovede-li na svém vlastním kameni dále pracovati a se zušlechťovati.

Po ukončení slavného přijetí a uvedení ku světlu, bylo nám se všech stran upřímně a bratrsky blahopřáno, načež všichni účastníci povznášející slavnosti se odebrali do prvního poschodí k připravené již Bílé tabuli.

Podotknouti sluší, že úbor všech účastníků sestával z fraku, bílé kravaty a cylindru, který ani v chrámu se nikdy neodkládá, leč na výslovnou výzvu Mistra Lóže.

(Příště dokončení.)

B.·. B. S., L.·. Národ:

Lékař a nemocný.

Tato otázka byla přetřásána na kongresu Ligy v září 1931.

(Dokončení.)

Nemocný zaplatí lékaři za jeho hmotné služby hmotným způsobem a není pochyby, že to v mnohých případech oběma stačí. To ostatní jsou imponderabilie, které však dovedou mnohým lidem nucený styk značně zpříjemniti. Nepadne-li snaha ta na souzvučnou půdu, nelze si stěžovati na nevděk, ježto vnitřní vztah ten je nám, lékařům, osobně potřebný a musíme se spokojiti vědomím, že jsme vykonali vše, co v daném případě bylo možno.

My, starší generace lékařská, jsme vyrostli ještě v předválečné, trochu starosvětsky idylické atmosféře let osmdesátých a devadesátých, kde lékař přicházel do rodiny jako přítel. Usazovali jsme se po několika letech, ztrávených v nemocnici, a léčili jsme zprvu hlavně v mladých rodinách, jež dosud neměly domácího lékaře. Pomáhali jsme prvním dětem na svět a prodělávali s nimi dětské nemoci od dusivého kašle a spalniček přes difterii ke spále. Později se rozstonal dědeček nebo babička, kteří s nimi sdíleli domácnost, a v několika letech se tak seznali a spřátelili se třemi generacemi, které pak již přicházely nejen s každou tělesnou nemocí, ale i s duševní starostí a trampotou, která už ani přesně nezapadala do lékařské sféry. Dnes, po třiceti letech praxe, už ti tehdejší kojenci jsou šťastnými otci a matkami a začínáme čtvrtou generací. Prožili jsme s nimi se zájmem všechny radosti a starosti od prvé třídy obecné školy do maturity k doktorátu a od tanečních hodin do svatby a někdy i do rozvodu nebo smrti. Veselé a smutné, jak už to život přináší.

Jako tak mnohá idyla předválečných let vzala za své, tak i postava domácího lékaře, jenž byl jedním z typických zjevů občanské společnosti devatenáctého a začátku dvacátého století, s naší generací vymírá.

Postupující úsilí o zlepšení sociálních poměrů tříd hospodářsky slabších vedlo nutně k snahám po opatření lepší a lacinější lékařské pomoci. Avšak tato snaha, sama o sobě jistě šlechetná a spravedlivá, způsobila, že kromě nejchudších tříd domohla se zmenáhla zákonodárnou mocí i celá řada kolektiv analogických zařízení, ustanovených povinným nemocenským pojištěním. Nastala éra nemocenských pokladen, pojišťoven a fondů. Bohužel tyto novější pojišťovací instituce nepočítají mezi sebe pouze osoby hůře situované, nýbrž předpokládají naprostou rovnost všech svých členů až do nejvyšších tříd platových. Třídy ty jsou nepoměrně lépe hospodářsky situovány a pro případ stáří, nemoci a smrti lépe zaopatřeny, než rodina lékařova.

Honoráře, placené pojišťovnami a fondy za lékařskou práci, jsou — celkem vzato — nedostatečné, obyčejně přímo špatné a nedůstojné.

Má-li praktický lékař, jenž vidí, že 80—90 procent jeho praxe je dnes v pokladnách, získati životního minima, musí léčiti mnohem větší počet nemocných než dosud, a může proto každému nemocnému jedinci přirozeně věnovati jen adaequatně menší čas a péči.

Jsou někteří lékaři, vycvičení z dělnických nemocenských pokladen, kteří dovedou za půl dne ošetřiti čtyřicet i více pacientů, ale je přirozeno, že kvalita výkonu tím trpí.

Je tu pak nepříjemný poměr: Lékař má pocit, že je hmotně vykořisťován, a je mu těžko míti za zlé, dívá-li se na takové pacienty zprvu jako na neosobní čísla a později, cítí-li sám již únavu, direktně nepřátelsky.

Nemocenské pokladny si pak stěžují, že práce lékařská není hodnotná a že za ni je těch peněz až dost.

Pro takovou práci zdá se býti zbytečné, aby se lékař dlouho zdržoval v nemocnici, protože při volné volbě lékařů může takhle vydělávati hned po doktorátu. Usadí se

tedy pokud možno brzy a musí, chce-li se uživiti, často proti svému lepšímu přesvědčení hověti žádostem té části pojištěnců, která, ve snaze „odstonati si" každoměsíční náklad, jejž musí odváděti pojišťovně, přichází s lapaliemi, s nimiž by jinak nebyla nikdy lékaře vyhledávala.

Přichází tu pak v úvahu všechna možná ozařování horským sluncem a jinými lampami, roentgenové vyšetření, předpisy nejrůznějších lázní, vodoléčebné procedury, diathermie a jiné fysikální procedury, vibrační masáže, seriové injekce a předpisy nejrůznějších farmaceutických specialit, o nichž slyšeli nebo četli bombastické reklamy v novinách. O skutečné ceně a významu těchto nových preparátů neví pacient sám nikdy nic podstatného a lékař a lékárník často o málo více, než uzná továrna z obchodních důvodů za vhodno napsati na prospekty a návody k užívání.

Rozšíření těchto — většinou z ciziny importovaných léčiv — je další složkou oné moderní snahy: zjednodušiti a zmechanisovati léčení tak, aby vyžadovalo co nejméně nutného přemýšlení, co nejméně ztráty času a předběžného vzdělání. Neříkám, že všechny tyto léky jsou bezcenné. Naopak, je mezi nimi mnoho preparátů, které přesností výroby a spolehlivostí svého složení se vyrovnají a předstihují nejlepší lékárnické výrobky. Veze se však s nimi spousta zbytečných a bezvýznamných produktů, které chemické továrny zavedly rafinovanou a nákladnou reklamou jen z čistě obchodních důvodů, často aby se zbavily vedlejších zbytků, zbylých chemickému velkoprůmyslu. Vede to dále k tomu, že taková standardisovaná léčiva „v kostce", většinou vkusně a elegantně vypravená, se zvučnými jmény, sugestivně svádí lékaře ke zbytečné polypragmasii a pacienta k mylnému domnění, že jeho zdraví závisí od hojného užívání všech možných takových preparátů. Pacienti často přicházejí se žádostí o předepsání určitého preparátu a lékař je někdy okolnostmi nucen předepsati jej, nechce-li vyvolati zdání, že je zpátečníkem.

Při tom však nacházíme — často při náhodném nahlédnutí do domácích lékárniček rodinných — řadu těchto preparátů, jichž bylo jen z nepatrné části použito, a při nejbližším velkém úklidu stěhují se všechny tyto vychvalované panaceje s popelem z domu.

Všim, co tu bylo uvedeno, jsou z velké části zaviněny ony kritické finanční stavy, v nichž se dnes ocitají různé ty fondy a pojišťovny nemocenské.

Co znamená pro národní hospodářství, že vydáváme ročně 50–60 milionů korun za léčiva do ciziny, o tom je zbytečno debatovati.

Kromě p o k l a d e n s k é h o l é k a ř e vystupuje v moderní době na scénu l é k a ř s p e c i a l i s t a, o d b o r n ý l é k a ř. Rozvoj mediciny — tak jako u jiných oborů — vedl nutně ke specialisaci: Zejména obory operativní, které vyžadují technické zručnosti manuelní a proto častého opakování těchže therapeutických úkonů, první se oddělily. Dnes je specialisována chirurgie, porodnictví, gynaekologie, zubní, oční, ušní lékařství, urologie, orthopaedie, dermatologie, kosmetika, neurologie, psychiatrie, fysikální therapie, lázeňské lékařství atd. Nevyčerpávám nijak počet těchto oborů, jichž počet se každoročně zvětšuje.

Pohleďme, jak tato specialisace působí na vzájemný poměr lékaře a nemocných. Vidíme, že nemocný, jenž dříve k lékaři přicházel, se znenáhla jaksi mění v n o s i t e l e j e d n o t l i v ý c h o r g á n ů, v něž se rozpadává. Dříve přicházel nemocný se steskem, že ho tak nebo onak bolí a že je mu tak neb onak nevolno. Dnes přichází sám s obavou, že má asi „přetlak" nebo rozšíření aorty, zánět žlučníku, velkou prostatu nebo málo vitaminů. Není pochyby o tom, že to souvisí z části s popularisováním mediciny a se stoupající kulturou v nejširších vrstvách, ale je to jistě charakteristická folie, korespondující s moderní snahou po specialisaci v lékařství. Jde-li o maličkost, odbude to rychle pokladniční nebo fondový lékař. Jde-li o sebemenší diagnostické nebo therapeutické obtíže, nemocný dostane prostě lístek ku specialistovi, protože

pokladniční lékař nemá ani kdy, ani chuti, aby si lámal hlavu nebo aby „se páral" s případem, za nějž dostane stejně málo zaplaceno, ať se jím zabýval několik minut nebo několik hodin. A tak putuje ten nemocný k specialistovi žaludečnímu a odtud k roentgenologovi; ten ho pošle k chirurgovi, ten zase ku kardiologovi atd. V nejrůznějších variacích pohybuje se pacient po týdny a měsíce v kruhu několika lékařů.

Jsou-li názory jich jakž takž souhlasné, dopadá to dobře. Avšak často přicházívá nemocný s nářkem nebo s pláčem, že neví, co má vlastně dělati, koho se držeti, a kdo vlastně zaň odpovídá.

Zní to snad absurdně, ale je to každodenní zkušenost.

Podporuje to také ta okolnost, že specialista, chce-li se za dnešních poměrů něčemu řádnému naučiti, nemůže pravidelně ztráceti čas na různých klinikách, ale obrací se v převážné většině případů hned po doktorátu na jednu určitou kliniku, odkudž se nehne; jen tak se může dočkati sekundářství nebo asistentury nebo jiné příležitosti k důkladnějšímu odbornému vzdělání. O širší praktické vzdělání v jiných oborech lékařských se ve většině případů pro nedostatek času starati nemůže a ku podivu často nepokládá to ani za potřebné, ani za svou povinnost.

Přijde-li pak do praxe, dívá se pochopitelně na nemocného podle svého odborného názoru a hledá nemoc tam, kde ji nejčastěji vídal a kde jí nejlépe rozumí. A tak se často stává, že konec konců pro stromy přehlíží les. Nemocný, majitel všech svých nemocných a zdravých orgánů, stojí tady proti kolektivu, které často všechny ty jednotlivé orgány velmi správně ocení a eventuelně na nich spraví, co dnešní svět dovede.

Přijdou však chvíle v životě, kdy nemocný cítí, že ho bolí nejen pohrudnice nebo střední ucho, ale kdy má starosti a strachy a hledá jednoho člověka, který chápe tu jeho bolavou duši a hledá teplou ruku, která byla zvyklá léčiti ne nemoci, ale nemocného.

Kdyby pro nic jiného, tedy již pro tento řídký způsob upřímného lidského styku by bylo škoda, kdyby instituce domácích lékařů úplně zanikla.

Nemoc není poruchou jen tělesnou, je poruchou celého člověka s jeho psychou, která je cennější a důležitější člen společenství s tělem. Nelze jen léčiti orgány a znehodnotiti paušálně lékařství na řemeslo čistě objektivně pracující.

Vyvane-li z lékařství jeho hlubší citová složka, bude nemocný nucen hledati své uklidnění jinde: v christian science, v sugestivních léčbách fušerů a „zázračných lékařů" a j. Dojdou tu snad v určitých případech silou sugesce přechodného zlepšení, ale dojdou za to brzy k tím hlubšímu zklamání a zanedbání choroby, již snad bylo možno dříve ještě odpomoci.

Jak se v budoucnosti poměr mezi lékařem a nemocným v praxi vyvine, je těžko předvídati. Jistě se nevrátí docela staré poměry, ale také dnešní se jistě neudrží.

Nemocný má právo žádati od lékaře-specialisty, aby byl kromě svého úzkého oboru také všeobecně lékařsky prakticky vzdělán; aspoň v interní medicině nebo v nejbližších oborech onomu, pro nějž se specialisoval. V tom ohledu již lékařské komory spolu se státní správou chystají nápravu.

Také dnešní instituce pokladenských lékařů bude jistě podstatně změněna. Lékař a nemocný nesmějí proti sobě státi jako prodávající a kupující, při čemž mají pocit, že ho druhá strana chce ošidit. Jde tu o nejdražší statky člověka, a nemocný musí vždy míti přesvědčení, že se v jeho prospěch děje vše, co dnešní věda dovede. K tomu dnes ve vážnějších případech nestačí jedinec, nýbrž je k tomu zapotřebí kooperace různých lékařů.

Vésti tuto kooperaci má však, podle mého soudu, pokud možno jeden lékař s dostatečným všeobecným vzděláním medicinským a s potřebnými vlastnostmi ducha a srdce. Nemá býti pouhým adresářem specialistů, ale instancí s nimi nejméně rovno-

cennou. Ten má činiti souhrnný úsudek z jednotlivých specielních vyšetření a nálezů, sdělovati jej vhodným způsobem s nemocným a ordinovati na základě toho definitivní předpisy. Tak dosáhne nemocný jednak garancie podrobného vyšetření svého fysického stavu a zároveň nepřijde o nutný bezprostřední styk s jedním lékařem, jenž tvoří lidskou spojku mezi nemocným a širším kolektivem, prostředníka, jenž chrání fysické i duševní zájmy nemocného a je za ně odpovědn.

Bližší provedení vyvine se snad ve formě privátních ambulatorií několika spolčených lékařů, ambulatorií různých pojišťoven a fondů, zreorganisovaných podle naznačeného plánu. Na venkově bylo by možno analogických poměrů v budoucnosti dosáhnouti v okresních nemocnicích. Náběhy k podobnému řešení pozorovati lze již zejména v Spojených státech severoamerických a u nás v některých léčebných ústavech.

S druhé strany má jistě lékař právo žádati od společnosti, aby mu poskytla možnost zaopatřiti rodinu aspoň přibližně úměrně jeho životní námaze.

Jen takovým způsobem bude možno žádati, aby lékař, chystající se do praxe, nabyl k ni dostatečného vzdělání a potřebné lásky. Jen tak může se poměr k lékaři státi nemocnému požehnáním.

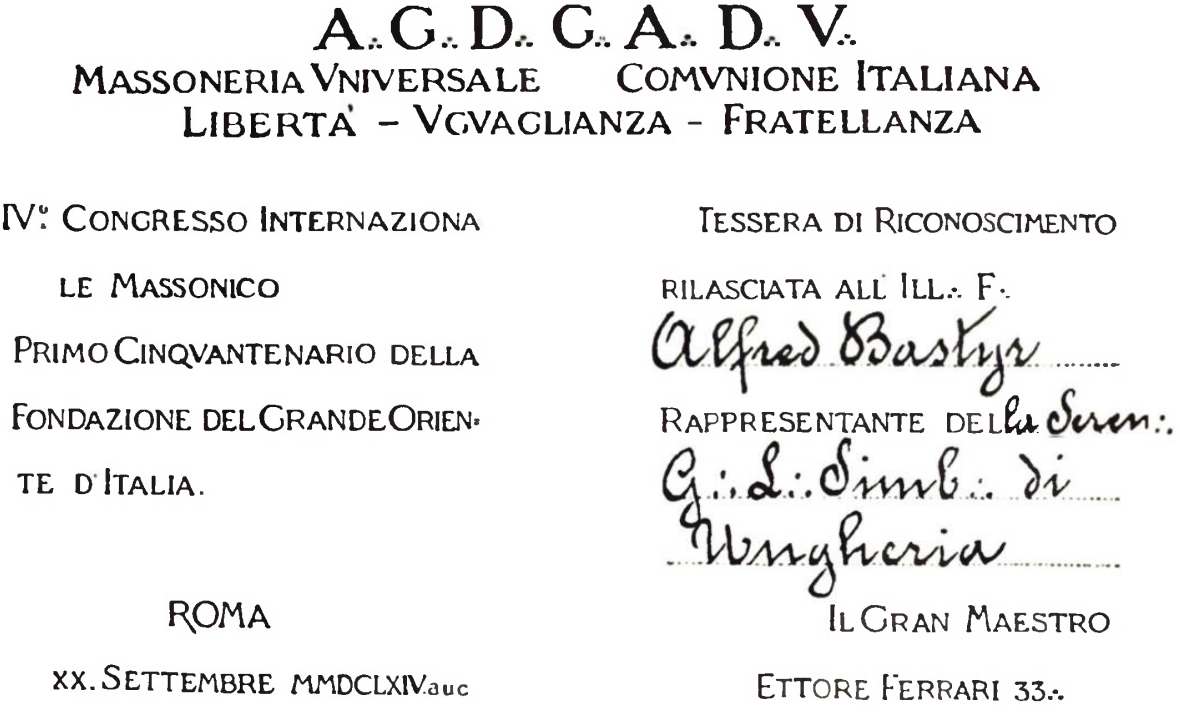

Doklad masonské činnosti.

Dr. V. DVOŘAK:

O hraběti Sporckovi a jeho pamětních penízích.

Sporck byl opravdový kavalír; lidumilnost a dobročinnost jeho vynikala nad podobné ctnosti jeho současníků, jež předčil také zakládáním humanitních ústavů (starobinců a chorobinců), kostelů i klášterů. Tato záslužná činnost byla vídeňským dvorem záhy oceněna a císař Leopold jmenoval Sporcka roku 1690 císařským komořím, roku 1691 spolumístodržitelem v Čechách a roku 1692 tajným radou.

Roku 1686 se Sporck zasnoubil s chudou příbuznou, se sestrou svého švakra, slezskou šlechtičnou Františkou Apollonií Sweertsovou z Reistu (sestrou manžela Sporckovy sestry). Své snoubence dal Sporck rok na rozmyšlenou, přesto však jí připsal ihned velké věno pro případ, kdyby nalezla zálibu v jiném muži. Když pak mu vyvolená zachovala věrnost, oženil se s ní slavně roku 1687. Z tohoto manželství vzešly čtyři děti, z nichž dvě záhy zemřely, zůstaly mu dvě dcery Marie Eleonora a Anna Kateřina, z nichž Anna otce přežila.

Sporck si dopisoval s předními filosofy nového směru. Korespondence z tohoto styku vzniklá tvoří dvacet svazků. Sporck byl veliký milovník knih a četby, jeho knihovny, uložené svého času v Praze, v Lysé a v Kuksu, obsahovaly nejlepší a nejdrahocennější díla.

V Lysé založil a nadal Sporck kostel Loretánský s klášterem bosých augustinianů a při něm pěkné poustevní kaple sv. Václava a sv. Františka; mimo to vystavěl nový děkanský chrám sv. Jana Křtitele.

Na vrchu Vysoké na panství malešovském založil krásnou kapli sv. Jana Křtitele a při ní tři poustevny, roku 1697 vysvěcené pro tři poustevníky, z nichž každý měl míti důchod 100 říšských tolarů z panství malešovského.

Na paměť založení těchto kostelů dal Sporck raziti v Augsburku zlaté medaile, z nichž každá vážila jako 6 dukátů, a stříbrné medaile, těžké $^5/_8$ lotu. — U Neumanna číslo 534 a varianta číslo 535.

Na líci je viděti v zahradě na pahorku kostel, k němuž pílí se tří stran poutníci. Opis se čte: Tres sanctam diadem. Na rubu je relief křest Kristův s opisem: Venerentur more Ioanesis. Obrubový opis: Fundavit Franc. Anto. S. R. I. Comes de Sporck A 1697.

Sem patří také medaile, ražená na paměť zrození třetího dítka. Tato votivní stříbrná medaile váží $^5/_8$ lotu. Avers: Kostel. Revers: Dvě ženy klečí u dvou stran oltáře, na němž leží nemluvně jako obět. Nad oltářem je obraz boží Trojice. Tyto medaile byly raženy také v cínu. Opisový nápis se čte: Hanc . Deus . Acceptet . Pietatem . Trinus . et unus. Obrubní opis má tekst: Franc . Anton . S . aeri R . omani Imperatoris Comes de Sporck . Frieri Fecit Anno 1699.

Na hradištském panství založil Sporck roku 1694 tehdy jen okolnímu lidu známé »Kukské lázně«, které byly tehdy jedním z nejpříjemnějších míst lázeňských v Čechách. Nad pramenem vystavěl krásnou kapli Nanebevzetí P. Marie a řadu budov, o nichž se ještě zmíním.

K založení lázní se patrně vztahuje medaile od Christiana Wermutha (číslo 542), na jejímž líci je portret Sporckův. Na rukávě je umělcova značka: Cristian WERMUTH. Fecit Cum PRrivilegio CAESareo. Opis má tekst: Franc . iscus Anton . ius Sacri Romani Imperii Com . es De Sporck

Suae Caesareae Majestatis Cons . iliarius Intimus Et Locumt . enes Pragae. Na rubu tohoto peníze je přímořská krajina s množstvím postav, čerpajících vodu, nad mořem je slunce a duha. Opis se čte: Augmentationis pelagus, pauperum salus. Není vyloučeno, že tato medaile značí také symbol Sporckových dobročinných úmyslů.

Na Chlumu proti zámku svému v Kuksu vystavěl Sporck nádhernou rodinnou hrobku a nad ní kostel, jejž ozdobili malíř Petr Brandl obrazy a umělci Braun a Renz četnými sochami. Zvláště nákladně vystavěl Sporck tamní klášter Milosrdných bratří, při němž založil špitál pro sto chudých poddaných a bohatě jej dotoval důchody. Velkolepý tento ústav dosud trvá. Podobné špitály založil Sporck v Lysé a v Konojedech.

Z dobročinných jeho podniků uvésti sluší zřízení důchodu pro klášter Milosrdných bratří v Praze, pro seminář v Hradci Králové, pro invalidovnu v Praze; řádu trinitářů věnoval 100.000 zl., aby ze dvou třetin byli vykupováni otroci a z jedné třetiny aby byli vysvobozováni nemajetní dlužníci z vazby. Za drahoty obilí roku 1695 rozdělil Sporck 900 korců žita chudým. Na jedné cestě do Karlových Var rozdal 3000 zl. almužny.

Jestliže náklady k účelům církevním a humanitním činily statisíce, možno páčiti na miliony částky, které vynakládal na pěstění všech oborů umění, na velkolepé zábavy a slavnosti v domácnosti své, kterou po 40 let vedl královsky.

Jeho spory, které při umíněné povaze po celý život zapřádal, pohlcovaly statisíce. Udílel bohaté dary na vše strany, ba i ministrům. Jeho lovecká vášeň vyžadovala velkých peněz. (Za povolení, aby směl honiti v císařských lesích brandýsských, zaplatil 50.000 zl. a za zastřelení jednoho z bílých jelenů, které zaslal do Brandýsa car Petr Veliký císaři Karlu VI., složil Sporck pokutu 30.000 zl.)

Sporckova knihtiskárna v Lysé rozdala zdarma knih a tiskopisů za 80.000 zl.

Stavby a nadace převyšovaly daleko cenu všech jeho panství a přece zanechal panství při smrti bez dluhu. Není tudíž také divu, že byly potají roznášeny o původu jeho jmění tytéž pověsti, jako o původu obrovského jmění jeho otce.

Přesto, že se korunované hlavy a nejpřednější šlechta a osobnosti státní i zemské slavností jeho zúčastnily, byla k němu chována nedůvěra a jeho pravověrnost i dynastické smýšlení jak v kruzích církevních, tak i v dvorských byly brány v pochybnost.

Z českých umělců těšil se jeho zvláštní přízni Petr Jan Brandl, narozený 1668 v Praze a zemřelý 1735 v Kutné Hoře, jenž pro kostely na panstvích Sporckových namaloval mnoho oltářních obrazů a k tomu velké množství nákresů-návrhů pro sochy a skupiny, které provedli sochaři Michal Renz a Matyáš Braun z Braunů.

Braun se narodil 25. II. 1684 v Oetzu v Tyrolsku († 1738 v Praze). Sporck na cestě do Italie poznal tehdy 20letého umělce a pozval jej do Čech, kde po léta jej zaměstnával. Umělec ten zhotovil na Sporckově panství řadu soch a též jako zvláštnost několik set soch a skupení z pískovcových balvanů v t. zv. Bukovinském lese u Kuksu; ba i kmeny stromů proměnil v sochy světců a poustevníků.

B.·. A. HARTL (P.·. V.·.):

Bolzanova ctitelka.

II.

Prameny románu v tradici.

Jest nyní otázka, co bylo podkladem povídky, zda studium pramenné či tradice rodinná. Na to odpovídá Světlá ve svých Upomínkách, uveřejňovaných 1874 v „Osvětě". Tam naznačuje, že příběh, který románově rozvedla, vypravoval jejímu otci za mládí otcův bytný „pan Josef", pražský krejčí, písmák a josefinista, horlivý ctitel Bolzanův. Ten vodil v neděli své svěřence po Praze a ukazoval jim její památnosti.

»Taktéž ukazoval pan Josef svěřencům svým onen v Ostruhové ulici dům, kterýž obývali bratří Nattererové, z nichž nejstarší, byv prý hlavou tajného jakéhosi spolku s francouzskými revolucionáři spojeného, jehož sídlo bývalo v letohrádku za nemocnicí, teď »V Americe« zvaném, a vyzrazen jesuitům žárlivou svou milenkou, jimi byl tajně jat a odpraven na Karlově náměstí, kdež druhdy stával pověstný kostel U Božího těla. Znalť pan Josef prý i některé osoby, které popravu tu na svoje oči zdaleka viděly. Snažila jsem se v povídce »Zvonečková královna« příběh ten vylíčiti. Jak dalece spočívá na pravdě, taktéž mi známo není, vypravovala jsem pouze, co o věci té jistého času vůbec po Praze se povídalo a na mne přešlo.«

A pro apothesu B. Bolzana (1781—1848), jíž končí se „Zvonečková královna", najdeme rovněž ve vzpomínkách Světlé z dětství vysvětlení. Byla proniknuta obdivem k tomuto knězi osvícenci, protože o něm slyšela mluvit s úctou od otce a sama měla příležitost ho poznat jako dítě, ještě než začala chodit do školy. Píše o tom s velkou roztomilostí. Chytala — marně — ve Stromovce ptáka a tu viděla, jak se jakýsi pán na ni dívá s vlídným úsměvem a se zářícíma očima. Nebyl nijak nápadný: byl po krk zapiat do kaputu barvy skořicové, poněkud dopředu sehnutý, bledých tváří, očí plných mladosti a duševní zdravoty (takový pohled snažila se Světlá zachytit v „Nemodlenci"). Slyšela o něm často mluviti a na otcovu otázku, ví-li, kdo je Bolzano, odpovídá: „To je ten pán, který ví, jak vypadá Bůh." Vliv Bolzanův líčí v „Upomínkách":

»Kostel U sv. Salvatora, kdež v neděli kázával, nikdy posluchačstvu nestačil a přece byli všichni, kdož o muže toho znamenitého tehdáž se zajímali, poznamenáváni a udáváni... A navzdor tomu, že se vědělo s mathematickou jistotou, že oněm duchům výstředním, troufajícím si ctíti osobnost tak neoblíbenou, při nejprvnější vhodné příležitosti se dostane tím neb oným způsobem »pamětného«, přesto přese všecko posluchačův stále přibývalo.«

Kult Bolzanův vzbudil v otci „pan Josef" a s otce přešel na dceru. „Tolik prostředních hlav," stěžuje si Světlá, „jest čtěno a

tento první zase s otevřeným hledím bojovník pro novou svobodu naši, nejrozhodnější, nejšlechetnější z nich v době své, jenž naučil tolik českých srdcí znovu po ní toužiti a vzdělal našemu národu tolik výtečných učitelův, kteříž všude, kdež působili, po sobě zůstavili stopy květoucí a pokračujíce ideálním směrem, u nás rok 1848 možným učinili a pod jménem bolzanistův navždy si získali nároky na vděčnost národa našeho — o muži takového významu, takové ceny, nemáme jiného, než tu a tam některou zběžnou, neúplnou zprávu, a nikdo se necítil dosud puzen a povinen zachovati potomkům důstojnou o něm památku. Nepsalo prý se dosud o Bolzanovi, ježto byl po otci Vlachem, pro vědu neměl dosti zásluh, že byl knězem atd.

Světlá nechce soudit jeho význam vědecký, ale „ve vědě, kterak se stává člověk člověkem a jak úkolu svému lidskému nejlépe by dostál, tu náleží beze všeho odporu Bolzano mezi nejjasnější hvězdy". Kdo šlechtil srdce národa, má jistě nemenší zásluhy, než ten, kdož brousil jeho mluvu! Upomínka na setkání, ve kterém se dítěti B.

zjevil „tak nepatrný co do podoby, takový co do srdce obr, jako významný sen, jako přízrak z vyššího, dokonalejšího jakéhosi světla, zlatí poslední šťastné bezstarostného dětství hodiny a proto snad tak hluboce v mysl se mi vryla."

Svou stížnost mohla Světlá záhy opraviti a při tom znovu projeviti svůj obdiv k postavě tohoto osvíceného kněze. V roce 1882 vydala Marie Červinková knihu o Bolzanovi a v témž roce vyšly k památce stých narozenin Bolzanových jeho „Řeči vzdělávací akademické mládeži", umožněné z výnosu knihy Marie Červinkové. Referujíc o této monografii v Ruchu (IV, 2, 30/1 z 15. I. 1882), praví Světlá, že v dnešní době, chladné a vypočítavé, nelze si ani představiti, čím byl Bolzano v době své a v jaké míře ovládal srdce a mysli svých současníků, ztrnulých hrůzami válek napoleonských, sevřených tolika duševními pouty a z toho stavu malomyslných. A přece z těchto pochybovačů stal se znenáhla voj nadšených vyznavačů humanity působením Bolzanovým, jakých nebylo „od času, kdež učení českobratrské, tak příbuzné svými zásadami mravouce Bolzanem hlásané, v nich se zmáhati a kvésti počalo". Bolzana nazývá mužem „se září odříkání nejvznešenějšího kolem skrání, jenž vzdal se rozkoší života, radostí rodinných a stal se knězem", pro jehož ctnosti „jsme se mu vždy vděčně klaněli". Tento kult nebyl jen „milý jakýsi sen z mládí, sladká jakási báje, za dětství k sluchu našemu vniklá", nýbrž B. byl opravdu zosobněním mohutných vlastností a převzácných ctností. B. je „mravní heros, jenž snaže se dostoupiti ideálu lidskosti... a jemuž se podařilo cíle toho v každém ohledu dosíci, štědrýma rukama krásné duše své poklady, mučednickou cestou dobyté, v míře tak hojné rozdával, že se staly požehnáním pro celý národ náš, jemuž náležel jen duchem, nikterakž mluvou, rodem a vychováním". Nerazil-li Bolzano duchu lidskému nové dráhy, praví Světlá:

> »Těžiště jeho činnosti dlužno hledati v mravouce jeho, kdež nebyl nikdy nikým předstižen, napomínaje a poučuje hlavně vlastním příkladem. Jsa pevně přesvědčen, že člověk na zemi je, aby byl blažen a jiné oblažoval, věnoval především veškerou sílu svého ducha a nadání, aby objevil, na jakých cestách by se tak státi mohlo, a démantová čistota jeho smýšlení, jeho chtění působila takovou zázračnou, zúrodňující mocí, že vyvinula vlastnosti ji samu zdobící v žácích, stoupencích i starších již přátelích jeho, kteří se spravedlivou hrdostí po něm se nazývali »bolzanisté««, prokazujíce národu našemu služeb nevyrovnaných...«

Také jiné poznámky o svobodných zednářích, roztroušené v románě „Zvonečková královna", jsou vysvětleny „Upomínkami". Lze je vesměs redukovat na rodové a místní tradice. A celé pojetí osvícenství a kulturního ovzduší doby je v nich vystiženo.

Vypravuje se tu leccos i o hraběti Canalovi a o jeho zahradě.*) „V létě chodíval pan Josef každou neděli dopoledne se svými chovanci do Kanálské zahrady, v níž shromáždil její vlastník, hrabě lidumilný téhož jména, pravé poklady vzácných druhův rostlinstva a zvěřeny k poučení obecenstva".... „Hned u vchodu do zahrady byl dvorec v malém měřítku, kdež se choval první švýcarský v Čechách prý dobytek, zároveň se tam hemžila drůbež druhů dosud v Čechách nevídaných. V rybníku a potoku protékajícím zahradu bylo plno vzácných ryb a ve velikých klecích drátových, z nichž zbyla teď jen již jediná, strakatilo se ptactvo cizopásné. Každý v zahradě té strom, třeba u nás obyčejný a známý, přec vždy vynikal jakousi

*) Viz také: R. Smažík, Kanálka, Král. Vinohrady a pražské zednářství 18. století. II., přepr. vyd. Praha 1931.

zvláštnosti buď co do barvitosti, útvaru listů a pně, či plodností, vůní neb ovocem"... „Jen v Kanálské zahradě byl tehdáž skleník, kdež bylo lze i v zimě zaopatřiti si rostliny kvetoucí".... „O hraběti Kanálovi lidé si šeptali, žeť Velmistrem svobodných zedníkův, s kteroužto hodností hlavy spolku tak humánního a v humannosti jeho v každém jiném ohledu osvědčovanou, podivně kontrastoval nápis nad vraty jeho zahrady; „Psům a židům zapovězeno vstoupiti." Veliká pak z toho ovšem byla radost mezi Israelity pražskými, když právě jeden z kmene jejich zahradu tu od dědiců hraběte koupil. Baron Wimmer, taktéž znám jako vřelý přítel lidu, proměnil pustou kamenitou výšinu nad Žitnou branou v překrásné sady, po něm nazvané, jejichžto středem byl Kravín, a poskytl tím chudině nadlouho obživu a obecenstvu krásnou procházku. Poslední zbytky pověstných druhdy „alejí růžových", rozkošných to cest, vinoucích se samými keři růžovými, z nichž býval při západu slunce velikolepý na Prahu pohled, padly Vinohradům za obět, ovšem že již k nepoznání zmrzačilé a zanedbané." Dále líčí Světlá kulturní prostředí doby, jak i jiní šlechtici proměňovali zpustlá místa v okolí Prahy v nádherné zahrady, jak podporovali učence, shromažďovali sbírky umělecké, pečovali o rozkvět hudby a divadla. V tom je měšťanstvo napodobovalo. Stinná stránka těchto šlechetných snah byla jejich nečeskost, cizí roucho. Vyšší třídy pochopily tenkráte svou povinnost v národě. Někteří jednotlivci byli prosáklí ideami francouzské revoluce. Někteří hlásili se k těm snahám, protože „bylo to módou býti humanním, nadlehčovati chudině, vážiti si učenců, blouzniti pro poesii a umění".

Význam románu „Zvonečková královna" pěkně vystihl a ocenil J. Máchal v knize „O českém románu novodobém" (1902, str. 47), oceniv zároveň dobře i význam zed.·. pro české obrození: „Světlé podařilo se na daném základě (t. j. „skutečném příběhu pražském") zobraziti obraz proudění politického i náboženského, jehož vlny z Francie k nám narážely. Dozvuky krvavých bouří selských, předzvěsti velikých událostí ve Francouzsku, intriky kněžstva a rodin katolických po smrti cís. Josefa a jiné otázky časové došly v románu jejím náležitého výrazu. Ona upozornila správně také na to, že svobodné zednářství mělo nemalý vliv na šíření osvětových a lidumilných zásad, jež pomáhaly ve spojení s jinými ještě činiteli probouzeti český lid z dosavadní netečnosti a ponížености."

I v jiných pracích líčí Světlá ráda ovzduší osvícenské v zrcadle rodinných tradic se strany otcovy, v nichž se reformační vzpomínky prolínají s osvícenskou ideologií a vyúsťují ve snahy buditelské a osvobozenské. Po reformačních stopách v duších lidu šla na radu zednáře J. E. Purkyně. Ráda vytvářela postavy idealistů a lidumilů, jako je na př. „Nemodlenec". Na zed.·. se dívá se zřejmými sympatiemi; jest jí výrazem všech ušlechtilých snah doby, které ve svých účincích vedly k národnímu obrození. Přitom shledáme se u ní s kritikou zed.: Ukazuje, že v romantické zálibě pro tajné spolkaření jest jeho úskalí, neuvažujíc o historických a psychologických důvodech těchto forem. U Světlé lze mluviti o nejlepším literárním zachycení lidových a rodinných tradic pražských o zed.·. Chápala je v souvislosti s lidovým (nekatolickým) hnutím náboženským — jako Svátek — a s idejemi francouzské revoluce — jako Jirásek*) a do jisté míry i Svátek, jenž ovšem tuto souvislost neprokazoval ideologicky s takovým zdarem jako Světlá. Do organisace a obřadů zasvěcena nebyla a její vědomosti o zed.·. nejsou opřeny ani o literaturu ani o pramenný materiál, dají se téměř beze zbytku redukovati na ústní podání pražské.

*) O tom viz článek J. S(chránila) ve sborníku »Stavba« (1931).

ZPRÁVY.

Americké zednářství. Obsáhlou zprávu tohoto nadpisu, jež tvořila podstatu kresby, narýsované v Lóži Národ, otiskneme v čísle listopadovém.

Kresbu Zednářství v Anglii, rýsovanou v Dílně J. A. K., otiskneme rovněž v listopadovém čísle.

Co rozumíme lidskými právy a jak je chceme uplatniti v K. U. Na podnět kongresu Ligy upozorňujeme všechny Dílny, aby o této otázce pojednaly. Výsledek rozpravy a výsledný náčrt pošlete laskavě do 31. prosince 1931 V. T. v Praze.

K Macharově básni Templář. Templářský řád byl založen roku 1119 francouzskými rytíři Hugonem z Paynsu a Bohumírem ze St. Omeru. Prvotní bratrstvo mělo osm členů, kteří tvořili rytířský bojovný řád. Jerusalemský král Balduin II. jim dal část svého paláce, kde dříve býval chrám (templ) Šalomounův. Odtud slulo toto řádové a rytířské bratrstvo templáři. Roku 1129 bylo v řádě templářů již přes tři sta rytířů s četným průvodem pěších a jízdných. — Sto let později bylo již 9000 komturií a více než 20.000 templářských rytířů, služebnictvo a bojovníky pod prapory řádovými nepočítaje. R. 1232 dostali se templáři do Čech a v Praze získali kostel sv. Vavřince na Starém městě pražském, kde měli komendu. Dvě stě let později (r. 1312) byl řád zrušen mocí papežskou a poslední velmistr Jakub Molay a velkopreceptor normandský Quidon byli veřejně upáleni 18. března 1313. Již roku 1307 byl velmistr a všichni rytíři ve Francii zatčeni, uvězněni, na mučidlech vyslýcháni, na podkladě obvinění, jež J. S. Machar jako vyznání viny vložil do úst mučenému templáři, hrdinovi básně, otištěné v tomto čísle. R. 1311 bylo upáleno čtyřiapadesát rytířů, kteří ani na mučidlech nebyli přinuceni k vyznání viny. Roku 1313 mnoho rytířů bylo doživotně uvězněno, ti, co byli propuštěni, byli živeni v klášteřích, mnozí vstoupili do řádu rytířů svatého Jana (johanitů), mnozí se vrátili do světského života. — Redaktor se na počátku rozmýšlel, má-li poznamenati, že podstatou svobodného zednářství není vyznání, jež básník vložil do úst umučenému templáři, leč konečně přece přišel k názoru, že v našich poměrech bude na místě přece jen to říci. — Čtenář pozoruje, že redaktor se snaží otisknouti v každém čísle něco z veršů, jež mají ať již přímý či nepřímý vztah k zednářství, především k jeho ideologii. — Tato báseň je příspěvek, nepřímo se vztahující k předhistorii zednářského hnutí. — Viz také v loňském ročníku referát o knize M. Desubréové »Templářské bibliografie« na str. 86.

Zednářští básníci.

Dříve setkali jsme se zřídka v básnické knize s thematem zednářským, dokonce už ne s myšlenkovým ovzduším zednářským. Kde byla básnická myšlenka v souhlase se zednářskou ideologií, vycházela z jiných předpokladů a nebyla napojena prameny zednářskými. Najde se u Machara báseň o templáři nebo o středověkém kameníku, najde se leckteré jméno zednářstvu milé (jako Bolzano) u Vrchlického. Ale toto jméno a tento motiv jsou právě jmény a motivy jako sto jiných motivů.

Zednářské proslovy jsou často brány z veršů Sovových nebo Březinových: je to doklad, jak duch, který ovládá zednářstvo, je v českém myšlení doma. Ale uvědoměle zednářskými básníky jsou teprve Kvapil a Táborský, kteří v zednářství samém, osobně procítěném a prožitém, nacházejí pramen inspirace. O zednářském verši můžeme mluvit teprve, když už čsl. zednářství mělo za sebou půl desetiletí. I když v řadách zed.·. stáli tak vynikající básníci, jako byl V. Dyk, ukazuje právě jeho případ, že tvorba básnická sama zůstala zednářstvím nedotčena.

Br.·. Jaroslava KVAPILA známe všichni z jeho zed.·. práce, z jeho kreseb, z jeho veršovaných proslovů k řetězu, z jeho řečnických resumé, z jeho debat. Jeden z jeho básnických proslovů vyšel v knize Na sklonku října (1928) a přetištěn v soukromném tisku Jak před pěti roky vznikla naše Lóže, kterou k 5. výročí založení L.·. »Jan Kollár« vydal br.·. Josef Bobek (1930). V knize »Na sklonku října« je proslov Kvapilův umístěn symbolicky: uprostřed básní v pěkném slova smyslu příležitostných, inspirovaných zápasem za svobodu národa, v němž básník hrál čestnou úlohu, získav tak svému i našemu zednářství posvěcení revolučního.

Báseň sama, datovaná r. 1923, vyjadřuje myšlenku vskutku zednářskou: Včerejšek patří krvi, zítřek lásce. Překonejme v sobě válku, spojme se člověk s člověkem, národ s národem — v lásce je vykoupení. Kollárův sen vidí básník-zednář splněn: »Slovana voláš? Ozve se ti člověk«. Z toho proslovu mluví k nám ještě doznívající období revoluce, která sní sen nové budoucnosti, sen trvalého míru a bratrství.

Při slavnostním Vnosu Světla do L.·. »Pravda vítězí«, jejímž je br.·. Kvapil hlavním zakladatelem, přednesl (17. XI. 1928) proslov k řetězu, otištěný teprve v r. 1930 ve »Svobodném zednáři« (IV, č. 10). Jméno Lóže je pointou a zednářská terminologie sama tvoří obrazy básnické (»v tmavých půlnocích se příští jitra tají«). Stejně ve veršovaném proslovu k řetězu při otevření nového chrámu dne 7. prosince 1929 (otištěn ve Svob.·. Zed.·. IV, 65) rozvádí básník tři zednářská hesla, povýšená nad všednost dne, aby svou myšlenku vypointoval v krásnou apostrofu:

Moudrosti lidské, Lásko, Sílu
dej a moudrou Sílu Láskou požehnej!

V níž Láska (=Krása) jest vyrovnatelkou Moudrosti a Síly.

V Theinově sborníku »Stavba« (1931) je otištěn závěr práce, věnovaný sedmdesátinám br.·. Theina a aplikující zed.·. frazeologii ve vzletném pathosu antické strofy na krásný vztah bratrskosti v zed.·. řádu.

Jsou to tedy vesměs příležitostné verše, užívající zed.·. frazeologie, ideologie, etiky, symbolů a forem, aby vyjádřily obecně lidskou touhu. Tato touha naplňovala básníkovo nitro již dříve, a přednáší-li br.·. Kvapil v řetěze některé své starší básně z období předzednářského, jako je na př. krásné »Centrum« ze sbírky »Andante«, je to jen dokladem, jak logicky vedla básnická myšlenka br.·. Kvapila na cestu, kde mu vysvitlo pravé zed.·. Světlo.

*

Br.·. František TABORSKÝ, jemný, kontemplativní básník příbuzného ladění jako je br.·. Kvapil, jenže o oktávu níže a pianissimo, vydal 1931 první větší zednářskou skladbu Sonata (vyšla jako soukromý tisk péčí L.·. »Národ«). Je to skladba hudebně motivická, jemná improvisace myšlenková, hraná na klávesách citu a touhy, s jistým nádechem náboženským, který si našel lokální výraz, rozsvětlená myšlenkovou a náladovou pohodou, volící výraz prostý a praménkově jasný a podávající moudrost »člověka zkušeného«. Myšlenkový motiv »Sonaty« je asi takový: Naše já, jak se jeví vnějšímu světu, jest jen slabý stín pravého já. Toto pravé já, nesrovnaně přísnější, jasnější a blaženější, vznáší se vysoko nad zemí a jejími strastmi. Obě já se někdy setkávají ve chvílích samoty; tu se pozemské já zachvívá pod zkoumavým pohledem vyššího já. Ale tyto chvíle povznášejí člověka, dávají pocítiti dech věčnosti, harmonie, štěstí. Duši je až líto, když se vrací z těch jasných oblastí »zpět k vzdechům země nedosyceným«, jež nasytit nemá síly; je jí líto sebe, zástupů, všeho pokolení: neboť všichni jsme stíny svého vyššího, lepšího já, božského — proto je tak málo radosti, štěstí a posvěcení (»Stíny«). Ale přes to, že se člověk rodí z bolestí matčina klína, že průvodcem našeho života je stín, srdce hledá světlo, souzvuk a růže. Jsou-li temnoty, kamení a trní, jest i světlo, zrní a růže. Je třeba jen hledat světlo a odklízet stíny. A »kdyby mořem bylo hoře, ne topit se, chci přeplout moře«, zní filosofie této činné víry, tohoto aktivního optimismu (»Světla«). Hledat třeba světlo a štěstí jako poutník, modlící se k bohu na Hostýně, aby ho vedl po cestách svých a dal mu i jiné po nich vésti (»Poutník«). Příroda učí nás veliké lásce, kterou dosáhneme světla a štěstí (»Svatyně v háji«).

*

V našem časopise setkáme se občas se slibnými verši br.·. Josefa VRBY (L.·. J. Dobrovský v OR.·. Plzeň); krásný jest jeho »Pozdrav br.·. Theinovi« ze »Stavby«, kde jsme četli i první zednářský verš slovenský z péra br.·. V. F.

A. H. (P.·. V.·.)

Il Popolo d' Italia tvrdil v červnu t. r., že v Italii není vůbec zednářských Lóží, brzdících každý občanský projev církve. Ale není prý též zchytralého schismatika lišáka, aby se ve formě protestantismu nebo jiného odštěpenství trhali od římské církve, jak k tomu došlo v národních církvích v nejkulturnějších zemích severských a orientálních. Nediskutuje se o ničem posvátném a nic posvátného není prý v Italii ohroženo. — Styky italsko-vatikánské dostaly plné schválení v konkordátu, ale úskalí vzniklo v politické interpretaci 43. článku konkordátního. Každý Ital, vyrostlý v koncepci románské, v koncepci signorii, renesance a risorgimenta (obnovení italské jednoty), je zdrželivý vůči církvi, ne po stránce dogmatické, nýbrž politické. K těmto »pánům ducha« se připojují vášnivci svobody, vychovaní v zednářských Lóžích, positivisté, političtí vášnivci, zbožňovatelé a sektáři národní italské věci. V jejich nitru dříme reserva vůči církvi, tak jako v politisujících katolících dříme odpor proti sjednocené Italii, odpor, který se uplatňuje, když Italie hájí svých práv, když si hledí ve světle dějin velikosti svého poslání ve světě. — V tomto článku jsou zednáři započteni k signorům ducha, ale záhy poté byli započteni mezi spojence Vatikánu proti fašistům.

B.·. ALBERT SCHÖN:

Proslovy k Řetězu.

Sepiaty jsou ruce naše
k modlitbě našich srdcí pokorných.
K modlitbě děkovné i prosebné.
Sémě, jež řád náš starý rozsíval,
vzešlo jarem — a k nám se vrací.
Avšak jak bohaté to klasy,
jež na oltář dnes byly položeny.
Z Východů vzdálených k nám spěly
v tvaru novém, jádrem však vždy naše.

Za jednotu tuto d ě k u j e m e !
A p r o s b a naše k Mistru Nejvyššímu:
Nechť naše nové dnešní kvádry
jsou kvádry pevné, tvrdé,
a nechť se včlení v stavbu naši
s vírou, nadšením a oddaností!

A Vám dím, drazí mladí bratří:
Není mysteria mezi námi,
a naše — nejdražší nám — tajemství
jest naše láska, naše bratrství,
jest důvěra a víra — s pokorou.
Není práv, jsou pouze povinnosti;
toť nejhlubší jest naše tajemství.

7. 3. 31.

Při recepční práci. L. Jan Amos Komenský.

* * *

B.·. dr. J. VOLF:

Je měsíc červen — u nás měsíc vzpomínek:
Tak mnoho běd a strastí postihlo v minulém roce náš Řád
a tak malá náhrada nám byla v úděl dána!
Tu zdatný dělník odešel — ne dělník: sám stavitel; tu mnohý klesl pod břemene tíží, svět celý kolísá se semo tam, a sotva v labyrintu najdeš sebe a sobě rovné.
Kde najít kotvu, abys pevně stál? —
Jest jediná spása, jak můj cit mi praví:
Naše kotva budiž láska; pravá, nezáludná, nesobecká, nedomýšlivá, nepokrytecká: poctivá, staročeská.
Řekneš: »Toť lehká věc!« —
Nuže, zkus to, bratře drahý!

16. 6. 1931. — JAK.

Vychází každý měsíc.
Toto číslo bylo vydáno 1. října 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 11.

FRANTIŠEK TABORSKÝ:

Bože, dej srdcím veselost,
jak polím dáváš kvítí dost,
jahody horám, skalám skvost!
Dej ruce, každou k zulíbání,
co v práci vidí požehnání
a má tak zdravý teplý stisk
a nezvyklá je na útisk!
Dej, nechať naše oči vidí
byť jenom hrstku statných lidí
těch krásných lidských ramenou,
co jiným ku pomoci jdou,
a ještě líp, ó dej, ať skokem
též my, též my jdem s nimi krokem!
A ty, co do bouřlivých vod
pouštějí záchrannou svou loď,
když nemůžem být u paluby,
ó, chraň je Ty, Ty od záhuby.

Ze Sonaty (1931).

A. PLZAK (JAK):

TŘICET LET.

Psáno na stříbrné zástěře.

(Dokončení.)

Bílá tabule jest v podobě podkovy; v jejím středu sedí Mistr Lóže, po obou jeho stranách zasednou neofyté a činovníci, na dolejších koncích jest usazen I. a II. dozorce. Před početím tabule byly mně k mému překvapení Mistrem Lóže podány gratulační depeše bratří žateckých a karlovarských, kteří se nemohli do Lóže osobně dostaviti a bratr Girschick mi odevzdal na památku vzácné poháry s vyrytými emblemy zednářskými a s monogramem.

Bílá tabule byla zahájena zpěvem zednářské písně, obsažené ve zvláštním zpěvníku, položeném k příboru každého účastníka, načež po čas trvání Bílé tabule následovaly hudební produkce bratří zpěváků a hudebníků.

Po třetím z jídel, jež byla roznášena bratry kustody, se přikročilo k přípitkům; zahájil je Mistr Lóže a připil v první řadě neofytům, kteří byli vřele přivítáni ve středu zednářských bratří a jimž dány upřímně cítěné pokyny na další cestu zednářským životem. Přípitky se konají tak, že po pronesené řeči a po přípitku, vyzve připíjející řečník: »Na mne bratři,« opíše pohárem v ruce dva trojúhelníky, jeden kolmo, jeden vodorovně a zvolá: »jedna, dvě, tři,« načež na poslední »tři« všichni účastníci jednorázně a současně postaví s úderem poháry na stůl, po čemž následuje trojnásobný potlesk.

Ovšem že k tomu účelu používá se jen pohárů ze silného, pevného skla a pro ty údery se také pronášení přípitků jmenuje všeobecně »Salva«.

Po skončení Bílé tabule odeberou se účastníci do přední hostinské místnosti, kde jest možno také posilniti se pivem, které se při Bílé tabuli vůbec nepodává, a kde možno volným způsobem s přítomnými bratry se pobaviti za zvuku hudby a zpěvu, obstarané vesměs členy Lóže.

Jak vidno, po vážné práci následuje chvíle oddechu, chvíle rozmaru a ušlechtilé bratrské zábavy.

Jest samozřejmo, že celý ten 15. říjen roku 1897 učinil na mne mohutný dojem a že jsem se cítil nadmíru šťastný v kruhu těch stejně smýšlejících, kteří mi přinesli vstříc přátelství nepomíjející a lásku vpravdě bratrskou. V důsledku toho mé nadšení pro věc zednářskou zapustilo hluboké kořeny, takže jsem považoval za svou povinnost, nejen do Lóže, ale také do zednářského kroužku »Kette« v Žatci, jehož členem jsem se hned po přijetí Světla stal, co nejčastěji dojížděti a tam nových posil a poznatků pro další život zednářský nastřádati, a spolupracovati dle svých slabých sil i na rozšíření zednářských ideí. A práce ta v době nedlouhé korunována byla nejlepšími výsledky, neboť společným úsilím vbrzku se v severních Čechách rozšířil kruh stejně smýšlejících duší šlechetných, po zednářství prahnoucích, a největší počet nových článků zednářského řetězu tvořen byl z mých starých přátel stavu hornického.

Přes nanejvýš příznivé výsledky vykonané práce nebylo možno současně se ubrániti myšlence trpké a z hloubi duše litovati, že zednářství, jehož první fázi právě jsem prodělal a jehož ušlechtilé snahy, umravňující působnost a lidumilná činnost nesla nejvzácnější ovoce humanity, lidské lásky a šlechetnosti pro každého bez rozdílu náboženství, národnosti a rasy, že toto zednářství v naší domovině v důsledku rakouských zákonů

nebylo možno svobodně a horlivě pěstovati ku blahu nejen jednotlivých členů, ale i k rozkvětu země a ku štěstí národa.

Tím se stalo, že přes přímo nepřátelské smýšlení proti svobodnému zednářství z kruhů úředních a jmenovitě kněžských, jiskra zednářská přece jenom doutnala a alespoň v zákulisí ve vší tichosti a nenápadně horlivými stoupenci byla rozdmychována a přinášela nejkrásnější ovoce.

Když Lóže u nás nemohly býti zakládány podle rakouského spolkového zákona ze dne 15. listopadu 1867 s ohledem na § 18, dle něhož úřadům bylo volno ku každé spolkové schůzi vysílati svého zástupce, bylo sáhnuto k zakládání nepolitických spolků, které se staly plášťkem pro konání prací zednářských s názvem »zednářských kroužků«, které utěšeně se rozvíjely a blahodárně působily.

Tak shledáváme již v roce 1870 založený kroužek »Harmonie« v Praze, roku 1871 založen další kroužek v Praze »Amicitia« a v témže roce vznikl i v Karlových Varech kroužek »Munificentia«. Po delší přestávce byl v roce 1878 založen kroužek »Freundschaft« v Děčíně, téhož roku pak »Harmonie« v Plzni. Roku 1883 byl založen kroužek »Kette« v Žatci, 10 let nato, roku 1893, »Asträa« v Aši, roku 1897 kroužek »Latomia« v Liberci a v únoru 1907 mou prací založen kroužek »Philantropia« v Teplicích-Šanově.

Jest nesporné, že těmto, jakož i později založeným kroužkům, vděčíme za zachování a pěstění zásad zednářských a pronikání jich do širších kruhů veřejných ku zušlechtění pravdy. poctivosti, humanity a pravého, nezfalšovaného přátelství ve všech vrstvách.

Těmito kroužky bylo zvyšováno nadšení pro věc zednářskou, které se neustále stupňovalo a hluboké kořeny zapouštělo, k čemuž hlavně také přispívaly, jak dříve uvedeno, časté návštěvy Lóží drážďanských, jež poskytly každému návštěvníku posilu, vzpružení a útěchu pro další život profánní.

Ovšem, že tyto návštěvy Drážďan neunikly pozornosti všelijakých slidičů, kteří pásli po nenáviděných Freimaurerech, což však nikterak nás nezastrašilo a nezmenšilo naši horlivost.

Bylo-li slidičství příliš nápadné, rozdělili se účastníci jízdy v několik proudů s použitím rozličných směrů drah, přes Podmokly, Děčín, Moldavu, Liberec atd., čímž pokažena radost všech škůdců. Leč návštěvy Lóží drážďanských se neomezovaly toliko na členy těchto Lóží ze severních Čech, ale k radosti nás všech zavítali tam častěji i bratří vzdálenější, mezi nimiž uvádím ze známých bratří Baštýře, Egra, Theina, bratry Pietty a jednoho z nejstarších bratří Křižíka, jehož návštěva působila silným dojmem, neboť jméno Křižíkovo bylo již tehdy co nejlépe zapsáno ve všech kruzích technických jako jméno vynikajícího českého vynálezce a elektrotechnika.

Kdo z bratří však nejvíce do Lóží drážďanských i jiných zahraničních Lóží dojížděl, byl nezapomenutelný br. Haněl, jeden z nejhorlivějších a nejnadšenějších zednářů té doby, který nikde nechyběl, kde se jednalo o věc zednářskou; on jezdil po všech kroužcích v Čechách, přednášel a nabádal k vytrvalosti a rozšiřování ctností zednářských a svým milým, vpravdě bratrským jednáním získal si největší lásku bratří, kteří měli to štěstí, zlaté jeho srdce poznati.

Br. Haněl si plnou měrou zasloužil, aby památka jeho byla pietně zachovávána a aby jmenovitě jeho vzorné kresby a přednášky, jichž musí býti nesčíslný počet, byly pro budoucnost zachráněny.

Schůze bratří, roztříštěných po Čechách neobmezovaly se toliko na návštěvy Lóží drážďanských, nýbrž také i na návštěvy Lóže vídeňské a bratislavské a návštěvy zednářských kroužků v Praze, Žatci, Karl. Varech, v Teplicích, Děčíně, v Liberci, kteréžto návštěvy patří k nejkrásnějším vzpomínkám zednářského života, té doby utěšeně se rozvíjejícího a dosahujícího pevných forem v naší domovině.

Tímto způsobem vytvářel se široký kruh nositelů ideí zednářských přes všecky nástrahy a útisky a zasahoval až do nejzazších dědin, odkud dále se šířil až do vypuknutí světové války roku 1914, která zadala zednářstvu přetěžkou ránu. Válkou zničeno a pošlapáno veškeré bratrství, veškerá láska, humanita, umravněnost, poctivost a čestnost. Válka zabránila také veškerým stykům mezi jednotlivými Lóžemi, všechna činnost byla ochromena a ve většině případů vůbec zastavena.

Teprve ke konci roku 1918, kdy válečná vichřice se uklidnila a kdy rozvaha a rozumnější nazírání nabyly zase vrchu, teprve potom se lidstvo a s ním i zednářstvo z hrozné bídy vzpamatovalo a přikročilo k revisi vzešlých, nesmírných škod.

Jen pozvolna a s velikou námahou vracely se ideje zednářské opět do svých starých kolejí, leč nedosáhly stavu předválečného, jmenovitě co týče se vztahů mezinárodních.

Jeden toliko národ s vervou a s celou vehemencí dovedl využiti poválečné doby a vhodné příležitosti, aby staré, po mnoho desítek let přerušené zednářství opět k novému životu vzkřísil a k nové činnosti povzbudil.

Byl to národ československý, který po staletém ujařmení pod cizáckou nadvládou svrhl tísnící jej okovy a stav se zase národem samostatným, první svůj zřetel obrátil ke Královskému umění, v plném přesvědčení, že zednářstvím dostaví se také obnova přerodu nejen vlastního národa, ale i lidstva vůbec.

V té době našlo se několik bývalých horlivých zednářů, kteří se oddaně seskupili kolem bratří Theina, Kvapila, Baštýře, Moučky a Egra a založili k veliké radosti opravdových přátel všeho šlechetného a dobrého v pražském orientě první československou Lóži »Jan Amos Komenský«,

do které jsem nanejvýš šťasten ihned
po čestném krytí u své mateřské Lóže drážďanské
dne 15. března 1921
přestoupil.

XXXIX.

Mluvíš-li o zednářství ve společnosti svých přátel a pozoruješ-li, jak jeden z nich vrtí hlavou při nějaké poznámce, při nějakém faktu, aneb jak se dělá moudrým, zanech této rozmluvy. Zklame Tě posměškem, zesměšní Tě nějakým hrubým vtipem a zakývá hlavou na znamení své vlastní moudrosti. Našel drahý diamant v pytli sazí.

XL.

Říká se, že čtyři základní ctnosti — — — — jsou těmi pilíři, na kterých všechny ostatní spočívají. Tvoří díl mravní nauky zednářské a byly zavedeny do našeho řádu, aby byly vodítkem, které ukazuje cestu ke štěstí.

Dr. V. DVOŘAK:

O hraběti Sporckovi a jeho pamětních penězích.

(Dokončení.)

V paláci v Praze a na venkovských zámcích zřídil Sporck skvostná divadla, kde byly provozovány od vlašských pěveckých společností vlašské zpěvohry. To vyžadovalo neobyčejné náklady. Po této stránce nemohl se mu vyrovnati žádný český kavalír. Sporck se neuchránil bizarností: Tak dal proti žírreckému jesuitskému zámku postaviti obrovskou sochu obrněnce, který hrozí zbraní proti zámku a na jehlancích dal vytesati paskvily a epigramy na žírecké jesuity. Na hoře Kalvarii dal na stěně kostela vymalovati obraz pekla s četnými ďáby, jejichž obličeje měly podoby žireckých jesuitů. A to vše pro odpor k řádu jesuitskému a pak pro neustálé procesy s těmito žírreckými sousedy, kteréžto spory pravidelně prohrával.

Přesto, že zámky hraběte Sporcka bývaly střediskem nejvybranější společnosti v Čechách, měl Sporck ve vlasti mnoho protivníků a nepřátel a to pro veřejné i tajné působení podle učení francouzských filosofů a anglických zednářů.

Velké spory měl Sporck se svými někdejšími poručníky, kteří nešetrně hospodařili s jeho jměním. Přední mezi nimi byl hrabě Kinský, později nejvyšší kancléř český. Proces trval mnoho let, Sporck zvítězil a Sporckovi odpůrci byli odsouzeni k náhradě 160.129 zl. Než vítěz jich neobdržel, poněvadž Kinský zahájil proti němu nový spor, který vedl pražský advokát dr. Václav Neumann z Puchholců, sládkův syn z panství malešovského, který svému dřívějšímu příznivci způsobil trpké chvíle. Roku 1717 vydal Sporck veškerá akta procesu tiskem, což způsobilo velkou sensaci, a přimělo Neumanna k nové taktice, Neumann požádal Sporcka za odpuštění. Týž mu nejen odpustil, ale přijal jeho pokryteckou nabídku, že mu spor za odměnu 5000 zl. ukončí v pěti měsících a vydal mu také směnku na tuto částku. Advokát nejenže při neskončil, ale když mu Sporck nezaplatil, směnku žaloval a vymohl, že byl Sporck uvězněn. V prosinci 1720 byl Sporck na zámku Lysé zajat a uvržen do obvyklého vězení dlužníkův, Daliborce, na Hradčanech.

V zasvěcených kruzích se vědělo, že tato vazba byla trest za Sporckovu opposici proti pragmatické sankci, kterou císař Karel VI. hleděl zajistiti císařskou korunu dceři Marii Terezii. Veškeré písemné žádosti Sporckovy, odesílané císaři Karlu VI., aby mu byl tento trest prominut, nebyly císaři předloženy. Na Sporcka pobyt ve vězení velmi těžce doléhal, a snad by byl Sporck i o život v něm přišel, kdyby si byl konečně po třech měsících nebyl vymohl propuštění.

Šlechta v Čechách odvracela se od Sporcka a mnozí jej nenáviděli také proto, že poddaným zmenšoval robotní břemena, že zakládal pro mládež poddaného lidu školy a že šířil známost obecného vzdělání. Hlavními nepřáteli Sporckovými byli jesuité, kteří záhy postřehli, že ve Sporckovi jim vyvstal ideový odpůrce. Na Sporckovy spory s jesuitským řádem upozorňují tyto medaile:

Peníz číslo 541, ražený ve stříbře; na líci nad dvojicí podávaných rukou je střední sporckovský znak a při hořením kraji slovo AMICIS, k němuž patří slovo při dolním kraji: AMICUS. Na rubu je pěst odrážející štíra, a nápis CAETERIS AUTEM — SIC: Tato medaile váží $1^{3}/_{4}$ lotu a má velikost tolaru.

Medaile (číslo 545), ražená v mědi (ryl ji pražský ryjec Kristian Wermuth), má na líci obraz, jak Hercules poráží dvouhlavého draka, nad jehož

jednou hlavou s kněžským baretem se vznáší kříž. Při horním kraji je nápis Hic Hercules etiam contra duos. — Je to obraz rytířské postavy se sporckovskými znaky (jež nahrazují přílbu) a se štítem, na němž je monogram (Christos P). Druhá dračí hlava je pokryta alonžovou parukou. — Na rubu je postava oděná dílem rouchem kněžským, dílem rouchem světským, je to invalida o dřevěné noze; stojí u stromu, kolem něhož je nakreslen magický kruh; na korunu stromu crčí proud vody ze zahradnické konve, umístěné v oblacích. Při kraji se čte : Falliter arte magus: stabit sub numine. F. A. G. V. S. (Fagus, kryptogram, značící doslovně buk, je vlastně zkratka Sporckova jména: **F**ranz **A**nton **G**raf **v**on **S**porck.) V úseči je letopočet 1730.

Jiné dvě medaile (číslo 694 a 695) mají rovněž vztah ke sporu s jesuity. Na líci jest postava obrněncova, třímající v pravici meč a v levici kouli. V úseči pod postavou jest slovo RABULISTA. Okolo postavy jest nápis začínající slovem HERCOMANUS (retorum lapis philosophorum legum abusuo et coruptela ab et derogando magista) ... Je to satyra na tehdejší právníky. — Na rubu v kabalistickém kruhu jest buk (víme, že to je symbol Sporckova jména), obklopený knihami... Člověk s jednou nohou koňskou a s druhou dřevěnou ukazuje na kříž holí. Po levé straně jest svíce a lebka. Strom jest skrápěn z konvice nad stromovou korunou... Opis se čte: Fallitur arte manis, sic stabit sub numine fagus. Letopočet MDCCXXX. — Rub tohoto pamětního peníze jest jako na medaili číslo 694 a na rubu je dlouhý německý nápis: Wo Gunst die Feder führt, wo Geld die Richter blendet, wird die Gerichtigkeit gar weit von uns ge(wendet). Wie aber wird es dort bey jenem Richter stehn — wann zur Belohnung ihr Must in die Hölle gehn. V poli jest nápis: Hercomanno / invicto / hac tenus / iustitie debelatori / formalitatumque unis principi aegui.

Nyní ještě o jedné stránce působnosti Sporckovy, uplatňované s počátku potají, později i veřejně.

Již za svého pobytu v Nizozemsku (bylo to ke konci XVII. věku) poznal Sporck Společnost přátel kříže. O této společnosti se vypravuje, že její členové byli kdysi ve spojení s Komenským a s některými jinými českými exulanty, hlavně členy Jednoty Českých bratří. Tato společnost hlásala humanitní zásady Komenského, především bratrskou lásku, podporování chudých a sirotků a horlivost v shromažďování vědění. Sporcka tato ideologie upoutala, stal se členem společnosti a po návratu do vlasti šířil její snahy ve svém okolí. Na Sporcka působily anglické zednářské Lóže. Sporck usiloval zavésti zednářství i v Čechách. Ihned v počátku narazil na mohutný odpor a proto musel pracovat v tajnosti. Po toleranční době Josefa Prvního bylo v Čechách dosti šlechticů, kteří byli přívrženci moderních západoevropských názorů a s nimi se podařilo Sporckovi založiti v Praze tajnou společnost, jejíž členové se scházeli ve Sporckově paláci v někdejší Andělské zahradě, tam, kde dnes stojí budova hlavní pošty v Jindřišské ulici. Tato Lóže přijala roku 1726 řád skotský a na den svatého Jana Křtitele (24. června 1726) zahájila činnost. Dostala jméno »Lóže u tří hvězd«. Měla odznak podobný maltézskému kříži, provedený v mědi a smaltovaný. Při horním kraji byla číslice 3, uprostřed kříže písmeno J a na ramenech kříže andělské okřídlené postavy. Na pamět otevření prací dal Sporck raziti peníz (provedl to Wermuth): Na líci jest poprsí Sporckovo, na jehož rameni umělec umístil své jméno: C. Wermuth a zkratky C. PR. CAES. F. a s opisem FRANCISCUS ANTONIUS SPORCK a k tomu příslušný titul. — Na rubu jest obraz obe-

zděné zahrady, nad níž se vznáší hebrejským písmem vyjádřené jméno JEHOVA, obklopené paprsky. Kolem kraje jest citát z Apokalypsy.

Hrabě Sporck byl zvolen za prvního Velmistra. Mezi členy Lóže byl hrabě František Karel Swerts (zeť Sporckův), hrabě Norbert Vrbna, hrabě Martinic, hrabě Paradis, hrabě Kinský, několik učenců a několik vlašských kupců, kteří měli v Praze velkoobchody. Schůze byly úzkostlivě tajné, neboť jesuité sledovali žárlivě činnost členů této nové Lóže, kterou líčili a vykřikovali jako vlastizrádnou a protináboženskou. Jesuitům s Antonínem Koniášem v čele se podařilo vzbuditi domněnku, že se v tiskárně Sporckově tisknou nebezpečné, ba »kacířské« knihy a že v knihovně v Kuksu uchovává Sporck mnoho kacířských knih. Byla vyslána do Kuksu komise, která vnikla do zámku v noci a zabavila celou knihovnu, jež měla 30.000 svazků. Knihy byly odvezeny do Hradce a potom po sedm let se vleklo vyšetřování, je-li Sporck kacíř či není-li. Roku 1736 byl Sporck z vyšetřování propuštěn a rehabilitován.

Jest pochopitelno, že se Sporck vzdal úřadu Velmistra. Roku 1735 byl zvolen za Velmistra hrabě Paradis, tehdy královský hejtman Nového města pražského, jenž do jednání v Lóži zavedl přetřásání veřejných otázek, mezi nimi i politických otázek, především také pragmatické sankce.

Když bylo Sporckovi 64 let, dal raziti stříbrnou medaili (zhotovil ji Wermuth; číslo 544). Na líci jest portret Sporckův a nápis AETATIS LXIV 24 MART / FR. ANT. S / R. J. C. de Sporck CONSILIARIUS CAMERARIUS. Na rubu jsou dvě alegorické postavy a nápis IUCUNDISSIMUM OTIUM MDCCXXVI.

Hrabě Sporck zemřel 30. března 1738. Pohřben byl v Kuksu. Protože nezanechal mužského potomstva, adoptoval svého zetě Františka Karla Rudolfa svobodného pána Sweértse z Reistu, jemuž vymohl zařazení do stavu české šlechty. Mladší bratr Frant. Ant. Sporcka se oženil s hraběnkou Apolonií Vratislavovou z Mitrovic a jejich potomstvo se udrželo do XIX. století.

Stoupenci humanitních zásad Sporckovu památku vděčně uchovávají. Umělcům je Sporck příkladem mecenáše. Ti, kdo užívají dobrodiní, plynoucí z nadací, jež Sporck založil, památce Sporckově žehnají. Českému živlu po stránce jazykové a národnostní Sporck přímo neprospěl. Cítil jako dobrý Němec, česky neuměl a svým vlivem způsobil, že český živel byl ve východních Čechách zatlačen od hranic zpět blízko k Hradci Králové. Mezi velikým počtem knih vydal jedinou českou, totiž knihu českých nábožných písní, jež sestavil farář Jan Josef Brozan v Chroustovicích. Sporck byl syn své doby, i co do jazyka i co do smýšlení. Heslo jeho bylo p r a v d a a n e ú s t u p n o s t, jichž se držel, i když mu to přinášelo mnoho protivenství a škod. Není divu, že v nerovném zápase podlehl, pravda a spravedlnost získává nemnoho přátel a není divu, když se v posledních letech života Sporck vzdálil z veřejnosti. Leč ani v soukromí nenalezl upokojení. S utiskovanými cítil, kde mohl jim pomáhal. Dobu, v níž žil a působil, karakterisují slova, jež napsal v dopise jednomu z přátel: »Bůh chraň každého čestného člověka, který by chtěl hledati spravedlnost ve Vídni.«

XLI.

Alegorické klenoty nám stále tiše připomínají výchovu naší duše. Jedny nám připomínají mravnost a spravedlnost, rovnost a dokonalost, druhé nás vedou k Prvnímu Velkému Světlu a k methodě, jak otesávat hrubý kámen našeho ducha, až se staneme tak dokonalými ve svých skutcích a myšlenkách, že můžeme býti měřeni pouze krychlí slova Božího a kružidlem svědomí.

A. H. (L.·. P.·. V.·.):

ZEDNÁŘSTVÍ V ČESKÉ LITERATUŘE.

Volné kapitolky.

II.*)

VŠELICOS O ZEDNÁŘSTVÍ.

(Felix Téver, Jos. Hais-Týnecký, Jaroslav Maria.)

V poválečné literatuře najdou se zmínky o zednářství méně častěji, než v době, kdy historická povídka byla v rozkvětu; v dějepravném románě jest Čečetka pokračovatelem a epigonem Svátkovým, pokud jde o themata zednářská.

Ostatní literatura zmiňuje se o zednářství episodicky a bez vážné znalosti. Reprodukuje spíše nejasná ústní podání o svobodném zednářství; spisovatelka Felix Téver dovedla z tohoto skrovného materiálu dáti svému románu jemný nádech ideový; Hais-Týnecký vměstnal do zednářství všecky své nejasné představy o spiklenectví, o romantickém podzemí, o revolučním socialismu a anarchismu; Jaroslav Maria mluví o dnešním zednářství jako o politické síle, asi v duchu »Pražského večerníku«.

Prototypem zmateného nazírání na zednářství je ukázka z Popelky Bilianové. Dovedla dobře zachytit lidovou představu v románě »Do panského stavu« (II. díl, str. 14—16, vydání 8. z r. 1929). Tu si vykládá matka Kráčmerka s kuchařkou Annou mezi jiným také něco o svobodných zednářích. Anna zaslechla na vyšehradském hřbitově, že v kterémsi hrobě odpočívá »také jeden z našich buditelů« — to je asi nějaký spolek, dumají ty dvě znamenité ženy. Kráčmerka zná sice spolky obuvníků a domovníků; mohl by být taky nějaký spolek buditelů, »snad jsou to — ponocní nebo vojáci — ti také budí lidi i vojáky.« Ale Anna má námitky: jsou mezi těmi »buditeli« také kněží a doktoři: ti »aby budili lidi — to snad přeci ne.« Anna zaslechla, jak jednou kázal velebný pán v kostele o svobodných zednářích: proč si zrovna ty »zednáře« vybral? Vždyť na př. tesaři nejsou o nic lepší než zednáři, jinak zedníci, míní Anna. A s tou »svobodou« jí to taky nešlo na rozum: někdy bývá ženatý horší než svobodný. »A tu máš, čerte, kropáč! Potom se z toho vyklubalo, že ti »svobodní zednáři« jsou vlastně neznabozi a kacířia bůhví jaký pronárod!« A tak o tom mluví Kráčmerka s Annou semhle támhle, pochybují o tom kacířství (»vždyť je mezi nimi také houf kněží«!) a myslí, že ti buditelé budou asi přece jen nějaký pořádný spolek. Půjdou se tedy na ty buditele podívat a taky se na ně poptají, jest resultát tohoto sousedského rozhovoru.

Podivné znalosti o zednářství projevil Jan Vrba na 10. str. 2. části trojdílného románu Zubřany (1922). Tam vyniká ponocný Kabourek, romantik a čtenář »Hraběte Monte Christa«, »znalostí tajných řádů a obřadů lóží svobodného zednářstva«, v čemž jest jediným odborníkem v Zubřanech. Dost.

*

*) Kapitolka I. (»Karel Čapek čili mírná karikatura«) vyšla ve IV. ročníku »Svobodného zednáře« (seš. 12, str. 146—7).

Tyto zmínky neříkají mnoho, ani nenaznačují časové období zednářského vývoje. Zato Téver a Hais zřejmě zachycují určité dějinné výseky: Téver leta šedesátá, Hais dobu vymezenou velmi nejasně.

Anna Lauermannová (pseud. Felix Téver) líčí v rámci vývoje pražského společenského a národního života mezi lety 1859—1869 a obrazu života pražské rodiny ovzduší, ve kterém se uplatňuje zednářská etika bez zednářské organisace. Je to román V hradbách (1924, třetí vydání 1931). Jedna z postav románu, doktor Mikula, jest v podezření ze svobodného zednářství. Když mu to jeho kolega lékař řekne do očí, není tím Mikula dotčen a prohlašuje, že je mu to lhostejné. Chování Mikulovo je zednářské: je lidumil (léčí chudinu, podporuje chudého hocha na studiích) a vlastenec. Cituje »Athanasii« Bernarda Bolzana a dovolává se jeho náboženských názorů (nestačí v Boha věřit, je třeba býti přesvědčen o jsoucnosti boží). Také paní Jasná, věnující přes své nervové bolesti mnoho péče sbírkám pro chudinu a návštěvám jejích příbytků, jest prohlašována za odchovanku Bolzanova žáka, pátera Schneidera. Prostředí dýchá historií: rodina Kapistránova, jejímiž dějinami jest tento román, bydlí v starém domě, v jehož štít je vtesán odznak templářů, předchůdců zednářstva v zednářské tradici. Jinak román o zednářích neví nic; naznačuje toliko přesvědčení o jejich humanitních intencích, jak se patrně pamatovaly v podání pražského lidu a pražských rodin a jak je representuje paní Jasná a doktor Mikula, jenž se sám za zednáře výslovně neprohlašuje.

Historický podklad románu jest trvání zednářské myšlenky v letech 60., dosvědčený pokus o založení pražské Lóže, podniknutý v roce 1869, který v příštím roce vedl k založení zednářského kroužku »Harmonie«.*) Román »V hradbách«, zachycující barevný a sytý obraz pražského života společenského v tomto desítiletí, dosvědčuje, že v rodinné tradici, z níž Téver čerpá, bylo vědomí o existenci zednářů.

*

Bludičky v Podlesí, dvoudílný román Josefa Haise-Týneckého (1920), psaný v letech 1914 a 1915, má tři postavy, které vystupují jako zednáři: týneckého kaplana Vavřince Šmída, podivína záhadného původu Andresa a plukovníka Meyerhoffera.

Týnecký kaplan Šmíd modlí se k pohoršení lidí a svého faráře na hřbitově u hrobu sebevraha, písmáka Blažeje, jde místo faráře do panské ratejny mezi Slováky a z vlhkosti nezdravé místnosti nemocnou Lujzu dává odnést na faru, zastává se slovenského dělnictva na kolovratském panství, využívaje svého podivuhodného vlivu na hraběnku. Farář o něm praví: »Freimaur to zlý a nebezpečný! Voltaire ho vychoval!« Farář pokrytec nenávidí v kaplanu »svobodného frajmauera«.

Šmíd má styky se záhadným tulákem Andresem, nemanželským synem hraběte Kolovrata a vnukem Blažejovým, jehož dceru hrabě znásilnil, odstraniv na vojnu jejího ženicha Jana Buriana. Andres je ironický a hořký, zachraňuje lidi, ale je k nim výsměšný, rozšiřuje zapovězenou literaturu a jest na podnět hraběte Kolovrata stihán dragouny. Prchne

*) O tom viz Festschrift něm. Lóže »Harmonia« (1930) a Volfovu studii »Aus den Anfängen der Prager Freimaurerei. Der Versuch der Gründung einer Freimaurerloge in Prag« (Prager Presse 9. IV. 1929). O románě Téverově se stanoviska zed.·. psal rovněž Volf: »Zednářství v románu Felixe Tévera „V hradbách“« (Kulturní zpravodaj 1924, str. 11/5).

do Prahy a navštíví plukovníka Meyerhoffera. Šmíd odjíždí do Prahy, volán tam telegraficky »Viktorií« a v jeho nepřítomnosti zmocní se pomocí poťouchlé kuchařky hraběnka jeho dokumentů, které ji kompromitují a propůjčují mu nad ní moc.

Pražský policejní ředitel, byv informován z Vídně, zahajuje akci proti podvratným živlům a informuje úředníka, jemuž akci svěřuje (jest to Meyerhofferův schovanec Viktor) takto: »V Praze je tajné a zednářské sdružení, které hlásí se k naukám anarchistickým a které sleduje nebezpečné cíle... Majetek jednotlivcův i státu jest ohrožen; spiklenci hlásají bludné učení svobody, rovnosti a bratrství, slibují rozdělení veškerého kapitálu svým stoupencům, hlásají boj proti církvi, proti Bohu, chtějí podvrátit trůn, zašlapat autoritu císařů a králů a zažehnout všude rudý oheň vzpoury!« Viktor záhy zjistí, že nitky spiknutí soustřeďují se v rukou plukovníka M e y e r h o f f e r a, jenž bydlí v osamělém domě na Dobytčím trhu (Karlově náměstí). Je to náruživý čtenář spisů Louis Blancových a navenek mrzutý voják, vyžadující od svého okolí vojenské chování a vojenskou kázeň. K němu přicházejí o půlnoci tajemní hosté (Šmíd a Andres), již se ohlašují sluhovi jako »m u ž o v é č i n u« a oslovují plukovníka »P r e s i d e n t e«.

Kromě nich vystupuje jako nositel svobodomyslných myšlenek, voltairovec, kacíř a bezvěrec strážovský doktor, starý mládenec, který ohrožuje svými námluvami štěstí mladých lidí, mrzout a hrubá slupka, v podstatě dobrák.

Šmíd, Mayerhoffer a Andres scházeli se s přáteli k nočním schůzkám ve starém podskalském domě, v jehož podsklepí na velkém tiskařském stroji se rozmnožovala rozmanitá provolání, letáky a brožury, znepokojující obhájce společenského pořádku. Z malé klenuté přízemní komory vedly tajné schody do sklepa, v němž byly uschovány knihy a tajná korespondence, neboť členové tajného spolku byli »ve styku s velkými zednářskými Lóžemi, znali jména všech svých stoupenců a věděli o každém hnutí pražské policie... I to věděli, co za hranicemi se chystá a jaké proudy politické nabývají vrchu.« Nebylo jich mnoho, ale složiti »přísahu hrozné mlčelivosti a bezpomínečného poslušenství«, byli vázáni životem a smrtí splniti přísahu a nezradit bratří: kdo by zradil, »propadl jisté smrti, neboť každý nosil u sebe jed.« Takticky se rozcházeli: P. Šmíd hlásal, že jen kulturními prostředky, světlem O s v ě t y a P r a v d y, lze dojít cíle, probudit zatemněnce ze staleté mrákoty a zlámati potupné jho poroby, ale jeho slova nenacházela vždy ohlasu u jeho druhů, kteří chtěli připravovati půdu pro nový rok osmačtyřicátý. Jejich mluvčím byl Andres: »Ne slovem, ale č i n e m lze zvítěziti!« Dům v Podskalí, stojící dosud v Plavecké ulici, patřil tetě P. Šmída, na jehož přímluvu jej prodala zednářům. Zradou Meyerhofferova schovance Viktora bylo shromáždění přepadeno policií, Meyerhoffer a Andres zatčeni, P. Šmíd a ostatní se zachránili tajnou chodbou. Šmíd odnesl s sebou na Týnec tajný zápis bratrstva; louče se s druhy, velebí pravdu, která jediná ukazuje cestu k svobodě. A svoboda svědomí a vůle, toť znak člověčenství, ideál života, hodný utrpení. A zavazuje je k pomstě nad smrtí bratří. Po návratu na Týnec za asistence četnictva v kostele odhalí všem původ Andresův a zločinnost hraběcího páru a jest v noci odvezen do blázince. Plukovník Meyerhofer pozná v Andresovi syna své dcery, za něhož pokládal Viktora, a otráví se. Je to Jan Burian, ženich Blažejovy dcery, s níž se před smrtí

setká Andres jako s utěšitelkou, nepoznav v ní matku; ona ho však pozná, než je popraven. Andres sám před smrtí se prohlašuje za člena tajného bratrstva a své učení nazývá anarchismem. Komisař Viktor jest potrestán členem bratrstva, detektivem s pokřivenou páteří, který nosil na ruce malý a rubínový prsten s dutou záklopkou.

Děj románu se odehrává na Týnci u Klatov a v Praze. Vedle hlavního dějového pásma je celá síť romantických i všedních historií (láska učitele Ježka k dceři řídícího, jíž rodiče vnucují strážovského lékaře, láska mlynáře Podlešáka k ženě sedláka Ralvy, nešťastné manželství Gabriely, dcery písmáka Tichého, s řezníkem Hrazděrou, její episoda se Schellem, zálety týnecké hraběnky a její starý poměr s kaplanem Šmídem atd.) a román je oživen mnoha figurkami ze zámku i z podzámčí.

Ideově je to dílo zmatené, v němž se mísí osvícenství, romantika a sociální hnutí. Ovzduší románu ukazuje nejspíše na léta devadesátá. Některé figury jsou vzaty ze skutečného života. Vyžaduje mnoho sebezapření, vyjmouti tento skrovný výtěžek z díla stejně neukázněného jako zmateného.

B. Š. (L. Národ):

O americkém zednářství.

Slyšeli jste jistě až příliš často, že mezi životem ve Spojených státech severoamerických a mezi životem v Evropě je rozdíl. Vývoj USA. byl jiný než v Evropě, rovněž hospodářské podmínky a tradice, pokud nás o ni opravňuje mluviti krátká historie USA. Tyto okolnosti vtisky a vtiskují svůj zvláštní ráz americkému životu, nápadnému každému Evropanu při jeho příchodu do Ameriky, o němž již mnozí, často též nepovolaní, napsali tlusté knihy. Ačkoliv tedy USA. jsou obydleny potomky Evropanů, kteří tam přinesli evropské zvyky i názory, přece nynější obyvatelé značně se liší svými názory i způsobem života od západního evropského člověka.

A právě tak se liší instituce, které sice přišly do USA. z Evropy, ale v Americe se dále vyvíjely a vyvíjejí. To je pravda též o americkém zednářství. Není pochyby, že americké zednářství spočívá na stejných základech jako zednářství v evropskych zemích a jinde, ale má své zvláštní rysy, které mu vtiskl americký život, a řekl bych: americké názory na život, na jeho účel a kulturní hodnoty. V mnohém americké zednářství získalo, ale v mnohém i ztratilo a vpravdě se v něm zrcadlí americky život, případně jeho výkvět. Americké zednářství vystupuje rozhodně více navenek, hlavně svými pobočnými organisacemi, než naše. Americký profánní život na ně téměř denně naráží a je si ho mnohem více vědom, než náš profánní život.

Zednářství přišlo do Ameriky z Anglie a to dosti záhy, ještě v době kolonií. První zednářský záznam na půdě dnešních USA. je v knize zápisů St. John Lodge (Lóže svatého Jana) ve Philadephii z roku 1730. Tato Lóže neměla však charter (oprávnění) od Velké Lóže anglické; pravděpodobně byla založena několika bratry a byla považována za »Time Immemorial Lodge«, t. j. za Lóži od nepamětných dob, pracující bez oprávnění, získaného u Velké Lóže. První americká Lóže s ověřovací a zakládající listinou od Velké Lóže anglické byla Lóže sv. Jana v Bostoně, založená Henry Pricem roku 1733 a bude tudíž slavit za dvě leta jubileum svého dvousetletého trvání. Henry Price byl ustanoven dne 30. dubna 1733 Velkým Mistrem Velke Lóže anglické jako Provincial Grand Master of the Provinces of New England and dominions, a jest často zván otcem amerického zednářství. V historii amerického zednářství vystupuje sice jistý Daniel Coxe z Burlingtonu, N. J., jako ustanovený Provincial-Grand Master již dne 5. června 1730, ale pravděpodobně nevyvinul velkou činnost, poněvadž v americkém zednářství se o něm dochovalo velmi málo. Před nějakým časem byl objeven dopis Benjamina Franklina o postupu zednářství; o autoru je známo, že byl Velký Mistr Lóže v Pennsylvanii, a na základě tohoto dopisu si činí nejstarší Lóže ve státu Pennsylvania nárok na primát před bostonskou Lóží. Je možné, že pennsylvanská Lóže vznikla o několik let dříve, ale písemného dokladu o tom není.

Od svého uvedení na americkou půdu zednářství se šířilo poměrně pomalu.

Většina Lóží pracovala pod ochranou Velké Lóže anglické, několik Lóží stálo pod záštitou Velké Lóže Skotské neb Irské. V roce 1751 oddělili se někteří zednáři od mateřské Velké Lóže anglické a založili novou Lóži opoziční; toto schisma trvalo až do roku 1813. Nově vzniklá Velká Lóže londýnská, která se na rozdíl od Velké Lóže, založené v roce 1717, nazvala »Ancient« (dříve založené Lóži se říkalo »Modern«), věnovala značnou pozornost americkým koloniím. Proto mnoho amerických Lóží má ověřovací list od »Ancient« (Athol) Grand Lodge of England. Mezi nimi je i Velká Lóže Státu New Yorského, která od ní obdržela »charter« dne 5. září 1781 a slaví letos své stopadesátileté jubileum. Londýnská Ancient Grand Lodge podporovala také zakládání vojenských Lóží (military lodges), které sice neměly pevného sídla, poněvadž se řídily podle garnisony, ale přispěly hodně k šíření zednářství v Americe.

Politické poměry měly na zednářství v Americe vliv právě tak jako v jiných zemích, jako na příklad i v Československu. Dokud americké území bylo anglickou kolonií a dominií, byly i Velké Lóže americké jen Lóžemi provinciálními (»Provincial Grand Lodge«), které podléhaly autoritě některé z Velkých Lóží evropských, ať již to byla Ancient, Modern, Skotská neb Irská. Teprve boj amerických kolonií o samostatnost (jenž začal v roce 1776 a skončil vítězstvím roku 1783) přinesl také vymanění Velkých Lóží amerických z područí právě jmenovaných Velkých Lóží. Vývoj vedl potom k tomu, že každý ze 48 států, federovaných v americké unii, má samostatnou obedienci. Velké Lóže jsou koordinované jedna druhé a jsou úplně rovnoprávné; rovněž District of Columbia, t. j. území hlavního města Washington, má svoji Velkou Lóži, takže v USA. je dnes 49 Velkých Lóží a není tam Federální Velké Lóže, sdružující tyto Velké Lóže a jim podřízené dílny. K tomuto stavu věcí se nedospělo rázem, ale dnes je jedním z nejvýznačnějších rysů amerického zednářství, že se tam přísně dodržuje zásada výlučně teritoriální jurisdikce jednotlivých Velkych Lóží v státních hranicích (Principle of Exclusive Territorial Jurisdiction). Tato zásada značí, že jednotlivé Velké Lóže mají v území svých států neomezenou autoritu; to samozřejmě vede k tomu, že mezi jednotlivými obediencemi v různých státech v USA. jsou někdy značné rozdíly, třebaže zásadní zednářské pojmy jsou při tom nedotčeny. Velké Lóže v různých státech nevolí své Velké Mistry na stejně dlouhou dobu, mají jiná ustanovení o valném shromáždění, ukládají někdy větší neb menší povinnosti členům Lóží atd. Slyšel jsem již několikrát, že některý z našich bratrů prohlásil, že v Americe se zednáři řídí tím a tím pravidlem, načež jiný bratr mu oponoval, že tomu tak není. Ve skutečnosti měli oba pravdu, poněvadž pravděpodobně oba měli na mysli jurisdikci podléhající různým Velkým Lóžím, ale mylně vztahovali pravidla, platná v určité jurisdikci jedné, na celé území USA. Pokusy o založení Hlavní Velké Lóže (General Grand Lodge) pro celé území USA. se dály již velmi brzy, první na konvenci, svolané roku 1779 do Morristownu (N. J.), které byl přítomen sám první president George Washington. Ale všechny dosavadní pokusy ztroskotaly. Američtí zednáři jsou dnes na tuto přesně dodržovanou zásadu výlučně territoriální jurisdikce hrdi, třebaže má mnohé stinné stránky. Zdá se však, že odpovídá americkým názorům i v profánním životě, poněvadž jednotlivé státy si žárlivě chrání svoji pravomoc vůči federální vládě. Obdobu tohoto zjevu najdeme i v americkém bankovnictví, které — jediné na světě — se přidržuje tak zv. »Unit System«, t. j. systému mnoha od sebe úplně neodvislych bank, které podle zákona nesmějí míti filiálky.

Politická neodvislost USA. měla též příznivý vliv na rozvoj zednářství. Mnohé význačné osobnosti z řad bojovníků za americkou neodvislost byli zednáři, mezi nimi první president George Washington a s ním první význačný diplomat USA., Benjamin Franklin; z padesáti šesti mužů, kteří podepsali známé prohlášení samostatnosti dne 4. července 1776, bylo 15 zednářů.

Ale i ve svobodné Americe zažilo zednářství kruté pronásledování. Podnět k tomu zavdala aféra William Morganova, dodnes jasně nevysvětlená. Morgan byl novinář, zednář vysokého stupně, ale — prý dohnán nouzí — chtěl uveřejniti tajemství zednářská. Svůj úmysl ohlásil veřejně, načež se beze stopy ztratil. Zednáři byli obviněni, že jej zavraždili a vypuklo velké protizednářské vření. V čelo se postavila baptistická církev a dokonce byla založena protizednářská politická strana, která kandidovala svého člena za presidenta Spojených států, vydávala neb podporovala několik protizednářských časopisů a měla celkem 19 valných sjezdů, než zanikla. Tehdy — jako dnes — největší počet zednářů byl ve státě New York. Podle zpráv, které se dochovaly z té doby, bylo roku 1825, rok před vypuknutím protizednářského tažení, ve státě New York 480 Lóží a v nich asi 20.000 členů; roku 1832 (po šestiletém pronásledování) zůstalo jen 48 Lóží a v nich 1500 členů, Velká Lóže newyorská

změnila tehdy jméno své budovy na »Gothic Hall«. Věrní bratři přivedli zednářství americké k dalšímu rozmachu v USA. Podle posledních statistik z roku 1929 bylo v USA. 16.508 Lóží a v nich 3,306.349 zednářů; to znamená, že tři čtvrtiny všech Mistrů zednářských na světě jsou v USA.

Již na začátku je poznamenáno, že americké zednářství je odlišné. Vylučna teritoriální jurisdikce jednotlivých Velkých Lóží přispívá k dalšímu znaku amerického zednářství, totiž k poměrně značné komplikovanosti.

Základem všeho amerického zednářství je symbolické zednářství (Symbolic Masonry), zvané též Craft Masonry neb Blue Lodge. Pozůstává z pravidelných (řádných) čili regulérních Lóží, sdružených pod obediencí 49 Velkých Lóží. Každá Velká Lóže má svrchovanou pravomoc udělit prvé tři stupně, zvané anglicky 1. Entered Apprentice, 2. Fellow Crafts, 3. Master Mason, t. j. Učeň, Tovaryš a Mistr. Ačkoliv se rituál i předpisy jednotlivých Velkých Lóží liší, je obyčejně pravidlem, že hledající obdrží napřed v krátké době, někdy i během dvou týdnů, tyto tři stupně od Velké Lóže a teprve jako Mistr je přijat do některé Lóže v jurisdikci Velké Lóže, jejímž řádným členem se stal. Členství v řádné Lóži je podmínkou pro další postup v ostatních třech systémech amerického zednářství, které vyjmenuji za sebou podle jejich důležitosti a které se také někdy nazývají pomocnými tělesy zednářskými (auxiliary bodies).

Anglické zednářství

Dne 21. září 1931 rýsoval tuto kresbu v Dílně Jan Amos Komenský bratr Zikmund K., přijatý člen anglické Lóže Dante v Londýně. Z jeho cenné kresby přináším výtah.

Anglické zednářství je veliká moc: jde o 4000 Dílen a o 300.000 členů. Spočítejte si, že Anglie má v Evropě 47 milionů obyvatel (s Irskem) a že jen asi čtvrtina z toho, 12 milionů mužů, přichází v úvahu o možnostech státi se zednářem. Tato velikost má své výhody, avšak také nevýhody. Každý velký organism naráží na zjevy nežádoucí. Takové jsou také v anglickém zednářství, leč síla a význam anglického zednářství tyto nevýhody překonává a převyšuje.

Na tak veliký organism musí býti dobrá administrativní rutina a tu v Anglii mají. Funkcionáři v zednářském anglickém ústředí jsou zapracovaní, jsou to profesionálové, odborníci a zkušení muži. Jsou také velmi dobře honorováni.

Sluší pamatovati, že zednáři vykonávají ve svém okolí vliv, že jejich možnosti jsou šestkráte větší, nežli jak by se na první pohled zdálo. Neboť musíme pamatovati, že zednářství anglické jest staré, vyvíjelo se bez velkých otřesů a proniklo do veřejného života, ve veřejném životě je mnoho fraseologie čistě zednářské a lidé jí užívají, nevědouce, že užívají úsloví zednářských. Jest na příklad v Anglii běžné přísloví jednati s někým podle úhelnice: »Chci to s vámi ujednati a dokonati podle úhelnice.« To je přece úsloví zednářské.

Ústředí. Technická přesnost anglické zednářské administrativy překvapuje. Ústředí má nádhernou knihovnu, opatruje skvělé museum (jež by měl navštíviti každý zednář, jenž zavítá do Anglie) a také ústřední budova, kterou letos dokončí angličtí zednáři, aby jim nahradila dosavadní již nepostačující místnosti, stojí za shlédnutí.

Činnost anglických zednářů se vyvíjí hlavně dvojím směrem: Sleduje vydatnou dobročinnost a dbá morální výchovy. Mnozí na evropském kontinentě kritisují anglické zednářství, třebaže nebyli anglickými zednáři. K tomu musíme připomenout, že jenom ten, kdo poznal anglické zednářství z vlastní zkušenosti jako člen anglické Dílny, může mu porozuměti.

Dobročinnost se vštěpuje členstvu dvojím způsobem: jednak z prostředků ústředního dobročinného fondu, jednak prostřednictvím čtvera ústavů.

Ústřední dobročinný fond jest spravován zvláštním výborem (komitétem) a má dnes základní jistinu 700.000 liber ročně poskytující. Tato částka se vyčerpává podporováním zestárlých bratří, podporováním vdov po zednářích a sirotků. Poskytuje se anonymně. Zřídka kdy se použije tohoto fondu ku podpoře potřebných, kteří by stáli mimo zednářské řady. Výjimečně dochází k takové podpoře, když byla ta či ona krajina stižena zemětřesením. Většina podpor jde do vlastních řad. — Tato dobročinnost vyrostla z anglického prostředí, z anglického systému, jenž zastupuje naši československou sociální péči. Chudinská péče byla v Anglii vždy, podpory se poskytovaly chudým vždy, často ponižujícím způsobem: obdarovaný byl nucen k nucené práci a to bylo těžké pro toho, jenž za

života nashromáždil slušné jmění, leč když na něj dolehlo stáří, o toto jmění přišel. Takovému bylo hořko přijímati veřejnou dobročinnost, provázenou nucenou veřejnou prací. Takovým tudíž pomáhají spoluživnostníci, organisace všeho druhu pečují o své staré soudruhy, poskytují jim útěchu nejen morální, nýbrž také hmotnou pomoc.

Již z důvodů — řekněme — konkurenčních muselo anglické zednářství jíti touž cestou. Angličtí zednáři jsou si vědomi, že jejich finanční síly nestačí na přemožení všeho nedostatku, a proto pečují především o své bratry.

Ony čtyři ústavy, v nichž se projevuje dobročinnost anglických zednářů, jsou: Královský zednářský ústav pro dívky, Královský zednářský vychovatelský ústav pro chlapce, Královský zednářský ústav pro zestárlé (starobinec) a Královská zednářská nemocnice. Rozpočet těchto ústavů činí ročně 300.000 liber. Tuto částku musí členové zaplatiti. A co je více, to patří také k zednářské povinnosti. O tyto ústavy pečuje administrativně ústředí. Dnes je to povinnost hodně tíživá. Je otázka, jak dlouho to zednáři v Anglii ještě vydrží? Aby byl opatřen peníz, potřebný každoročně k vydržování těchto ústavů, konají se každoroční slavnosti. Na člena přichází průměrně uhraditi ročně 30 liber. Samo sebou se rozumí, že všichni na to nestačí.

Každá rituální práce se musí vykonávat před Biblí. Angličan říká, že se musí vyložiti na oltáři Volumn of Sacred Low. Kde Bible nevykládají, s tou obediencí Anglie přeruší styky, jako je přerušila s Grand or. de France. Ten rozkol a rozchod nebude nikdy překlenut. Ve druhém a třetím stupni dostanou recipovaní otázky, jež musí býti zodpovězeny podle emulačního obřadu. To je zednářská prvouka. Z prvního do dalších dvou stupňů dostane se zednář velmi rychle. Důvod tohoto rychlého postupu je administrativní a finanční. Každý dostane otázku, co jest zednářství. Jde o pochopení, že zednářství jest zvláštní soustava mravní, obestřená alegorií a vyjádřená symbolem.

P ř e r u š e n í p r a c í. Anglická rituální práce je namahavá, proto se každá přerušuje obřadně. Mistr vyzve Druhého dozorce: »Bratře, co je tvou povinností?« — »Odvolat bratry od práce a poskytnout jim příležitost k odpočinku.« — Mistr: »Budu ti vděčen, jestliže ohlásíš přerušení práce.« — Po přestávce Mistr s bratry Dozorci znovu zavolají Dílnu k práci. K vstupu k zahájení práce nikdo nevyzývá. Vstup záleží jen od tebe. Nikdo nedostane na takový způsob možnost, aby postřehl, že je čas vstoupiti. Vstupuje se bez znamení. Když všichni zaujali svá místa, první Dozorce vyzve přítomné, aby prokázali, že jsou zednáři. Odchod z práce je obřadný podle tradice emulační. Obřadník začíná od Zevního strážce, s nímž podle emulačního obřadu vykoná cestu chrámem, jež trvá tak dlouho, až se postupně k Obřadníkovi připojí i Mistr. Potom za Mistrem odcházejí ostatní. Před zahájením a při ukončení se v anglických Lóžích zpívá.

Jsou r ů z n é t y p y Lóží. Je to pochopitelno při tom velikém počtu anglických Lóží. Většinou vznikly Lóže ještě z nějakého jiného podnětu, nežli jenom ze zednářského. Jsou Lóže vojenské. Každý pluk má svou Lóži. Na každém korábě jest anebo bývá Lóže. V tom ohledu jsou Lóže docela autonomní: nikomu do toho nic není, koho chtějí přijmouti za bratra. Některé Lóže mají zvláštní podmínky přijetí: Kdo chce býti přijat do Lóže D a n t e, musí narýsovati kresbu o Dantovi. Kdo chce býti přijat do Lóže L u x i n t e n e b r i s, musil vyniknouti jako příznivec anebo pracovník slepecké péče. Musí míti určitou zásluhu o slepce. Každý obor lidské činnosti má svou vlastní Lóži: obchodníci podle oboru, tudíž textilníci, kožaři, dřevaři, kovopracovníci a majitelé affilačních závodů (kde zpracují kovy), bankovní úřednictvo, ba i každá větší banka má svou vlastní Lóži. Zdá se to absurdní jenom tomu, kdo nezná ducha anglického zednářství. Každá universita má svou Lóži, kde bývají zasvěceni skoro všichni studenti. Jsou Lóže, jejichž členové se věnují badatelství o zednářství (Quatuor coronati).

Č i n o v n í c i v anglických Lóžích jsou jako v Lóži Jan Amos Komenský, s tím rozdílem, že nemají Řečníka. Dojde-li k řečnickému projevu, řečniti může kdokoliv, řečník mluví ode dveří. Jenom když mluví funkcionář, mluví se svého místa. Za to mají činovníka, jejž v Československu Dílny nemají. Je to Chaplain anebo Deacon, jehož poslání spočívá v tom, aby před večeří se pomodlil. Jestliže Lóže má mezi členy duchovního, vykoná on tu modlitbu, jinak se před večeří modlí nejstarší a nejváženější bratr. M i s t r a p o k l a d n í k jsou voleni, ostatní jsou Mistrem instalováni, povoláni k vykonávání činnosti. Tylor je vybrán bratřími. Nejdůležitější osoba je Tajemník. Ten má styk s Velkou Lóží, ten má styk s vnějším světem. Pokladník a Tajemník sedí na severu proti druhému Dozorci. Mistrovství je věc nákladná. Nemůže býti Mistrem, kdo neprošel všemi předchozími

funkcemi. Mimo to musí vyniknouti v dobročinnosti. On obstarává umělce, hudebníky a pěvce k večeři. (Tito výkonní umělci se večeře nezúčastní. Po svém výstupu zase odejdou do vedlejší místnosti a čekají, až na ně znova přijde řada, anebo po výstupu odcházejí.) — Protože před Mistrovou funkcí jest v každé řádné a dokonalé Lóži šest činovníků, trvá nejméně šest let, nežli se anglický Mistr může státi prvním v Dílně. Mistr musí býti přítomen, musí zastupovati svou Lóži při veliké výroční slavnosti. Při této příležitosti se Mistři předhánějí — i tady platí emulace — kdo přinese bohatší listinu příspěvků pro ústřední pokladnu. Podle toho posuzují Lóži i Mistra. I večeře má ceremoniál. Činovníci postupují automaticky. Mnohdy však u sama prahu couvne ten či onen, nejčastěji z důvodů finančních. Ale i ten, kdo odstoupí, musí znáti rituál. Exvenerabilis je veliký činovník, požívá patriarchální úcty, otvírá a zavírá Volumn of Sacred Low, drží ochrannou ruku nad Mistrovým počínáním.

ZPRÁVY.

Die drei Ringe. Číslo 9. roku 1931. Otázka vyšších stupňů. — Tento článek v úvodě potvrzuje, že ve VL Lessing zu den drei Ringen byla živě přetřásána otázka vyšších stupňů. Autor chce poučiti bratry, neboť zjistil, že jejich vědomosti v té příčině jsou velmi kusé. Historie vzniku vyšších stupňů se nepodává pro nedostatek místa. Lessing se zajímal o škotský řád. Proto se podává o něm výklad bratra, jenž je člen vyšších stupňů a zaujímá vedoucí místo. Nejdříve se předkládá informační výklad. Kritické posouzení bude otištěno později.

Je pochopitelno, jestliže tyto otázky vzbudily živý zájem: Lessing jich neužívá. Snad by se dalo říci, že většina bratří v Lessingu je odmítala.

V našem listě byla podána obšírná informace o knize br. Lantoina »Škotské zednářství ve Francii«. Odkazujeme k ní při této příležitosti.

Článek, jejž přinášejí »Die drei Ringe«, byl dlouhou dobu očekáván při velkém napětí, ale mnozí poznávají, že nejde o studii, kterou očekávali. Co přinášejí Die drei Ringe, je uvážlivá informace historického rázu.

Mezinárodnost. V tomtéž čísle je otištěn překlad kresby, kterou v Dílně »Pravda vítězí« předložil br. J. B. K. Překlad je z péra bratra Julia Katze.

Br. dr. Volf: Ze starších dějin zednářství v Čechách. V rubrice »Doma« (Inland) je otištěn článek br. dr. Volfa, otištěný také v našem listě v zářijovém čísle.

Stavba. Sborník zednářských prací. Je to první sborník československý. Byl vydán k poctě a k potěšení Ct. M., drahému br. Bertholdu Theinovi, v den jeho sedmdesátých narozenin. 5931. O.·. Praha. 21. V. — Str. 196, čtyři vyobrazení: Dr. B. Thein, Věříme, Anton Strnadt a indický chrám. Třista výtisků. Na ručním papíře péčí bratří Ř.·. a D.·. L.·. »Pravda vítězí« Ant. Hartla, Jar. Kvapila, Jiřího Sedmíka a Otty Seydla vytiskla Legiografie v Praze písmem Garmond News With. — Portret br. dr. Theina je od br. Viktora Strettiho, kresbu Věříme kreslil br. Adolf Wiesner, podobizna Strnadtova je podle starého olejového obrazu; chrám Fatehpur Sikri v Indii je reprodukce fotografie. Kniha je rozdělena ve tři části. V první jsou články a stati, mající přímý vztah k br. dr. Theinovi. — V druhé jsou články, v nichž se přetřásá věčně živá podstata svobodného zednářství. — Ve třetí je přetřásána historická stránka zednářství vůbec, československého zejména a nejhojněji. — Již obálka mluví o poměru k lidem. Je výrazná a pěkná, jako celá úprava Stavby. Je tu třicetdevět článků, z nichž je zřejmý vřelý poměr k jubilantovi, láska ke Královskému umění, touha k vzestupu. — Pořadatelům gratulujeme. Autorům sluší děkovati: napsali první a zdařilou kapitolu k dějinám moderního československého zednářství.

Symbolische Großloge von Deutschland — podle časopisu Die alten Pflichten — měla v uplynulém roce 22 Dílen a jeden kroužek (vínek). Takovému vzrůstu se netěšila ani jedna VL celého světa. Vzrůst je tím více hodný pozornosti, že je z roku velkých hospodářských nesnází. V ostatních VL německých členstva ubývá. K Dílnám této VL patří také německá Dílna, otevřená v Jerusalemě. Koncem května 1931 měla S. G. v. D. své první valné shromáždění v Berlíně. Mnohými starými VL již byla uznána. Od VL německých sypou se na SGL útoky, zejména Lóží staropruských; jde o útoky rázu politického. Humanitní Lóže vyčítají SGL, že přijímá členy, kteří humanitní Lóže opouštějí. SGL volá po ujasnění úkolů zednářských. Chce jíti po duchovních cestách kulturního vývoje. VM této SGL vyslovuje politování, že ostatní VL německé přijaly ve svém útočení proti SGL za spojence Hitlera.

Přípitek Mistrovi.

Buď dobrým —!
Buď dobrým ke všemu, co pod sluncem žije.
Buď dobrým zvláště k těm,
kdož v znoji
v těžkém boji
denně se životem probíjejí,
kdož živí se poctivou prací!
Za lásku láska se vrací...
Nemáš-li zlato,
bys pomáhal potřebným, bídným,
rozdávej úsměvy za to,
pomáhej radou i slovem vždycky jen vlídným.
Jest úsměv jak slunce, jež krášlí nám líc,
neskrbli, rozhazuj paprsky úsměvu
a každému vyjdi přátelsky vstříc.

J. A. K. 20. 10. 31.

Proslov v Řetězu.

Jsou krásné chrámy, v nichž se shromažďují svobodní zednáři.

Uchvacují obřady: nikdo snad nezapomene na dojem, když po trojím úderu a po slovech: »Budiž jim světlo«, světlo vzplálo!

Jest krásná a hluboká symbolika.

Leč všechno toto staré dědictví zůstalo by mrtvo, kdyby si ho nehledělo zednářstvo živého ducha!

Zůstaňme tudíž mezi syny živého ducha, neboť jen v nich, skrze ně a pro ně může staré dědictví zednářské oživovati, vzrůstati a zkvétati.

Vychází každý měsíc.
Toto číslo bylo vydáno 1. listopadu 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.

SVOBODNÝ ZEDNÁŘ

ORGÁN ČESKOSLOVENSKÉHO ZEDNÁŘSTVA

ROČ. V. VOLNOST - ROVNOST - BRATRSTVÍ SEŠIT 12.

J. S. MACHAR:

KAMENÍK.

Já ďábla v sobě nosil, vím to jistě —
a jenom milost boží zbavila mne
obludy pekel a mou bídnou duši
věčného ohně. Příbytek měl ve mně,
toť jisto. Jak se vloudil — těžko říci —
já zpozoroval, když už ve mně bydlil.
Tich býval vždy, když lidé byli kolem,
a vystoup jen, když byl jsem o samotě,
při práci na lešení, v noci v lůžku,
a pravidelně za měsíčních nocí:
i vystoup, lákal, sváděl, a já často
mu neodolal. Šel jsem, zahřešil si.
A když pak zkrušen klek jsem v zpovědnici,
on vysmíval se uvnitř duše mojí:
Nač zpověď? Ani Bůh ti nepomůže,
vždyť já jsem v tobě. Vezmeš tělo páně?
Chléb pouhý polkneš, neboť já jsem v tobě. —

A zase sváděl. Do hádek a praček
mne veštval na lešení se soudruhy.
On vedl dláto, jež jsem tenkrát vehnal
do prsou Štěpánovi. — Byl to zmetek,
člověku nepodobný; svinský rypák
i očka prasečí a kozlí rohy,
byl chlupatý, měl netopýří křídla
vždy přitažená k tělu jako pláštík
a na prackách dráp krta ohyzdného.

A zloduch ten mě vodil v krčmy, hampejz,
k frejovným žínkám, babám čarodějným,
k lžím naváděl mě, kostkovat mě sváděl
a hříchům všeho druhu vyučil mě.
A já mu ani odporu již neklad,
jsa jist, že marno všecko. Zrak jsem zavřel,
když myslíval jsem na svůj truchlý osud
a řek jsem si, že ztracen jsem již navždy...

Však milost Boží vždycky silnější je
než lidská naděj. Když už tato klesla,
tu ona dostaví se, duši zdvihne.
Tovaryš nový přišel v naši dílnu,
hrubšího věku, krajan od Štrasburku,
i mluvíme tak. On o řece Rýnu,
o Münstru, kde byl v práci dvacet roků,
já o svém ďáblu. Poslouchal mne pilně...
a poradil mi. Já pak proved všecko:
Po sedm nocí, když přibýval měsíc,
já mrskal tělo řemeny, z nichž každý
měl sedm uzlů; sedm dní jsem nejed
a pil jsem odvar sedmi lesních bylin
a třikrát denně sedm Otčenášů
já pomodlil se. Připraven jsa takto
já k hlavní věci přistoup. V sedmi příštích
dnech vytesat jsem musil ďábla svého
z kamene podobu co nejvěrnější,
jak vídal jsem ho, když vystoupil ze mne.

A já to proved za pomoci boží:
dal ohavě jsem její svinský rypák,
prasečí očka, černé kozlí rohy,
chlupaté tělo s netopýřím pláštěm,
a zmetka připevnil jsem blíže věže
svatého Víta, právě nad tou kaplí,
kde svatý Václav v drahé truhle leží —
tam loupežník můj chrlí nyní vodu,
jež se střechy mu v dešti v tělo splývá.
Tam trčí nyní. Kdykoli jdu kolem,
já vysmívavě popatřím mu v oči
a ďas jen zlostně ušklíbne se na mne,
však bezmocen je a víc neuškodí.

Tovaryš onen přihlížel k mé práci,
když tesal jsem jej, povzbuzoval, radil —
však jakmile jsem se zmetkem byl hotov,
vzal odpuštění od mistra a pravil,
že touha domů pudí jej, tam k Rýnu.
A odešel — víc po něm ani slechu.
Posuďte sami...
Já jsem čist a kliden
vzal z pražských panen za ženu si jednu.
A kdykoli teď obludu svou vidím,
nad kaplí světce Václava, vždy myslím
na příběh anděla a Tobiáše
a silnou pochybu mám vůbec o tom,
zda byl můj rádce chasník obyčejný.

JOS. VOLF:

Můj pozdrav nové německé Lóži „Wahrheit und Einigkeit zu drei gekrönten Säulen im Orient Praha".

Dne 10. října t. r. bylo vneseno slavnostním způsobem Světlo do nové německé Lóže v Praze »Wahrheit und Einigkeit zu drei gekrönten Säulen«, která si zvolila své rozlišující jméno podle proslulé pražské Lóže 18. stol., jež byla s patřičnými obřady 30. list. 1783 otevřena. Bylo to tehdy 15 bratrů, kteří se na popud Josefa Mallabaily hr. Canala spojili, aby založili nový zednářský útvar. Ve světlé dohodě s Mistry Lóží U tří korunovaných hvězd a U tří korunovaných sloupů, cestou řádnou a dokonalou, sešli se bratří z Lóže U tří korunovaných hvězd (sedm Mistrů a jeden Tovaryš) a bratří z Lóže U tří korunovaných sloupů (čtyři Mistři a dva Učňové), přibravše ještě jednoho bratra z vídeňské Lóže »Zur wahren Eintracht«, a shodli se v duchu pravdy a svornosti na ušlechtilé zásadě, založiti Lóži, jež by byla střediskem skutečné zednářské pravdy a skutečného zednářského souladu. A dílu jejich bylo požehnáno: z přátelství a lásky vzešli a přátelství a lásku sili a Lóže jejich vyrostla v nádherný Chrám, jehož sláva věky potrvá. Neboť u kolébky její stáli skuteční vyznavači pravdy a posvátné Práce její řídili osvícení šiřitelé pravdy.

Když se r. 1848 počalo v Praze jednati o obnovení svobodného zednářství, shodli se noví zakladatelé rázem na tom, že dají nové Lóži jméno: Pravda a Svornost — Wahrheit und Einigkeit — Veritas et Concordia. — Politické poměry zmařily, bohužel, vznik této Lóže, jež měla být M o s t e m mezi českou a německou národností ve smyslu Falkovy otázky u Lessinga: A což kdyby to byli Svobodní Zednáři, kteří si učinili úkolem, sbližovati, seč jsou s to, lidi sobě odcizené?

Teprve osvobozené Československo umožnilo Zednářstvu, aby se mohla utvořiti nová Lóže se starým jménem slavné Lóže 18. stol. Kéž tato nová Lóže kráčí ve světlých stopách své předchůdkyně!

Zakladatelé Lóže »Wahrheit und Einigkeit« byli tito bratří:

1. Filip hr. Clary-Aldringen, c. k. komoří, tajný a guberniální rada, Veliký Mistr.
2. Jan Herrmann z Herrmannsdorfu, c. k. guberniální rada, deputovaný Veliký Mistr.
3. Josef Mallabaila hr. Canal, c. k. komorní pán, První dozorce.
4. Rafael Ungar, c. k. universitní bibliotékář, Druhý dozorce.
5. Frant. Gläser, c. k. aktuár při studijní komisi, Tajemník.
6. Josef šl. Plencicz, MUDr., řádný a veřejný profesor lékařství, Řečník.
7. Jan Kř. del Curto, soukromník, Pokladník.
8. Jos. Butschek, c. k. rada, řádný a veřejný učitel kamerálních věd, Ceremoniář.
9. Frant. hr. Salm a Reifferscheid, c. k. komorní pán, odšedší deputovaný Veliký Mistr.
10. Ignác Cornova, řádný a veřejný učitel básnictví a dějin, zástupce Řečníka.
11. Rudolf hr. Spork, c. k. komorní pán a hejtman u pěš. pluku, Mistr.
12. Prokop hr. Lažanský, c. k. tajný rada, komoří a místopresident českého gubernia, Mistr.

13. Josef Urbany, úředník v účtárně, Tovaryš.
14. Jeronym Nigrony de Ciello, c. k. rytmistr, Učeň.
15. Václav Sacher, sluha u J. Herrmanna z Herrmannsdorfu, Učeň.
16. Leopold Růžička, komorník u Filipa hr. Clary, Učeň.
17. C. de Micheraux, ve vojenských neapolských službách, Mistr, nepřítomen.

V labutím zpěvu umírajícího zednářství v Čechách »System der Freymaurer-Loge Wahrheit und Einigkeit zu drey gekrönten Säulen in P***«, vydaném ve Filadelfii (t. j. v Praze) r. 5794 (t. j. r. 1794) jsou tato jména naznačena pouze počátečným písmenem.

Snad bude bratry vlastní i cizí poslušnosti zajímati listina, kterou nová Lóže »Wahrheit und Einigkeit« 7. pros. 1783, tedy brzy po svém ustavení, zaslala spřátelené Lóži »Libanon zu den drei Cedern« v Erlangách. Oznamuje jí své zřízení a prosí ji o bratrskou přízeň. Jest to první dosud známá dokumentární listina nové Lóže, jež nebyla dosud uveřejněna:

Zní: Hochwürdiger Großmeister!
Hochwürdiger Dep. Großmeister!
Hochansehnliche Brüder Vorsteher und Beamte!
Allerseits verehrungswürdige Brüder!

Wir geben Ihnen die Nachricht, daß wir mit Bewilligung einer hochwürdigen böhmischen Provinzial □ zu Prag eine neue □ unter dem Namen Zur Wahrheit und Einigkeit errichtet und solche den 30ten November mit allen Feyerlichkeiten der ächten Maurerey wirklich eröffnet haben.

Wir rechnen bey unsern geheiligten Arbeiten auf den Segen des höchsten Baumeisters; wir bitten Sie, daß Sie mit uns Denselben hierwegen anflehen wollen, damit diese □ wachse und gedeihe und stets von jenen ächten mäurischen Gesinnungen beseelt werde, welche allein mit Grunde erwarten lassen, daß der Bau des Tempels der Tugend zu Stande gebracht werde.

Sie empfangen zugleich das Namensverzeichniß unsers noch kleinen, aber freundschaftsbrüderlichen Zirkels; wir empfehlen Ihnen sowohl die ganze □, als jeden Bruder insbesondere, und so wie wir auf Ihre brüderliche Liebe, auf Ihre freundschaftliche und thätige Unterstützung rechnen, so geloben wir auch, bey allen Gelegenheiten Ihnen mitzügliche Beweise zu geben, wie sehr wir als Glieder einer Kette bemühet sind, das Beste der Menschheit, und vorzüglich unsrer Brüder zu befördern.

Wir grüßen Sie durch die uns bekannte heilige Zahl, und verharren

Einer hochansehnlichen □

Treuverbundenste
Ord. Br. Br.

Gegeben in der gerechten und vollkommenen St. Joh. □ zur Wahrheit und Einigkeit Prag, im Orient, den 7ten des XII Monats 5783.
N. S. Ihre Zuschriften erbitten wir uns unter der Adresse unsers Bruder Schatzmeister *Johann B. del Curto.*

Philipp Graf v. Clary,
Großmeister.
Br. *Herrmann,*
Deputirter Großmeister.

Joseph Graf von Canal, erster Aufseher.
Raphael Ungar, zweyter Aufseher.
Franz Gläser, Sekretair.

A. H. Lóže Pravda vítězí:

Svobodné zednářství v románě Th. Manna.*)

V Mannově románě »Zázračný vrch« popisuje se život ve společnosti pacientů v horském, davosském sanatoriu pro plicní choroby, život mezi životem a smrtí, vytvářející paradoksní mentalitu, odlišnou od způsobu myšlení a cítění lidí v rovině. Tuto přeměnu ukazuje na průměrném člověku Janu Castorpovi, techniku, který se v tomto prostředí stává filosofem za vedení Itala Ludovica Settembriniho, vzdělaného ducha, pohrdajícího zvláštní společenskou atmosférou sanatoria. Settembrini je representantem humanistické kultury a tradice západoevropské, se silnou příměsí italského nacionalismu. Proti němu Leo Naphta, původem haličský žid a vzděláním i myšlením jesuita, staví proti jeho ušlechtilé, humanitní a racionalistické synthese občanské morálky a kultury západoevropské, třeba silně revolučně laděné (děd Settembriniho byl italský revolucionář a karbonář!), s kluzkou výmluvností směs fosilní a proletářsky revoluční ideologie, z níž je vyloučen prvek svobody a demokracie — tento jesuita krátce před válkou stává se mluvčím diktatury proletariátu. Autor krásného a sympatického Itala obléká do ošumělých, ale pečlivě čistých starých šatů, jesuitu židovského původu, ošklivce Naphtu, do oděvu nejmódnějšího střihu; není pochyby, že autoru i čtenáři tohoto znamenitého románu je bližší elegantní výmluvnost ušlechtilého zednáře Settembriniho, než fanatická a rafinovaná dialektika jesuity Naphty. Přitom je autorovi zednářská ideologie Settembriniho zřejmě organickou synthesou toho, k čemu dospěl myšlenkový vývoj evropského lidstva, zatím co z Naphty dává mluviti prvkům orientálním, nezdravým západnímu Evropanu.

*

Jeník Castoup dověděl se od Naphty, že Settembrini je svobodný zednář. Naphta dával na srozuměnou, že »tu jde o něco velmi staromódního a zaostalého: o měšťácké osvícenství a předvčerejší volnomyšlenkářství, které není nic než ubohý přelud, avšak oddává se fraškovitému sebeklamu, že jest ještě stále plno revoluční životnosti«. Jeho děd byl karbonář a po něm prý má »uhlířskou víru v rozum, svobodu, pokrok lidstva a v celou plesnivou bednu klasicisticko-buržoasní ctnostné ideologie«. Castorpa to překvapuje a leccos mu to v chování Settembriniho vysvětluje. »Staví-li pak také nohy do pravého úhlu a tiskne-li také ruku zvláštním způsobem?«, ptá se. Naphta je přesvědčen, že S. je povznesen nad taková dětinství, a předpokládá, »že už se ceremoniel Lóží přizpůsobil střízlivému občanskému duchu doby. Musili by se styděť za starodávný rituál jako za necivilní hokus pokus«, protože by bylo »něčím neslýchaným odívati ateistický republikanism jako mysterium«. Neví, jak byla zkoušena stálost S-ho, zdali ho »vedli se zavázanýma očima všelijakými chodbami a nechali ho čekat v temném sklepení dříve, než mu otevřeli sál, plný oslňujícímo světla«, zda ho učili katechismu a zda »před lebkou a třemi světly ohrožovali jeho obnažená prsa meči«. I když se to odehrálo »mnohem občanštěji«, musil S. přisahat mlčení a poslušnost a bylo by těžko se od něho o tom něco dovědět. V závazku mlčení a poslušnosti vyciťuje Castorp »cosi málem vojensko-jesuitského«, »španělského«, a Naphta ho v tom utvrzuje: »Idea svazu vůbec je nerozlučně a v základech spiata s myšlenkou bezpodmínečnosti. Proto je teroristická, to jest: protiliberální. Zbavuje individuelní svědomí tíže a ve jménu absolutního účelu posvěcuje každý prostředek, i krvavý, také zločin. Existují okolnosti, které nasvědčují tomu, že také v zednářských Lóžích kdysi byl bratrský svazek symbolicky zpečeťován krví. Svazek není nikdy nic poklidného, nýbrž vždy samou svou podstatou cosi organisátorského

*) Thomas Mann: Kouzelný vrch. Kniha druhá. Přeložil Pavel Levit a Jan Zahradníček. Praha, Melantrich, 1930. Str. 202—216.

v absolutním slova smyslu.« Tu vykládá, že »zakladatel řádu Illuminátů, který po nějakou dobu se zednářstvím skoro splýval, býval příslušníkem Bratrstva Ježíšova«: »Adam Weishaupt zorganisoval svůj tajný humanitní svaz po vzoru jesuitského řádu. Sám byl zednářem, a nejvýznačnější členové Lóží té doby byli Illuminátí«. Tu činí Naphta i exkursi do zednářské historie, které ovšem dává jiné pojetí než S.: do 2. poloviny 18. století, kterou S. pokládá za »dobu zkažení svého cechu«, N. vidí dobu rozkvětu zednářství stejně jako všech tajných sdružení vůbec. To byla doba, kdy se jesuité pokoušeli svaz »prodchnouti katolicko-hierarchickým životem a kdy kvetla v Clermontu ve Francii jesuitská zednářská Lóže, doba, kdy vnikalo do Lóží Růžové křižáctví — »to bylo velmi podivuhodné bratrstvo«, které v sobě »slučovalo čistě racionální politicko-společenské cíle, směřující k zlepšení a obšťastnění lidstva, se zvláštními vztahy k tajným učením východu, k indické a arabské moudrosti a magickému poznávání přírody. Tenkráte byla provedena reforma a oprava mnoha zednářských Lóží ve smyslu Striktní observance — ve zcela irracionálním a tajemném, magicko-alchymistickém smyslu, jemuž děkují za svoji existenci skotské vysoké stupně zednářství — stupně řádového rytířství, které byly připojeny ke staré vojenské stupnici hodností učedníka, tovaryše a mistra, velmistrovské stupně, jež vedly až k hieratickému charakteru a byly naplněny tajným věděním Růžových křižáků. Jde tu o návrat k některým středověkým duchovním řádům rytířským, zejména templářům«. »Ještě dnes má jeden vysoký stupeň zednářské hierarchie titul „velkoknížete jerusalemského". A je ještě spousta podobných titulů vysokých zednářských stupňů Striktní observance. Dokonalý Mistr, Rytíř Východu, Veliký Velekněz a 31. stupeň zve se dokonce »Vznešený kníže královského tajemství«. Přijetím těchto vztahů k východní mystice vpadly »iracionální fermenty« do »světa idejí o rozumném a užitečném zlepšování světa«. Tím prý nabylo zednářství nového kouzla a lesku, přitahujíc živly, unavené »rozoumkařením tohoto století i jeho osvícenským průzračnictvím« a žíznící po silnějších nápojích života. »Striktní observance znamenala prohloubení a rozšíření tradic řádu; při tom byly jeho historické počátky kladeny nazpět do světa tajemství, do tak zvaných středověkých temnot. Velmistrovské stupně Lóží byly zasvěcenci mystické fysiky, nositeli magického přírodního vědění, ponejvíce velcí alchymisté. Alchymie znamenala zušlechtění hmoty směrem k vyššímu stupňování, a symbolem alchymistické transmutace byla především hrobka, neboť hrob je »souhrnem vší hermetiky, cosi jako nádoba a dobře uzavřený kelímek, v němž jest hmota hnána ke své poslední proměně a očištění«. »Hrobka, hrob byl povždy hlavním symbolem řádového zasvěcení. Učedník a nováček, který dychtí být připuštěn k vědění, musí v jeho hrůzách prokázati svou nebojácnost, řádové zvyky vyžadují, aby byl na zkoušku uveden do hrobky, a musí v ní prodlévati, až ho z ní neznámá bratrská ruka vyvede. Odtud spletité chodby a temná sklepení, jimiž musí novic putovati, černé sukno, kterým je pokryt i řádový sál Striktní observance i kult rakve, který hrál tak důležitou úlohu v ceremoniálu zasvěcení a shromáždění. Cesta mysterií a očištění byla plna nebezpečenství, vedla smrtelnými úzkostmi a říší tlení; a učedník, neofyta, toť mládí, toužící po zázracích života a po probuzení k démonické schopnosti prožívání, a uváději ho zakuklenci, kteří jsou sami jen stínem tajemství«. Odvození Lóží z řemeslnických zednických cechů pokládá Naphta za pouhou historickou vnějšnost a dovozuje, že tajemství Lóží mají s některými mysteriemi katolické církve společný vztah ke slavným tajemstvím a posvátným excesům mladého lidstva; poslední večeře, hostina, při které se jí tělo a krev, a kult hrobky a rakve: oba případy jsou symboly věcí posledních a nejzazších, prvky orgiastické pranáboženskosti — neboť všecka stará mysteria konala se za nocí a v temných slujích. A zednářství má mnoho egyptských vzpomínek a některé tajné společnosti si říkaly svazy eleusinské.

Slavnosti růži, které připomínajíce slavnosti eleusinských mysterií a afrodysických tajností, ústily, jak se Naphtovi zdá, ve slavnosti bakchantské. Ovšem Lóže byly zbaveny všech prvků vyššího života, zmodernisovaly se, vrátily se k užitečnosti, rozumu a pokroku, k boji proti panovníkům a kněžím, zkrátka k obšťastňování společnosti, a posléze nyní se baví o přírodě, ctnosti, umírněnosti a vlasti. S-ho nazývá N. »počestným rytířem úhloměru«, kterého stěží pustili na »staveniště chrámu lidství«, protož je chudý jako kostelní myš a svaz vyžaduje »vysoké přijímací poplatky a roční příspěvky. Vzdělání a majetek — v tom je celý buržoa! Tady máte základy světové liberální republiky!« Přes toto výsměšné pohrdání zednářskou humanitou jako přežitkem měšťáctví N. varuje Castorpa před zednářstvím, neboť »idea řádu je dosti silna, aby snesla veliké zředění; neboť uchovává zbytky plodného tajemství a není pochyby, že Lóže mají své prsty ve světovém dění«.

Castorp se informuje o zednářství ovšem také u jeho představitele, Settembriniho, jenž se svým zednářstvím netají a nechává na stole otevřenu »Rivistu della Massoneria Italiana«. S. namaloval zvědavému mladíkovi výrazný obraz o rozšíření zednářské ligy, která se skládá asi z 20.000 Lóží a 150 Velkolóží, rozprostírajíc se skoro po celém světě, dokonce i po takových civilisacích jako jsou Haiti a negerská republika Nigeria. Vyjmenoval slavná jména mužů, kteří byli nebo jsou zednáři (Voltaire, Lafayette, Napoleon, Franklin, Washington, Mazzini, Garibaldi, dokonce žijící král anglický a řada evropských státníků, ministrů a politiků). Podle S-ho zednáři znají se bez výhrad a otevřeně k politice, neboť nepolitika neexistuje, všecko je politika, a »přítel lidstva« nerozeznává politiku od nepolitiky. »Co jsme? Dělníci a nádeníci na stavbě. Účel všech jest jediný, dobro celku jest základním zákonem sbratření. A jaké je toto dobro, jaká je to stavba? Umělecká stavba společnosti, naplněné lidství, nový Jerusalem. K čemu tu, u všech ďáblů, politika či nepolitika? Problém společnosti, problém samotné koexistence je přece sám věcí politickou, je to veskrze politika, nic než politika. Kdo se mu zasvětí — a jména člověka by nezasloužil, kdo by se tomuto zasvěcení vyhýbal, — ten patří do politiky,« horlí bratr S. K otázce po náboženské víře zednářů S. odpovídá: »Bude-li vybudována jednota, která ještě neexistuje, bude jistě zednářské vyznání jednotné a bude znít: »Écrasez l'infâme«. Metafysika je zlo, uspává síly, kterou třeba vynaložiti na stavbu chrámu společnosti. Velký Orient ve Francii dal příklad, škrtnuv ve všech svých písemnostech jméno Boha, a Italové ho v tom následovali. K protestantismu S. chová obdiv jako k historickému oponentu proti zotročování svědomí, ale chová v sobě po Lutherovi neevropské elementy blaženosti z klidu a hypnotického ponoření — obličej Lutherův prozrazuje vendsko-slovansko-sarmatské prvky.« S. mluví také o obtížích, na které naráží jeho přípravné práce k založení světového zednářského svazu; myšlenka vyšla z Uher a uskuteční-li se, propůjčí svobodnému zednářstvu rozhodující moc ve světě, ale právě protestantská Evropa staví uskutečnění svazu největší překážky. Ukazoval — je to ovšem jen v románě pravděpodobné — dopis švýcarského Velmistra, bratra Quartier la Tente 33. stupně a vysvětloval plán prohlášení esperanta za řádovou řeč. S ideou zednářskou spojoval nadšení pro revolučně republikánskou myšlenku ve své vlasti, ve Španělsku a Portugalsku.

XLII.

Buď mírný ve svých požitcích a zdrželivý ve svých radostech, ne k vůli sobě, ale pro prospěch společnosti. Opilství bývá nazýváno společenskou neřestí, která druhé svádí svým příkladem. Piják soustřeďuje kolem sebe kruh, který se stále šíří. Ti, kteří jsou strženi, stanou se středem jiných kroužků, až všichni se zkazí jediným příkladem.

Anglické zednářství.

Když někdo vstupuje do Dílny, setká se nejdříve s bratrem, jenž sluje Tylor (strážce). Jeho místo je přede dveřmi chrámovými. Je to profesionál. Jeho roční příjmy jsou od 250 do 500 liber. Bratří jej vybírají. Bratří se takto starají o zestárlé bratry, zaopatřujíce jim dobré a nenamáhavé a čestné zaměstnání.

Dobročinnost bratří zednářů anglických je velkolepá a je také velkolepě manifestována celé veřejnosti Mírovým zednářským milionovým památníkem. Tato nová budova je už skoro hotova. Letos na podzim budou do té budovy přeneseny sekretariáty. Roku 1932 bude tato budova zabrána cele k účelům zednářským. Na tuto stavbu bylo potřebí fondu 300.000 liber a počítají, že tato částka, již sebrali v deseti letech po válce, musí býti ještě doplněna částkou k udržování a ta se rovná 50,000.000 Kč. Budova stála milion liber, proto sluje také »Zednářský mírový milionový memoriál«.

Jak angličtí zednáři zvedají morální výchovu svého členstva, mohlo by býti známo z literatury. Ještě lépe lze ji poznati účastí v prostředí. Bratří si vzájemně vštěpují zednářské zásady. Jde zdánlivě o mechanickou metodu, ale dociluje se jí mravní vnitřní uniformity. Anglické mravní ovzduší je staré a ustálené, zrovna tak jako anglická demokracie. Zednářské zvyky a zednářské úsloví vniklo do obyčejného života, zanechalo v anglickém životě stopy na každém kroku. U nás je morální výchova pěstována podobnými metodami; v Anglii je pronikavější a je provázena dobročinností. Anglická morálka měla a má ohromný vliv na celý veřejný anglický život.

R i t u á l. Anglie nemá psaného rituálu, v Dílnách se neužívá psaných pomůcek, nesmí se jich používat. Je to s ním jako s anglickou konstitucí. Anglická konstituce není psána, je ústně tradována, není petrifikována, stále se znova a znova vyvíjí a roste. Rituály, obřady, jichž se užívá v anglických Dílnách, se zachovávají ústním podáním; důsledek toho je, že zednářství činí výslovný a zvýšený nárok na p a m ě t funkcionářů. Činovníci v anglických Lóžích spoléhají jenom na paměť a na cvik. I to mělo vliv na veřejný život anglický.

To neznamená, že by nebyly úchylky obřadní. Aby se ubránilo úchylkám, anglické zednářství má i n s t r u k č n í Lóže. V nich se udržuje obřad podle stavu od roku 1813, kdy bylo anglické zednářství sjednoceno. Každá Lóže má příslušný výbor, jenž dbá, aby obřady byly zachovány v původním rázu. Nad těmi výbory jest ustanoven ústřední výbor, emulační výbor. Jednotlivé emulační výbory opravdu vzájemně závodí (emulate, emulative committee).

K procvičení obřadů jsou ustanoveny i n s t r u k č n í Lóže, jež pracují každý pátek a probírají práci všech stupňů. Docilují veliké dokonalosti. Emulation Lodges a Instrukční Lóže jsou zřízeny pod ochranou Veliké Lóže. V nich není Mistr, nýbrž Preceptor. Každá významnější, důležitější Lóže má svou instrukční Lóži, která dbá o přesné dodržování obřadní tradice. Tam se činovníci trainují, tam se pěstuje training zednářských činovníků. Scházejí se v místnostech buď cechovních (najaly si k tomu místnost od cechů), buď v hotelích a restauracích. Jsou totiž v Anglii hotely a restaurace, jež zařídily vlastním nákladem zednářské Lóže a jež je propůjčují zdarma, v předpokladu, že u nich uspořádají zednáři své hostiny, do jichž rozpočtu přichází tudíž určitá částka nájemné úhrady. Kdo prošel v těchto místnostech průpravou a myslí, že je kutý v určitém obřadu, ohlásí se jako kandidát. Začíná se úřadem nejmenším, zdánlivě nejmenším a nejnižším. Od Tylora postoupí k Vnitřnímu strážci, potom k prvnímu Dozorci a tak dále, až se stane Mistrem. Všechny obřady musí umět zpaměti bezpodmínečně, tomuto závazku se nemůže nikdo vyhnout. Preceptory v instrukčních Lóžích jsou bratří s dvacetiletou praksí, jsou to starší bratří, kteří tak přinášejí bratrstvu velikou obět. Neboť tuto práci vykonávají bezplatně. Největší úkol tudíž spočívá na ústředním emulačním výboru. Vedle normálních obřadů jsou také obřady úchylné podle krajů. Oxford má svůj vlastní obřad. Obřady se oznamují Ústřednímu emulačnímu výboru, ale ten se o nich nevyslovuje. Zapamatuje si toliko, že jsou zavedeny. Nekritisuje jich. Nevychvaluje jich. Emulačními obřady se řídí 60—70 procent všech Dílen a tento počet ustavičně vzrůstá.

V A n g l i i n e j s o u p r á c e k o n f e r e n č n í, toliko obřadné (bez kreseb). Kresby jsou nahrazeny proslovy u večeře. Tam se vybíjí nahromaděná energie ve formě toastů. Je to anglický zvyk. Nejednou již při večeři, pořádané u Lord Mayora londýnského, oznámila vláda svůj program. Promluvy u večeře jsou většinou spontánní a jsou v tom ohledu odrazem anglického veřejného života.

Jenom jednou do roka se kresli v Lóži kresba, a to specielní. Tak v Lóži Dante se kreslí jednou do roka kresba ze života Danteova anebo kresba postihující Danteovo umění. K obřadným pracím se scházejí jednou až čtyřikrát do roka. Kromě těchto obřadných prací vše ostatní jsou práce mimořádné. K těm řádným pracím patří práce instalační a potom práce recepční. Instalační práce jest zvlášť slavnostní. K té se chodí ve fraku, k ostatním v obyčejném vycházkovém úboru. Po instalační práci zasedají bratří k společné večeři. Hosté se přijímají jenom v práci Instalační. Je mnoho bratří, kteří jsou řádnými členy ve třech, čtyřech Lóžích. Protože jde o práce slavnostní, připraví se všechno v instrukční Lóži a při instrukční práci.

Všechny anglické Lóže mají určité číslo, stále vzrůstající, neboť po Lóži usnulé se číslo nepropůjčuje. Některé Lóže mají své místnosti v ústřední budově. Protože se tam všechny vejíti nemohou, najímají si vlastní místnosti: Privat Lodge. V hotelích a restauracích nalezneš tu a tam šipky s nápisy, jež ukazují k Lóži. Jsou Lóže Municipální a mimo ně asi 40 Lóží z Royal Arch.

Rozdíly. Mezi českým a anglickým obřadem není (dnes) rozdílu, až na to, že při recepci se neúchylně předkládá v prvním stupni otázka: Na koho skládáte svou naději v neštěstí a v úzkostech? Na tuto otázku jest odpověď theistická. Jiných otázek není, nepředkládají se tudíž osobité otázky. Anglické zednářství jest založeno na víře v Boha.

V Anglii můžete dostati tištěné obřady se zkratkami, s tečkovanými slovy. Ani jeden z těchto obřadů nebyl autorisován. Mnohému ujde, že v nich je vynechán celý odstavec. Co v obřadních knížkách je podáno, je věrné, leč přesto to není autorisováno. Nejde o tekst oficielní. Kdo nenavštěvuje pilně Lóže, zejména také kdo nenavštěvuje Lóže instrukční, tomu uniknou velmi snadno skoro všechny zkratky. Tištěných pomůcek se může používat v přípravě, nikoli však v Instrukční práci. Nejdůležitější a podstatné věci obřadu nebudou nikdy na ničem pevném ani napsány, ani nakresleny. Jsou určitá místa — bratr se o nich zmínil v opisu, necitoval, nereprodukoval jich, jenom je naznačil — a ta dosud nebyla nikdy napsána. Ani v přípravě a průpravě, ani v instrukční práci nikdo si nedělá ani poznámky. Těmto místům se musíš naučit nazpamět. Nic se nezatajuje. Preceptor ti všechno poví, ale toliko v instrukční práci; neboť jsi slíbil, že je nikdy a nikde na nic pevného nepoznamenáš. — Je mnoho pamfletů, vydaných jednak od odpadlíků (snad i zrádců), jednak od nezasvěcených, jež podávají mnoho podrobností, ale jsou nesprávné, zkreslují podstatu, zavádějí do bludu, neobjasňují podstaty zednářství.

Ženy v anglickém zednářství nemohou býti ani členy Lóží, ani zednáři. V tom je anglické zednářství velmi přísné. Zednář anglický nesmí vstoupit do Dílny, kde pracují ženy. Jakkoli tedy anglické ženy pronikají do veřejného života více a více (v Anglii mají ženy-poslankyně a ženy-ministerky, zasedající v parlamentě — kdežto ve Francii nikoli), do zednářských Lóží se dosud nedostaly a znalci dokazují, že se tam nedostanou. Do zednářské společnosti ženy přijíti mohou, do Lóží nikoli. Pro ženy pořádají angličtí zednáři Ladies nights, Ladies Festivals, při nichž hraje hudba, při nichž se zpívá a při nichž se tančí, při nichž každá žena dostane dárek a manželka C. Mistra dárek zvláště hodnotný, mohou přijíti do společnosti, kde členové Dílen jsou ozdobeni klenotem své Lóže. Veliká anglická Lóže dovolí zednářům veřejné průvody po ulicích s klenoty, případně i s vlajkami a se zástěrami, v Anglii se nedělá ze zednářství tajnůstkářství. Zednářské tajemství je něco jiného a nevyjde ze zednářského úzkého kruhu. Anglická žena (zednářova) má privilej na účast v dobročinné zednářské činnosti. Ta se jí poskytuje při pořádání slavnostní večeře. Kdo jde k večeři, bere na se závazek k určitému příspěvku peněžitému. Určitá výše tohoto příspěvku přináší titul a pluralitní hlasovací právo v zednářských institucích, kde se jedná o rozdílení podpor anebo o propůjčení míst v zednářských institucích. Tam žena může, a to i tenkráte, jestliže by se taková slavnost pořádala v Lóži vyzdobené obřadně. Přítomní tam sedí volně jako při kterékoliv jiné slavnosti nebo při koncertě.

Temnou komoru rozjímání v Anglii nemají. K tomu stačí jakákoliv vedlejší místnost a je úkol Tylora, aby přijímané připravil. K řízení rozhodných úkolů schází se zvláštní výbor. Je to vlastně předsednictvo. Mistr, Dozorci, Tajemník a dva bratří. Tomuto výboru se musí kandidát představit.

Vstup hostův. Do Lóže anglické může vstoupit jen ten, kdo byl pozván. Zvoucí se za pozvaného zaručuje a zaplatí za něj večeři, nápoje a doutníky. Náklad na účast instalační večeře je guinea.

Uznání obedience jest věcí Velké

Lóže a nic více. Může býti odvoláno. Ani toto uznání nedává právo cizincům (bratřím z jiných obediencí), aby se mohli zúčastniti rituální práce. Bez pozvání není možnosti do Lóže se dostat. Hromadné návštěvy bratří v jiné nežli v mateřské Lóži nejsou možny. Účelnější jest zúčastniti se práce v Lóži instrukční. Normální poplatek v instrukční Lóži jest šest pencies a jedna a půl koruny (anglické) ročního příspěvku. To je levné. Za tento poplatek tam bratr získá velmi mnoho, co ten vynaložený peníz mnohokrát převyšuje.

N á š p o m ě r k anglickému zednářství. Nesmíme přece popírat mezinárodnost. Až bude v Československu zednářů mnoho, až československé zednářství na sebe upozorní dobrou zednářskou prací, potom stoupne jeho vážnost v cizině. Klíč k úspěchu ve světě zednářském má československé zednářství ve svých vlastních rukou. Jestliže nevynikne tak či onak, nemůže si činiti nárok na zvláštní uznávání, na zvláštní místo ve světě zednářském. V tomto je směrnice další činnosti československého zednářstva. Red.

ZPRÁVY.

Přednáška o svobodném zednářství. Dne 4. listopadu 1931 přednášel v YMCA v Praze na Poříčí o svobodném zednářství br.·. dr. Volf Jistě že posluchači byli plně spokojeni, neboť slyšeli dobrého znalce.

Lóže Josef Dobrovský v Or.·. Plzeň 1930 31.

Na počátku devátého roku svého trvání, dne 22. září 1930 zvolila si L.·. nového Mistra, když bylo uplynulo tříleté období, v němž br.·. Juránek vládl kladivem; zvolen byl br.·. Glaser, bývalý dlouholetý Řeč.·. L.·., o jehož vědomostech zednářských a zájmu a lásce k L.·. bři byli přesvědčeni.

Za jeho vedení L.·. vyvíjela se zdárně a k spokojenosti bb, vytrvala neochvějně na svých dobrých tradicích, život lóžový dále plynul ve svornosti a vzájemný styk bb.·. vyznačoval se oním zvláštním duchem upřímnosti a pravdy, který je možný právě jen v z.·. L.·.

L.·. čítala r. 1930/31 ke konci pracovního období 49 členů. Přijala čtyři nové bb. a vyškrtla ze svého seznamu bratra učně, který nenalézaje s.·. z.·. po své chuti, vystoupil z L.·. a Řádu vůbec.

Z počtu 49 jsou: 2 čestní Mistři, 1 čestný člen, 36 členů stupně 3. a vyšších, 4 členové 2. stupně, 4 členové 1. stupně a 2 bb. pomocní.

Ze 46 skutečných členů 4 jsou současně členy jiných LL.·.

Ze 42 zbývajících našich členů 2 dlí trvale v cizině, 8 v Praze, 3 v jiných místech ČSR, a 29 v Plzni a blízkém okolí.

Bb. naši, v Praze usedlí, dojížděli k nám sporadicky, bb. plzeňští téměř všichni účastnili se prací pravidelně. Průměrná účast nelišila se od průměru roku předcházejícího.

Prací lóžových konáno celkem 40, a to: 14 rit.·. prací 1. stupně, 1 rit.·. práce 2. stupně, 1 rit.·. práce 3. stupně, 1 práce se sestrami za účasti 22 sester, 23 konferenční práce 1. stupně vedle několika prací poradních stupně 2. a 3.

Kresby, jako v letech minulých, obíraly se nejrůznějšími tématy, a Ct. . M.·. hleděl vždy, jak využíti zvláštních schopností přednášejících.

Pokračováno bylo v cyklu z roku loňského o cizích zednářstvích a byly tudíž narýsovány kresby:

1. br.·. Škába: Francie a francouzské zednářství. 2. br.·. Buschek: Duch a pojetí švýcarského sv.·. zed.·. 3. br.·. Pokorný: Sv.·. zed.·. v Dánsku.

V debatách pak často hovořeno o světovém zednářství a o organisacích světových, jež pojí jednotlivé obedience a bratry k získání pevných základů pro důraznější práci zednářskou. Těmto tématům věnovány kresby: 4. br.·. Juránek: Zpráva o kongresu Ligy v Ženevě 1930. 5. br.·. Pokorný: O vzniku a vývoji AMI a jejím konventu 1930. 6. týž: Poslední události ve světovém zednářství.

Věrni ideálům s.·. z.·. zajímají se bb. neustále o snahy na poli mezinárodního dorozumění; i vyslechli referát: 7. br.·. Vladimír z L.·. Jan Amos Komenský: Přehled mírových snah a překážek míru v poslední době. Ct.·. M.·. pečoval o poučení bb. o všech věcech, zednářství se dotýkajících ať přímo či nepřímo a dal jim možnost, aby vyslechli kresby: 8. br.·. Vonka z L.·. Jan Amos Komenský: Žena ve sv.·. zedn.·. 9. br.·. Parůžek: Je zedn. . nebezpečím pro církve? 10. br.·. Hájek: Pojem VSV, regularita a Liga. 11. br.·. Sloboda: Hnutí Rotary a jeho poměr k zedn.·. K břím nejmladším obracela se kresba: 12. bra Juránka: Katechese.

O úkolech zednářství opětně hovořeno při kresbě: 13. bra Straky: Kredo učňovo.

S radostí a zájmem vyslechli jsme apotheosu sv.·. zedn.·. v kresbě: 14. bra Mendla z L.·. Národ: Královské Umění.

O dávné minulosti snah vedoucích k mravnímu povznesení lidstva poučil nás 15. br.·. Glaser: Tajné společnosti v minulosti, a vhodným doplňkem této kresby byl referát: 16. bra Slobody: Potřeba vzniku tajných společností.

Minulost zednářství v Čechách byla objasněna kresbou:

17. br.·: Seydla z L.·. Pravda vítězí: O dvou zedn.·. listinách, nalezených v archivu státní hvězdárny v Praze v r. 1930 a 18. br.·. Volfa z L.·. Jan Amos Komenský: O slavnostech svatojanských v 18. stol. a o slavnosti 50. výročí založení nejstarší L.·. v Čechách r. 1791. Zednářské literatuře a literatuře o zednářství věnovali jsme dva večery, kdy předčítali: 19. b.·. Juránek: Výňatky z knihy bra Endresa: Symbolik des Freimaurers. 20. b.·. Glaser: povídku »Bratři« z Kiplingovy knihy Povídky zednářské Lóže.

O specielních tématech promluvili: 21. b.·. Kutvirt: Anthroposofie a okultní tradice. 22. týž: Reesův humanismus. 23. b.·. Pišov: Individualisace idee. 24. b.·. Hájek: Problém života a smrti (tato kresba navazovala na loňskou kresbu O stárnutí člověka). 25. b.·. Rypl: Pojišťování ve službách humanity.

Profánními tématy zabývaly se kresby: 26. b.·. Schránil z L.·. Bernard Bolzano: Náboženské prvky v pravěkých nálezech v Čechách. 27. b.·. Skupa: Co mne vedlo k vytvoření mých loutkových typů, 28. b.·. Červíček: O funkci porot, 29. b.·. Kunc: O zlatu a šperclch, 30. b.·. Vladimír z L.·. Jan Amos Komenský: Vlivy komunismu na naši armádu.

Aktuelními otázkami obírali se: 31. b.·. Sottner: O nezaměstnanosti. 32. b.·. Škába: Pekař a jeho dějinný názor. 33. b.·. Kvapil z L.·. Pravda vítězí: Krise plzeňského divadelnictví. 34. b.·. Lesný z L.·. Dvacátý osmý říjen: Poslední události v Indii.

Při velice zdařilé práci se sestrami přinesli nám cenné kresby: 35. b.·. Lesný z L.·. Dvacátý osmý říjen: Indická žena v životě a literatuře.

36. b.·. Jan Vrba z L.·. Dvacátý osmý říjen: Svatost a tíha samoty.

Z kreseb bylo 27 nakresleno členy L.·. a 9 pozvanými hosty, jimž za to děkujeme. Při čtyřech pracích rýsováno bylo po dvou kresbách. Konány byly tři práce recepční, po jedné práci věnováno čtení zprávy tajemnické a pokladnické, volbám a instalaci nově zvolených činovníků.

Při rituelních pracích všech tří stupňů podrobovala se L.·. mileráda žádostem b.·. Juránka, aby vyzkoušela návrhy nových rituálů a sama platně přispěla k jich vytříbení obsahovému i režijnímu. O duchu rituálů často a podrobně debatováno.

V uznání zásluh, které si Ct.·. M.·. Exven.·. b.·. Juránek získal o nový rituál i o svou L.·., jmenovala ho naše L.·. svým čestným Znalcem a odevzdala mu odznak jeho čestného úřadu při slavnosti Růží; v tom s ní souhlasily všechny LL.·. sdružené v N.·. V.·. L.·. Čs.·.

U příležitosti sedmdesátých narozenin bra Muchy, našeho člena, jmenovala ho naše L.·. svým čestným Mistrem a odevzdala mu diplom při slavnostní práci V.·. O.·., konané na jeho počest.

S velikou radostí zaznamenáváme letos častější hromadné návštěvy bb. z pražských českých LL.·. u nás (Jan Amos Komenský, Sibi et Posteris, Národ) i návštěvy jednotlivé (z LL.·. právě jmenovaných, jakož i z LL.·. Dvacátý osmý říjen, Pravda vítězí a Bernard Bolzano). Přicházeli k nám bb. pozvaní ke kresbám, doprovázeni svými spolubratry a občas i někteří, kteří do Plzně zavítali za profanními záležitostmi.

Významnými pro nás byly oba dny, kdy přijali jsme vzácné návštěvy Nejj.·. V.·. M.·. Při instalaci činovníků přítomen byl Nejj.·. V.·. M.·. b.·. Ladislav Tichý a při Slavnosti růží Nejj.·. V.·. M.·. b.·. Karel Weigner.

Jsme šťastni, že naše volání nebylo nadarmo, a doufáme, že v budoucnu návštěvy pražských bb. u nás budou ještě častější.

Nezměněně dobrý byl náš poměr k sesterské L.·. Ludwig Piette zur Aufrichtigkeit und Treue, s níž udržovány stále přátelské styky a navštěvovány navzájem významnější práce.

V Praze jsme stále zastoupeni svými bb., kteří z Plzně do Prahy odešli k trvalému pobytu a jich počet opět stoupl, a pak oněmi, které často povinnost — ať zednářská či profánní — volá z Plzně do Prahy a kteří se tam účastní prací v LL.·. českých i německých.

Ve V.·. O.·. zastoupeni jsme byli brem Juránkem, Úř.·. V.·. M.·., a brem Škábou, Zást.·. 2. D.·., a po valném shromáždění zprvu jmenovaným brem Juránkem, který opětně zvolen Úřad.·. V.·. M.·., brem Glaserem, zvoleným Zást.·. 2. D.·., a brem Pierrem, jenž zvolen delegátem V.·. L.·. do AMI.

O schůzích V.·. O.·. byly v L.·. podávány pravidelně obšírné zprávy a všem návrhům, jimiž se V.·. O.·. zabýval, věnována náležitá pozornost.

Z návrhů, které naši zástupci ve V.·. O.·. přednesli jako mluvčí naší L.·., bu-

diž zde uveden iniciativní návrh, aby akce ve prospěch nezaměstnaných byla podpořena i V.·. O.·. V mezich svých možností naše L.·. sama přispěla na akci místní a sice prozatím částkou Kč 1.000.—.

V L.·. často bylo debatováno o konání sesterských prací a jich významu a spolu s L.·. Jan Amos Komenský podali jsme v této věci návrh Valnému shromáždění, aby pořádání sesterských prací bylo LL.·. povoleno. Naše L.·., majíc se sesterskými pracemi dlouholeté dobré zkušenosti, s těžkým srdcem snáší zamítavý názor V.·. O.·. a je přesvědčena, že by bylo v čs. zednářství pro pořádání takovýchto prací — jednou do roka — mnohem méně námitek, kdyby každá L.·. setkala se s tak příznivými výsledky při pořádání sesterských prací jako L.·. Dobrovský.

Zástupcem českých zednářů v Plzni v čs. skupině Mezinárodní zednářské ligy zvolen byl b.·. Kutvirt.

B.·. Kutvirt převzal v minulém období úřad knihovníka L.·. a vzorně zkatalogisoval a uspořádal naši knihovnu čítající celkem 112 knih ve 133 svazcích.

Všichni naši bb. lékaři vstoupili do Sdružení čs. zednářů lékařů a účastnili se jeho schůzí.

V přípravném výboru pro organisaci zednářské mládeže zastupuje naši L.·. b.·. Sokol. Po vzoru pražském uvažováno i u nás o pořádání dětských besídek, ale k praktickému provádění námětu dosud nedošlo.

K rozmnožení československé zednářské literatury přispěla v uplynulém období naše L.·., vydavši svým nákladem jako III. svazek zednářské literatury Trojúhelník, stěžejní dílo zednářské: »Staré povinnosti« v českém překladu našeho bra Kepáka s textem anglickým a německým a s vysvětlivkami bra Vonky z L.·. Jan Amos Komenský. Zájem o knihu mezi českými i německými zednáři je veliký a je nám odměnou za naši práci.

Propagační činosti ve světě profánním jsme v minulém roce nevyvinuli.

Charitativní naše činnost byla, jako obvykle, skrytá a pamatováno především na mírnění skryté bídy. Často brán zřetel na podněty zdejší odbočky Čs. červeného kříže a Jeslí. Humanním spolkům uděleny obvyklé podpory, nově přistoupila naše L.·. za zakládajícího člena Masarykova studentského domu v Plzni příspěvkem Kč 500.—.

Byť starosti s vybudováním nového našeho Chrámu byly dík okolnostem odsunuty na pozdější dobu, přece jen pamatováno na krytí aspoň nejnutnějších výloh zařizovacích a zřízen stavební fond, na nějž se sešlo — aniž tím snad trpěla naše činnost charitativní — týdenními sbírkami i přímými příspěvky od bb. Kč 4.079.45.

Na prahu desátého výročí založení naší L.·. jest si jen přáti, aby bratrský duch zednářský věrně při nás setrval a pevná víra v zednářské ideály aby nám dodávala síly k práci na jejich dosažení: pro pokrok, zušlechtění lidstva a mír.

Čteno a schváleno při konf. pr. 1. st. dne 21. září 1931 l.·. l.·.

HLASY ZVENČÍ.

Velká Lóže německá Zur Sonne v Bayreuthu, založená 11. prosince 1811 — podle otevřeného listu, jejž br. Ernest Littmann adresoval VM v časopisu »Die alten Pflichten« — připojila se k hitlerovcům.

V. Nár. Mateřská L. Zu den drei Weltkugeln v Berlíně a Vídeňská VL. Na výročním shromáždění, letos konaném, bylo schváleno, aby VNML a všechny její Dílny přerušily nadobro styk s VL ve Vídni. Navrhovatel odůvodňoval svůj návrh důvody nacionálními a náboženskými. Nejen tato, také ostatní staropruské V. Lóže se dovolávaly Starých povinností. (Věc zajímavá: Meklemburští praví o Starých povinnostech, že se jich zřekli, jelikož mají vážnější věci na starosti. Poznámka redaktorova.) — VL pruská »Zur Freundschaft« vyslechla a schválila kresbu, v níž se zdůvodňovalo, že mládež je možno získati jen tehdy, jestliže VL se zřekne vztahů k Dílnám (případně k VL), jež nejsou ani nacionálními ani křesťanské a jestliže budou rituály zbaveny všeho, co souvisí se Starým zákonem.

Veliká Národní Lóže »Zu den drei Weltkugeln« v Berlíně se rozhodla 9. května 1931 nadobro přerušiti styky se státy, jež stály v táboře nepřátel Německa a vzepříti se jakémukoliv mírovému hnutí. — Tato VNL (mateřská) byla založena 13. září 1744. (To znamená opustiti základnu zednářskou. Red.)

Kvašení v německém zednářství. VL v Prusku (Zur Freundschaft) sestavila pro své členy toto desatero:

1. Neumístit v cizině ani vindry; jestliže některý z. má v cizině kapitály, nechť je do dvou let přenese do domova.

2. Nekupujte cizích výrobků, poživatin (z jichž řady jsou vyňaty: zelenina, jižní ovoce, víno, tabák, káva, čaj a kakao).

3. Množství dosud spotřebované pšeničné mouky nahraditi s polovice moukou žitnou.

4. Jenom jednou za tři roky hledejte zotavení v cizině. Rakousko neplatí za cizinu, pokud se týče odstavců 1 až 4,

rovněž tak ty části Československa a Tyrol, kde se mluví německy.

5. Dbejte správné mateřštiny.

6. Staňte se členy spolků: Deutschtum im Auslande, der Deutsche Ostbund a der Kolonialverein.

7. Nevyhýbejte se čestným úkolům v církvích, v obcích, v sociálních, etických a dobročinných ústavech a spolcích.

8. Zanechte politické nenávisti; varujte se politických polemik, usilujte ve všem o věcnou rozpravu. Zůstaňte členy jenom v těch stranách, které mají v programu vzpírati se obvinění z viny na vzniku války, potom versailskému diktátu (proti nimž bojují), potom těch spolků, které usilují, aby Německu bylo vráceno právo obrany, dokud se národové slavnostně nezaručí, že bude odzbrojeno.

9. Buďte činni ve smyslu církevním a náboženském; vystupujte proti hnutí bezbožskému.

10. Odvádějte k národním účelům alespoň desetinu svých čistých příjmů.

V Meklembursku se zřekli Andersonovy Konstituce. Československý list Die drei Ringe měl letos několik článku k »Starým povinnostem«. Meklemburský list, jejž vydávají tamní zednáři, poznamenal k chvále, již těmto článkům vzdal, oni že však považují »Staré povinnosti« jenom za historický doklad, za zrcadlo Anglie před dvěma stoletími. Nechtějí se pouštět do rozuzlování těchto otázek. Také skandinávské tři VL, potom staropruská VL a Groot Oosten (Velký Východ) nizozemský (ten již roku 1798) odstranily nejen Staré povinnosti, nýbrž i celou Andersonovu Konstituci a s ní knihu báchorek ze svých stanov. Tamní zednáři se vyjádřili, že je zaměstnávají vážnější věci. — Poznámka redaktorova: NVL československá také nemá ani Konstituce, ani Staré povinnosti ve svých řádech a stanovách; ani bří plzeňští, ani já, vydávajíce letos »Staré povinnosti« jako třetí svazek zednářské knihovny »Trojúhelník«, nezřekli jsme se zájmu o palčivé otázky dne. Vydali jsme tuto knížku, nazírajíce na »Staré povinnosti« a na úkoly současného zednářství pod docela jiným zorným úhlem, nežli meklemburští. R. J. Vonka.

A. M. I. Mezinárodní zednářské sdružení (Association Maçonnique Internationale) je právně ve Švýcarích uznané sdružení, jež má za úkol udržovati živé a živější styky mezi mocnostmi. Má velmi čilého a podnikavého kancléře br. Masaze. Předsedou je br. dr. Engel, advokát v Bruselu. — Letošního roku zasedali delegáti do A. M. I. v Paříži. Předsedal dr. Engel, jehož výbornému vedení se velmi dobře podařilo, aby porada dosáhla vytčeného cíle. — Program byl rozdán účastníkům. V. L. československou zastupoval br. Pierre a Vonka, kteří si vyžádali pro poradu instrukcí. (Těch se jim dostalo na poradě některých k tomu povolaných bratří, sezvané k 2. září.) Letos po prvé byl přítomen také zástupce turecké velmoci. Otázka zamýšleného orientu v Československu (třetí obedience v Československu) nebyla po vysvětlení, jež podal br. Pierre, pojata na pořad denního jednání, jelikož je možnost vyřešiti ji v dohodě se zúčastněnými bratry z Československa. Předsedající tento připravovaný pokus o afilaci vítá. — Bylo přijato, že předsedající ani kdo jiný nemůže za A. M. I. podepsati mírový manifest, nevyšlý z vlastních řad, třebaže je mírová myšlenka zednářům velmi sympatická. Předseda navrhl, aby tato otázka byla připravena k důkladnému projednání ve výkonném výboru. — Ve věci obedienci jihoamerických se zdůrazňuje potřeba spolupráce, nutné k realisování mírumilovného ideálu masonského. — Pokladní zpráva byla schválena a úhrada, vysvětlená v rozpravě, povolena. — Podle došlých zpráv byl učiněn v Italii pokus o ustavení zednářství, jež by se smiřovalo s dnešním stavem. Bylo přijato přejíti přes tyto návrhy k dennímu pořádku, jakkoliv by A. M. I. s nadšením přijala zprávy o oživení italského neodvislého zednářství. — K vyřešení poměru V. L. a V. O. ve Španělsku byla ustavena komise, jež se sejde buď v Toulousu anebo tomu městu poblíž. V komisi budou zastoupeny také V. L. a V. O. ze Španělska a zástupce Jihoslavie. Nebude to komise arbitrážní, nýbrž usmiřující. — V. L. z Rakouska navrhla ústy svého delegáta, aby A. M. I. prohlásila, že uznává lidská práva všech lidí bez rozdílu rasy a náboženství. — O této otázce bude jednáno na shromáždění A. M. I., až bude otázka projednána a přesáta ve všech obediencích, neboť nejde o otázku čistě administrativní a bude o ní tudíž jednáno na shromáždění r. 1932. Výsledky a úsudky budou zaslány navrhovateli, t. j. delegátu V. L. rakouské. Roku 1932 budou delegáti svoláni do Cařihradu, odkudž se vypraví do Athén, a roku 1934 bude porada delegátů v Praze.

Výroční shromáždění Ligy. Liga slouží myšlenkovému styku bratří. Předseda a tajemník zasedají, zrovna tak jako pokladník, v Basileji. Funkcionáři Ligy vykonali před řádným shromážděním všech delegátů předporadu. Dosavadní činnost potřebuje účinnější podpory v jednotlivých obediencích. Proto byl přijat návrh, aby

v každém státě byl zvolen (určen) důvěrník, jenž by byl ústředí nápomocen v úspěšném vedení Ligy. Nemůžeme dopustiti, aby upadly sympatie pro Ligu, nýbrž bude potřebí zvýšené činnosti. Tento podnět podporují zejména delegáti z Nizozemska. Do ústředního výboru byl zvolen zástupce z Rakouska a z Francie. Bylo rozhodnuto, aby Symbolická Velká Lóže německá, sídlící v Hamburce, byla přijata do svazu Ligy. Anglie a Amerika nebyly zastoupeny. — Očekává se, že specielní skupiny zvýší svou činnost. Takové skupiny jsou: žurnalisté a spisovatelé, bývalí účastníci bojů na frontě, mírová skupina, bibliofilové, péče o mládež, zejména o výměnu mládeže, skupina symbolická a badatelská. — Každá z těchto skupin bude míti svého předsedu a tajemníka. Každá odevzdá písemně text přednášek, proslovených pod její patronancí. Redakci lóžového orgánu vzdána chvála za dobré vedení. Poslední číslo mělo příspěvek španělský a bylo věnováno propagandě. Změny organisace není třeba. Návrh člena Ligy z Československa, aby byly státní skupiny nahrazeny skupinami jazykovými, není možno uskutečniti: ve Švýcarsku místo jedné skupiny vznikly by skupiny tři. — Na potvrzení o zaplacení příspěvku na rok 1931 bylo použito portretu Stresemannova. Na rok 1932 bude použito podobizny Washingtonovy, neboť napřesrok budeme vzpomínat, že roku 1732 se narodil Washington. Do výkonného výboru byl přijat podle návrhu nový člen z VL Lessing a po prvé také z VL Československé. Letošního zasedání se zúčastnilo 300 delegátů a členů. Skupiny pracovaly velmi pilně a přinesly hojně referátů. Skupina lékařů přetřásala otázku, jež byla otištěna v zářijovém čísle našeho časopisu a jež bude v říjnovém časopise ukončena. Odpoledne osmého září začalo jednání plného shromáždění, na němž bylo přijato: Není možná pomýšleti na zvýšení členského příspěvku, jenž bude tudíž ponechán na výši dosavadní, totiž pět švýcarských franků. Bude nyní zavedeno, aby místo dosavadních deseti procent pro ústředí bylo z každé státní skupiny odváděno na zkoušku roku 1932 procent dvacet. Bylo konstatováno, že bratři ze Symbolické Lóže německé jsou v poslední době pronásledováni pro své smiřlivé smýšlení. Mezi dosavadní členy přistoupila také obedience norvéžská. Uherské zednářstvo se dovolává ochrany Ligy. Vídeňská ústřední kancelář bude regularisována, to jest její agenda se postupuje ústřední kanceláři. Do ředitelství byl zvolen zástupce VL vídeňské, potom z GL de France redaktor Annálu br. Plantagenet. Do poradního administračního výboru byli přijati z Nizozemska br. Boenker, z Paříže br. Marthy, z Bratislavy br. Feér, z Prahy br. Hänsel a Vonka. Předešlý president byl jmenován čestným členem Ligy. Bylo přijato s potleskem, aby příštího roku zasedala Liga v Praze. Definitivní rozhodnutí musí však dříve schváliti Velké Orienty v Československu. Známý pacifista br. Lafontaine z Belgie navrhl, aby byla provedena agitace k získání většího počtu členstva. Br. Lennhoff navrhl, aby v každé státní skupině se postarali bratří, aby byly přetřásány dějiny SZ té které obedience. Večer devátého září bylo velké shromáždění na počest jak delegátů A. M. I., tak i na počest Ligy. GO de F. pověřil Lóži Shakespeare, aby tuto slavnost připravila. Zúčastnilo se jí 450 bratří.

Barolin, Jan Karel (J. C. Barolin), narozený 3. září roku 1857. (Nositel vyznamenání za mírové snahy.) Br. Barolin je znám mnohým z nás, a to již dlouhá leta jako muž velmi pracovitý a podnikavý. Hledí si pilně svého velikého obchodu ve Vídni, ale vedle toho nalezne si vždycky ještě chvilku času, aby se zaměstnával mnoha otázkami, jimž věnuje ušlechtilou píli. Vybírá je s pečlivostí a pracuje o nich s horlivostí. Letos jej požádala Mezinárodní pacifická organisace (Les Amis de la Paix), aby jí poslal svou podobiznu, již chtějí otisknouti mezi sbírkou podobizen nejlepších Evropanů. — Bratr Barolin to zaslouží. Patří k těm, kdož vycházejí z ušlechtilé zásady, že kdo pravdy nebrání, poškozují jí. Br. Barolin si nedá ujíti příležitosti, aby pravdy hájil vždy a proti všem, proti komukoliv. — Vedle svého obchodu jest také činný literárně. Jednou jej zavedla ušlechtilá zvídavost na kongres učitelstva, jež propagovalo pokoj a mír prostřednictvím školy. Nedalo mu, zúčastnil se rozpravy a od té doby jej učitelstvo počítá k spolubojovníkům o lepší vyučovací metody, o lepší výchovné cesty. K tomu účelu br. Barolin vydává vlastním nákladem brožury a letáčky, aby podepřel mírové hnutí. Roku 1902 vydal: »Otázka sociální a mírové snahy«. (Mimo jiné je tam návrh zorganisovati výrobu se zřetelem na pětiletí. Tento plán byl v poslední době použit a praktikován v sovětské ruské republice.) — »Příspěvek, jak překonati nezaměstnanost.« — »Kde jsou prameny nezaměstnanosti?« — »Návrh založiti altruistické mezinárodní a světové hnutí.« — »Světová účast v deseti oborech národohospodářských.« (Návrh, jak čeliti řevnivosti mezi mocnostmi: vytvořiti spojené

státy nad Dunajem, to jest vytvořiti hospodářskou konfederaci bez politické odvislosti.) — »Školní stát.« (Návrh, jejž autor předložil prvnímu rakouskému kongresu pro reformu výchovy.) — »Založte akademii výchovnou.« — »Inspirace a genialita.« — »Národnost a mír.« — »Národ a rasa.« (Cesty, na nichž by bylo možno smířiti národy.) — »Zpěv ve službě míru.« — »Dějinný vývoj k Mezinárodní národohospodářské konferenci.« — »Pracovní čas o stu hodin.« (Desítkové rozdělení času.) — »Reformujte kalendář.«

LITERATURA.

Internationales Freimaurerlexikon. Vydávají Eugen Lennhoff a Oscar Posner. Slovníkový formát. Devět set dvousloupcových stran. Dílo světového významu. Slovník zaznamenává také poslední události. Nepostradatelné pro Lóže, pro všechny řády bez rozdílu, pro knihovny, pro badatele, politiky, státníky členy i nečleny zednářských svazů, pro přátele i odpůrce svobodného zednářství. Do 31. října lze získati toto dílo za 19 marek nevázané, za 24 marky v plátěné a za 28 marek v polokožené vazbě. Po 31. říjnu se zvyšuje cena ve všech edicích o čtyři marky. Nakladatel »Amalthea-Verlag« v Curychu, Lipsku a Vídni. — Jde o podnik soukromý, Lóžemi nepodporovaný, tím záslužnější.

V díle dlouho postrádaném jest: 1. Pětijazyčný slovník zednářských nejdůležitějších výrazů. — 2. Mezinárodní zkratky. — 3. Kronika zednářství podle Andersonovy Konstituce. — 4. Historie zednářství, začínajíc rukopisem, řečeným Regius. — 5. Základy zednářského práva: a) Staré povinnosti, b) Mezníky a mílníky (Landmarky) v souhrnu a v kritické soustavě. — 6. Bibliografie. — 7. Seznam zednářských Velkých Lóží celého světa. — 8. Útvary, podobné zednářství. — 9. Osobnosti: Vladaři, hlavy států, knížata, církevní hodnostáři, vojenské vynikající hlavy, politikové, básníci, hudebníci, výtvarní umělci, majitelé Nobelovy ceny, odpůrci svobodného zednářství a pod.

O výchově zednářských dětí přednášel našim matkám i dětem br.·. R. Vonka 21. listopadu v místnostech L.·. »Lessing«. Byla to závěrečná přednáška výchovného kursu pro naše děti, jež pořádala L.·. Jan Amos Komenský. Br.·. prof. Dr. Guth přednášel třikráte po 1½ hodině »Společenská výchova mládeže«. Zapsáno bylo a dochodilo 16 dětí, dospělých průměrně přítomno 14. Přednášky bra.·. Vonky zúčastnilo se 48 osob, z toho 20 dětí. Při zahájení br.·. Šebl zdůraznil přímo historický význam této přednášky, neboť po prvé je přednášeno o tom, jak chceme a máme vychovávat z.·. dítě, i jak děti mají samy v rodině i v životě jíti ve šlépějích otců. Rovněž vysoce významný je fakt, že po prvé jsme hosty bratrů německých, kteří s příkladnou ochotou sami nás pozvali, abychom nemuseli přednášku konat v restauraci. Br.·. Vonka se dotkl mnohých ožehavých problémů výchovy. Příklady, vzatými ze života, vyznačil zásady výchovy naší mládeže, a našim dcerám i synům naznačil, co z nich chceme míti: Slušné lidi, kteří vědomě neublíží nikomu, ale dovedou se brániti ve všech těžkostech doby i života. Pro život se vyzbrojí náležitě vědomostmi a znalostmi. Práci, svoje povolání, neberou jako nutné zlo, překonají nechut a pohodlnost řádným plněním povinností. Naše mládež neulpí na formálnostech, nebude pyšná, bude ale sebevědomá. Chceme, aby byla povznesená a ušlechtilá. Naším ideálem je moderní hrdina, podle Masaryka. Přednášející rozvíjel načrtnutá zde hesla a postavil nám všem vzor jasný: Ušlechtilého, uvědomělého, dobrého člověka, který nežije pouze pro sebe, ale svým nejbližším i všem, s nimiž přichází do styku, přináší jas a dobro.

Po přednášce přítomná mládež slíbila snažiti se, aby kráčela v duchu naznačeném.

Za německé bratry br.·. Arent procítěnými slovy projevil radost nad tím, že po prvé sešly se rodiny z.·., a upřímně zve k dalším krásným schůzkám, konče: Jste mezi svými, srdečně vítáni, buďte zde i v budoucnu jako doma.

NA KONCI ROČNÍKU

REDAKTOR **děkuje vřele všem, kdož mu bratrsky pomáhali v úsilí zvedati úroveň listu.**

ADMINISTRÁTOR **přichází s bratrskou výzvou, aby všichni bratří odbírali list. Tím také přispějí, aby se tento jediný český časopis zednářský mohl dostati na pevnější základnu.**

CAROL WARSKI:

Nestačí, ruce si podati,
nestačí, tisknout je prudce;
je třeba ve hrudi chovati
upřímné, bratrské srdce.

Nestačí, k sobě se vinouti,
říkati: »Bratře!« co chvíli;
duším je potřebí splynouti
na cestě k jednomu cíli.

Nestačí, řetězec utvořit;
třeba v něj vložiti ducha:
k činům je zednářům třeba zřít,
bez činu slova jsou hlucha.

V činech si dokažme bratrství;
to dodá řetězu sílu,
a řetěz v symbolech navrství
povinnost k živému dílu.

Proslov k řetězu v □ JAK. 1. XII. 31.

Zachovejme si uprostřed starostí svého životního povolání ony okamžiky, kdy odkládáme koženou zástěru všednosti a halíme se v togu své lidskosti, kdy už nejsme zámečníky a zedníky, učiteli a úředníky, katolíky a protestanty. Němci a Slovany, dvorními rady a nosiči břemen, nýbrž s v o b o d n ý m i z e d n á ř i d u c h a, t. j. l i d m i. Odvrzme »úzkost pozemského« od sebe a uchylme se z dusného, uzavřeného ovzduší našeho všedního bytí, z ubohosti našich sociálních poměrů do vysoké, vzdušné chrámové stavby lidstva a dejme se plnými, Bohu zasvěcenými zvuky jejích varhan naladiti k pobožnosti srdce. Přistupme k veleoltáři přírody, kde každý den a každou hodinu se slaví velké mysterium ztělesnění ideje — snad se nám podaří v takovém okamžiku pobožnosti rozřešiti nejvyšší problém života: objeviti své vlastní j á.

Gustav Adolf Linder v Záhadě štěstí. 1868.

Vychází každý měsíc.
Toto číslo bylo vydáno 15. prosince 1931.

Tištěno jako rukopis. — Zodpovědný redaktor R. J. Vonka. — Tiskla tiskárna »Legiografie« v Praze-Vršovicích. — Vydavatel: Prof. Dr. František Kadeřávek. Novinová sazba povolena pod čís. 243.739 VII. 30 ze dne 26. září 1930 ředitelstvím pošt a telegrafu v Praze.